

Vijfde monitor cultuureducatie Noord- Brabant

**Cultuureducatie op Brabantse scholen voor PO en VO 2015
met een vergelijking tussen PO scholen die wel en niet
deelnemen aan De Cultuur Loper**

VOORWOORD

In deze publicatie worden de resultaten van de vijfde provinciale monitor cultuureducatie Noord-Brabant gepresenteerd. Voor de derde keer zijn de monitoronderzoeken voor het primair en voortgezet onderwijs tegelijkertijd uitgevoerd en worden de bevindingen in één publicatie beschreven. De monitoren voor het PO en VO zijn inhoudelijk op elkaar afgestemd, waardoor vergelijkingen tussen beide schoolsoorten kunnen worden gemaakt. Deze provinciale monitor sluit aan bij de landelijke monitor cultuureducatie¹, die in 2013 – 2014 is uitgevoerd. Zowel de landelijke monitor als deze provinciale monitor sluiten aan bij de doelstellingen van de landelijke CmK (Cultuureducatie met Kwaliteit) regeling. In de provincie Noord-Brabant wordt deze regeling op twee manieren uitgevoerd. De B5 (de 5 grootste gemeenten in Brabant: Breda, 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Helmond en Tilburg) richten zich op een doorlopende leerlijn cultuureducatie in het traject 'De Culturele Ladekast'.

Aan de overige Brabantse gemeenten is het traject 'De Cultuur Loper' aangeboden, dat zich richt op een duurzame inzet van cultuureducatie in het onderwijs.

In deze versie van het monitor rapport is een vergelijking van de resultaten opgenomen tussen PO scholen die wel en niet deelnemen aan De Cultuur Loper. Voor de duidelijkheid zijn de teksten die gaan over de vergelijking tussen DCL en niet-DCL scholen cursief weergegeven. Daarmee kan in één oogopslag worden gezien wanneer het gaat om algemene resultaten en resultaten met betrekking tot scholen die wel of niet deelnemen aan DCL.

Evenals voor twee eerdere monitoren heeft een resonansgroep waardevolle commentaren geleverd bij de opzet, uitvoering en rapportage van het onderzoek. Het was plezierig en waardevol om gedurende het onderzoek te kunnen sparren met de leden van de resonansgroep. Namens de opdrachtgever maakte Inge Verdonschot (Provincie Noord-Brabant) deel uit van deze groep en namens de steunfuncties waren dat Ad van Drunen (Kunstbalie), Tera Uijtdewilligen en Ninke van der Heijden (Erfgoed Brabant).

Aan deze monitor is ook een belangrijke bijdrage geleverd door de contactpersonen cultuureducatie van de Brabantse gemeenten. Voor 51 van de 54 gemeenten met contactpersonen² geldt dat deze bereid waren om óf de scholen, en in het bijzonder de cultuurcoördinatoren, binnen hun gemeente gericht om hun medewerking te vragen óf de betreffende contactgegevens te verstrekken. Deze contactpersonen ontvangen naast dit rapport ook een tabellenrapport waarin de gegevens van hun eigen gemeente zijn opgenomen. Graag dank ik hen hartelijk voor hun medewerking.

En vooral wil ik alle scholen voor primair en voortgezet onderwijs in Noord-Brabant danken die hun medewerking aan dit onderzoek hebben verleend, door het invullen van de vragenlijsten. Zonder hun bijdrage zou dit rapport nooit tot stand zijn gekomen! Het grote aantal ingevulde vragenlijsten bevestigt opnieuw dat vele scholen in deze provincie cultuureducatie een warm hart toedragen.

Ria Timmermans

¹ Sardes & Oberon (2014), Monitor Cultuuronderwijs in het primair onderwijs & programma Cultuureducatie met kwaliteit.

² 54 van de 66 Brabantse gemeenten beschikken over een contactpersoon voor cultuureducatie. In een aantal gevallen gaat het om een functie. Deze is in de meeste gevallen aangeduid als marktplaatscoördinator of intermediair cultuureducatie. In de overige gemeenten is er een contactpersoon.

1 INLEIDING	4
2 ONDERZOEKSOPZET EN RESPONS	5
2.1 Respons Primair Onderwijs	5
2.2 Respons Voortgezet Onderwijs	7
3 CULTUUREDUCATIE IN HET PRIMAIR ONDERWIJS IN DE PROVINCIE NOORD-BRABANT	9
3.1 Deelname CmK	9
3.2 Cultuureducatie in het curriculum	11
3.3 Scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie	66
3.4 Samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving	76
3.5 Beoordelen van leerlingen	84
3.6 Tevredenheid over cultuureducatie en plannen voor de nabije toekomst	95
3.7 Verankering van cultuureducatie	100
4 CULTUUREDUCATIE IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS IN DE PROVINCIE NOORD-BRABANT	103
4.1 Deelname CmK	103
4.2 Cultuureducatie in het curriculum	105
4.3 Scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie	125
4.4 Samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving	128
4.5 Beoordelen van leerlingen	132
4.6 Tevredenheid over cultuureducatie en plannen voor de nabije toekomst	134
4.7 Verankering van cultuureducatie	136
5 SAMENVATTENDE CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	138
5.1 Respons	138
5.2 Cultuureducatie in het primair onderwijs in de provincie Noord-Brabant	139
5.3 Cultuureducatie in het voortgezet onderwijs in de provincie Noord-Brabant	160

Inhoud

1 INLEIDING

De Provincie Noord-Brabant is al geruime tijd actief op het terrein van cultuurparticipatie en cultuureducatie. Haar beleid in deze is vastgelegd in de Cultuuragenda van Brabant voor 2020. Ook voor eerdere jaren had de Provincie haar beleid vastgelegd: in Brabantse Programma's Cultuurparticipatie. Sinds 2006 is om de twee jaar een monitoronderzoek uitgevoerd (met uitzondering van deze monitor, die drie jaar na de vorige is uitgevoerd) om in kaart te brengen wat de stand van zaken is op het terrein van cultuureducatie op scholen voor primair en voortgezet onderwijs in de Provincie.

Ook landelijk wordt - in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen – al sedert vele jaren een monitor cultuureducatie uitgevoerd door Sardes en Oberon. De laatst uitgevoerde landelijke monitor is uitgebracht in 2014.³ Deze provinciale monitor sluit gedeeltelijk aan bij de landelijke monitor, met als voordeel dat de gegevens van Noord-Brabant kunnen worden afgezet tegen de landelijke cijfers voor wat betreft het primair onderwijs (de landelijke monitor is niet uitgevoerd voor het voortgezet onderwijs).

De gebruikte vragen van de landelijke monitor zijn ook voor deze monitor weer op een aantal punten aangepast. Zo is de lijst op maat gesneden voor de Brabantse situatie. Onder andere door het opnemen van de Brabantse steunfuncties Kunstbalie, Erfgoed Brabant en Cubiss en van de marktplaatsen / intermediairs cultuureducatie. Maar ook zijn extra vragen opgenomen. Daardoor kan niet voor alle vragen een vergelijking worden gemaakt met de landelijke gegevens.

Dit rapport bevat de resultaten van het stand van zaken onderzoek cultuureducatie, dat in het voorjaar van 2015 in opdracht van de Provincie Noord-Brabant is uitgevoerd door KPC Groep.

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksopzet beschreven en worden de responsgegevens gepresenteerd voor zowel het primair als voortgezet onderwijs.

Hoofdstuk 3 beschrijft de stand van zaken en ontwikkelingen op het terrein van cultuureducatie in het primair onderwijs. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de deelname van scholen aan CmK (§3.1); de plek van cultuureducatie in het curriculum (§3.2); de scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie (§3.3); de samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving (§3.4); het beoordelen van leerlingen (§3.5) en de tevredenheid van scholen met hun cultuureducatie en of zij plannen hebben om in de komende periode wijzigingen aan te brengen in cultuureducatie op hun school (§3.6). Het hoofdstuk wordt afgesloten met gegevens over de verankering van cultuureducatie in het primair onderwijs (§3.7).

In hoofdstuk 4 worden de stand van zaken en ontwikkelingen op het terrein van cultuureducatie in het voortgezet onderwijs beschreven. Dit hoofdstuk volgt dezelfde indeling als hoofdstuk 3.

In hoofdstuk 5 worden de samenvattende conclusies van de Provinciale monitor 2014-2015 gepresenteerd en aanbevelingen geformuleerd..

In hoofdstukken 2 en 3 worden de resultaten van de monitor vergeleken – weergegeven in cursieve tekst - tussen de PO scholen die wel en niet deelnemen aan het CmK traject 'De Cultuur Loper'.

2 ONDERZOEKSOPZET EN RESPONS

Ten behoeve van dit monitoronderzoek zijn twee digitale vragenlijsten opgesteld: één voor scholen in het primair onderwijs en één voor scholen in het voortgezet onderwijs. Zoals eerder opgemerkt sluiten de vragenlijsten voor een deel aan bij de landelijke monitor cultuureducatie waardoor de gegevens van de landelijke en provinciale monitor vergeleken kunnen worden.

Ruim 80% van de 66 Brabantse gemeenten beschikt over een contactpersoon voor cultuureducatie. In een groot aantal gevallen is deze contactpersoon de marktplaatscoördinator of intermediair cultuureducatie.

Met deze contactpersonen is samenwerking gezocht. Hen is gevraagd de (cultuurcoördinatoren van de) scholen binnen hun gemeente uit te nodigen om de monitor in te vullen. Daarbij is de afspraak gemaakt, dat zij een tabellenrapport ontvangen van de gegevens van de scholen binnen hun gemeente. Van de 54 gemeenten met een contactpersoon hebben er 51 hun medewerking verleend. De scholen in de overige 3 gemeenten én de scholen in de 12 gemeenten zonder contactpersoon, zijn apart benaderd.

Met behulp van inloggegevens hebben de scholen de vragenlijst op internet kunnen invullen. De scholen hebben bijna twee maanden (eind mei tot eind juli) de gelegenheid gehad de vragenlijst in te vullen. Aan de contactpersonen, die zelf de scholen hebben benaderd, is twee keer tussentijds een overzicht gestuurd van de scholen die tot op dat moment niet hadden gereageerd. Zij zorgden voor een rappel. Alle overige scholen hebben – voor zover van toepassing - rechtstreeks twee keer een rappel ontvangen.

2.1 Respons Primair Onderwijs

De vragenlijst voor de provinciale monitor cultuureducatie primair onderwijs is aan 938 Brabantse scholen gestuurd. Het betreft scholen voor regulier basisonderwijs, voor speciaal basisonderwijs en voor speciaal onderwijs.

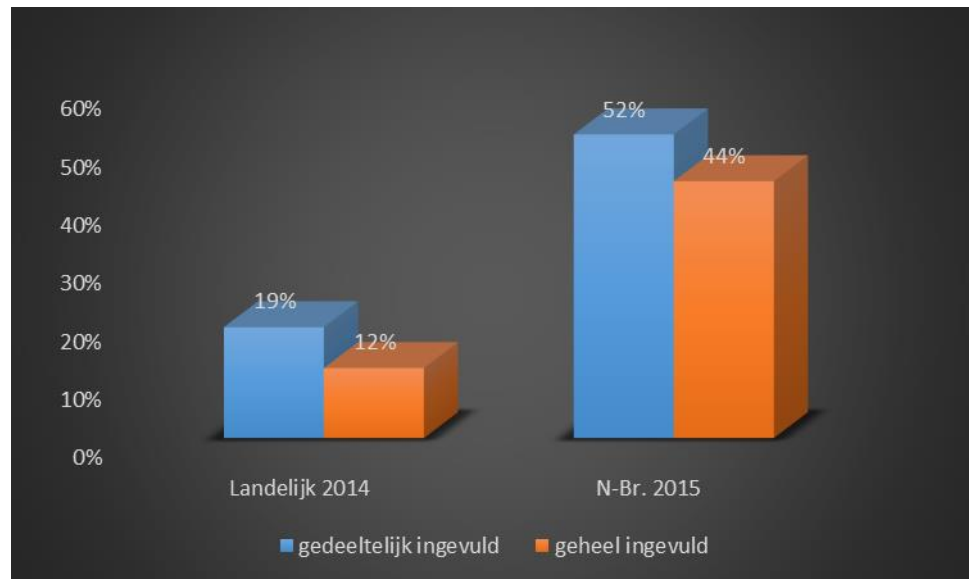
2.1.1 Respons

Van de 938 PO scholen in Brabant vallen er 723 (= 77%) onder een van de gemeenten die hun medewerking aan het onderzoek hebben verleend. In totaal hebben 483 scholen hun medewerking aan het onderzoek verleend door de vragenlijst in te vullen. Dit is een respons van 51,5%. Van deze 483 scholen hebben er 408 de vragenlijst compleet ingevuld (43,5%). De respons vanuit de gemeenten die hun medewerking hebben verleend (413 van de 723 scholen) bedraagt 57,1% en vanuit de overige scholen (70 van de 215) 32,6%.

Van de 250 scholen die binnen een van de vijf grootste gemeenten in Brabant vallen (de B5) hebben er 86 de monitor ingevuld: een respons van 34,4%. Van de 688 scholen die gevestigd zijn in een gemeente buiten de B5 hebben er 397 de monitor ingevuld: een respons van 57,7%.

De landelijke monitor is in twee tranches aan PO scholen aangeboden, na een tegenvallende respons op de eerste tranche. In totaal zijn 4641 scholen benaderd en hebben 877 respondenten gereageerd (= 19%), waarvan er 571 (= 12%) de vragenlijst volledig hebben ingevuld.

De samenvattende respons resultaten voor het PO zijn weergegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1: Respons resultaten monitor cultuureducatie primair onderwijs landelijk (2014) en voor Noord-Brabant (2015)

De respons in Brabant is als volgt verdeeld over de schooltypen.

Tabel 2.1: Respons PO naar schooltype

	N-Brabant 2012		N-Brabant 2015	
	N	%	N	%
Regulier basisonderwijs (bao)	394	94%	453	94%
Speciaal basisonderwijs (sbo)	15	4%	21	4%
Speciaal onderwijs (so)	10	2%	6	1%
Bao en so	1	0%	-	-
Sbo + so	-	-	3	0,5%
Totaal	420		483	

De landelijke vragenlijst is vooral ingevuld door de directeur van de school (51%) gevolgd door cultuurcoördinatoren (39%).

In 2012 vervulde 71% van de Brabantse respondenten de functie van cultuurcoördinator. 17% was directielid en 57% leraar. Van alle respondenten vervult 8% (ook) een andere functie. Ruim de helft van de respondenten in Noord-Brabant is zowel cultuurcoördinator als ook directielid, leraar en/of anders.

Ook in 2015 is 71% van de Brabantse respondenten cultuurcoördinator. 15% is directielid en 58% leraar. Van alle respondenten vervult 5% (ook) een andere functie. Ruim 40% van de cultuurcoördinatoren die de monitor hebben ingevuld combineren deze functie met het leraarschap.

Van de 938 PO scholen in Brabant nemen er - op het moment dat de monitor in juni/juli 2015 is afgenomen - 165 (=18%) deel aan DCL. Van de 165 DCL scholen hebben er 120 (=73%) de monitor ingevuld. Van de 773 niet-DCL scholen hebben er 363 (=47%) de monitor ingevuld. Het responsverschil is groot. De respons van de DCL scholen is 26% groter dan de respons van niet-DCL scholen.

Tabel 2.2: Functie van de respondenten PO

Functie van de respondent	Geen DCL (n=357)	Wel DCL (n=120)
Directielid	17%	10%
Cultuurcoördinator	69%	80%
Leraar	59%	52%
Anders	7%	6%

De monitor cultuureducatie is vaker ingevuld door de cultuurcoördinator bij DCL scholen (80%) dan bij niet-DCL scholen (69%).

2.2 Respons Voortgezet Onderwijs

De vragenlijst voor de provinciale monitor cultuureducatie voortgezet onderwijs is aan 158 scholen/schoollocaties gestuurd. Van de 158 scholen/schoollocaties vallen er 100 in een gemeente waarvan de contactpersoon medewerking aan het onderzoek heeft verleend. De overige 58 scholen behoren niet tot een gemeente met een contactpersoon, of tot een gemeente waarvan de contactpersoon geen medewerking heeft verleend. Onder 'geen medewerking' vallen ook de scholen waarmee de contactpersoon geen relatie heeft, omdat de relatie op het terrein van cultuureducatie zich in de desbetreffende gemeente uitsluitend richt op het primair onderwijs. In totaal hebben 34 scholen hun medewerking aan het onderzoek verleend door de vragenlijst in te vullen. Dit is een respons van 21,5%. De respons vanuit de gemeenten met contactpersonen (28 van de 100 scholen) bedraagt 28% en vanuit de overige scholen (6 van de 58) 10%.

De respons is als volgt verdeeld over de schooltypen.

Tabel 2.3: Respons VO naar schooltype

	N-Brabant 2012		N-Brabant 2015	
Voortgezet speciaal onderwijs (VSO)	5	12%	-	-
Categorale scholen voor praktijkonderwijs	2	5%	2	6%
Vmbo scholen (b/k/g/t)	12	28%	7	21%
Havo/vwo/gymnasium scholen	2	5%	3	9%
Gymnasium	-	-	1	3%
Vwo/gymnasium	-	-	1	3%
Scholen met breed onderwijsaanbod	21	50%	20	59%
Onbekend	-	-		

Van de 34 scholen die in 2015 deelnamen aan de monitor hebben er 26 de vragenlijst geheel ingevuld en 8 gedeeltelijk.

Onder de Brabantse scholen met een breed onderwijsaanbod vallen 12 scholengemeenschappen met een combinatie vmbo en havo en/of vwo en/of gymnasium; 5 scholengemeenschappen met een combinatie havo en vwo en/of gymnasium en 1 scholengemeenschap met praktijkonderwijs en vmbo en 2 met praktijkonderwijs tot en met vwo/gymnasium.

40% van de respondenten in Noord-Brabant in 2012 is zowel cultuurcoördinator als ook directielid en/of docent en/of andere functie. Van de Brabantse respondenten vervult 64% de functie van cultuurcoördinator. 10% is directielid en 81% leraar. 12% vervult een andere functie dan directielid, cultuurcoördinator of leraar.

In 2015 vervult 50% van de respondenten in Noord-Brabant meer dan 1 functie. Van de Brabantse respondenten is 53% cultuurcoördinator; is 15% directielid en 74% leraar. 12% vervult een andere functie dan directielid, cultuurcoördinator of leraar. Ruim 72% van de cultuurcoördinatoren die de monitor hebben ingevuld combineren deze functie met het docentschap. Het merendeel (88%) van de docenten dat de monitor heeft ingevuld, is docent in een 'cultuurvak' (beeldend, CKV, kunst, muziek, tekenen, handvaardigheid, enzovoort). 12% van de docenten geeft les in een ander vak (Frans, natuurkunde of theorievakken).

De landelijke monitor 2013 – 2014 is alleen voor het primair onderwijs uitgevoerd. Er zijn geen gegevens verzameld voor scholen voor voortgezet onderwijs.

Van de VO scholen die de monitor hebben ingevuld nemen er – ten tijde van de afname van de monitor in juni/juli 2015 - drie deel aan De Cultuur Loper.

3 CULTUUREDUCATIE IN HET PRIMAIR ONDERWIJS IN DE PROVINCIE NOORD-BRABANT

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten voor het primair onderwijs in Brabant gepresenteerd. In de monitor komen de vier doelstellingen van de CmK regeling aan de orde, waarbij het gaat om het organiseren van activiteiten voor een of meer van de volgende doeleinden⁴:

- activiteiten gericht op de ontwikkeling, de verdieping en de vernieuwing van het curriculum voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie teneinde doorgaande leerlijnen te realiseren door scholen die zich daarmee willen onderscheiden;
- activiteiten die bijdragen aan de vakinhoudelijke deskundigheid van leerkrachten inclusief vakdocenten en educatief medewerkers op het gebied van cultuureducatie. Het gaat hierbij zowel om pedagogisch-didactische vaardigheden als ook om vaardigheden in de verschillende kunstdisciplines en kennis over het cultureel erfgoed;
- activiteiten gericht op het versterken van de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving ten behoeve van de kunstzinnige en culturele ontwikkeling van leerlingen. Het gaat om duurzame en intensieve samenwerking;
- activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en toepassen van een instrumentarium voor het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen. Hierbij wordt de leeropbrengst centraal gesteld en een duidelijke relatie gelegd met de kerndoelen op het gebied van kunstzinnige oriëntatie binnen het primair onderwijs.

Allereerst wordt besproken hoeveel scholen deelnemen / hebben deelgenomen aan een van CmK trajecten die worden uitgevoerd in de provincie (§3.1). Vervolgens wordt informatie gegeven over de plek van cultuureducatie in het curriculum (§3.2), over scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie (§3.3), over de samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving (§3.4), het beoordelen van leerlingen (§3.5) en de tevredenheid van scholen met hun cultuureducatie en of zij plannen hebben om in de komende periode wijzigingen aan te brengen in cultuureducatie op hun school (§3.6). Het hoofdstuk wordt afgesloten met gegevens over de verankering van cultuureducatie in het primair onderwijs (§3.7).

3.1 Deelname CmK

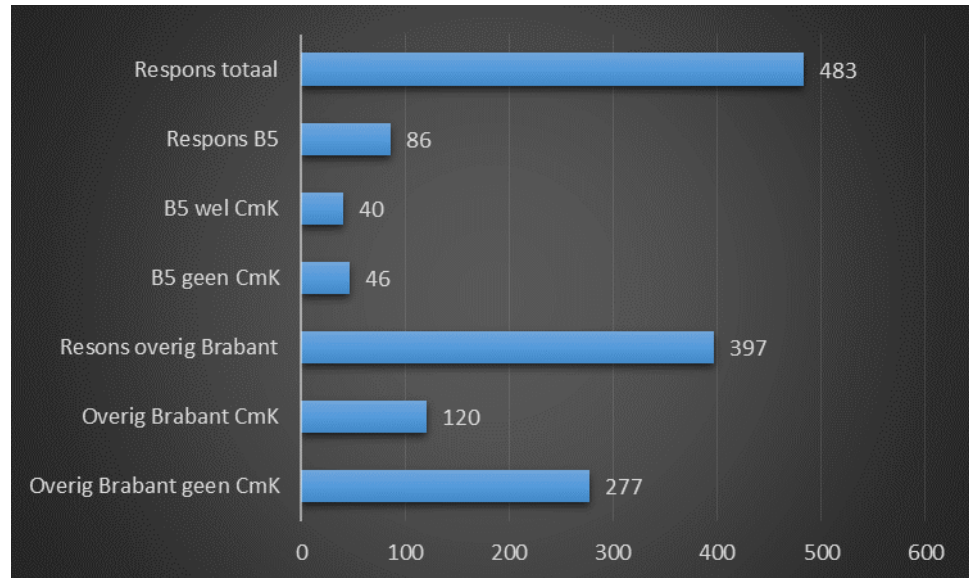
In de provincie Noord-Brabant wordt de CmK regeling op twee manieren uitgevoerd. De B5 (de 5 grootste gemeenten in Brabant: Breda, 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Helmond en Tilburg) richten zich op een doorlopende leerlijn cultuureducatie in het traject 'De Culturele Ladekast'. Aan de overige Brabantse gemeenten is het traject 'De Cultuur Loper' aangeboden, dat zich richt op een duurzame inzet van cultuureducatie in het onderwijs.

Van de 483 scholen die de monitor hebben ingevuld zijn er 86 (18%) gevestigd in een van de B5 gemeenten en 397 (82%) in andere gemeenten in de provincie.

Van de scholen die de monitor hebben ingevuld zeggen er 47 deel te nemen aan de Culturele Ladekast. Dit is echter inclusief 7 scholen die niet in een van de B5 gemeenten zijn gevestigd. Gecorrigeerd naar dit aantal nemen 40 B5 scholen (=8% van het totaal aantal deelnemende scholen en 46,5% van de deelnemende B5 scholen) deel aan de Culturele Ladekast.

⁴ Deelregeling Cultuureducatie met Kwaliteit in het primair onderwijs Fonds voor Cultuurparticipatie 2013–2016. Gepubliceerd in de Staatscourant, Nr. 15826, 13 augustus 2012.

Van de 397 scholen in de overige gemeenten binnen de provincie zeggen er 133 deel te nemen aan De Cultuur Loper. Nadere analyse (bekend is welke scholen aan DCL deelnemen) leert, dat ook dit aantal gecorrigeerd dient te worden. Feitelijk nemen 120 van deze scholen deel aan DCL. Dat is 25% van het totaal aantal deelnemende scholen en 30% van de deelnemende Brabantse scholen buiten de B5 gemeenten.

Figuur 3.1: Respondenten monitor naar vestiging binnen of buiten B5, en wel of geen deelname aan CmK

Aan de scholen die niet deelnemen aan De Cultuur Loper is gevraagd of zij bekend zijn met De Cultuur Loper. In onderstaande tabel zijn de antwoorden samengevat, waarbij een uitsplitsing is gemaakt naar scholen binnen de buiten de B5.

Tabel 3.1: Bekendheid met De Cultuur Loper bij scholen die hebben aangegeven er niet aan deel te nemen. N=341

Bekendheid met De Cultuur Loper	Scholen B5		Scholen buiten B5	
	Aantal	%	Aantal	%
Nooit van gehoord	36	52%	95	35%
Wel van gehoord maar verder niet mee bekend	25	36%	101	37%
Enigszins mee bekend	8	12%	55	20%
Goed mee bekend	-	-	21	8%
Totaal aantal scholen	69		272	

Aan de 84 scholen die enigszins of goed bekend zijn met De Cultuur Loper is gevraagd of zij wel eens werken, of gewerkt hebben met (onderdelen van) De Cultuur Loper. Hun antwoorden, eveneens met uitsplitsing naar scholen binnen of buiten de B5, staan in tabel 3.2.

Tabel 3.2: Aantal scholen dat werkt / heeft gewerkt met (onderdelen van) De Cultuur Loper.

Werk(t)en met (onderdelen van) De Cultuur Loper	Scholen B5		Scholen buiten B5	
	Aantal	%	Aantal	%
Nee, en ook niet van plan	1	12,5%	12	16%

Nee, maar (misschien) wel van plan	6	75,0%	48	63%
Ja, incidenteel	1	12,5%	15	20%
Ja, structureel	-	-	1	1%

Dezelfde vragen als hierboven zijn ook gesteld aan de scholen die niet deelnemen aan de Culturele Ladekast. De antwoorden zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Tabel 3.3: Bekendheid met De Culturele Ladekast bij scholen die zeggen er niet aan deel te nemen.

Bekendheid met De Culturele Ladekast	Scholen B5		Scholen buiten B5	
	Aantal	%	Aantal	%
Nooit van gehoord	18	51%	262	67%
Wel van gehoord maar verder niet mee bekend	6	17%	87	22%
Enigszins mee bekend	7	20%	25	6%
Goed mee bekend	4	11%	18	5%

Aan de 54 scholen die enigszins of goed bekend zijn met De Culturele Ladekast is gevraagd of zij wel eens werken, of gewerkt hebben met (onderdelen van) De Culturele Ladekast. Hun antwoorden, eveneens met uitsplitsing naar scholen binnen de buiten de B5, staan in tabel 3.4.

Tabel 3.4: Aantal scholen dat werkt / heeft gewerkt met (onderdelen van) De Culturele Ladekast.

Werk(t)en met (onderdelen van) De Culturele Ladekast	Scholen B5		Scholen buiten B5	
	Aantal	%	Aantal	%
Nee, en ook niet van plan	1	9%	6	14%
Nee, maar (misschien) wel van plan	5	46%	21	49%
Ja, incidenteel	4	36%	12	28%
Ja, structureel	1	9%	4	9%

3.2 Cultuureducatie in het curriculum

In deze paragraaf worden de gegevens besproken met betrekking tot de visie en ambities van scholen (3.2.1), doelen van en doelgericht werken aan cultuureducatie (3.2.2), culturele activiteiten en samenhang (3.2.3), de organisatie van cultuureducatie binnen de school (3.2.4) en de evaluatie en opbrengsten van cultuureducatie (3.2.5).

3.2.1 Visie en ambities van scholen

Visie

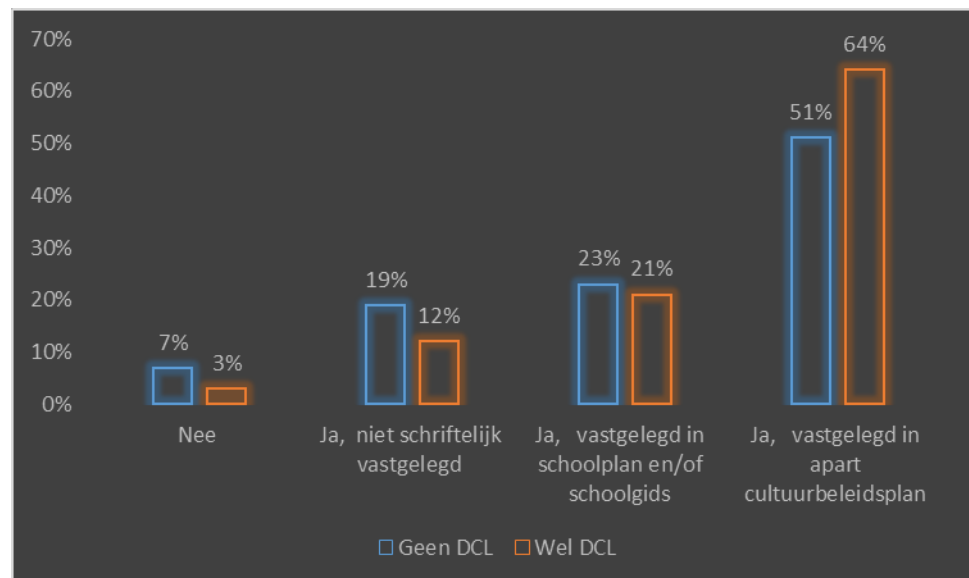
Een belangrijke doelstelling van Cultuureducatie met Kwaliteit is het geven van een structurele plaats van cultuureducatie in het schoolcurriculum. Om cultuureducatie te kunnen inbedden in het onderwijsprogramma van de school is het van belang een visie op en doelen ten aanzien van cultuureducatie te formuleren. In deze paragraaf wordt nagegaan of en in hoeverre dit het geval is bij de PO scholen in Noord-Brabant.

Tabel 3.5: Aanwezigheid van visie op cultuureducatie

	N-Brabant 2012 (n=406)	N-Brabant 2015 (n=473)	Landelijk 2014 (n=877)
Nee	8%	6%	9%
Ja, we zijn er mee bezig zo'n visie op te stellen ⁵	-	-	21%
Ja, maar deze is niet schriftelijk vastgelegd	18%	17%	12%
Ja, deze is vastgelegd in het schoolplan en/of de schoolgids	20%	22%	14%
Ja, deze is vastgelegd in een apart cultuurbeleidsplan	54%	54%	43%

Landelijk heeft 91% van de scholen een visie op cultuureducatie geformuleerd. In Noord-Brabant heeft 96% van de PO scholen een visie op cultuureducatie geformuleerd. Provinciaal (70% in 2010, 74% in 2012 en 76% in 2015) hebben meer scholen de visie vastgelegd dan landelijk (62% in 2009 en 57% in 2014). In 2010 had bijna de helft van de Brabantse scholen de visie vastgelegd in een apart cultuurbeleidsplan. In 2012 en 2015 geldt dit voor 54% van de scholen.

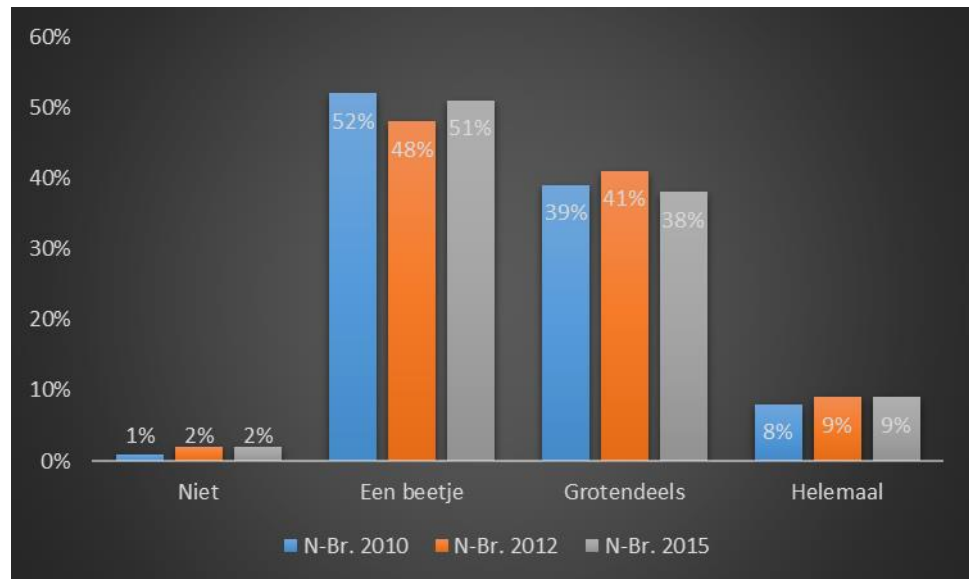
Iets meer DCL scholen (97%) dan niet-DCL scholen (93%) hebben een visie op cultuureducatie. Ook hebben DCL scholen (85%) hun visie vaker vastgelegd dan niet-DCL scholen (74%). Bijna twee derde van de DCL scholen (64%) en de helft van de niet-DCL scholen (51%) hebben hun visie vastgelegd in een apart cultuurbeleidsplan.

Figuur 3.2: Visie op cultuureducatie van DCL en niet-DCL scholen

Niet alleen is het hebben van een visie op cultuureducatie van belang; maar ook het hebben van een visie die past binnen, ofwel is ingebed in, de algehele visie van de school. Onderstaande figuur geeft hierover informatie.

⁵ Deze vraag is wel in de landelijke monitor gesteld, maar niet in de provinciale monitor

Figuur 3.3: Inbedding van de visie op cultuureducatie in de algehele visie van de school

Uit deze figuur blijkt, dat het aantal Brabantse scholen dat aangeeft dat er sprake is van een grotendeels of gehele inbedding van de visie in 2015 hetzelfde is als in 2010 (47%). In 2012 was dit percentage iets hoger (50%). Voor ruim de helft van de scholen geldt dat de visie op cultuureducatie niet (2%) of slechts een beetje (51%) is ingebed in de algehele visie van de school.

Bij meer DCL (59%) dan niet-DCL scholen (43%) is de visie op cultuureducatie grotendeels of geheel ingebed in de algehele visie van de school.

Figuur 3.4: Inbedding van de visie op cultuureducatie in de algehele visie van de school bij DCL scholen en niet-DCL scholen

Koppeling activiteiten cultuureducatie aan visie.

Als scholen een visie hebben op cultuureducatie, mag worden verondersteld dat zij de uitvoering van hun cultuuractiviteiten bij voortdurend koppelen aan deze visie. In de monitor zijn hierover drie vragen gesteld: (1) hoe belangrijk vinden scholen het voortdurend koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie? (2) In welke mate koppelen scholen hun culturele activiteiten daadwerkelijk aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie? (3) Hebben scholen behoefte aan ondersteuning om

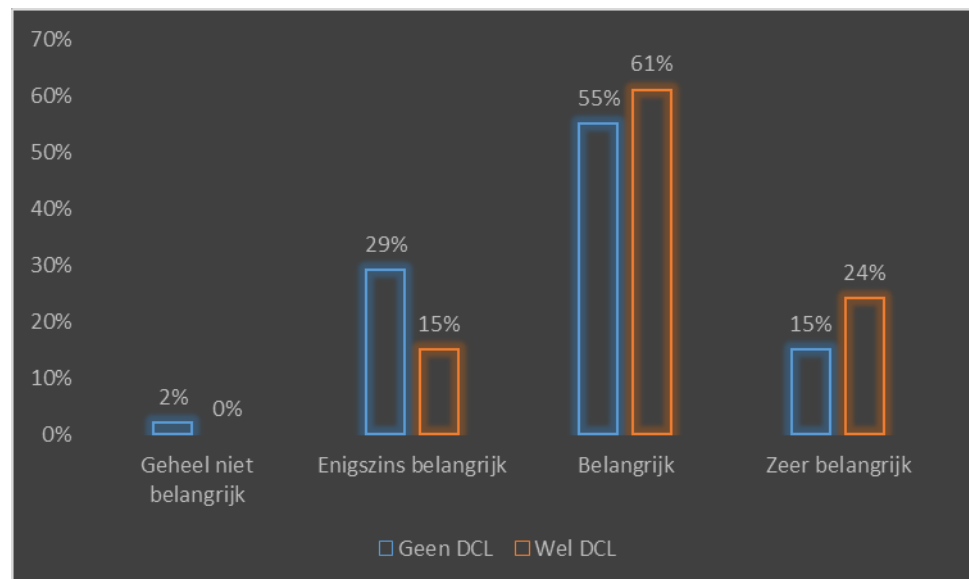
de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie? De antwoorden op deze vragen zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Tabel 3.6. Het belang van het voortdurend maken van een koppeling tussen culturele activiteiten met de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet belangrijk	5	1%
Enigszins belangrijk	110	25%
Belangrijk	247	57%
Zeer belangrijk	75	17%

De meeste scholen (74%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om voortdurend een koppeling te maken tussen hun culturele activiteiten en hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie.

Door DCL scholen (85%) wordt meer belang gehecht aan het voortdurend maken van een koppeling tussen culturele activiteiten met de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie dan door niet-DCL scholen (70%). Geen enkele DCL school vindt het geheel niet belangrijk om deze koppeling te maken.

Figuur 3.5: Het belang van het voortdurend maken van een koppeling tussen culturele activiteiten met de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie bij DCL scholen en niet-DCL scholen

Aan de scholen die het enigszins tot zeer belangrijk vinden om voortdurend een koppeling te maken tussen hun culturele activiteiten en hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie is gevraagd in hoeverre zij deze koppeling ook daadwerkelijk maken bij de keuze van hun culturele activiteiten. De antwoorden zijn weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 3.7: Mate waarin de keuze van culturele activiteiten daadwerkelijk wordt gekoppeld aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Nooit	3	1%
Af en toe	182	43%
Meestal	203	47%
Altijd	40	9%

Het lukt ruim de helft van de scholen (56%) om deze koppeling meestal of altijd te maken. Minder dan de helft lukt het slechts af en toe (43%) deze koppeling te maken en 1% van de scholen maakt deze koppeling nooit.

Door DCL scholen (70% meestal of altijd) wordt in hogere mate een voortdurende koppeling gemaakt tussen culturele activiteiten met hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie dan door niet-DCL scholen (51%). Geen enkele DCL school maakt deze koppeling nooit.

Figuur 3.6: Mate waarin de keuze van culturele activiteiten daadwerkelijk wordt gekoppeld aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

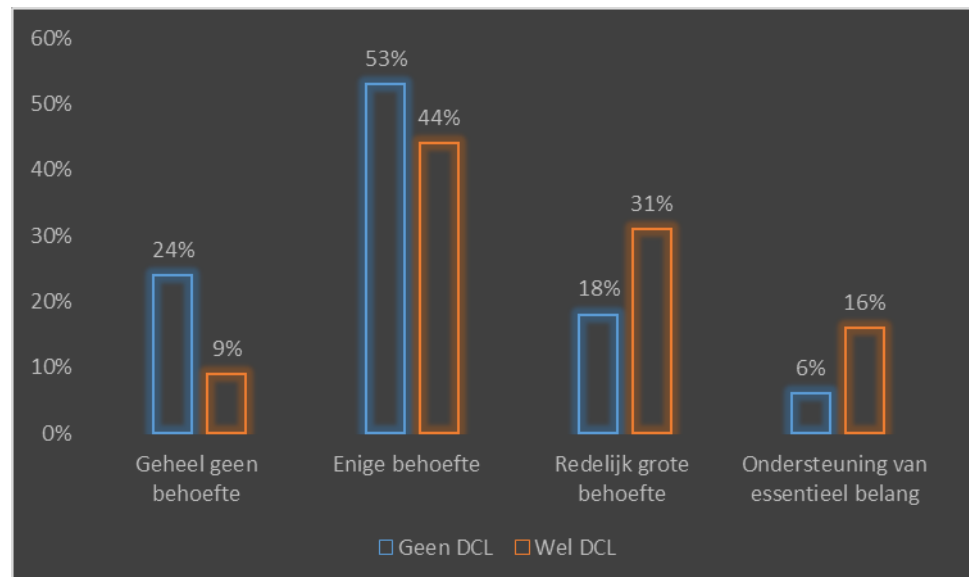
Vervolgens is de scholen gevraagd of ze behoefte hebben aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan hun schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie.

Tabel 3.8: Behoeftte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	85	20%
Enige behoefte aan ondersteuning	216	50%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	91	21%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	36	8%

Een op de vijf scholen heeft geheel geen behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie. De helft van de scholen heeft hier enige behoefte aan. Bijna een derde van de scholen (29%) heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning op dit terrein, of meent zelfs dat deze ondersteuning van essentieel belang is voor de school.

DCL scholen (47%) hebben in hogere mate behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie dan niet-DCL scholen (24%). Het percentage dat geheel geen behoefte heeft aan ondersteuning op dit terrein is hoger bij niet-DCL scholen (24%) dan bij DCL scholen (9%).

Figuur 3.7: Behoeftte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Interessant is om na te gaan of er een relatie is tussen het daadwerkelijk koppelen van de keuze van culturele activiteiten aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie, en het beschikken over een visie op cultuureducatie die is ingebed in de algehele visie van de school op onderwijs en leren. Deze gegevens zijn te vinden in onderstaande tabel.

Tabel 3.9: Relatie tussen het hebben van een ingebedde visie op cultuureducatie en het daadwerkelijk koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie.

Inbedding visie cultuureducatie in algehele schoolvisie op onderwijs /leren	Mate koppeling keuze culturele activiteiten aan visie/ambitie van de school t.a.v. cultuureducatie				Totaal
	Nooit	Af en toe	Meestal	Altijd	
Niet	1 17%	4 67%	1 17%	0 0%	6
Een beetje	2 1%	140 65%	70 32%	5 2%	217
Grotendeels	0 0%	33 20%	112 67%	21 13%	166
Helemaal	0 0%	5 13%	20 51%	14 36%	39
Totaal	3	182	203	40	428

Er is sprake van een significante relatie tussen het hebben van een ingebedde visie op cultuureducatie en het daadwerkelijk koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie. Naarmate scholen deze ingebedde visie in hogere mate hebben, koppelen zij hun keuze van culturele activiteiten in hogere mate aan hun schoolvisie/ambitie ten aanzien van cultuureducatie (Kendall's tau-b⁶ = .478; significant op 1%).

Een andere interessante vraag is, of naarmate scholen het belangrijker vinden om de keuze van hun van culturele activiteiten te koppelen aan hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie, ze dit daadwerkelijk ook in sterkere mate doen. Onderstaande tabel levert hiervoor de gegevens.

⁶ Kendall's tau-b is een statistische toets om de relatie tussen de scores op twee ordinale variabelen te meten. De scores kunnen variëren van -1 (een perfecte negatieve relatie, waarbij een hoge score op de ene variabele altijd samengaat met een lage score op de andere variabele) en +1 (een perfecte positieve relatie, waarbij een hoge score op de ene variabele altijd samengaat met een hoge score op de andere variabele). Een tau-b van 0 geeft aan dat er geen sprake is van enige samenhang tussen de scores op twee variabelen.

Tabel 3.10: Relatie tussen het belang dat wordt gehecht aan de koppeling van de keuze van culturele activiteiten aan schoolvisie / -ambitie en de mate waarin deze koppeling daadwerkelijk wordt gemaakt.

Belang om bij keuze culturele activiteiten voortdurend koppeling te maken met visie/ambitie cultuureducatie	Daadwerkelijke koppeling keuze culturele activiteiten aan visie/ambitie				Totaal
	Nooit	Af en toe	Meestal	Altijd	
Enigszins belangrijk	3	79	25	0	107
	3%	74%	23%	0%	
Belangrijk	0	90	138	18	246
	0%	37%	56%	7%	
Zeer belangrijk	0	13	40	22	75
	0%	17%	53%	29%	
Totaal	3	182	203	40	428

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat wordt gehecht aan de koppeling van de keuze van culturele activiteiten aan schoolvisie / -ambitie en de mate waarin deze koppeling daadwerkelijk wordt gemaakt (Kendall's tau-b = .422; significant op 1%).

Deze significante positieve relatie is ook terug te zien in de gegevens van DCL en niet-DCL scholen. In figuur 3.5 is zichtbaar dat DCL scholen meer belang hechten aan de koppeling van de keuze van culturele activiteiten aan schoolvisie / -ambitie en deze koppeling daadwerkelijk ook vaker maken dan niet-DCL scholen (zie figuur 3.6).

Ook is er sprake van significante positieve relaties tussen:

- het hebben van een ingebedde visie op cultuureducatie en het belang dat scholen hechten aan het koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie (zie tabel 3.11; Kendall's tau-b = .369; significant op 1%);
- het belang dat scholen hechten aan het koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie en de behoefte die scholen hebben aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de visie/ambitie die de school heeft op het terrein van cultuureducatie (zie tabel 3.12; Kendall's tau-b = .168; significant op 1%). *Deze significante positieve relatie is ook terug te zien in de gegevens van DCL en niet-DCL scholen. In figuur 3.5 is zichtbaar dat DCL scholen meer belang hechten aan de koppeling van de keuze van culturele activiteiten aan schoolvisie / -ambitie en in figuur 3.7 dat ze ook meer behoefte hebben aan ondersteuning om deze koppeling daadwerkelijk te maken dan niet-DCL scholen.*

Er is géén statistische relatie gevonden tussen de mate waarin scholen hun keuze van culturele activiteiten daadwerkelijk koppelen aan hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie en de mate waarin ze behoefte hebben aan ondersteuning om deze koppeling te maken.

Tabel 3.11: Relatie tussen het hebben van een ingebedde visie op cultuureducatie en het belang dat wordt gehecht aan het koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie

Inbedding visie cultuureducatie in algehele visie van school op onderwijs/leren	Belang om keuze culturele activiteiten voortdurend te koppelen met visie/ambitie				Totaal
	Geheel niet	Enigszins	Belangrijk	Zeer belangrijk	
Niet	1 13%	4 50%	3 37%	0 0%	8
Een beetje	3 1%	86 39%	113 51%	20 9%	222
Grotendeels	1 1%	17 10%	114 68%	36 21%	168
Helemaal	0 0%	3 8%	17 44%	19 49%	39
Totaal	5	110	247	75	437

Tabel 3.12: Relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie en de behoefte die scholen hebben aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de visie/ambitie die uw school heeft op het terrein van cultuureducatie

Belang koppeling keuze culturele activiteiten aan visie/ambitie cultuureducatie	Behoefte aan ondersteuning				Totaal
	Geheel geen	Enige	Redelijk grote	Van essentieel belang	
Enigszins belangrijk	32 30%	57 53%	16 15%	2 2%	107
Belangrijk	41 17%	124 50%	59 24%	22 9%	246
Zeer belangrijk	12 16%	35 47%	16 21%	12 16%	75
Totaal	85	216	91	36	428

Ambities van de school: wat ze de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie.

Een van de manieren waarop de visie van een school op cultuureducatie kan worden geconcretiseerd, is in de formulering van ambities over wat ze de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie. Hierover zijn in de monitor drie vragen gesteld:

- hoe belangrijk vindt de school het formuleren van ambities over wat zij de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie (tabel 3.13)?
- in welke mate heeft de school daadwerkelijk ambities geformuleerd over wat zij de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie (tabel 3.14)?

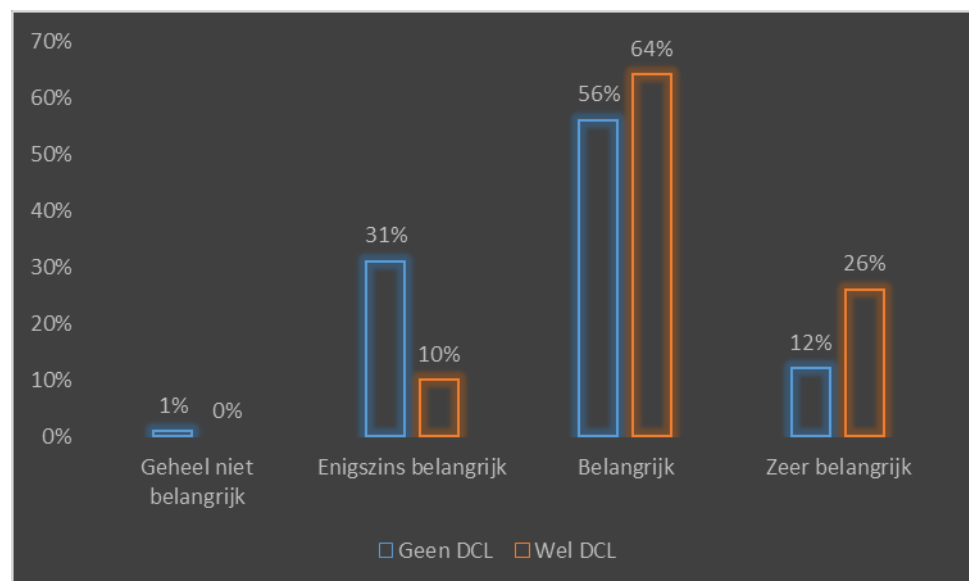
- heeft de school behoefte aan ondersteuning op het terrein van het formuleren van ambities over wat zij de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie (tabel 3.15)?

Tabel 3.13: Het belang van het formuleren van ambities over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet belangrijk	3	1%
Enigszins belangrijk	118	26%
Belangrijk	268	58%
Zeer belangrijk	71	15%

Bijna driekwart van de scholen (73%) vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om ambities te formuleren over wat zij de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie. Ruim een kwart van de scholen vindt dit slechts enigszins (26%) of helemaal niet (1%) belangrijk.

Meer DCL scholen (90%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om ambities te formuleren over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie dan niet-DCL scholen (68%). Geen enkele DCL school vindt dit geheel niet belangrijk.

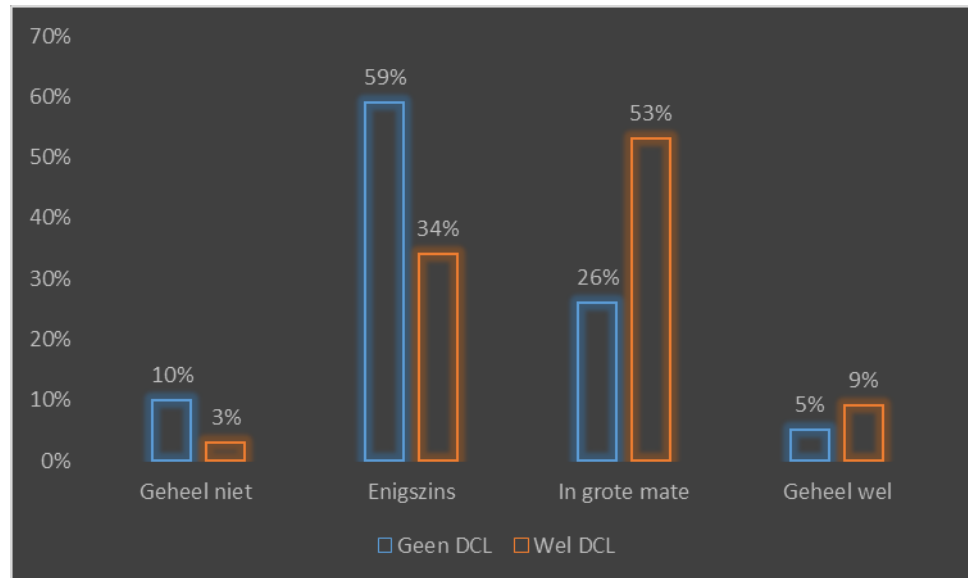
Figuur 3.8: Het belang van het formuleren van ambities over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Tabel 3.14: Mate waarin daadwerkelijk ambities zijn geformuleerd over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet	38	8%
Enigszins	238	52%
In grote mate	151	33%
Geheel wel	27	6%

Ongeveer twee op de vijf scholen (39%) heeft in grote mate of helemaal ambities geformuleerd over wat zij de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie. Drie op de vijf scholen hebben dat enigszins of geheel niet gedaan.

DCL scholen hebben in veel hogere mate (62% in grote mate tot geheel wel) ambities geformuleerd over ze de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie dan niet-DCL scholen (31%).

Figuur 3.9: Mate waarin daadwerkelijk ambities zijn geformuleerd over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Aan de scholen die ambities hebben geformuleerd is gevraagd of zij deze hebben besproken met het team.

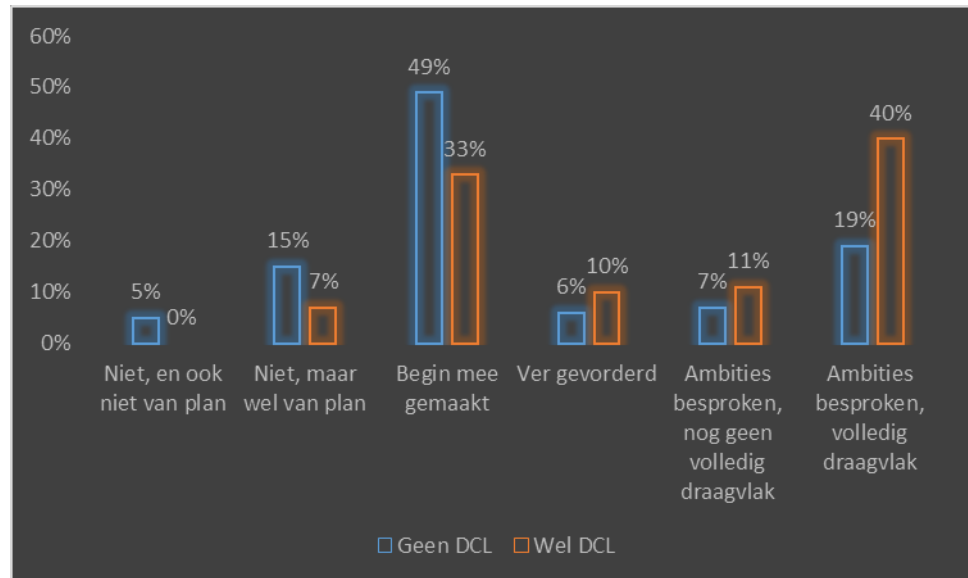
Tabel 3.15: Mate waarin ambities worden besproken met het team van de school

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Niet, en dat zijn we ook niet van plan	14	3%
Niet, maar dat zijn we wel van plan	52	13%
We hebben er een begin mee gemaakt	183	44%
We zijn ver gevorderd met het bespreken van onze ambities met het team	28	7%
Onze ambities zijn besproken in het team, maar nog niet alle teamleden staan achter deze ambities	34	8%
Onze ambities zijn besproken in het team, en alle teamleden staan achter deze ambities	101	25%

16% van de scholen heeft dit nog niet besproken met het team. De meeste hiervan (13%) zijn dat wel van plan. Een kleine minderheid (3%) is dit ook niet van plan. Ruim de helft van de scholen heeft een begin gemaakt met het bespreken van de ambities met het team (44%) of is daar zelfs al ver mee gevorderd (7%). De overige scholen (een derde) heeft de ambities

besproken met het team. Voor 25% van de scholen geldt dat alle teamleden achter de ambities staan en voor 8% geldt dat nog niet alle teamleden achter de ambities staan.

Van de scholen die ambities hebben geformuleerd hebben meer niet-DCL scholen (20%) dan DCL scholen (7%) deze ambities (nog) niet besproken met het team. 5% van de niet-DCL scholen is dit ook niet van plan, tegenover geen enkele DCL school. Van de DCL scholen heeft 51% de ambities besproken met het team. Dit geldt voor 26% van de niet-DCL scholen.

Figuur 3.10: Mate waarin ambities worden besproken met het team van de school bij DCL en niet-DCL scholen

Vervolgens is nagegaan of er een relatie is tussen het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat ze hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie en de mate waarin ze deze ambities daadwerkelijk hebben geformuleerd.

Tabel 3.16: Relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat ze hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie en de mate waarin ze deze ambities daadwerkelijk hebben geformuleerd

Belang formuleren ambities wat de leerlingen mee te geven	Mate waarin ambities geformuleerd				Totaal
	Geheel niet	Enigszins	In grote mate	Geheel wel	
Enigszins belangrijk	19	87	11	0	117
	16%	74%	9%	0%	
Belangrijk	16	130	109	11	266
	6%	49%	41%	4%	
Zeer belangrijk	3	21	31	16	71
	4%	30%	44%	22%	
Totaal	38	238	151	27	454

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat ze hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie en de mate waarin ze deze ambities daadwerkelijk hebben geformuleerd (Kendall's tau-b = .376; significant op 1%).

Ook is er sprake van significante positieve relaties tussen:

- het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat ze hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie en in hoeverre deze ambities zijn besproken met het team (tabel 3.17; Kendall's tau-b = .287; significant op 1%).
- De mate waarin de school daadwerkelijk ambities heeft geformuleerd over wat ze hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie en in hoeverre deze ambities zijn besproken met het team (tabel 3.18; Kendall's tau-b = .433; significant op 1%).

Tabel 3.17: Relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat ze hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie en in hoeverre deze ambities zijn besproken met het team

Belang ambities formuleren over wat leerlingen mee te geven met cultuureducatie	Ambities besproken met team van de school						To taal
	Nee, en niet van plan	Nee, wel van plan	Begin mee gemaakt	Ver gevorderd	Ja, niet hele team ok	Ja, hele team ok	
Enigszins belangrijk	10	18	47	3	7	10	95
	11%	19%	50%	3%	7%	10%	
Belangrijk	4	31	116	19	21	58	249
	2%	12%	47%	8%	8%	23%	
Zeer belangrijk	0	3	20	6	6	33	68
	0%	4%	29%	9%	9%	49%	
Totaal	14	52	183	28	34	101	412

Tabel 3.18: Relatie tussen de mate waarin scholen daadwerkelijk ambities hebben geformuleerd over wat ze hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie en in hoeverre deze ambities zijn besproken met het team

Ambities geformuleerd over wat leerlingen mee te geven met cultuureducatie	Ambities besproken met team van de school						To taal
	Nee, en niet van plan	Nee, wel van plan	begin mee gemaakt	ver gevorderd	Ja, niet hele team ok	Ja, hele team ok	
Enigszins	13	42	134	10	14	22	235
	6%	18%	57%	4%	6%	9%	
In grote mate	1	10	43	18	17	61	150
	1%	7%	29%	12%	11%	41%	
Geheel wel	0	0	6	0	3	18	27
	0%	0%	22%	0%	11%	67%	
Totaal	14	52	183	28	34	101	412
	3%	13%	44%	7%	8%	25%	

3.2.2 Doelen van en doelgericht werken aan cultuureducatie

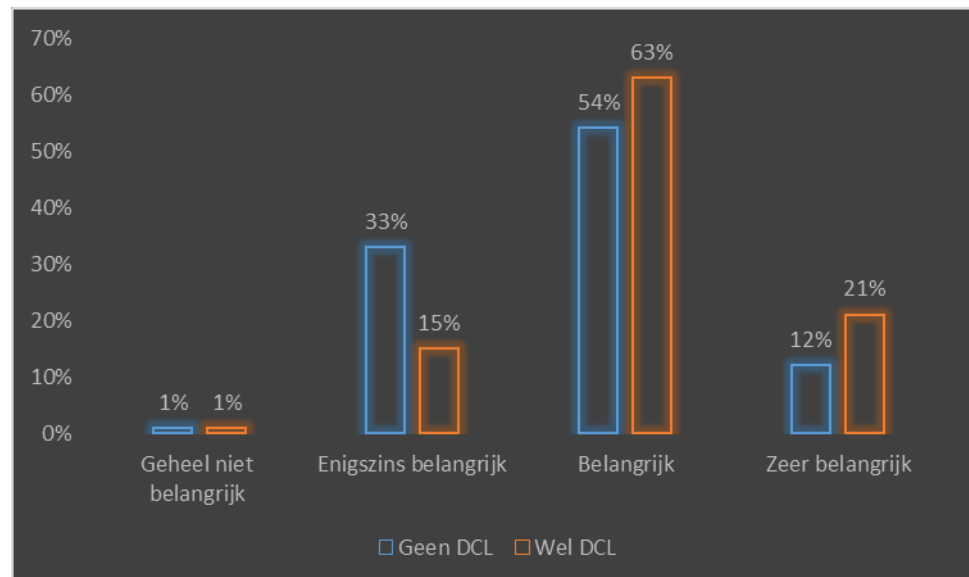
Aan de scholen is gevraagd hoe ze denken over het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen. Ook hier is gevraagd naar het belang dat ze eraan hechten (tabel 3.19); naar de mate waarin ze op school toekomen aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen (tabel 3.20) en naar hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (tabel 3.21).

Tabel 3.19: Het belang van doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet belangrijk	4	1%
Enigszins belangrijk	129	28%
Belangrijk	256	57%
Zeer belangrijk	64	14%

Veruit de meeste scholen (71%) vinden het belangrijk of zelfs zeer belangrijk om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen.

DCL scholen vinden dit echter in hogere mate (84% belangrijk tot zeer belangrijk) dan niet-DCL scholen (66%).

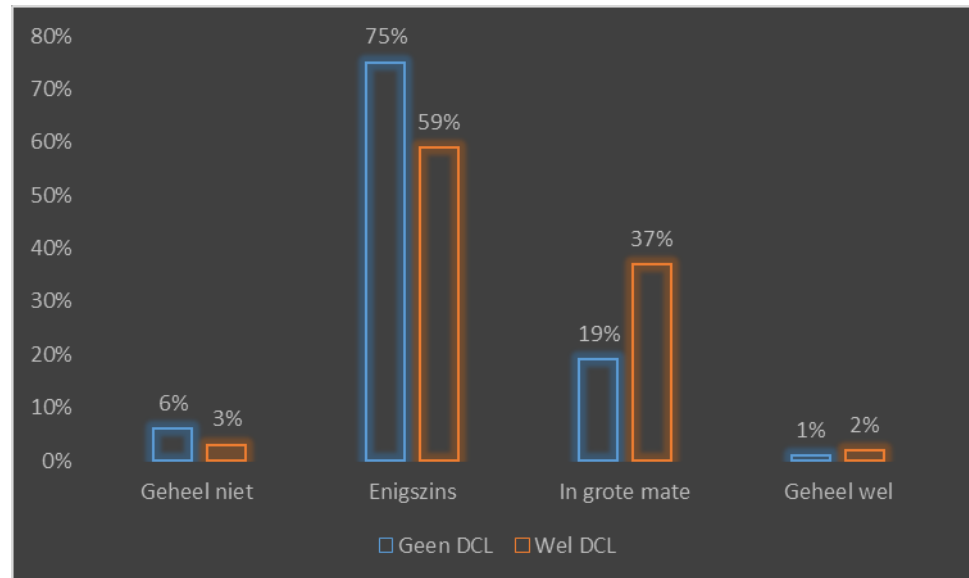
Figuur 3.11: Het belang van doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen bij DCL en niet-DCL scholen

Tabel 3.20: Mate waarin op school wordt toegekomen aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet	21	5%
Enigszins	315	71%
In grote mate	105	24%
Geheel wel	5	1%

Hoe belangrijk de scholen het ook vinden om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie, ze komen er lang niet allemaal aan toe. Een kwart van de scholen komt er grotendeels of geheel aan toe; driekwart van de scholen slechts enigszins (71%) of geheel niet (5%).

DCL scholen (39% in grote mate tot geheel) komen in hogere mate toe aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen dan niet-DCL scholen (20%). Voor de meeste scholen geldt echter dat ze er niet of slechts enigszins aan toekomen.

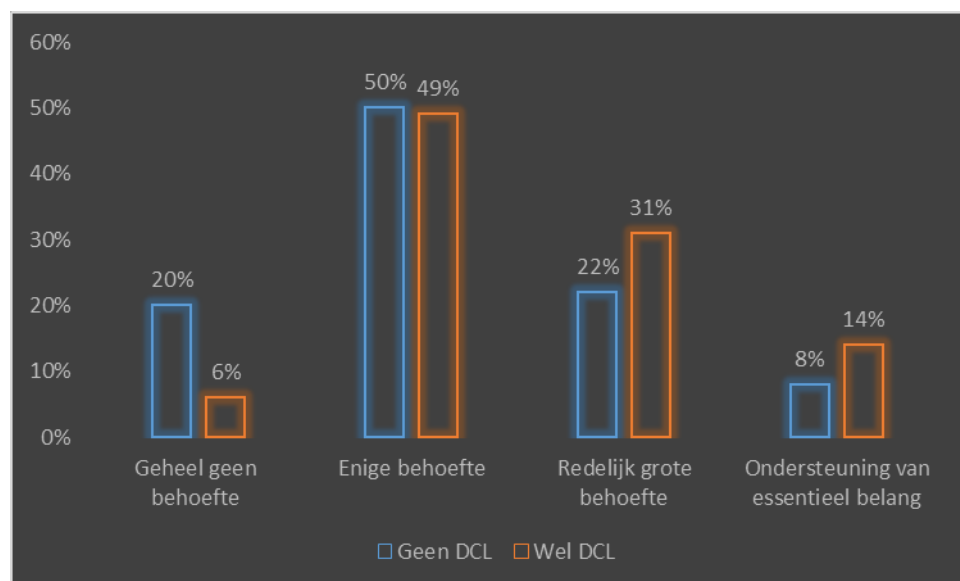
Figuur 3.12: Mate waarin scholen toekomen aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen bij DCL en niet-DCL scholen

Tabel 3.21: Behoeftte aan ondersteuning om het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school vorm te geven

Behoeftte aan ondersteuning	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	72	16%
Enige behoefte aan ondersteuning	222	50%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	110	25%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	42	9%

16% van de scholen heeft geheel geen behoefte aan ondersteuning op het terrein van doelgericht werken aan competenties cultuureducatie. De helft van de scholen heeft er enige behoefte aan en ruim een derde van de scholen heeft een redelijk grote tot onmisbare behoefte aan ondersteuning op dit terrein.

Meer DCL scholen (45% in redelijk grote mate tot van essentieel belang) hebben behoefte aan ondersteuning om het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school vorm te geven dan niet-DCL scholen (30%). Het percentage scholen dat geheel geen behoefte heeft aan ondersteuning op dit punt is veel hoger bij niet-DCL scholen (20%) dan bij DCL scholen (6%).

Figuur 3.13: Behoeftte aan ondersteuning om het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school vorm te geven bij DCL en niet-DCL scholen

Nagegaan is of er een relatie is tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen en de mate waarin zij er op school ook daadwerkelijk aan toekomen. Gegevens hierover staan in onderstaande tabel.

Tabel 3.22: Relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen en de mate waarin zij er op school ook daadwerkelijk aan toekomen

Belang doelgericht werken aan competenties cultuureducatie	Mate waarin school toekomt aan doelgericht werken competenties cultuureducatie				Totaal
	Geheel niet	Enigszins	In grote mate	Geheel wel	
Enigszins belangrijk	13	106	8	1	128
	10%	83%	6%	1%	
Belangrijk	6	175	71	2	254
	2%	69%	28%	1%	
Zeer belangrijk	2	34	26	2	64
	3%	53%	41%	3%	
Totaal	21	315	105	5	446

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen en de mate waarin zij er op school ook daadwerkelijk aan toekomen (Kendall's tau-b = .284; significant op 1%).

Ook is nagegaan of er een relatie is tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein. De gegevens hiervoor zijn opgenomen in de volgende tabel.

Tabel 3.23: Relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein

Belang doelgericht werken aan competenties cultuureducatie	Behoeftte ondersteuning doelgericht werken aan competenties cultuureducatie				Totaal
	Geheel geen	Enige	Redelijk grote	Ondersteuning essentieel	
Enigszins belangrijk	38	70	19	1	128
	30%	55%	15%	1%	
Belangrijk	32	128	69	25	254
	13%	50%	27%	10%	
Zeer belangrijk	2	24	22	16	64
	3%	38%	34%	25%	
Totaal	72	222	110	42	446

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (Kendall's tau-b = .317; significant op 1%).

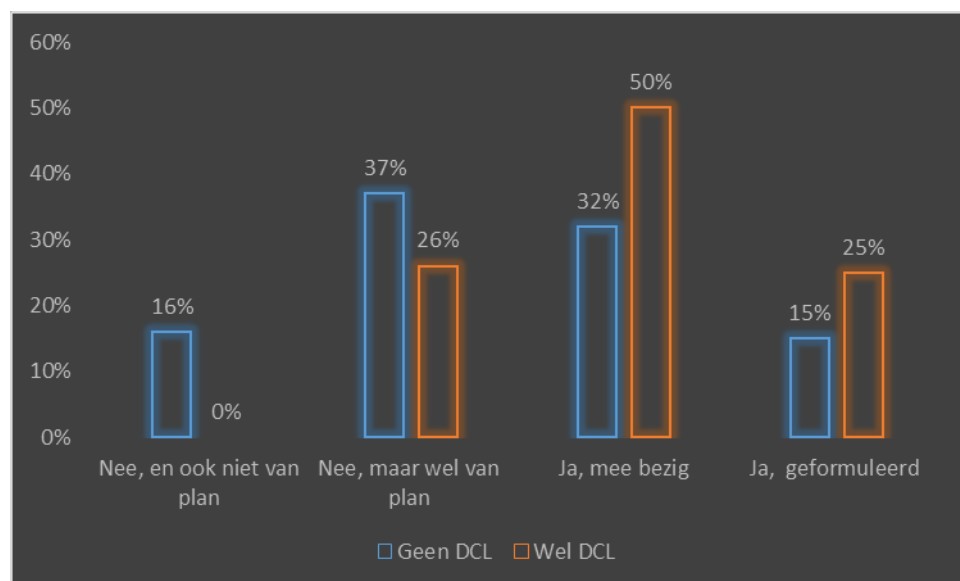
Aan de scholen is gevraagd of zij leerlingdoelen formuleren die zij op hun school willen bereiken met cultuureducatie. De antwoorden zijn samengevat in tabel 3.24.

Tabel 3.24: Het formuleren van leerlingdoelen die de school wil bereiken met cultuureducatie

Formuleren van leerlingdoelen	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Nee, en dat zijn we ook niet van plan	54	12%
Nee, maar dat zijn we wel van plan	153	34%
Ja, daar zijn we mee bezig	165	37%
Ja, die hebben we geformuleerd	78	17%

Bijna de helft van de scholen (46%) formuleert geen leerlingdoelen die de school wil bereiken met cultuureducatie. Eén derde van de scholen (34%) is dat wel van plan. Ruim een derde van de scholen (37%) is bezig met het formuleren van leerlingdoelen en slechts 17% heeft deze doelen ook daadwerkelijk geformuleerd.

Meer DCL scholen (25%) dan niet-DCL scholen (15%) hebben geformuleerd welke doelen ze op het niveau van de leerlingen willen bereiken met cultuureducatie dan niet-DCL scholen, of zijn daarmee bezig (50% DCL en 32% niet-DCL). Geen enkele DCL school is niet van plan om dergelijke doelen te formuleren, tegenover 16% van de niet-DCL scholen.

Figuur 3.14: Het formuleren van leerlingdoelen die de school wil bereiken met cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Aan de scholen die leerlingdoelen hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit onderstaande lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school.

Tabel 3.25: Leerlingdoelen (maximaal drie) die de school wil bereiken met cultuureducatie

Leerlingdoel:	N-Br. 2015		Landelijk 2014	
	Aantal	%	Aantal	%
Kinderen in aanraking brengen met kunst en cultuur	137	57%	597	71%
Persoonlijke ontwikkeling stimuleren (identiteit, zelfbeeld, normen en waarden)	72	30%	263	31%
Talentontwikkeling stimuleren	48	20%	211	25%
Plezier ervaren	53	22%	194	23%
Kennis/vaardigheden op het gebied van kunst, cultuur vergroten	45	19%	172	21%
Creatieve vaardigheden ontwikkelen	50	21%	156	19%
Brede ontwikkeling stimuleren	46	19%	143	17%
Cultureel bewustzijn vergroten	30	12%	111	13%
Kennis en waardering voor de eigen omgeving bijbrengen	24	10%	90	11%
Deelname aan kunst en cultuur buiten school stimuleren	9	4%	79	9%
Sociaal-emotionele ontwikkeling stimuleren (bijvoorbeeld samenwerking, zelfstandigheid)	20	8%	77	9%
Kinderen leren waarnemen, analyseren en waarderen	18	7%	74	9%
Burgerschapsvaardigheden vergroten (bijvoorbeeld respect, vrijheid, betrokkenheid)	17	7%	73	9%
Leren omgaan met verschillende culturen	4	2%	50	6%
21e eeuwse vaardigheden ontwikkelen	32	13%	43	5%

Leerlingdoel:	N-Br. 2015		Landelijk 2014	
	Aantal	%	Aantal	%
Historisch besef bijbrengen	7	3%	42	5%
Onderzoekende houding stimuleren	39	16%	34	4%
Vergroten cognitieve vaardigheden (taal en/of rekenen)	2	1%	22	3%
Probleemoplossend vermogen stimuleren	18	7%	15	2%
Leren creëren	18	7%	13	2%
Leren reflecteren	23	10%	13	2%
Anders	9	4%	11	1%

Het meest gekozen leerlingdoel is zowel landelijk (71%) als voor de Brabantse scholen (57%) het in aanraking brengen van kinderen met kunst en cultuur. Het landelijk percentage ligt 14% hoger dan het provinciaal percentage. Het percentage scholen dat kiest voor de andere leerlingdoelen in hun top 3 komt landelijk en provinciaal in vele gevallen nagenoeg overeen.

Uitzonderingen zijn:

- Deelname aan kunst en cultuur buiten school stimuleren. Bij 9% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 4% van de scholen in Brabant;
- 21e eeuwse vaardigheden ontwikkelen. Bij 5% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 13% van de scholen in Brabant;
- Onderzoekende houding stimuleren. Bij 4% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 16% van de scholen in Brabant;
- Probleemoplossend vermogen stimuleren. Bij 2% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 7% van de scholen in Brabant;
- Leren creëren. Bij 2% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 7% van de scholen in Brabant;
- Leren reflecteren. Bij 2% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 10% van de scholen in Brabant.

Voor een groot aantal leerlingdoelen geldt dat ze ongeveer even belangrijk worden gevonden door DCL scholen als door niet-DCL scholen. Een aantal doelen wordt echter door meerdere DCL scholen als één van de drie meest belangrijke leerlingdoelen gekozen, en een aantal andere door niet-DCL scholen.

Doelen die vaker door niet-DCL scholen worden gekozen zijn (tussen haakjes staat welk percentage extra niet-DCL scholen dit doel kiezen in vergelijking met DCL scholen):

- *Kinderen in aanraking brengen met kunst en cultuur (+34%)*
- *Plezier ervaren (+12%)*
- *Cultureel bewustzijn vergroten (+9%)*

Doelen die vaker door DCL scholen (dan door niet-DCL scholen) worden gekozen zijn:

Onderzoekende houding stimuleren (+23%)

- *Leren reflecteren (+13%; bijna 4 keer zoveel DCL scholen)*
- *Probleemoplossend vermogen stimuleren (+8%; bijna 3 keer zoveel DCL scholen)*
- *Leren creëren (+7%; ongeveer 2,5 keer zoveel DCL scholen)*

Tabel 3.25a: Leerlingdoelen (maximaal drie) die de school wil bereiken met cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Leerlingdoel:	Geen DCL	Wel DCL
<i>Kinderen in aanraking brengen met kunst en cultuur</i>	69%	35%
<i>Persoonlijke ontwikkeling stimuleren (identiteit, zelfbeeld, normen en waarden)</i>	30%	30%
<i>Talentontwikkeling stimuleren</i>	17%	25%
<i>Plezier ervaren</i>	26%	14%
<i>Kennis/vaardigheden op het gebied van kunst, cultuur vergroten</i>	20%	16%
<i>Creatieve vaardigheden ontwikkelen</i>	21%	21%
<i>Brede ontwikkeling stimuleren</i>	18%	21%
<i>Cultureel bewustzijn vergroten</i>	16%	7%
<i>Kennis en waardering voor de eigen omgeving bijbrengen</i>	11%	8%
<i>Deelname aan kunst en cultuur buiten school stimuleren</i>	5%	2%
<i>Sociaal-emotionele ontwikkeling stimuleren (bijvoorbeeld samenwerking, zelfstandigheid)</i>	8%	8%
<i>Kinderen leren waarnemen, analyseren en waarderen</i>	8%	6%
<i>Burgerschapsvaardigheden vergroten (bijvoorbeeld respect, vrijheid, betrokkenheid)</i>	8%	6%
<i>Leren omgaan met verschillende culturen</i>	2%	1%
<i>21e eeuwse vaardigheden ontwikkelen</i>	13%	14%
<i>Historisch besef bijbrengen</i>	3%	3%
<i>Onderzoekende houding stimuleren</i>	8%	31%
<i>Vergroten cognitieve vaardigheden (taal en/of rekenen)</i>	1%	1%
<i>Probleemoplossend vermogen stimuleren</i>	5%	13%
<i>Leren creëren</i>	5%	12%
<i>Leren reflecteren</i>	5%	18%
<i>Anders</i>	3%	5%

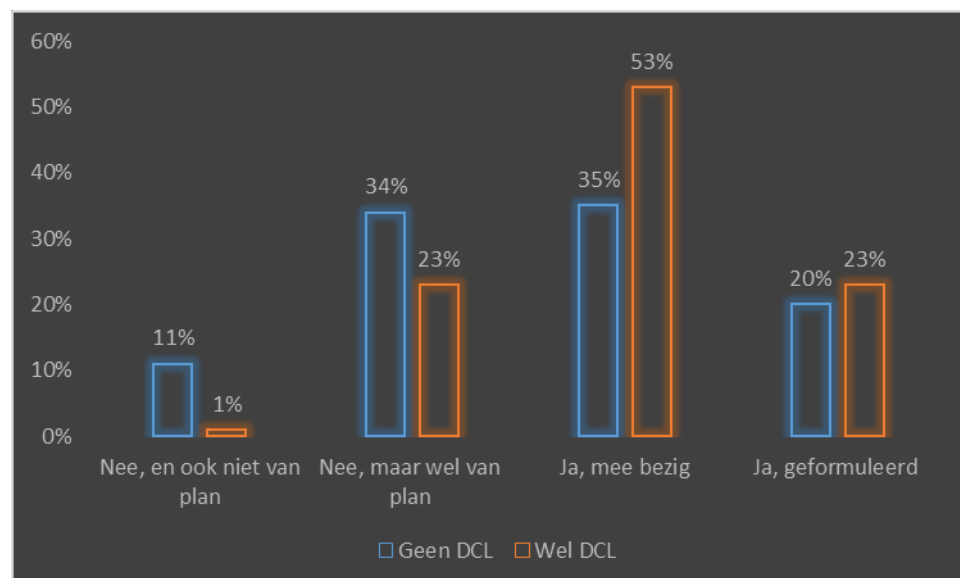
Ook is aan de scholen gevraagd of zij schooldoelen hebben geformuleerd voor cultuureducatie.

Tabel 3.26: Het formuleren van schooldoelen voor cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Nee, en dat zijn we ook niet van plan	36	8%
Nee, maar dat zijn we wel van plan	139	31%
Ja, daar zijn we mee bezig	179	40%
Ja, die hebben we geformuleerd	93	21%

Twee op de vijf scholen formuleren geen schooldoelen voor cultuureducatie, maar bijna een derde van de scholen (31%) is dit wel van plan. Eveneens twee op de vijf scholen zijn bezig met het formuleren van schooldoelen voor cultuureducatie en één op de vijf scholen heeft deze doelen geformuleerd.

Ruim driekwart (76%) van de DCL scholen heeft schooldoelen voor cultuureducatie geformuleerd of is daar mee bezig. Voor de niet-DCL scholen geldt dit voor 55%. Opmerkelijk is ook het verschil in aantal scholen dat niet van plan is schooldoelen voor cultuureducatie te gaan formuleren. Dit geldt voor 11% van de niet-DCL scholen en 1% van de DCL scholen.

Figuur 3.15: Het formuleren van schooldoelen voor cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen
Aan de scholen die schooldoelen voor cultuureducatie hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit onderstaande lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school.

Tabel 3.27: Schooldoelen (maximaal drie) voor cultuureducatie

Schooldoel	N-Br. 2015		Landelijk 2014	
	Aantal	%	Aantal	%
Breed aanbod voor alle leerlingen realiseren	250	92%	724	86%
(Mede) vormgeven van de pedagogisch-didactische visie van de school	116	43%	368	44%
(Mede) vormgeven aan de identiteit van de school	87	32%	295	35%
Het schoolklimaat verbeteren	55	20%	219	26%
Profileren als cultuurschool/ kunstmagneetschool	32	12%	60	7%

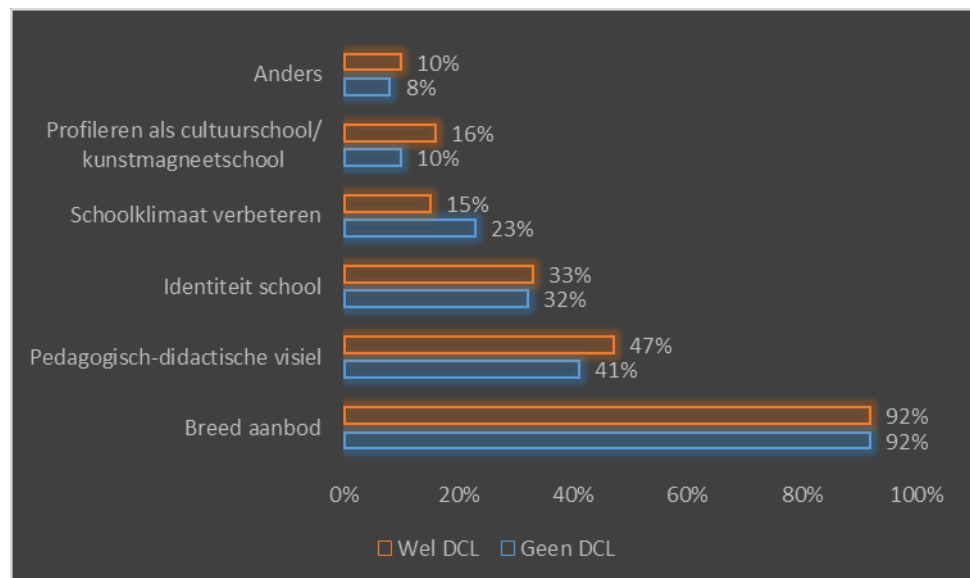
Schooldoel	N-Br. 2015		Landelijk 2014	
	Aantal	%	Aantal	%
Anders	23	8%	56	7%

Zowel landelijk (86%) als voor de Brabantse scholen (92%) blijkt het realiseren van een breed aanbod voor alle leerlingen het vaakst gekozen schooldoel te zijn.

Landelijk staat het verbeteren van het schoolklimaat vaker in de top 3 (26%) dan in Brabant (20%). Daarentegen kiezen meer Brabantse scholen ervoor zich te willen profileren als cultuurschool/ kunstmagneetschool (12%) dan landelijk het geval is (7%).

De meest opmerkelijke verschillen in gekozen schooldoelen tussen DCL en niet-DCL scholen zijn:

- Niet-DCL scholen kiezen vaker het verbeteren van het schoolklimaat als doel (+8%)
- DCL scholen kiezen vaker het (mede) vormgeven van de pedagogisch-didactische visie van de school als doel (+8%)
- DCL scholen kiezen vaker het profileren als cultuurschool/ kunstmagneetschool als doel (+6%)

Figuur 3.16: Schooldoelen (maximaal drie) voor cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Ook bij de keuze van schooldoelen valt het verschil in focus op tussen DCL en niet-DCL scholen.

Nagegaan is of er een relatie is tussen het zich al dan niet willen profileren als cultuurschool/ kunstmagneetschool en het hebben van behoefte aan ondersteuning op het terrein van:

- De koppeling van de keuze culturele activiteiten aan de visie/ambitie van de school op het terrein van cultuureducatie;
- Het vormgeven van doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen;
- Het vormgeven van het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen;
- Het kunnen beoordelen of hetgeen de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen.

Geen van deze relaties blijkt statistisch significant te zijn.

3.2.3 Culturele activiteiten en samenhang

Aan de scholen is gevraagd welke culturele activiteiten zij binnenschools (tabel 3.28) of buitenschools, maar buiten het schoolgebouw (tabel 3.29) organiseren, en hoe vaak in één schooljaar. Landelijk is deze vraag gesteld voor groepen 2, 4 en 7. Provinciaal is dit onderscheid niet gemaakt. In deze tabel is landelijk alleen aangegeven welk percentage scholen de betreffende activiteit nooit organiseert. De variatie heeft betrekking op de cijfers voor de drie groepen (2, 4 en 7) en zijn om die reden niet meegenomen in het overzicht.

Tabel 3.28: Culturele activiteiten die binnenschools plaatsvonden op PO scholen (door 444 Brabantse scholen beantwoord)

Culturele activiteit binnen school:	nooit	één keer	meerdere keren
Beeldend kunstenaar/tentoonstelling			
Noord-Brabant 2012	22%	57%	21%
Noord-Brabant 2015	10%	65%	24%
Landelijk 2014	42-52%		
Concert/musici			
Noord-Brabant 2012	40%	48%	12%
Noord-Brabant 2015	23%	61%	16%
Landelijk 2014	58-70%		
Toneel/poppentheater			
Noord-Brabant 2012	23%	62%	15%
Noord-Brabant 2015	14%	64%	23%
Landelijk 2014	38-60%		
Dans/dansers			
Noord-Brabant 2012	27%	55%	18%
Noord-Brabant 2015	13%	61%	26%
Landelijk 2014	60-62%		
Film/video/fotografie			
Noord-Brabant 2012	32%	56%	12%
Noord-Brabant 2015	23%	62%	15%
Landelijk 2014	67-85%		
Schrijver/dichter			
Noord-Brabant 2012	41%	56%	4%
Noord-Brabant 2015	25%	64%	10%
Landelijk 2014	57-75%		
Bronnenmateriaal in leskisten vanuit musea, archieven of andere culturele instellingen			
Noord-Brabant 2012	15%	50%	35%
Noord-Brabant 2015	9%	56%	35%
Landelijk 2014	45-55%		
Leerlingen maken gebruik van verhalen, tradities en gewoonten			
Noord-Brabant 2015	10%	40%	50%
Leerlingen werken met concrete voorwerpen en objecten			
Noord-Brabant 2015	9%	42%	50%

Naast de genoemde activiteiten heeft 20% van de Brabantse scholen 1 x per jaar andere activiteiten georganiseerd en 22% deed dit vaker dan 1 x per jaar.

Voor alle genoemde binnenschoolse activiteiten valt op, dat Brabantse scholen deze aanzienlijk vaker organiseren dan landelijk het geval is. Bovendien valt op, dat voor alle binnenschoolse activiteiten geldt dat Brabantse scholen deze vaker organiseren in 2015 dan in 2012 het geval was.

Met uitzondering van het uitnodigen van een schrijver / dichter op school, organiseren DCL scholen vaker culturele activiteiten op school dan niet-DCL scholen, en doen ze dat vaker meer dan één keer per jaar.

Tabel 3.28a: Culturele activiteiten die per schooljaar binnenschools plaatsvinden op DCL en niet-DCL scholen (327 niet-DCL scholen en 117 wel DCL scholen)

Culturele activiteit binnen school:	nooit	één keer	2-5 x	>5 keer
Beeldend kunstenaar/tentoonstelling				
Geen DCL	11,0%	68,5%	18,7%	1,8%
Wel DCL	8,5%	56,4%	30,8%	4,3%
Concert/musici				
Geen DCL	25,1%	60,9%	12,8%	1,2%
Wel DCL	17,9%	60,7%	15,4%	6,0%
Toneel/poppentheater				
Geen DCL	15,6%	63,3%	18,3%	2,8%
Wel DCL	8,5%	64,1%	24,8%	2,6%
Dans/dansers				
Geen DCL	15,6%	61,8%	18,3%	4,3%
Wel DCL	6,0%	59,8%	27,4%	6,8%
Film/video/fotografie				
Geen DCL	24,2%	61,5%	12,5%	1,8%
Wel DCL	18,8%	62,4%	15,4%	3,4%
Schrijver/dichter				
Geen DCL	24,8%	64,8%	10,1%	0,3%
Wel DCL	25,6%	63,2%	11,1%	0,0%
Bronnenmateriaal in leskisten vanuit musea, archieven of andere culturele instellingen				
Geen DCL	11,0%	59,0%	26,3%	3,7%
Wel DCL	4,3%	47,9%	40,2%	7,7%
Leerlingen maken gebruik van verhalen, tradities en gewoonten				
Geen DCL	10,1%	41,6%	37,9%	10,4%
Wel DCL	9,4%	35,0%	42,7%	12,8%
Leerlingen werken met concrete voorwerpen en objecten				
Geen DCL	8,9%	45,3%	31,2%	14,7%
Wel DCL	8,5%	31,6%	33,3%	26,5%

Tabel 3.29: Culturele activiteiten die buiten de school (maar wel in schoolverband) plaatsvonden op PO scholen (door 444 Brabantse scholen beantwoord)

Culturele activiteit buiten school:	nooit	één keer	meerdere keren
Bezoek aan museum/tentoonstelling beeldende kunst			
Noord-Brabant 2012	4%	69%	27%
Noord-Brabant 2015	13%	68%	19%
Landelijk 2014	46-71%		
Bijwonen van concert buiten school			
Noord-Brabant 2012	46%	48%	6%
Noord-Brabant 2015	59%	37%	5%
Landelijk 2014	76-92%		
Bijwonen van theatervoorstelling buiten school			
Noord-Brabant 2012	13%	71%	16%
Noord-Brabant 2015	14%	70%	16%
Landelijk 2014	55-56%		
Bijwonen van dansvoorstelling buiten school			
Noord-Brabant 2012	28%	65%	7%
Noord-Brabant 2015	33%	61%	7%
Landelijk 2014	78-85%		
Bijwonen van musical/opera buiten school			
Noord-Brabant 2012	72%	25%	3%
Noord-Brabant 2015	70%	28%	2%
Landelijk 2014	91-95%		
Bijwonen van filmvoorstelling buiten school			
Noord-Brabant 2012	67%	30%	3%
Noord-Brabant 2015	62%	31%	7%
Landelijk 2014	77-93%		
Bijwonen van voordracht schrijver/dichter buiten school			
Noord-Brabant 2012	51%	46%	3%
Noord-Brabant 2015	49%	47%	4%
Landelijk 2014	76-88%		
Bezoek aan historisch of streekmuseum			
Noord-Brabant 2012	4%	82%	14%
Noord-Brabant 2015	17%	67%	16%
Landelijk 2014	47-81%		
Bezoek aan monument/bezienswaardige gebouwen/archeologische vindplaats /stadswandeling			
Noord-Brabant 2012	29%	63%	8%
Noord-Brabant 2015	24%	61%	15%
Landelijk 2014	56-88%		
Onderzoek in de directe schoolomgeving			
Noord-Brabant 2012	20%	60%	20%
Noord-Brabant 2015	22%	53%	24%
Landelijk 2014	38-63%		

Ook voor alle genoemde binnenschoolse activiteiten buiten het schoolgebouw⁷ valt op, dat Brabantse scholen deze aanzienlijk vaker organiseren dan landelijk het geval is.

Sommige binnenschoolse activiteiten buiten het schoolgebouw worden vaker georganiseerd door DCL scholen en andere door niet-DCL scholen.

De volgende activiteiten worden vaker door DCL scholen georganiseerd dan door niet-DCL scholen:

- *Bijwonen van dansvoorstelling buiten de school (+8%)*
- *Bezoek monument/bezienswaardige gebouwen/archeologische vindplaats /stadswandeling (+9%)*
- *Onderzoek in de directe schoolomgeving (+8%).*

Tabel 3.29a Culturele activiteiten die buiten de school (maar wel in schoolverband) plaatsvinden op DCL en niet-DCL scholen (325 niet-DCL scholen en 117 wel DCL scholen)

Culturele activiteit buiten school:	nooit	één keer	2-5 x	>5 keer
Bezoek aan museum/tentoonstelling beeldende kunst				
<i>Geen DCL</i>	13,2%	67,7%	17,5%	1,5%
<i>Wel DCL</i>	11,1%	70,1%	17,9%	0,9%
Bijwonen van concert buiten school				
<i>Geen DCL</i>	58,2%	36,3%	4,9%	0,6%
<i>Wel DCL</i>	59,8%	38,5%	0,9%	0,9%
Bijwonen van theatervoorstelling buiten school				
<i>Geen DCL</i>	14,8%	69,2%	15,1%	0,9%
<i>Wel DCL</i>	13,7%	71,8%	13,7%	0,9%
Bijwonen van dansvoorstelling buiten school				
<i>Geen DCL</i>	34,8%	57,5%	7,4%	0,3%
<i>Wel DCL</i>	26,5%	69,2%	4,3%	0,0%
Bijwonen van musical/opera buiten school				
<i>Geen DCL</i>	71,4%	26,2%	2,2%	0,3%
<i>Wel DCL</i>	66,7%	31,6%	1,7%	0,0%
Bijwonen van filmvoorstelling buiten school				
<i>Geen DCL</i>	60,9%	31,1%	6,5%	1,5%
<i>Wel DCL</i>	64,1%	31,6%	3,4%	0,9%
Bijwonen van voordracht schrijver/dichter buiten school				
<i>Geen DCL</i>	47,7%	48,3%	3,7%	0,3%
<i>Wel DCL</i>	52,1%	43,6%	4,3%	0,0%
Bezoek aan historisch of streekmuseum				
<i>Geen DCL</i>	16,9%	67,1%	15,7%	0,3%

⁷ In de vorige monitoren werd gesproken over buitenschoolse activiteiten. Om verwarring te voorkomen (deze term wordt namelijk ook gehanteerd voor activiteiten die buiten de reguliere scholtijden plaatsvinden (BSO)) hebben we ervoor gekozen te spreken van binnenschoolse activiteiten buiten het schoolgebouw

Culturele activiteit buiten school:	nooit	één keer	2-5 x	>5 keer
<i>Wel DCL</i>	16,2%	65,8%	17,9%	0,0%
Bezoek monument/bezienswaardige gebouwen/archeologische vindplaats /stadswandeling				
<i>Geen DCL</i>	26,2%	60,0%	12,9%	0,9%
<i>Wel DCL</i>	17,1%	65,0%	16,2%	1,7%
Onderzoek in de directe schoolomgeving				
<i>Geen DCL</i>	24,3%	54,5%	19,7%	1,5%
<i>Wel DCL</i>	16,2%	50,4%	29,1%	4,3%

Vervolgens is scholen gevraagd hoe zij aanbod van culturele activiteiten selecteren. De antwoorden zijn weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 3.30: Het selecteren van aanbod van culturele activiteiten door PO Scholen

Selectie aanbod culturele activiteiten:	N-Brabant 2012 (n=357)	N-Brabant 2015 (n=440)	Landelijk 2014 (n=663)
Wij kopen voor elk schooljaar ad hoc losse activiteiten in	6%	3%	12%
Wij kopen een kant-en-klaar kunstmenu	41%	38%	30%
Wij passen een kunstmenu aan onze wensen aan	12%	14%	20%
Wij maken zelf een programma voor culturele activiteiten	16%	20%	19%
Wij geven een instelling de opdracht een cultuurprogramma samen te stellen op basis van onze wensen	6%	11%	10%
Anders	19%	14%	9%

Opvallend is dat landelijk 12% van de scholen elk schooljaar ad hoc losse activiteiten inkoop, versus 3% van de Brabantse scholen. Meer Brabantse scholen (38%) kopen een kant-en-klaar kunstmenu⁸ (38%) dan landelijk het geval is (30%). Landelijk wordt een kunstmenu vaker aan de eigen wensen van de school aangepast (20%) dan in Brabant het geval is (14%).

Ruim een derde van de DCL scholen (35,9%) en iets minder dan de helft van de niet-DCL scholen (43,6%) koopt elk schooljaar ad hoc losse activiteiten in of koopt een kant en klaar kunstmenu. Het aanpassen van een kunstmenu aan de eigen wensen of zelf een programma maken voor culturele activiteiten komt vaker voor bij DCL scholen (38,5%) dan bij niet-DCL scholen (32,2%). Daarentegen komt het vaker voor bij niet-DCL scholen dat ze een instelling de opdracht geven een cultuurprogramma samen te stellen op basis van hun wensen dan bij DCL scholen.

⁸ Hierbij dient te worden aangetekend dat KunstSelect in Brabant (het voormalige kunstmenu) keuzemogelijkheden kent en rekening houdt met de wensen van (groepen van) scholen om het programma aan te passen.

Tabel 3.30a: Het selecteren van aanbod van culturele activiteiten door DCL en niet-DCL scholen

Selectie aanbod culturele activiteiten:	Geen DCL	Wel DCL
<i>Wij kopen voor elk schooljaar ad hoc losse activiteiten in</i>	3,4%	2,6%
<i>Wij kopen een kant-en-klaar kunstmenu</i>	40,2%	33,3%
<i>Wij passen een kunstmenu aan onze wensen aan</i>	12,4%	17,1%
<i>Wij maken zelf een programma voor culturele activiteiten</i>	19,8%	21,4%
<i>Wij geven een instelling de opdracht een cultuurprogramma samen te stellen op basis van onze wensen</i>	12,4%	6,0%
<i>Anders</i>	11,8%	19,7%

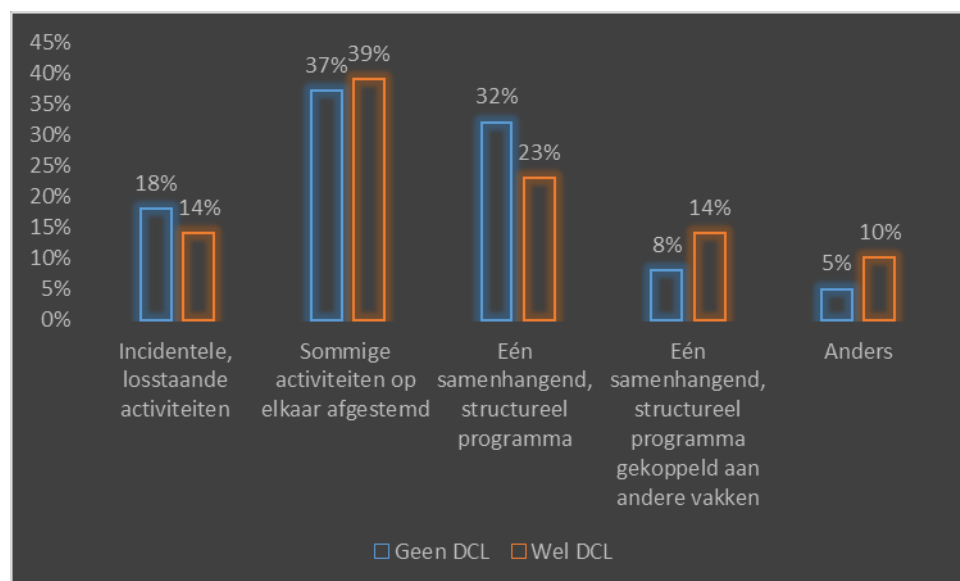
Vervolgens is de scholen gevraagd naar de mate van samenhang in de culturele activiteiten op hun scholen.

Tabel 3.31: Samenhang culturele activiteiten op PO scholen

Samenhang culturele activiteiten:	N-Brabant 2012 (n=363)	N-Brabant 2015 (n=)	Landelijk 2014 (n=681)
Er is sprake van incidentele, losstaande activiteiten	26%	17%	41%
Sommige activiteiten zijn – bijvoorbeeld qua thema of onderwerp – op elkaar afgestemd	46%	38%	47%
Er is sprake van één samenhangend, structureel programma	21%	30%	6%
Er is sprake van één samenhangend, structureel programma gekoppeld aan andere vakken (alleen in de provinciale monitor 2015 gevraagd)	-	10%	-
Anders	8%	6%	5%

Landelijk is er in veel hogere mate sprake van incidentele, losstaande activiteiten (41%) dan voor de Brabantse scholen het geval is (17%). Ten opzichte van 2012 is er in 2015 in Brabant op aanzienlijk minder scholen sprake van incidentele, losstaande activiteiten (17% in 2015 versus 26% in 2012). Bovendien is er in Brabant sprake van een aanzienlijke toename van scholen met één samenhangend structureel programma – al dan niet gekoppeld aan andere vakken -: van 21% naar 40% van de scholen.

Er zijn geen grote verschillen tussen DCL en niet-DCL scholen wat betreft de samenhang in culturele activiteiten. DCL scholen hebben iets minder vaak incidentele, losstaande activiteiten (-4%) dan niet-DCL scholen. Van de scholen die één samenhangend structureel programma hebben, zijn er relatief meer DCL scholen die dit hebben gekoppeld aan andere vakken (+6%) en meer niet-DCL scholen (+9%) die deze koppeling niet hebben gemaakt.

Figuur 3.17: Samenhang culturele activiteiten bij DCL en niet-DCL scholen

Nagegaan is, of er een relatie is tussen de wijze waarop de Brabantse scholen gewoonlijk te werk gaan bij het selecteren van aanbod van culturele activiteiten en de mate waarin er sprake is van samenhang in het programma voor cultuureducatie. De resultaten zijn weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 3.32: Relatie tussen de wijze waarop de Brabantse scholen gewoonlijk te werk gaan bij het selecteren van aanbod van culturele activiteiten en de mate waarin er sprake is van samenhang in het programma voor cultuureducatie

Wijze van selecteren aanbod culturele activiteiten:	Samenhangend programma voor cultuureducatie					Totaal
	Losse activiteiten	Sommige activiteiten afgestemd	Samenhangend programma	Samenhangend programma + andere vakken	Anders	
ad hoc losse activiteiten	7 50%	6 43%	0 0%	0 0%	1 7%	14
kant-en-klaar kunstmenu	40 24%	54 32%	58 34%	9 5%	8 5%	169
Kunstmenu aan eigen wensen aangepast	5 8%	29 48%	19 32%	5 8%	2 3%	60
stellen zelf een programma samen	9 10%	46 52%	17 19%	13 15%	4 4%	89
geven instelling opdracht	5 11%	14 30%	20 43%	6 13%	2 4%	47
Anders, namelijk	7 12%	18 30%	16 26%	10 16%	10 16%	61
Totaal	73	167	130	43	27	440

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen de wijze waarop de Brabantse scholen gewoonlijk te werk gaan bij het selecteren van aanbod van culturele activiteiten en de mate waarin er sprake is van samenhang in het programma voor cultuureducatie (Kendall's tau-b = .169; significant op 1%).

3.2.4 Organisatie van cultuureducatie binnen de school

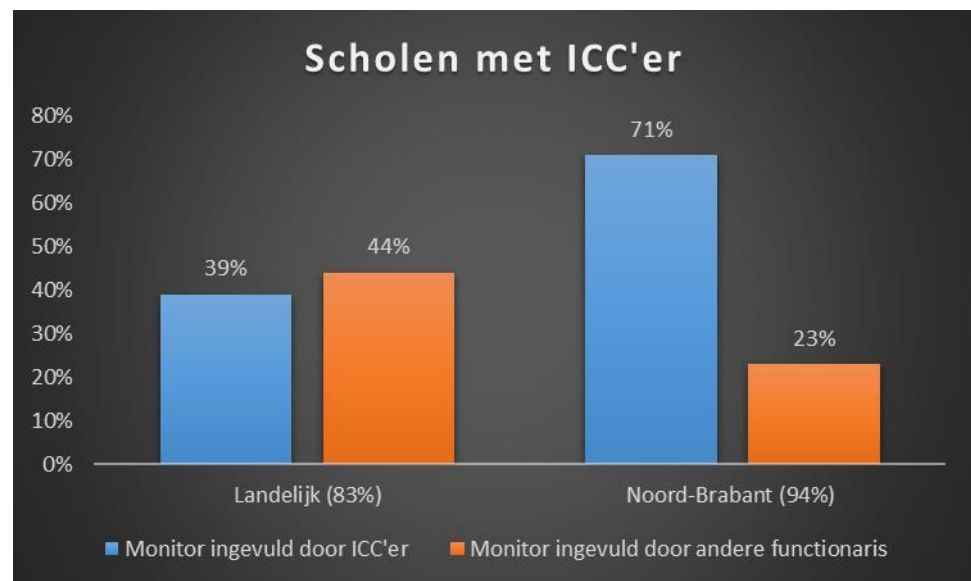
Cultuurcoördinator

Het merendeel van de PO scholen heeft een intern cultuurcoördinator (ICC'er). Provinciaal geldt dit voor 94% (was 92% in 2012 en 88% in 2010) en landelijk voor 83% (was 81% in 2009).

Meer DCL scholen (98%) dan niet-DCL scholen (92%) hebben een cultuurcoördinator.

In de gevallen dat een school beschikt over een intern cultuurcoördinator, is zowel de landelijke als de provinciale monitor niet altijd ingevuld door deze ICC'er. Van de 83% scholen met ICC'er is de lijst landelijk in 39% van de gevallen ingevuld door deze ICC'er en in 44% van de gevallen door iemand anders. In de provincie Noord-Brabant ligt deze verhouding anders: van de 94% scholen met ICC'er is de lijst in 71% van de gevallen ingevuld door deze ICC'er en in 23% van de gevallen door iemand anders.

Grafisch weergegeven:

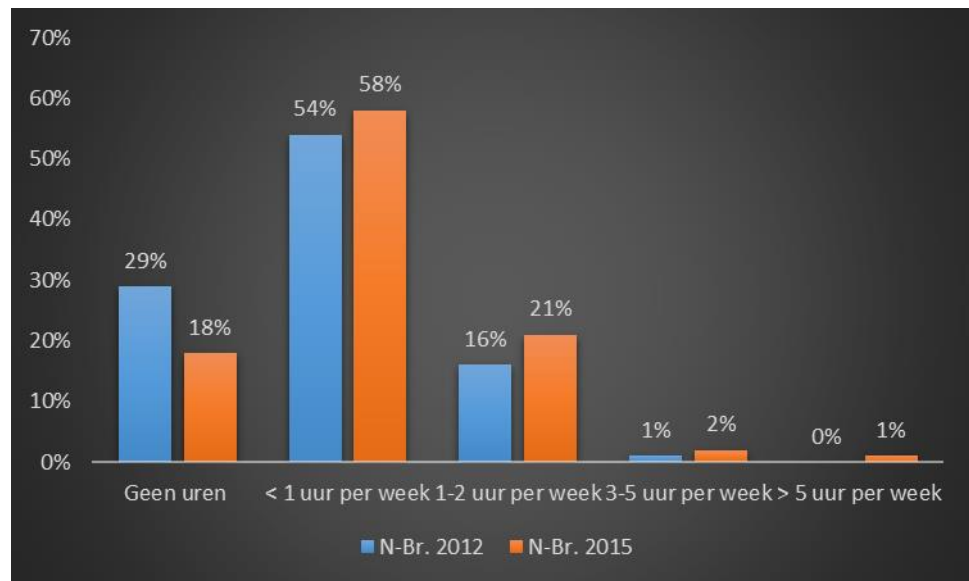
Figuur 3.18: Functie respondenten monitor, landelijk en in Brabant

Aan de scholen is gevraagd hoeveel uren per week de cultuurcoördinator gemiddeld tot zijn/haar beschikking heeft

Tabel 3.33: Aantal uren per week dat de cultuurcoördinator gemiddeld tot zijn/haar beschikking heeft

Aantal uren per week:	Noord-Brabant 2015	
	Aantal	%
geen	72	18%
minder dan 1 uur per week	238	58%
1 –2 uur per week	86	21%
3 –5 uur per week	10	2%
>5 uur per week	4	1%

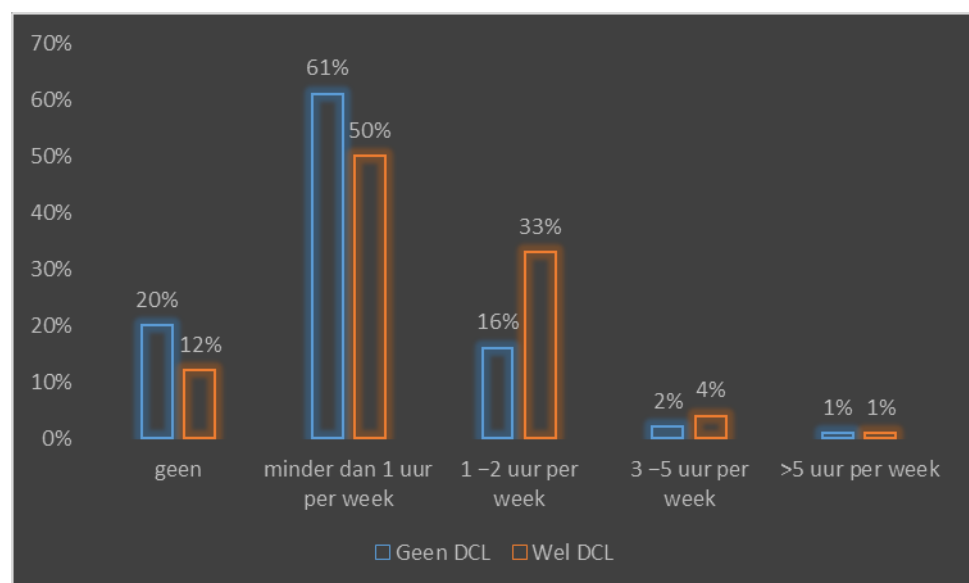
In vergelijking met de provinciale monitor 2012:

Figuur 3.19: Beschikbare uren voor de cultuurcoördinator

In Brabant is het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben toegenomen. In 2012 waren er voor 29% van de coördinatoren geen uren beschikbaar om hun werk uit te voeren, tegenover 18% in 2015. Het aantal scholen met minder dan een uur per week (+4%), 1-2 uur per week (+5%) en 3 of meer uren per week (+2%) is in 2015 toegenomen ten opzichte van 2012. Landelijk is het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben afgenomen. Dat is nu gemiddeld 28,2 uur per schooljaar, dus gemiddeld drie kwartier per schoolweek (tegen 1,2 uur per week in 2008-2009). De verschillen tussen scholen zijn groot. Op de helft van de scholen hebben cultuurcoördinatoren minder dan twintig uur per jaar, maar op een enkele school is er veel meer uur beschikbaar met een uitschieter van 400 uur, dus tien uur per week.

Cultuurcoördinatoren op DCL scholen hebben gemiddeld meer uren beschikbaar voor cultuureducatie dan cultuurcoördinatoren op niet-DCL scholen.

Figuur 3.20: Aantal uren per week dat de cultuurcoördinator gemiddeld tot zijn/haar beschikking heeft bij DCL en niet-DCL scholen

Voor de Brabantse scholen is nagegaan of er een relatie is tussen het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben en de samenhang in het programma voor cultuureducatie.

Tabel 3.34: Relatie tussen het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben en de samenhang in het programma voor cultuureducatie

Aantal uren gemiddeld per week voor de cultuurcoördinator	Samenhangend programma voor cultuureducatie					Totaal
	Losse activiteiten	Sommige activiteiten afgestemd	Samenhangend programma	Samenhangend programma + andere vakken	Anders	
Geen	12	25	28	5	2	72
	17%	35%	39%	7%	3%	
< 1 uur per week	42	100	69	16	11	238
	18%	42%	29%	7%	5%	
1 -2 uur per week	9	30	20	17	10	86
	10%	35%	23%	20%	12%	
3 -5 uur per week	1	3	4	0	2	10
	10%	30%	40%	0%	20%	
>5 uur per week	0	1	0	2	1	4
	0%	25%	0%	50%	25%	
Totaal	64	159	121	40	26	410

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben en de samenhang in het programma voor cultuureducatie (Kendall's tau-b = .116; significant op 1%).

Ook is nagegaan of er een relatie is tussen het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben en de mate waarin scholen toekomen aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van hun leerlingen.

Tabel 3.35: Relatie tussen het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben en de mate waarin scholen toekomen aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van hun leerlingen

Aantal uren gemiddeld per week voor de cultuurcoördinator:	Mate waarin school toekomt aan doelgericht werken competenties cultuureducatie				Totaal
	Geheel niet	Enigszins	In grote mate	Geheel wel	
geen	2	53	16	0	71
	3%	75%	22%	0%	
minder dan 1 uur per week	13	178	44	1	236
	6%	75%	19%	0%	
1 -2 uur per week	3	46	34	3	86

Aantal uren gemiddeld per week voor de cultuurcoördinator:	Mate waarin school toekomt aan doelgericht werken competenties cultuureducatie				To taal
	Geheel niet	Enigszins	In grote mate	Geheel wel	
	4%	53%	39%	4%	
3 -5 uur per week	0	6	4	0	10
	0%	60%	40%	0%	
>5 uur per week	0	2	1	1	4
	0%	50%	25%	25%	
Totaal	18	285	99	5	407

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben en de mate waarin scholen toekomen aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van hun leerlingen (Kendall's tau-b = .154; significant op 1%).

Vervolgens is aan de scholen gevraagd hoe de taakverdeling is op het terrein van cultuureducatie. Onderstaande tabel bevat de antwoorden.

Tabel 3.36: Taakverdeling (in Noord-Brabant door 410 scholen ingevuld; landelijk door 584 scholen ingevuld)

Taak:	Taak uitgevoerd door:			
	Cultuur coördinator	Directeur	Leerkracht	Is geen taak
Selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school				
Noord-Brabant	82%	2%	9%	7%
Landelijk	70%	4%	22%	4%
Inbedding van culturele activiteiten in het curriculum van de school				
Noord-Brabant	64%	18%	3%	15%
Landelijk	49%	27%	10%	15%
Ontwikkeling van schoolbeleid op het gebied van cultuureducatie				
Noord-Brabant	64%	30%	1%	6%
Landelijk	51%	34%	6%	9%
Vergroten van draagvlak voor cultuureducatie binnen het team van de school				
Noord-Brabant	83%	9%	0%	8%
Landelijk	65%	23%	5%	7%
Participeren in school overstijgende netwerken op het gebied van cultuureducatie				
Noord-Brabant	83%	5%	1%	11%
Landelijk	64%	12%	5%	7%
Fondsenwerving/subsidieaanvragen				
Noord-Brabant	19%	47%	0%	34%

Landelijk	16%	47%	1%	36%
Verantwoording jegens bestuur				
Noord-Brabant	7%	74%	0%	19%
Landelijk	6%	75%	1%	18%
Aansturing cultuurcoördinator				
Noord-Brabant	7%	63%	0%	30%
Landelijk	5%	70%	1%	24%
Onderhouden contact met partners				
Noord-Brabant	85%	8%	1%	6%
Landelijk	70%	17%	7%	7%
Deskundigheidsbevordering stimuleren				
Noord-Brabant	39%	41%	1%	18%
Landelijk	25%	55%	3%	17%

Voor alle genoemde taken geldt, dat deze in Brabant vaker dan landelijk worden uitgevoerd door de cultuurcoördinator. Soms zijn de verschillen miniem (als het bijvoorbeeld gaat om fondsenverwerving/subsidieaanvragen, verantwoording jegens bestuur en aansturing van de cultuurcoördinator) maar in alle andere gevallen worden de taken op Brabantse scholen aanzienlijk vaker (tussen 12% en 19% vaker) door de cultuurcoördinator uitgevoerd dan landelijk. Vergelijken met Brabant vervult landelijk de directeur van de school ten aanzien van alle taken (met uitzondering van fondsenverwerving/subsidieaanvragen) vaker een rol dan de cultuurcoördinator. Soms zijn de verschillen miniem (bijvoorbeeld als het gaat om het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school, verantwoording jegens bestuur en ontwikkeling van schoolbeleid voor cultuureducatie) en in enkele gevallen worden taken landelijk op 14% meer scholen uitgevoerd door de directeur dan in Brabant (vergroten van draagvlak en deskundigheidsbevordering stimuleren).

Verder valt op dat in Brabant leerkrachten geen, of geen grote rol vervullen in het uitvoeren van de genoemde taken. Alleen op het terrein van het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school is er op 1 van de 10 Brabantse scholen een rol weggelegd voor (een) leerkracht(en) van de school. Ook landelijk is dit percentage niet hoog, maar wel hoger dan in Brabant. Bij het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school is landelijk op 22% van de scholen een rol weggelegd voor (een) leerkracht(en) van de school.

Voor alle genoemde taken op het terrein van cultuureducatie geldt, dat deze vaker worden uitgevoerd door de cultuurcoördinator van de school op DCL scholen dan op niet-DCL scholen. Ook het aandeel van de directeuren van DCL scholen is ten aanzien van de meeste taken groter op DCL scholen dan op niet-DCL scholen. Uitzonderingen hierop vormen het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school en het participeren in school overstijgende netwerken op het gebied van cultuureducatie.

Verder valt op dat er voor alle genoemde taken een grotere rol is weggelegd voor leerkrachten op niet-DCL scholen dan op DCL scholen. Ook geldt voor alle genoemde taken dat deze op niet-DCL scholen vaker als geen taak van de school worden gezien dan op DCL scholen. Op sommige punten zijn de verschillen tussen DCL en niet-DCL scholen aanzienlijk (tussen haakjes is het extra percentage DCL scholen vermeld dat dit als taak ziet ten opzichte van het percentage niet-DCL scholen), zoals ten aanzien van:

- Inbedding van culturele activiteiten in het curriculum van de school (+14,2%)
- Vergroten van draagvlak voor cultuureducatie binnen het team van de school (+12,3%)
- Fondsenwerving/subsidieaanvragen (+20,8%)
- Verantwoording jegens bestuur (+ 11,1%)
- Aansturing cultuurcoördinator (+11,3%)

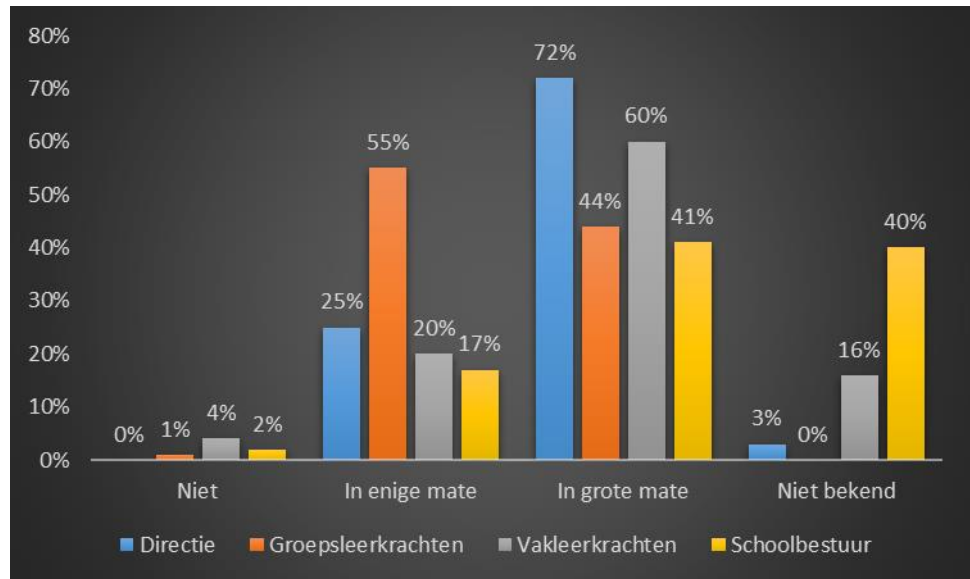
- Deskundigheidsbevordering stimuleren (+16,9%)

Tabel 3.36a: Taakverdeling bij DCL en niet-DCL scholen (door 321 niet-DCL scholen ingevuld; door 117 DCL scholen ingevuld)

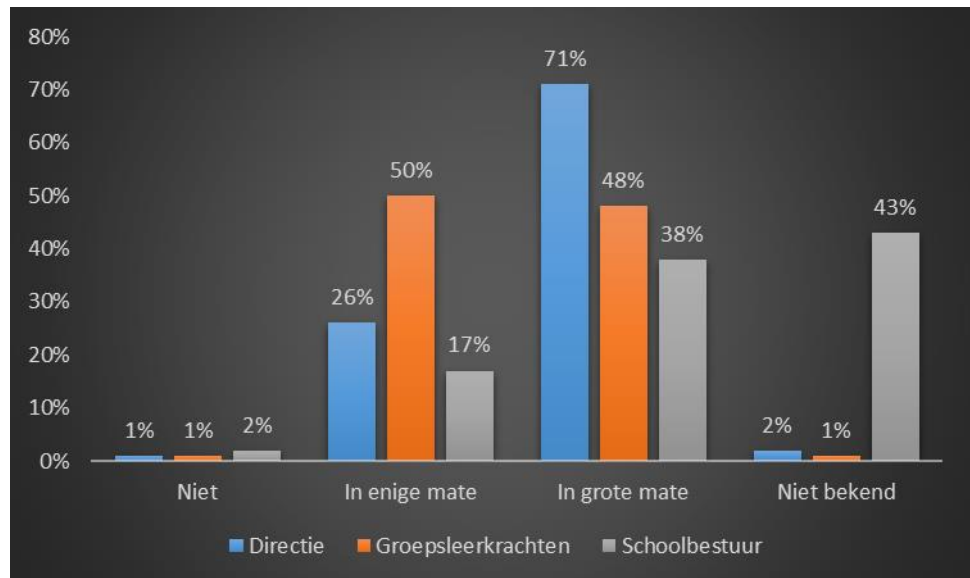
Taak:	Taak uitgevoerd door:			
	Cultuur coördinator	Directeur	Leerkracht	Is geen taak
<i>Selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school</i>				
Geen DCL	72,9%	3,1%	15,3%	8,7%
Wel DCL	86,3%	0,9%	8,5%	4,3%
<i>Inbedding van culturele activiteiten in het curriculum van de school</i>				
Geen DCL	56,4%	18,4%	5,0%	20,2%
Wel DCL	68,4%	21,4%	4,3%	6,0%
<i>Ontwikkeling van schoolbeleid op het gebied van cultuureducatie</i>				
Geen DCL	57,6%	30,5%	2,5%	9,3%
Wel DCL	65,8%	32,5%	0,0%	1,7%
<i>Vergroten van draagvlak voor cultuureducatie binnen het team van de school</i>				
Geen DCL	74,5%	9,3%	2,2%	14,0%
Wel DCL	87,2%	11,1%	0,0%	1,7%
<i>Participeren in school overstijgende netwerken op het gebied van cultuureducatie</i>				
Geen DCL	75,8%	6,2%	4,3%	13,7%
Wel DCL	83,8%	6,0%	0,9%	9,4%
<i>Fondsenwerving/subsidieaanvragen</i>				
Geen DCL	14,0%	44,9%	0,6%	40,5%
Wel DCL	28,2%	52,1%	0,0%	19,7%
<i>Verantwoording jegens bestuur</i>				
Geen DCL	5,3%	71,0%	0,6%	23,1%
Wel DCL	8,5%	79,5%	0,0%	12,0%
<i>Aansturing cultuurcoördinator</i>				
Geen DCL	5,9%	57,0%	0,9%	36,1%
Wel DCL	6,8%	68,4%	0,0%	24,8%
<i>Onderhouden contact met partners</i>				
Geen DCL	76,9%	9,0%	4,0%	10,0%
Wel DCL	86,3%	10,3%	0,0%	3,4%
<i>Deskundigheidsbevordering stimuleren</i>				
Geen DCL	33,0%	40,5%	2,8%	23,7%
Wel DCL	47,0%	46,2%	0,0%	6,8%

Draagvlak

Aan scholen is gevraagd of er draagvlak is voor (het programma) cultuureducatie. De gegevens zijn opgenomen in onderstaande figuren, waarin de draagvlakcijfers worden gegeven voor scholen met en scholen zonder vakleerkrachten.

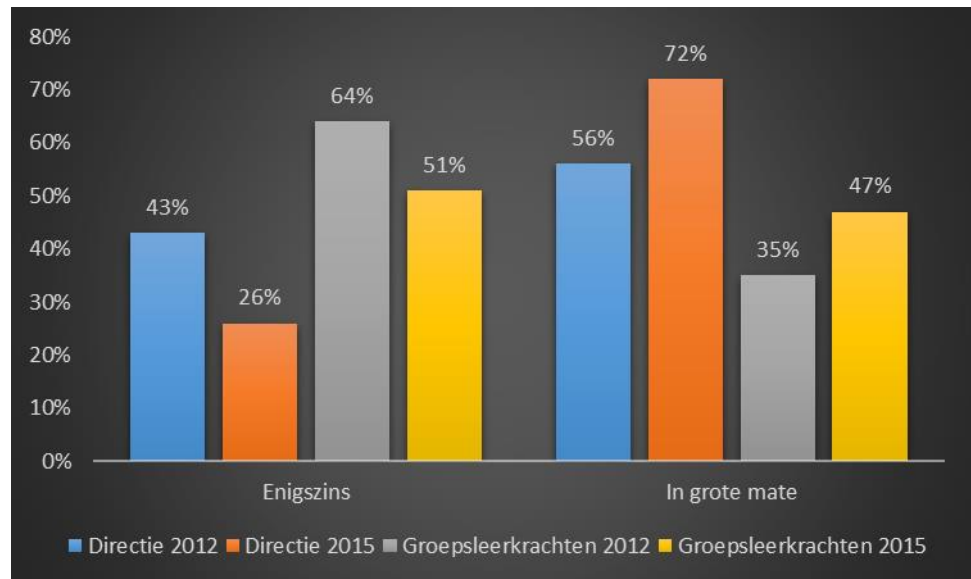

Figuur 3.21: draagvlak bij scholen met vakleerkrachten (n=111)

Figuur 3.22: draagvlak bij scholen zonder vakleerkrachten (n=436)

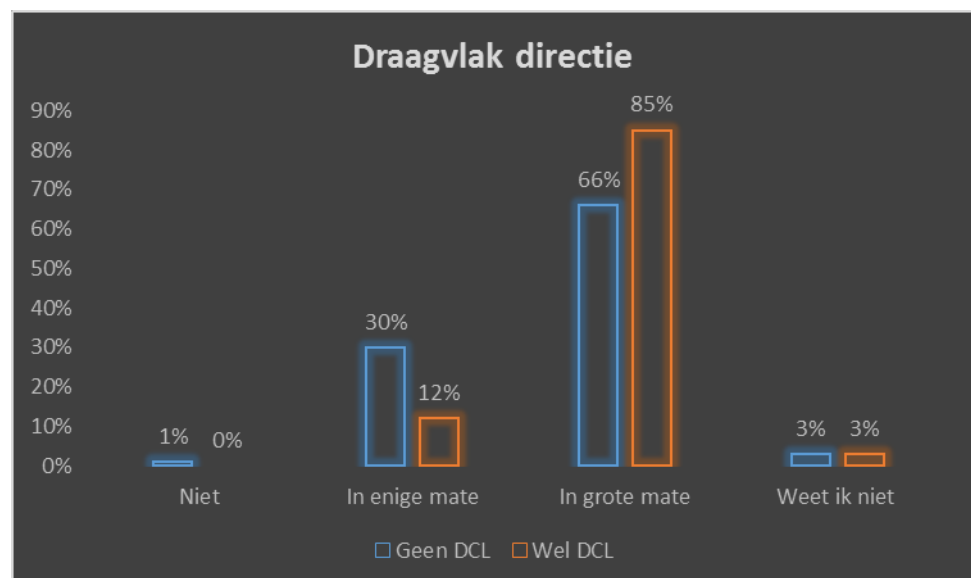
Om een vergelijking met de vorige monitor (2012) mogelijk te maken worden in onderstaand figuur de draagvlakgegevens van directie en groepsleerkrachten met elkaar vergeleken. Omdat het in de categorieën 'niet' en 'niet bekend' om verwaarloosbare percentages gaat, zijn deze buiten beschouwing gelaten.

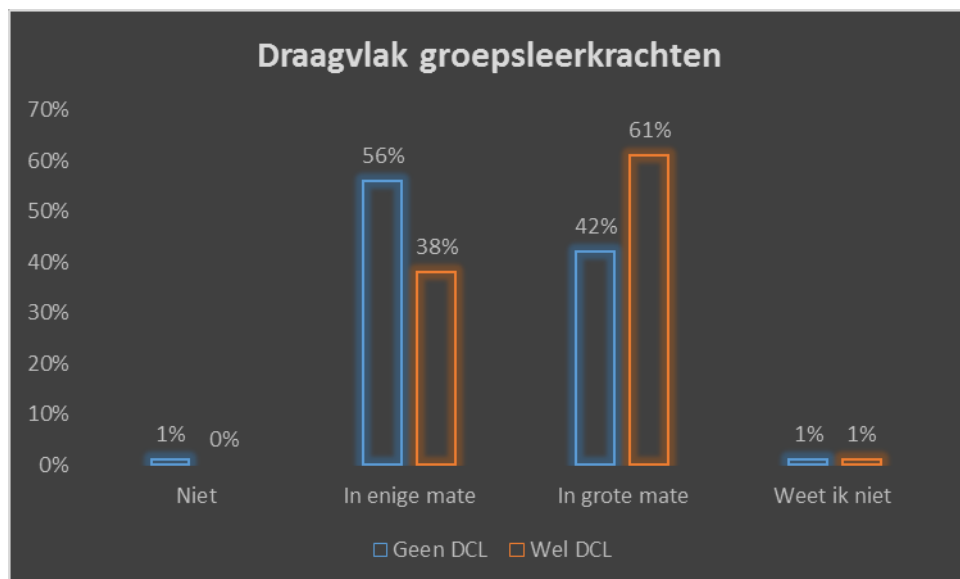
Figuur 3.23: draagvlak voor cultuureducatie bij directie en groepsleerkrachten van Brabantse scholen in 2012 en 2015

Ten opzichte van de vorige monitor mag worden geconcludeerd dat het draagvlak voor cultuureducatie bij directeuren en groepsleerkrachten van PO scholen aanzienlijk is vergroot. Het percentage scholen waar enig draagvlak voor cultuureducatie is, is zowel voor directeuren (-17%) als voor groepsleerkrachten (-13%) afgenomen. Daarentegen is het percentage scholen waar in grote mate draagvlak voor cultuureducatie is zowel voor directeuren (+16%) als voor groepsleerkrachten (+12%) toegenomen.

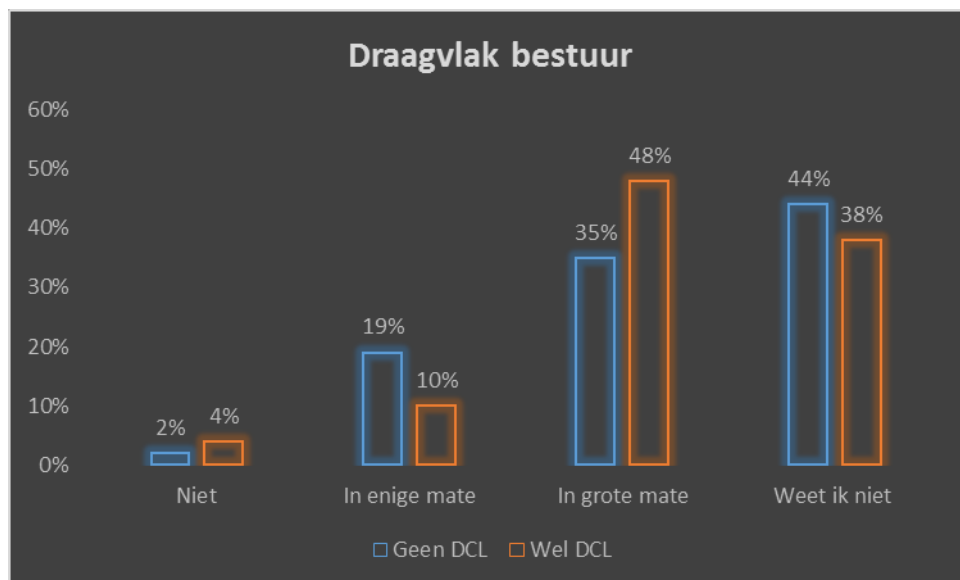
Zowel het draagvlak van de directie als van de groepsleerkrachten voor cultuureducatie is groter op DCL scholen dan op niet-DCL scholen. Hetzelfde geldt voor het draagvlak van het bestuur van de school.

Figuur 3.28: Draagvlak voor cultuureducatie bij directie bij DCL en niet-DCL scholen

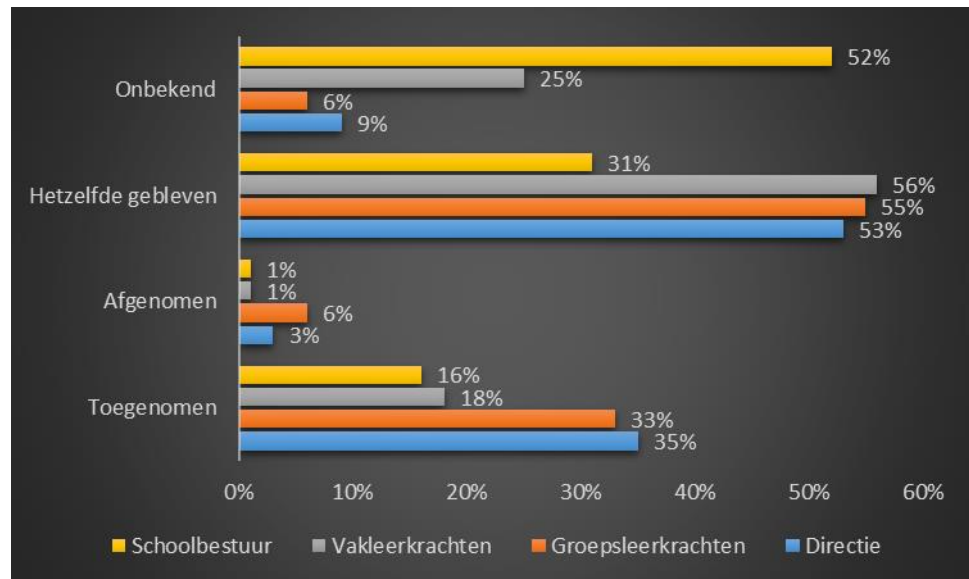

Figuur 3.29: Draagvlak voor cultuureducatie bij groepsleerkrachten bij DCL en niet-DCL scholen

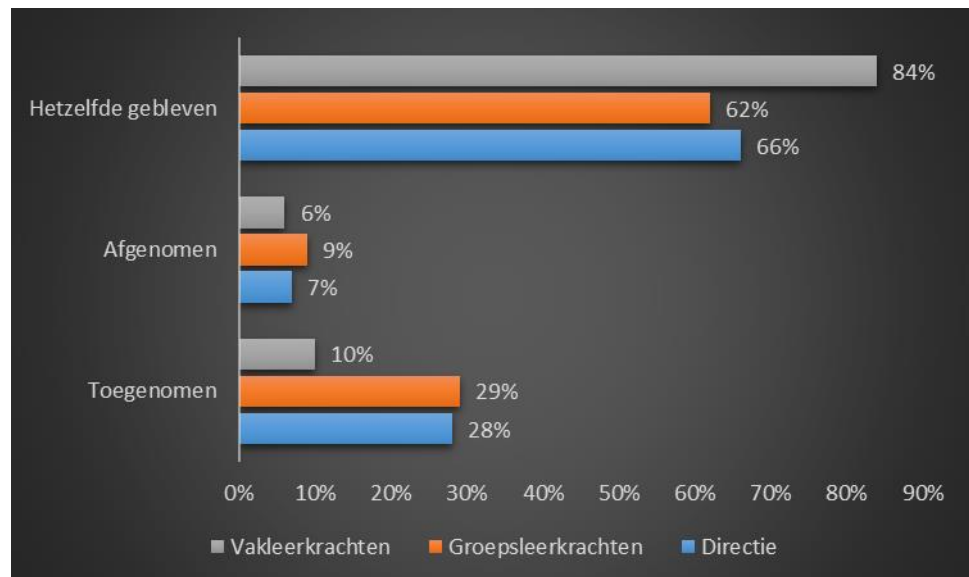

Figuur 3.30: Draagvlak voor cultuureducatie bij bestuur van DCL en niet-DCL scholen

Aan de Brabantse scholen is bovendien gevraagd of dit draagvlak de laatste jaren is veranderd. Onderstaand figuur laat zien in hoeverre dit het geval is in 2015. Ter vergelijking zijn in figuur 3.9 ook de cijfers van 2012 weergegeven.

Figuur 3.31: Verandering draagvlak PO scholen in Brabant in 2015

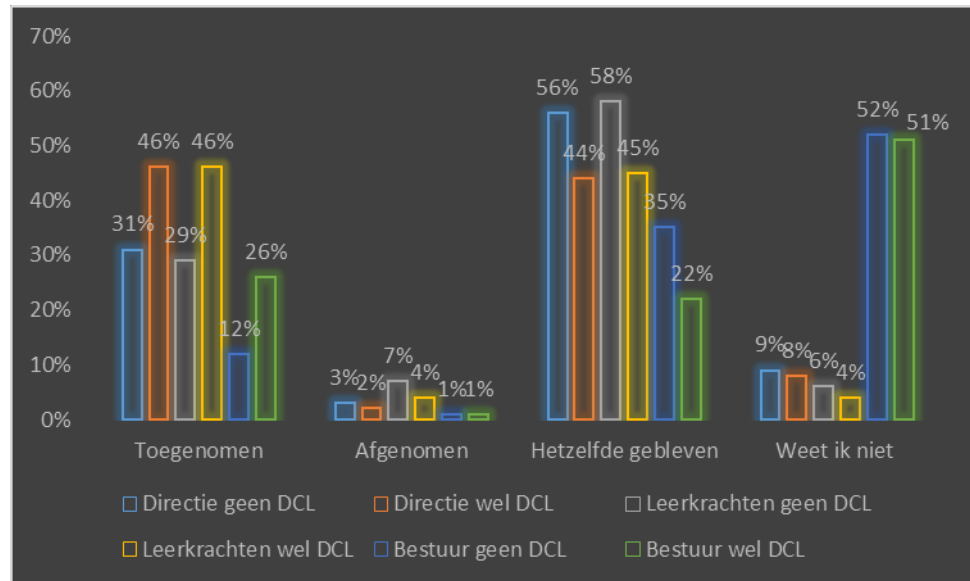

Figuur 3.32: Verandering draagvlak PO scholen in Brabant in 2012

Consistent met de rapportage van een hoger draagvlak voor cultuureducatie op Brabantse scholen in 2015 bij directie en groepsleerkrachten blijkt uit deze figuren eveneens dat er in hogere mate een toename van draagvlak wordt gerapporteerd in 2015 dan in 2012.

In de landelijke monitor zijn wel draagvlakgegevens geïnventariseerd voor directie en leerkrachten, maar deze zijn niet gerapporteerd. De gegevens worden alleen in het verankeringshoofdstuk samenvattend gegeven.

Zoals eerder vermeld geldt voor alle scholen dat er de laatste jaren eerder een toename van draagvlak voor cultuureducatie wordt vastgesteld dan een afname. De toename in draagvlak is op DCL scholen echter aanzienlijk groter dan op niet-DCL scholen. Dat geldt zowel voor het draagvlak van de directie (+15%) als voor de groepsleerkrachten (+17%) en het bestuur (+14%).

Figuur 3.33: Verandering draagvlak PO scholen in Brabant in 2015 bij DCL en niet-DCL scholen

Vervolgens is nagegaan of er een relatie is tussen draagvlak voor cultuureducatie (van directie, groepsleerkrachten en schoolbestuur) en het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school. De cijfers zijn in de volgende twee tabellen opgenomen.

Tabel 3.37: Relatie tussen het draagvlak van de directie voor cultuureducatie en het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school

Belang doelgericht werken aan competenties cultuureducatie	Draagvlak directie				Totaal
	Niet	In enige mate	In grote mate	Weet ik niet	
Geheel niet belangrijk	0	1	3	0	4
	0%	25%	75%	0%	
Enigszins belangrijk	1	58	63	3	125
	1%	46%	50%	2%	
Belangrijk	1	44	193	6	244
	0%	18%	79%	3%	
Zeer belangrijk	0	8	53	2	63
	0%	13%	84%	3%	
Totaal	2	111	312	11	436

Tabel 3.38: Relatie tussen het draagvlak van groepsleerkrachten voor cultuureducatie en het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school

Belangrijk doelgericht werken aan competenties cultuureducatie	Draagvlak groepsleerkrachten				Totaal
	Niet	In enige mate	In grote mate	Weet ik niet	
Geheel niet belangrijk	0	2	2	0	4

	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	
Enigszins belangrijk	0	83	40	2	125
	0,0%	66,4%	32,0%	1,6%	
Belangrijk	2	113	127	2	244
	0,8%	46,3%	52,0%	0,8%	
Zeer belangrijk	1	26	36	0	63
	1,6%	41,3%	57,1%	0,0%	
Totaal	3	224	205	4	436

Er is sprake van een significante relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school en het draagvlak voor cultuureducatie bij zowel de directie (Kendall's tau-b=,259; significant op 1%) als bij de groepsleerkrachten (Kendall's tau-b=,148; significant op 1%) van de school.

Er is echter géén significante relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school en het draagvlak voor cultuureducatie bij het bestuur van de school.

Deskundigheid

Zowel landelijk (27%) als in de provincie Noord-Brabant (25%) heeft - ruim - een kwart van de scholen een vakleerkracht voor cultuureducatie. Zowel landelijk als in de provincie is het percentage vakleerkrachten toegenomen. Landelijk is het toegenomen van 19% in 2009 naar 27% in 2014. Overigens beschikte landelijk nog 31% van de scholen over een vakleerkracht in 2007. In Noord-Brabant waren er vakleerkrachten op 22% van de scholen in 2010; op 19% van de scholen in 2012, en op 25% van de scholen in 2015.

Er zijn vakleerkrachten op 26,2% van de niet-DCL scholen en op 23,1% van de DCL scholen:

Het gaat dan vooral om muziekleerkrachten en, in mindere mate, om vakleerkrachten beeldende vorming, beweging/dans en spel/drama. Landelijk is het percentage scholen met vakleerkrachten hoger dan in Brabant als het gaat om muziek (+15%), beeldende vorming (+3%) en spel/drama (+8%). Voor het vak beweging/dans zijn er meer scholen in Brabant met een vakleerkracht dan landelijk (+9%).

Tabel 3.39: Vakken waarvoor de school vakleerkrachten (aangesteld bij de school of freelance) voor cultuureducatie heeft

Vak:	N-Brabant 2012 (n=64)	N-Brabant 2015 (n=111)	Landelijk 2014 (n=573)
Beeldende vorming (in landelijke monitor: tekenen / handvaardigheid)	39%	35%	38%
Spel / drama	17%	15%	23%
Muziek	69%	58%	73%
Beweging / dans	19%	39%	30%
Erfgoededucatie	0%	0%	-
Literatuur	-	0%	-
Foto / film / mediakunst	5%	5%	-

Op niet-DCL scholen zijn er vaker vakleerkrachten voor muziek en beweging/dans. Op DCL scholen zijn er vaker leerkrachten voor beeldende vorming en spel/drama.

Tabel 3.39a: Vakken waarvoor de school vakleerkrachten (aangesteld bij de school of freelance) voor cultuureducatie heeft bij DCL en niet-DCL scholen

	Geen DCL (n=84)	Wel DCL (n=27)
Beeldende vorming	32,1%	44,4%
Spel / drama	14,3%	18,5%
Muziek	58,3%	55,6%
Beweging / dans	41,7%	29,6%
Erfgoededucatie	-	-
Literatuur	-	-
Foto / film / mediakunst	6,0%	0,0%

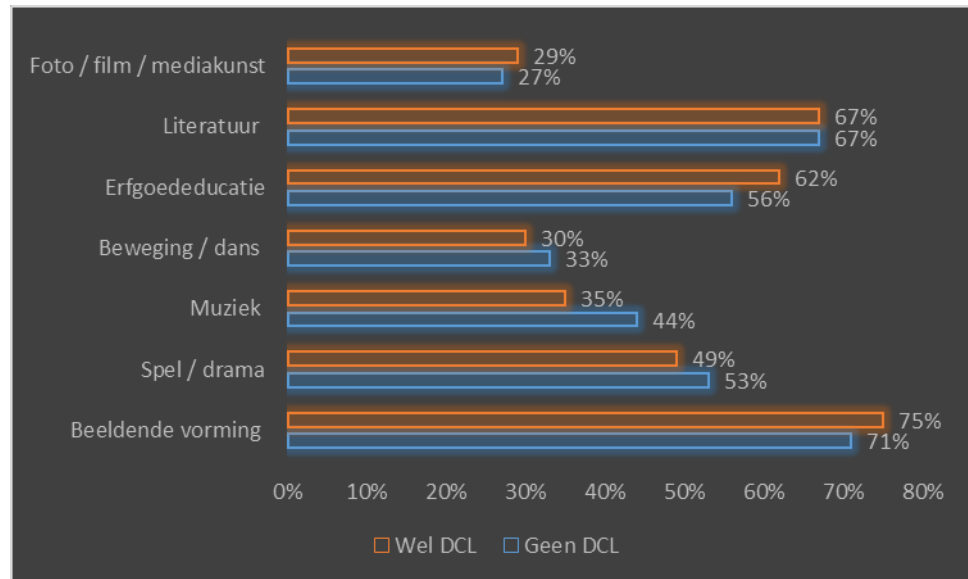
Aan de Brabantse scholen is gevraagd of hun groepsleerkrachten, gezien de ambities van hun school, deskundig genoeg zijn om op de verschillende terreinen cultuureducatie vorm te geven. Gekozen is voor een beantwoording in twee categorieën: voldoende deskundig of onvoldoende deskundig. Hiermee wordt voorkomen dat scholen een 'neutraal' antwoord kiezen, zoals bij de landelijke monitor waar gekozen kon worden voor: niet deskundig; in enige mate deskundig en in grote mate deskundig. De categorie 'in enige mate' wordt gekozen door 61 – 72% van de scholen. Zowel door de keuze voor een andere vraagstelling (gerelateerd aan de ambities van de school) als voor andere antwoordcategorieën is het niet goed mogelijk de landelijke en provinciale cijfers met elkaar te vergelijken. In onderstaande tabel wordt daarom volstaan met de provinciale cijfers.

Tabel 3.40: Vakken waarvoor de groepsleerkrachten op Brabantse scholen voldoende of onvoldoende deskundig worden geacht (n=436)

Vak:	Onvoldoende deskundig	Voldoende deskundig
Beeldende vorming	28%	72%
Spel / drama	48%	52%
Muziek	58%	42%
Beweging / dans	68%	32%
Erfgoededucatie	43%	57%
Literatuur	33%	67%
Foto / film / mediakunst	73%	27%

Brabantse scholen menen dat groepsleerkrachten vooral deskundig zijn op het terrein van beeldende vorming en literatuur. Ook op het terrein van erfgoededucatie en spel/drama is meer dan de helft van de scholen van mening dat hun groepsleerkrachten over voldoende deskundigheid beschikken. Het minst tevreden zijn de scholen over de deskundigheid van hun groepsleerkrachten als het gaat om foto/film/mediakunst en beweging/dans.

Er zijn geen grote verschillen tussen de deskundigheid van groepsleerkrachten op DCL en niet-DCL scholen. Op relatief meer DCL scholen worden de groepsleerkrachten deskundig geacht op het terrein van erfgoededucatie (+6%) en op relatief meer niet-DCL scholen op het terrein van muziekonderwijs (-9%).

Figuur 3.34: Vakken waarvoor de groepsleerkrachten op Brabantse scholen voldoende deskundig worden geacht bij DCL en niet-DCL scholen (niet-DCL: n=319; DCL: n=117)

Financiën

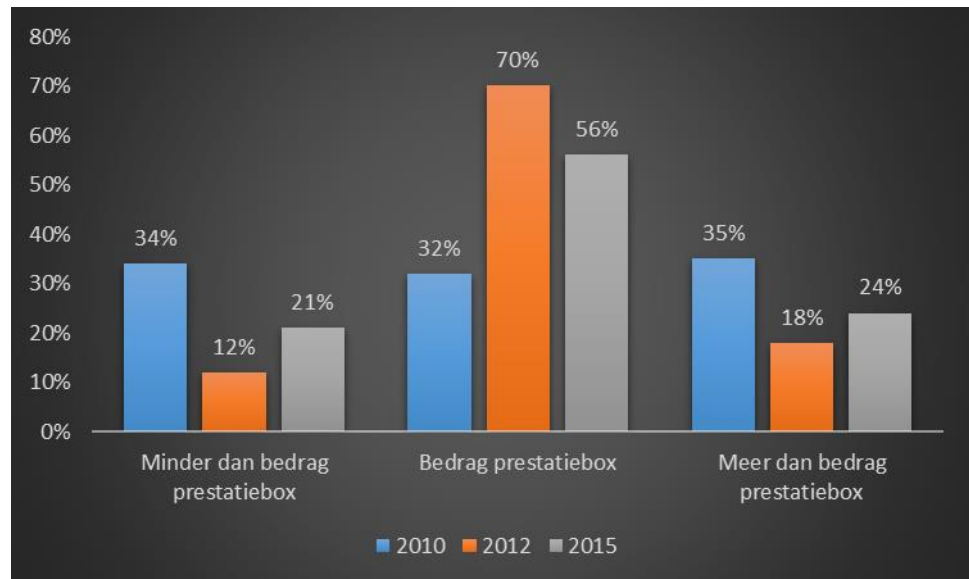
Zowel landelijk (81% in 2009 en 79% in 2014) als Provinciaal (79% in 2010; 82% in 2012 en 83% in 2015) hebben de meeste scholen cultuureducatie als aparte post opgenomen in de (meerjaren)begroting van de school.

83% van de niet-DCL scholen en 86% van de DCL scholen heeft cultuureducatie als aparte begrotingspost opgenomen in de schoolbegroting.

In de prestatiebox is een bedrag van € 11,27 (was tot 1/8/2014 € 10,90) per leerling per jaar opgenomen om een extra impuls te geven aan cultuureducatie⁹. Aan de scholen is gevraagd of zij gebruikmaken van dit (of een ander) budget per leerling. Deze vraag is beantwoord door 430 scholen. Op 5% van de scholen is er geen budget voor cultuureducatie. Van de overige 95% maakt 56% gebruik van het genoemde bedrag voor cultuureducatie. 16% besteedt minder dan het genoemde bedrag aan cultuureducatie en 24% meer dan het genoemde bedrag.

In onderstaande figuur zijn deze cijfers grafisch weergegeven, in vergelijking met de cijfers van 2010 en 2012. Omwille van de vergelijkbaarheid zijn de (5%) scholen zonder budget in 2015 opgeteld bij het percentage scholen dat minder dan het genoemde budget besteedt.

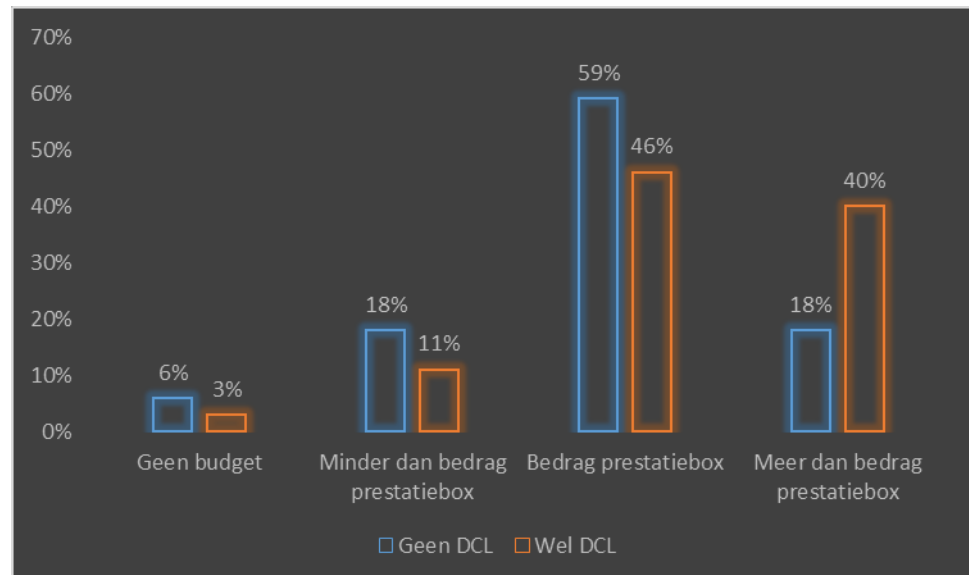
⁹ Vanaf schooljaar 2015-2016 is het bedrag in de prestatiebox PO opnieuw verhoogd en wel tot € 11,50.

Figuur 3.35: Beschikbare bedragen voor cultuureducatie op Brabantse scholen per leerling in 2010, 2012 en 2015

In vergelijking met 2012 is het percentage Brabantse scholen dat in 2015 een kleiner budget heeft dan het bedrag van de prestatiebox toegenomen met 9%. Ook het percentage met een hoger budget dan het bedrag van de prestatiebox is toegenomen: met 6%.

DCL scholen hebben meer budget beschikbaar per leerling per schooljaar dan niet-DCL scholen.

Figuur 3.36: Beschikbare bedragen voor cultuureducatie per leerling bij DCL en niet-DCL scholen

3.2.5 Evaluatie en opbrengsten van cultuureducatie

Het proces en de opbrengsten van cultuureducatie worden niet door alle scholen door middel van evaluatie in beeld gebracht. Landelijk evalueert 78% van de scholen. In Noord-Brabant is het percentage scholen dat evalueert aanzienlijk kleiner, namelijk 46% (dit was 57% in 2010 en 47% in 2012). Het toch al geringe percentage van 2010 is nog verder afgenomen in 2012 en ongeveer gelijk gebleven in 2015. *Van de niet-DCL scholen evalueert 44% en van de DCL scholen 51% het proces en de opbrengsten van cultuureducatie.*

De scholen die evalueren brengen verschillende aspecten in beeld.

Tabel 3.41: Wat wordt geëvalueerd op PO scholen

Evaluatie van:	N-Brabant 2012 (n=159)	N-Brabant 2015 (n=198)	Landelijk 2014 (n=447)
De inhoud van het programma/de culturele activiteiten	96%	94%	96%
De organisatie van het programma/de culturele activiteiten	87%	84%	79%
De ervaringen van leerlingen	77%	77%	68%
De samenwerking en het overleg met externe partners	63%	57%	52%
Beleid en doelstellingen cultuureducatie	42%	38%	46%
De leeropbrengsten van cultuureducatie	-	26%	22%
De ervaringen van de leerkrachten	-	87%	-
De competenties van de leerkrachten voor cultuureducatie	-	23%	16%
De ervaringen van ouders	28%	12%	11%
Anders	5%	3%	2%

Vrijwel alle scholen evalueren de inhoud van het programma/de activiteiten evenals de organisatie van het programma/de activiteiten. Ook de ervaringen / waardering van leerlingen worden door meer dan driekwart (Brabant) of ruim twee derde (landelijk) van de scholen geëvalueerd. De samenwerking en het overleg met externe partners wordt door iets meer scholen in de provincie (57%) geëvalueerd dan landelijk (50%). Overigens wordt deze samenwerking op Brabantse scholen minder vaak geëvalueerd dan in eerdere jaren: 61% in 2010 en 63% in 2012. Het minst aantal scholen evalueert de ervaringen / waardering van ouders (12% in Brabant en 11% landelijk). Dit percentage is in vergelijking met de vorige monitor zowel in Brabant als landelijk meer dan gehalveerd. De dalende trend in het percentage Brabantse scholen dat het beleid en de doelstellingen van cultuureducatie evalueert zet zich verder door: van 56% in 2010, naar 42% in 2012 en 38% in 2015.

Niet-DCL scholen evalueren vaker de organisatie van het programma/de culturele activiteiten dan DCL scholen (+13%). DCL scholen evalueren vaker de competenties van de leerkrachten (+17%) en het beleid en de doelstellingen van cultuureducatie (+10%) dan niet-DCL scholen.

Tabel 3.41a: Wat wordt geëvalueerd op DCL en niet-DCL scholen

	Geen DCL (n=313)	Wel DCL (n=117)
<i>De inhoud van het programma/de culturele activiteiten</i>	96%	90%
<i>De organisatie van het programma/de culturele activiteiten</i>	88%	75%
<i>De ervaringen van leerlingen</i>	79%	73%
<i>De samenwerking en het overleg met externe partners</i>	57%	55%
<i>Beleid en doelstellingen cultuureducatie</i>	35%	45%
<i>De leeropbrengsten van cultuureducatie</i>	24%	32%
<i>De ervaringen van de leerkrachten</i>	85%	92%
<i>De competenties van de leerkrachten voor cultuureducatie</i>	18%	35%
<i>De ervaringen van ouders</i>	13%	8%
<i>Anders</i>	2%	3%

Aan de scholen die hebben aangegeven de inhoud van het programma / de culturele activiteiten te evalueren is gevraagd welke beoordelingscriteria daarbij een rol spelen. De antwoorden op deze vraag zijn weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 3.42: beoordelingscriteria bij de evaluatie van de inhoud van het programma / de culturele activiteiten

Beoordelingscriteria:	N-Brabant 2015 (n=187)	Landelijk 2014 (n=427)
Aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen	91%	89%
Aansluiting bij kennis en vaardigheden van de leerlingen	78%	72%
Aansluiting bij de visie van de school	62%	65%
Aansluiting bij het curriculum van de school	23%	-
Aansluiting bij de pedagogisch-didactische aanpak van de school	45%	52%
Passend bij de leerlijn(en) cultuureducatie	61%	42%
Aansluiting bij interesses van de leerkrachten	28%	22%
Aansluiting bij de wensen van ouders	3%	4%
Anders	2%	1%

DCL scholen hanteren bij de evaluatie van de inhoud van het programma / de culturele activiteiten vaker dan niet-DCL scholen de beoordelingscriteria: aansluiting bij de visie van de school (+20%) en passend bij de leerlijn(en) cultuureducatie (+18%). Aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen wordt door meer niet-DCL scholen als criterium gehanteerd dan door DCL scholen (+6%).

Tabel 3.42a: Beoordelingscriteria bij de evaluatie van de inhoud van het programma / de culturele activiteiten op DCL en niet-DCL scholen

	Geen DCL (n=133)	Wel DCL (n=54)
Aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen	93%	87%
Aansluiting bij kennis en vaardigheden van de leerlingen	77%	80%
Aansluiting bij de visie van de school	56%	76%
Aansluiting bij het curriculum van de school	22%	30%
Aansluiting bij de pedagogisch-didactische aanpak van de school	44%	46%
Passend bij de leerlijn(en) cultuureducatie	56%	74%
Aansluiting bij interesses van de leerkrachten	29%	26%
Aansluiting bij de wensen van ouders	4%	2%
Anders, namelijk...	2%	2%

Aan alle scholen die hebben aangegeven te evalueren is gevraagd wat ze doen met de verzamelde evaluatiegegevens. De antwoorden zijn samengevat in de volgende tabel.

Tabel 3.43: De wijze waarop scholen gebruikmaken van de verzamelde evaluatiegegevens

Gebruik evaluatiegegevens:	N-Brabant 2015 (n=198)	Landelijk 2014 (n=447)
Die bespreken we in de teamvergadering	55%	69%

Gebruik evaluatiegegevens:	N-Brabant 2015 (n=198)	Landelijk 2014 (n=447)
Die bespreken we met de culturele partners (cultuuraanbieders)	55%	49%
Die bespreken we met de faciliterende partners (bijvoorbeeld marktplaatscoördinator / intermediair en/of gemeente)	34%	-
Die worden besproken door directie en ICC'er	45%	43%
Die gebruiken we om verbeterplannen op te stellen	41%	38%
Deze worden schriftelijk vastgelegd	31%	35%
Anders	7%	4%
Geen van deze opties	1%	1%

Niet-DCL scholen bespreken de verzamelde evaluatiegegevens vaker met de culturele partners (+12%) dan DCL scholen. DCL scholen bespreken de verzamelde evaluatiegegevens vaker met de faciliterende partners (+15%) en directie en ICC'er (+9%).

Tabel 3.43a: De wijze waarop scholen gebruikmaken van de verzamelde evaluatiegegevens op DCL en niet-DCL scholen

Gebruik evaluatiegegevens:	Geen DCL (n=138)	Wel DCL (n=60)
<i>Die bespreken we in de teamvergadering</i>	54%	57%
<i>Die bespreken we met de culturele partners (cultuuraanbieders)</i>	59%	47%
<i>Die bespreken we met de faciliterende partners (bijvoorbeeld marktplaatscoördinator / intermediair en/of gemeente)</i>	30%	45%
<i>Die worden besproken door directie en ICC'er</i>	43%	52%
<i>Die gebruiken we om verbeterplannen op te stellen</i>	41%	43%
<i>Deze worden schriftelijk vastgelegd</i>	30%	32%
<i>Anders, namelijk...</i>	6%	8%
<i>Geen van deze opties</i>	1%	0%

Vervolgens is de scholen gevraagd of ze positieve effecten zien van cultuureducatie. Deze vraag is in de provinciale monitor van 2015 beantwoord door 418 scholen en in de landelijke monitor van 2014 door 444 scholen.

Tabel 3.44: Positieve effecten van cultuureducatie

Effect cultuureducatie:	Ja, ik zie effect	Nee, ik zie geen effect	Weet niet
Effecten op leerlingniveau			
Leerlingen hebben meer plezier, ze zijn trots			
Noord-Brabant 2012	85%	4%	11%
Noord-Brabant 2015	82%	3%	14%
Landelijk 2014	87%	2%	11%
Leerlingen hebben een positiever zelfbeeld			
Noord-Brabant 2012	55%	11%	35%
Noord-Brabant 2015	47%	14%	39%
Landelijk 2014	56%	8%	36%

Effect cultuureducatie:	Ja, ik zie effect	Nee, ik zie geen effect	Weet niet
Leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit			
Noord-Brabant 2012	71%	6%	23%
Noord-Brabant 2015	67%	8%	25%
Landelijk 2014	69%	6%	25%
Leerlingen beschikken over betere communicatieve en expressieve vaardigheden			
Noord-Brabant 2012	58%	10%	32%
Noord-Brabant 2015	52%	13%	35%
Landelijk 2014	57%	10%	33%
Leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur			
Noord-Brabant 2012	78%	4%	18%
Noord-Brabant 2015	71%	7%	22%
Landelijk 2014	80%	5%	16%
Leerlingen hebben meer denkvaardigheden (concentratie, oplossen van problemen)			
Noord-Brabant 2015	30%	21%	48%
Leerlingen passen kennis en vaardigheden beter toe in andere vakgebieden			
Noord-Brabant 2012	31%	17%	52%
Noord-Brabant 2015	31%	21%	48%
Landelijk 2014	40%	15%	45%
Cultuurparticipatie is gestegen: leerlingen ondernemen in hun vrije tijd meer op het gebied van kunst en cultuur (cursussen, bezoek voorstellingen, etc.)			
Noord-Brabant 2012	27%	21%	52%
Noord-Brabant 2015	18%	23%	59%
Landelijk 2014	23%	17%	60%
Leerlingen gaan beter om met verschillende culturen			
Noord-Brabant 2012	37%	17%	46%
Noord-Brabant 2015	31%	18%	51%
Landelijk 2014	33%	17%	50%
Leerlingen voelen zich meer verbonden met ons culturele verleden			
Noord-Brabant 2012	49%	14%	37%
Noord-Brabant 2015	47%	14%	39%
Landelijk 2014	37%	18%	46%
Effecten op groeps- / schoolniveau			
Leerlingen werken beter samen			
Noord-Brabant 2012	46%	18%	36%
Noord-Brabant 2015	48%	19%	33%
Landelijk 2014	51%	14%	35%
Leerkrachten werken beter samen			
Noord-Brabant 2015	39%	27%	33%

Effect cultuureducatie:	Ja, ik zie effect	Nee, ik zie geen effect	Weet niet
Het schoolklimaat is verbeterd			
Noord-Brabant 2012	39%	20%	41%
Noord-Brabant 2015	31%	26%	44%
Landelijk 2014	40%	17%	43%
Ouders/leerlingen kiezen bewust voor deze school vanwege cultuureducatie			
Noord-Brabant 2012	10%	44%	46%
Noord-Brabant 2015	9%	43%	48%
Landelijk 2014	16%	36%	48%

De meeste scholen, zowel landelijk (87%) als in Noord-Brabant (82%), zien als effect dat leerlingen meer plezier hebben en trots zijn. Daarnaast signaleert 71% (Brabant) – 80% (landelijk) van de scholen, dat leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur. Ruim twee derde van de scholen – zowel landelijk (69%) als in Brabant (67%) - geeft aan dat leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit.

Er zijn relatief meer DCL scholen dan niet-DCL scholen die positieve effecten zien van cultuureducatie op het niveau van de leerlingen. Uitzonderingen daarop zijn:

- *Leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur*
- *Cultuurparticipatie is gestegen: leerlingen ondernemen in hun vrije tijd meer op het gebied van kunst en cultuur (cursussen, bezoek voorstellingen, etc.)*

Voor de volgende onderwerpen geldt dat minstens 10% meer DCL scholen dan niet-DCL scholen een positief effect zien van cultuureducatie:

- *Leerlingen werken beter samen (+16,5%)*
- *Leerlingen hebben meer denkvaardigheden (concentratie, oplossen van problemen) (+16,4%)*
- *Leerlingen hebben een positiever zelfbeeld (+13,2%)*
- *Leerlingen beschikken over betere communicatieve en expressieve vaardigheden (+12,5%)*
- *Leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit (+11%).*

Voor alle onderwerpen van cultuureducatie op schoolniveau geldt dat 8 tot 9% meer DCL scholen dan niet-DCL scholen positieve effecten zien.

Tabel 3.44a: Positieve effecten van cultuureducatie op DCL en niet-DCL scholen

Effect cultuureducatie:	Ja, ik zie effect	Nee, ik zie geen effect	Weet niet
Effecten op leerlingniveau			
<i>Leerlingen hebben meer plezier, ze zijn trots</i>			
<i>Geen DCL</i>	80,8%	3,3%	15,9%
<i>Wel DCL</i>	86,2%	3,4%	10,3%
<i>Leerlingen hebben een positiever zelfbeeld</i>			
<i>Geen DCL</i>	43,7%	15,9%	40,4%
<i>Wel DCL</i>	56,9%	8,6%	34,5%

<i>Leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit</i>			
<i>Geen DCL</i>	63,6%	9,3%	27,2%
<i>Wel DCL</i>	74,1%	6,0%	19,8%
<i>Leerlingen beschikken over betere communicatieve en expressieve vaardigheden</i>			
<i>Geen DCL</i>	48,7%	13,9%	37,4%
<i>Wel DCL</i>	61,2%	10,3%	28,4%
<i>Leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur</i>			
<i>Geen DCL</i>	72,2%	7,0%	20,9%
<i>Wel DCL</i>	66,4%	7,8%	25,9%
<i>Leerlingen hebben meer denkvaardigheden (concentratie, oplossen van problemen)</i>			
<i>Geen DCL</i>	25,8%	23,2%	51,0%
<i>Wel DCL</i>	42,2%	16,4%	41,4%
<i>Leerlingen passen kennis en vaardigheden beter toe in andere vakgebieden</i>			
<i>Geen DCL</i>	30,8%	21,9%	47,4%
<i>Wel DCL</i>	31,9%	18,1%	50,0%
<i>Cultuurparticipatie is gestegen: leerlingen ondernemen in hun vrije tijd meer op het gebied van kunst en cultuur (cursussen, bezoek voorstellingen, etc.)</i>			
<i>Geen DCL</i>	19,9%	23,8%	56,3%
<i>Wel DCL</i>	14,7%	20,7%	64,7%
<i>Leerlingen gaan beter om met verschillende culturen</i>			
<i>Geen DCL</i>	31,1%	17,5%	51,3%
<i>Wel DCL</i>	31,9%	18,1%	50,0%
<i>Leerlingen voelen zich meer verbonden met ons culturele verleden</i>			
<i>Geen DCL</i>	46,4%	12,9%	40,7%
<i>Wel DCL</i>	49,1%	15,5%	35,3%
<i>Leerlingen werken beter samen</i>			
<i>Geen DCL</i>	43,0%	21,5%	35,4%
<i>Wel DCL</i>	59,5%	12,9%	27,6%
Effecten op schoolniveau			
<i>Leerkrachten werken beter samen</i>			
<i>Geen DCL</i>	36,1%	28,5%	35,4%
<i>Wel DCL</i>	44,8%	22,4%	32,8%
<i>Het schoolklimaat is verbeterd</i>			
<i>Geen DCL</i>	28,5%	28,1%	43,4%
<i>Wel DCL</i>	36,2%	19,8%	44,0%
<i>Ouders/leerlingen kiezen bewust voor deze school vanwege cultuureducatie</i>			
<i>Geen DCL</i>	6,6%	47,7%	45,7%
<i>Wel DCL</i>	14,7%	31,0%	54,3%

De Inspectie van het Onderwijs zal in 2016 rapporteren over cultuureducatie in het basisonderwijs. Aan de scholen is gevraagd waar de inspectie volgens hen naar zou moeten kijken. De antwoorden zijn gegeven door respectievelijk 63 (Brabant) en 279 (landelijk) directeuren en 305 (Brabant) en 258 (landelijk) cultuurcoördinatoren, en staan vermeld in onderstaande tabel.

Tabel 3.45: Zaken waar de inspectie volgens scholen naar zou moeten kijken bij haar rapportage over cultuureducatie

De inspectie zou moeten kijken naar:	Antwoord gegeven door:	
	Directeur	Cultuurcoördinator
Kerdoelen kunstzinnige oriëntatie en oriëntatie op jezelf en de wereld Noord-Brabant 2015	35%	40%
Inhoud cultuureducatie (wat biedt de school aan) Noord-Brabant 2015	71%	72%
Landelijk 2014	57%	73%
Doorlopende leerlijn en samenhang in het programma Noord-Brabant 2015	59%	66%
Landelijk 2014	42%	57%
Kwaliteitszorg (cultuureducatie als onderdeel van de beleidscyclus) Noord-Brabant 2015	29%	31%
Landelijk 2014	30%	37%
Samenwerking met de culturele omgeving (culturele instellingen en individuele kunstenaars) Noord-Brabant 2015	44%	46%
Landelijk 2014	28%	38%
Beschikbare faciliteiten (lokaal, materialen) Noord-Brabant 2015	21%	33%
Landelijk 2014	23%	38%
Omvang cultuureducatie (hoeveel uur cultuureducatie biedt de school aan) Noord-Brabant 2015	21%	34%
Landelijk 2014	18%	33%
Deskundigheid leerkrachten Noord-Brabant 2015	24%	36%
Landelijk 2014	11%	23%
Resultaten op schoolniveau Noord-Brabant 2015	14%	14%
Landelijk 2014	7%	11%
Resultaten op leerling niveau Noord-Brabant 2015	10%	12%
Landelijk 2014	6%	9%
Anders Noord-Brabant 2015	0%	5%
Landelijk 2014	13%	9%

Zowel landelijk als voor de Brabantse scholen geldt, dat bijna drie kwart van de scholen van mening is, dat de inspectie zou moeten letten op de inhoud van cultuureducatie (wat de school aanbiedt). Opvallend hierbij is, dat dit antwoord is gegeven door zowel de cultuurcoördinatoren van Brabant (72%) als de cultuurcoördinatoren landelijk (73%) én door de directeuren van de Brabantse scholen (71%). Het percentage directeuren landelijk dat dit antwoord heeft gegeven is lager: 57%.

Andere opvallende zaken zijn:

- Voor vrijwel alle genoemde onderwerpen geldt dat meer cultuurcoördinatoren dan directeuren van mening zijn dat de inspectie er aandacht aan zou moeten besteden. Dit geldt zowel landelijk als voor Brabant.
- Enkele uitzonderingen daar gelaten hechten relatief meer Brabantse directeuren er belang aan dat de genoemde onderwerpen de aandacht van de inspectie zouden moeten krijgen, dan landelijk het geval is.
- Sommige onderwerpen worden door meer Brabantse cultuurcoördinatoren belangrijk gevonden dan landelijk, maar voor andere onderwerpen geldt het omgekeerde.
- Naast de inhoud van cultuureducatie zijn veelgenoemde onderwerpen 'de doorlopende leerlijn en samenhang in het programma' en de samenwerking met de culturele omgeving. Beide onderwerpen worden in Brabant aanzienlijk belangrijker gevonden dan landelijk.

In het algemeen zijn er geen grote verschillen tussen het percentage DCL en niet-DCL scholen dat van mening is dat aandacht van de inspectie nodig is voor de genoemde onderwerpen. Er zijn drie onderwerpen waar 6 – 10% meer niet-DCL scholen aandacht voor vragen dan DCL scholen. Het betreft:

- *Omvang cultuureducatie (hoeveel uur cultuureducatie biedt de school aan) (+10%)*
- *Samenwerking met de culturele omgeving (culturele instellingen en individuele kunstenaars) (+7%)*
- *Beschikbare faciliteiten (lokaal, materialen) (+6%)*

Tabel 3.45a: Zaken waar de inspectie volgens DCL en niet-DCL scholen naar zou moeten kijken bij haar rapportage over cultuureducatie

De inspectie zou moeten kijken naar:	Geen DCL (n=301)	Wel DCL (n=116)
<i>Kerdoelen kunstzinnige oriëntatie en oriëntatie op jezelf en de wereld</i>	39%	40%
<i>Inhoud cultuureducatie (wat biedt de school aan)</i>	71%	72%
<i>Doorlopende leerlijn en samenhang in het programma</i>	61%	64%
<i>Kwaliteitszorg (cultuureducatie als onderdeel van de beleidscyclus)</i>	30%	30%
<i>Samenwerking met de culturele omgeving (culturele instellingen en individuele kunstenaars)</i>	46%	39%
<i>Beschikbare faciliteiten (lokaal, materialen)</i>	33%	27%
<i>Omvang cultuureducatie (hoeveel uur cultuureducatie biedt de school aan)</i>	32%	22%
<i>Deskundigheid leerkrachten</i>	35%	31%
<i>Resultaten op schoolniveau</i>	11%	15%
<i>Resultaten op leerling niveau</i>	11%	9%
<i>Anders</i>	3%	6%

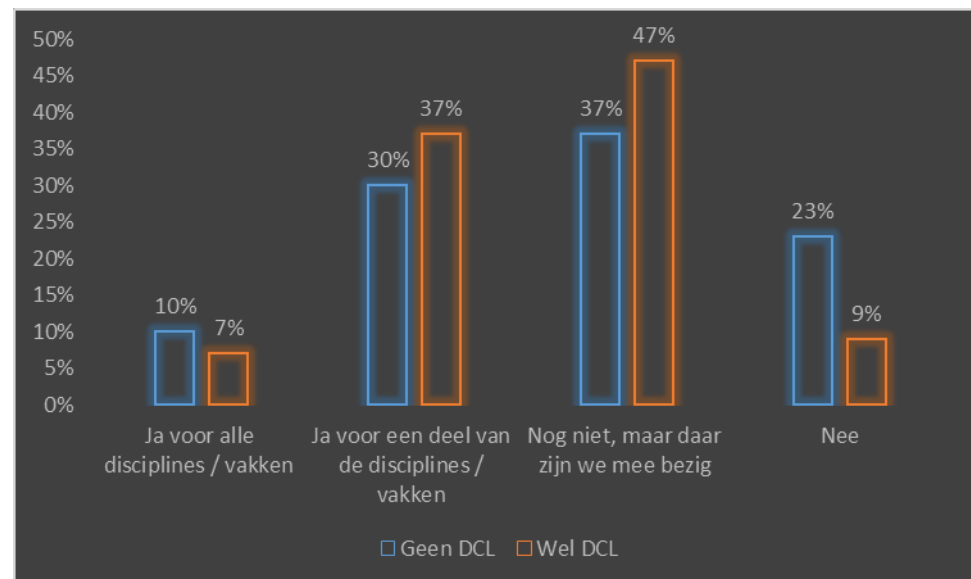
Aan de scholen is gevraagd of zij werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie.

Tabel 3.46: Scholen die werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie

Werken met een doorlopende leerlijn cultuureducatie:	Noord-Brabant 2015 (n=417)	Landelijk 2014 (n=681)
Ja voor alle disciplines / vakken	9%	19%
Ja voor een deel van de disciplines / vakken	32%	
Nog niet, maar daar zijn we mee bezig	39%	46%
Nee	19%	35%

In Brabant (81%) is het percentage scholen dat werkt met of aan een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie aanzienlijk hoger dan landelijk (65%) het geval is. Landelijk zit 46% van de scholen nog in een voorbereidingsfase, tegenover 39% van de scholen in Brabant. Landelijk werkt 19% van de scholen met een doorlopende leerlijn en in Brabant is dat het geval voor 41% van de scholen.

Het percentage scholen dat niet werkt met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie is groter bij niet-DCL scholen (23%) dan bij DCL scholen (9%). Iets meer DCL scholen (44%) dan niet-DCL scholen (40%) werken met een doorlopende leerlijn, en 10% meer DCL dan niet-DCL scholen zijn er mee bezig.

Figuur 3.37: Scholen die werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie naar DCL en niet-DCL scholen

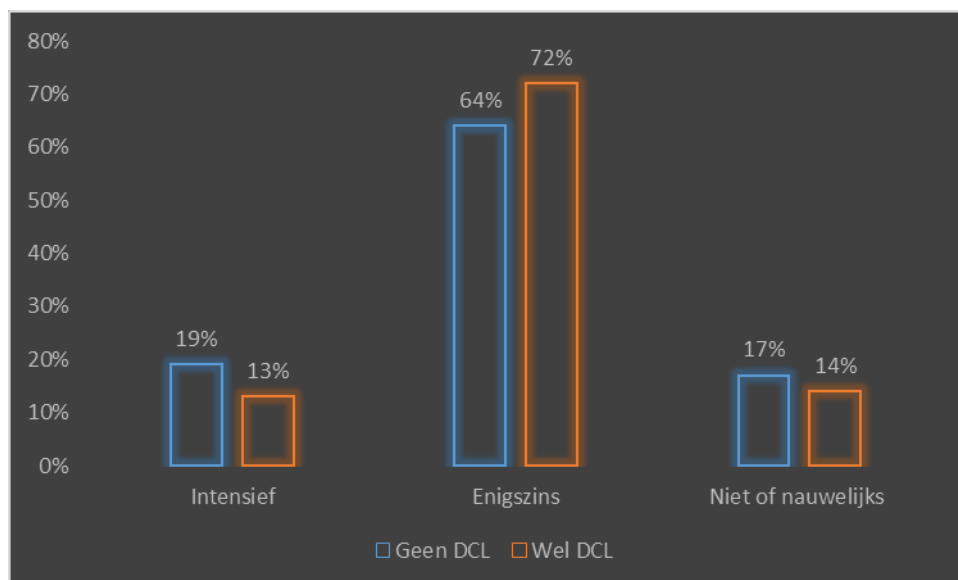
Aan de scholen die werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie of er mee bezig zijn, is gevraagd in welke mate de culturele omgeving hierbij betrokken is.

Tabel 3.47: Mate waarin de culturele omgeving is betrokken bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn

Betrokkenheid culturele omgeving	Noord-Brabant 2015 (n=336)	Landelijk 2014 (n=434)
Intensief	17%	25%
Enigszins	67%	58%
Niet of nauwelijks	16%	18%

Bij de meeste Brabantse scholen (67%) en landelijk (58%) is de culturele omgeving enigszins betrokken bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn. Landelijk (25%) zijn er relatief meer scholen waarbij er sprake is van een intensieve betrokkenheid van de culturele omgeving dan in Brabant (17%).

Van de scholen die werken met een doorlopende leerlijn of er mee bezig zijn betrekken relatief meer niet-DCL scholen (19%) de culturele omgeving intensief dan DCL scholen (13%).

Figuur 3.38: Mate waarin de culturele omgeving is betrokken bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn bij DCL en niet-DCL scholen

Nagegaan is of er een relatie is tussen de mate waarin scholen werken met een doorlopende leerlijn en de mate waarin de culturele omgeving daarbij is betrokken. In de volgende tabel zijn de cijfers daaromtrent weergegeven.

Tabel 3.48: Relatie tussen de mate waarin scholen werken met een doorlopende leerlijn en de mate waarin de culturele omgeving daarbij is betrokken

Werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie	Betrokkenheid culturele omgeving			Totaal
	Intensief	Enigszins	Niet of nauwelijks	
Ja voor alle disciplines / vakken	10	26	2	38
	26%	68%	5%	
Ja voor een deel van de disciplines / vakken	26	94	14	134
	19%	70%	10%	
Nog niet, maar daar zijn we mee bezig	22	105	37	164
	13%	64%	23%	
Totaal	58	225	53	336

Er is sprake van een significante relatie tussen de mate waarin scholen werken met een doorlopende leerlijn en de mate waarin de culturele omgeving daarbij is betrokken (Kendall's tau-b=,177; significant op 1%).

Ook is nagegaan of er een relatie bestaat tussen het draagvlak van de directie voor cultuureducatie en de mate waarin de culturele omgeving is betrokken bij het vormgeven van de doorlopende leerlijn.

Tabel 3.49 Relatie tussen het draagvlak van de directie voor cultuureducatie en de mate waarin de culturele omgeving is betrokken bij het vormgeven van de doorlopende leerlijn

Draagvlak directie	Betrokkenheid culturele omgeving bij vormgeven doorlopende leerlijn			Totaal
	Niet of nauwelijks	Enigszins	Intensief	
Niet	0 0,0%	2 100,0%	0 0,0%	2
In enige mate	18 24,7%	50 68,5%	5 6,8%	73
In grote mate	34 13,4%	168 66,1%	52 20,5%	254
Weet ik niet	1 14,3%	5 71,4%	1 14,3%	7
Totaal	53	225	58	336

Er is sprake van een significante relatie tussen het draagvlak van de directie voor cultuureducatie en de mate waarin de culturele omgeving is betrokken bij het vormgeven van de doorlopende leerlijn (Kendall's tau-b=,156; significant op 1%).

Aan de Brabantse scholen is gevraagd welke voorwaarden voor hen van belang zijn om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven.

Tabel 3.50: Het belang van voorwaarden voor Brabantse PO scholen om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven (n=415)

Voorwaarde:	Geheel niet	Enigszins	Belangrijk	Onmisbaar
Scholing voor de icc'er	3%	28%	52%	17%
Scholing voor het team	7%	38%	44%	12%
Ondersteuning door een externe expert	4%	30%	46%	20%
Inzicht in doorlopende leerlijnen	2%	22%	61%	16%
Zicht op cultuuraanbieders in de omgeving	1%	19%	66%	14%
Het beschikbaar stellen van tijd door de directie van de school	1%	20%	51%	28%
Anders			4%	7%

Alle genoemde voorwaarden worden belangrijk of zelfs onmisbaar geacht door minimaal een ruime helft van de scholen. Het meest belangrijk vinden de scholen het hebben van zicht op cultuuraanbieders in de omgeving (80%); het beschikbaar stellen van tijd door de directie van de school (79%) en het hebben van inzicht in doorlopende leerlijnen (77%). Maar ook de ondersteuning door een externe expert (66%) en scholing voor de icc'er (69%) wordt door twee derde van de scholen als belangrijke of zelfs onmisbare voorwaarde beschouwd om

cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven. Relatief het minst belangrijk (56%) wordt scholing voor het team gevonden.

Voor alle genoemde voorwaarden (met uitzondering van één) geldt dat minimaal 11% meer DCL dan niet-DCL scholen deze belangrijk tot onmisbaar vinden om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven. De uitzondering is het hebben van zicht op cultuuraanbieders in de omgeving, dat door iets meer (3,2%) niet-DCL scholen belangrijk tot onmisbaar wordt gevonden.

Vooraf scholing wordt door aanzienlijk meer DCL scholen van belang/onmisbaar geacht dan door niet-DCL scholen. Dit geldt vooral voor scholing van het team (+26,5%), maar ook voor scholing van de ict'er (+15,3%).

Tabel 3.50a: Het belang van voorwaarden voor Brabantse DCL en niet-DCL scholen om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven (n=300 niet-DCL en 115 DCL)

	Geheel niet	Enigs- zins	Belang- rijk	Onmis- baar
Scholing voor de ict'er				
Geen DCL	3,3%	32,0%	48,0%	16,7%
Wel DCL	1,7%	18,3%	61,7%	18,3%
Scholing voor het team				
Geen DCL	7,3%	44,3%	40,3%	8,0%
Wel DCL	4,3%	20,9%	53,9%	20,9%
Ondersteuning door een externe expert				
Geen DCL	5,0%	33,0%	43,7%	18,3%
Wel DCL	0,0%	23,5%	53,0%	23,5%
Inzicht in doorlopende leerlijnen				
Geen DCL	2,3%	24,7%	60,0%	13,0%
Wel DCL	0,9%	13,9%	62,6%	22,6%
Zicht op cultuuraanbieders in de omgeving				
Geen DCL	1,3%	17,3%	66,7%	14,7%
Wel DCL	0,0%	21,7%	64,3%	13,9%
Het beschikbaar stellen van tijd door de directie van de school				
Geen DCL	1,0%	23,0%	53,7%	22,3%
Wel DCL	0,9%	12,2%	44,3%	42,6%
Anders				
Geen DCL			3%	8%
Wel DCL			9%	9%

3.3 Scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie

Aan de Brabantse scholen is gevraagd hoe vaak dit of vorig schooljaar is deelgenomen aan scholing voor en/of ondersteuning van ict'er en/of team(leden) met betrekking tot cultuureducatie. Deze vraag is beantwoord door 415 Brabantse scholen.

Tabel 3.51: Deelname aan scholing voor of ondersteuning van icc'er / team

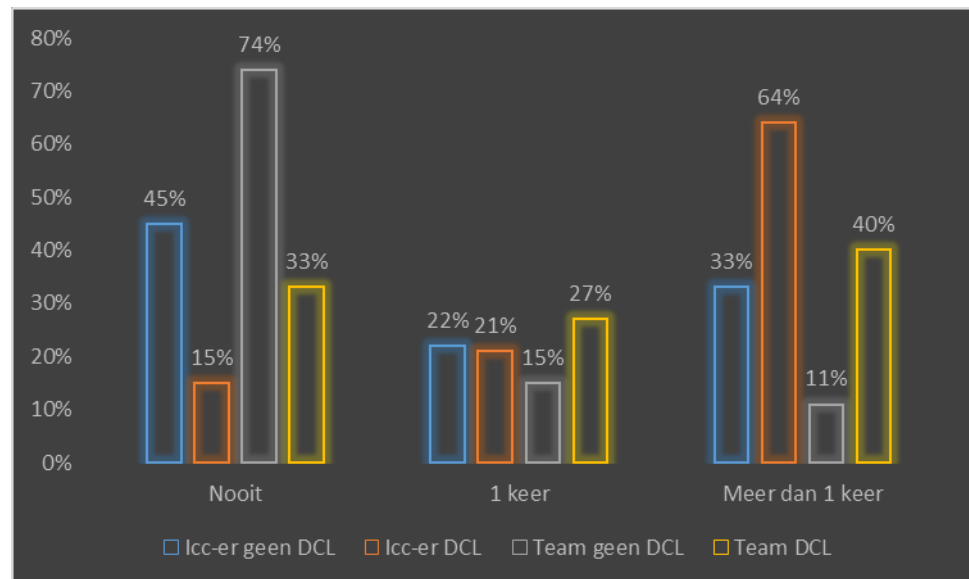
Deelname door:	Nooit	1 keer	Meer dan 1 keer
De icc'er van onze school	36%	22%	42%
(Leden van) het team van onze school	62%	18%	20%

Op ongeveer twee derde (64%) van de Brabantse scholen is er sprake geweest van scholing/ondersteuning van de icc'er. Scholing/ondersteuning van (leden van) het team heeft plaatsgevonden op 38% van de scholen.

Zowel icc'ers als teams / teamleden van DCL scholen nemen veel vaker deel aan scholing en/of maken gebruik van ondersteuning dan niet-DCL scholen.

Bijna de helft van de icc'ers (45%) van niet-DCL scholen hebben de afgelopen twee schooljaren nooit deelgenomen aan scholing op het terrein van cultuureducatie. Dit percentage is 15% voor DCL scholen. Hetzelfde beeld is zichtbaar voor scholing van teams / teamleden. Van de niet-DCL scholen heeft driekwart van de teams/teamleden (74%) de afgelopen twee schooljaren nooit deelgenomen aan scholing op het terrein van cultuureducatie. Dit geldt voor een derde (33%) van de DCL scholen.

Het percentage scholen waar de icc'ers en het team / de teamleden vaker dan 1 keer hebben deelgenomen aan scholing is ook veel groter bij DCL scholen (64% icc'er en 40% team) dan bij niet-DCL scholen (33% icc'er en 11% team).

Figuur 3.39: : Deelname aan scholing voor of ondersteuning van icc'er / team naar DCL en niet-DCL scholen

Aan de scholen is gevraagd aan welke scholing(en) en/of ondersteuning zij hebben deelgenomen. In totaal hebben 395 scholen aangegeven van welke scholingen en/of ondersteuning (1 of meer) zij gebruik hebben gemaakt. Samenvattend hebben deze scholingen / ondersteuning betrekking op de volgende zaken (zie volgende tabel).

Tabel 3.52: Scholingen / ondersteuning waaraan scholen hebben deelgenomen

Scholing / ondersteuning t.a.v. vakken / disciplines:	126
Erfgoed	12
Kunst (kunsteducatie; beeldende vorming)	29
Creativiteit	9
Dans	10
Drama	8
Foto/film/video	2
Literatuur / boekenweek / poëzie	22
Muziek	32
Tekenen – handvaardigheid	2
Workshops:	58
diverse	18
doorlopende leerlijn	2
21 century skills	4
wakker	6
visible thinking,	2
voorbij de kaders	1
filosoferen met kinderen	3
reflectiegesprekken met kinderen – onderzoekend en/of ontwerpend leren – onderzoekend vermogen	14
de kracht van de pop	2
dubbelleren	3
professor in de klas	2
smoesjesbox	1
Studiedagen / teamscholingen	28
Conferenties / lezingen	8
Bijeenkomsten icc'ers lokaal / regionaal	55
ICC training /opleiding - begeleiding icc'er / cultuurcoach - coaching	71
CmK (Cultuur Loper - Culturele Ladekast)	18
Informatie- / inspiratiebijeenkomsten / Cultuurmarkt / cultuurdag / begeleiding thema's en activiteiten	20
Beleid – beleidsplan / visie-missie school	10
Opzetten / uitvoeren project / keuze activiteiten	9

Vervolgens is aan de scholen gevraagd in hoeverre zij bekend zijn met websites op het gebied van cultuureducatie.

Tabel 3.53: Bekendheid van scholen met websites (n=415)

Website:	Nooit van gehoord	Wel van gehoord nooit bezocht	Incidenteel bezocht	Bezoek ik regelmatig	Ik gebruik (onderdelen van) de site
www.entoen.nu	44%	18%	26%	9%	4%
www.regiocanons.nl	54%	25%	18%	2%	0%
www.cultuurparticipatie.nl	45%	29%	22%	3%	1%
www.lkca.nl	63%	15%	14%	6%	2%
www.cultuurplein.nl	13%	26%	44%	16%	2%
www.cultuurindespiegel.nl	55%	21%	19%	4%	0%

Website:	Nooit van gehoord	Wel van gehoord nooit bezocht	Incidenteel bezocht	Bezoek ik regelmatig	Ik gebruik (onderdelen van) de site
www.cultuurcoordinator.nl	34%	23%	31%	10%	2%
www.decultuurloper.nl	31%	19%	28%	16%	7%
www.kunstbaalie.nl	6%	11%	40%	30%	12%
www.erfgoedbrabant.nl	3%	15%	47%	27%	8%
Lokale/regionale websites bibliotheken	3%	9%	42%	36%	9%
Lokale/regionale website(s) marktplaats(en) cultuureducatie	13%	18%	34%	28%	8%
Lokale/regionale website(s) aanbieders cultuureducatie	13%	21%	38%	21%	7%
Anders			4%	14%	4%

De PO scholen zijn het best bekend met de websites van lokale/regionale bibliotheken (97%), Erfgoed Brabant (97%) en Kunstbaalie (94%). Ook de websites van marktplaatsen cultuureducatie (87%) en lokale / regionale aanbieders (87%) scoren hoog qua bekendheid. Het minst bekend zijn scholen met de site van het LKCA (37%), maar dit is slechts 'optisch', want de scholen zijn wel relatief goed bekend met de website 'cultuurplein.nl' (ook een dienst van LKCA). (87%). Inmiddels is de site 'Cultuurplein' ondergebracht in de portal van het LKCA.

De meest intensief gebruikte sites (antwoorden 'bezoek ik regelmatig' en 'ik gebruik (onderdelen van) de site' zijn de sites van:

- Lokale/regionale bibliotheken (45%)
- Kunstbaalie (42%)
- Lokale/regionale marktplaats(en) cultuureducatie (36%)
- Erfgoed Brabant (35%)
- Lokale/regionale aanbieders cultuureducatie (28%)
- De Cultuur Loper (23%)

Voor alle genoemde websites (met uitzondering van lokale/regionale websites bibliotheken) geldt dat meer DCL scholen ervan hebben gehoord of er gebruik van maken dan niet-DCL scholen. De grootste verschillen doen zich voor ten aanzien van de sites van De Cultuur Loper (+41,1%), Cultuur in de Spiegel (+26,2%), het Fonds voor Cultuurparticipatie (+11,5%) en het LKCA (+10,9%).

Alhoewel er een groot verschil is in bekendheid met de site van De Cultuur Loper is desalniettemin opvallend dat meer dan de helft van de niet-DCL scholen (58%) wel bekend is met deze site.

Tabel 3.53a: Bekendheid van DCL en niet-DCL scholen met websites

Website	Nooit van gehoord	Wel van gehoord nooit bezocht	Incidenteel bezocht	Bezoek ik regelmatig	Ik gebruik (onderdelen van) de site
www.entoen.nu					
Geen DCL	45,3%	19,3%	22,7%	8,3%	4,3%
Wel DCL	41,7%	13,9%	33,0%	9,6%	1,7%

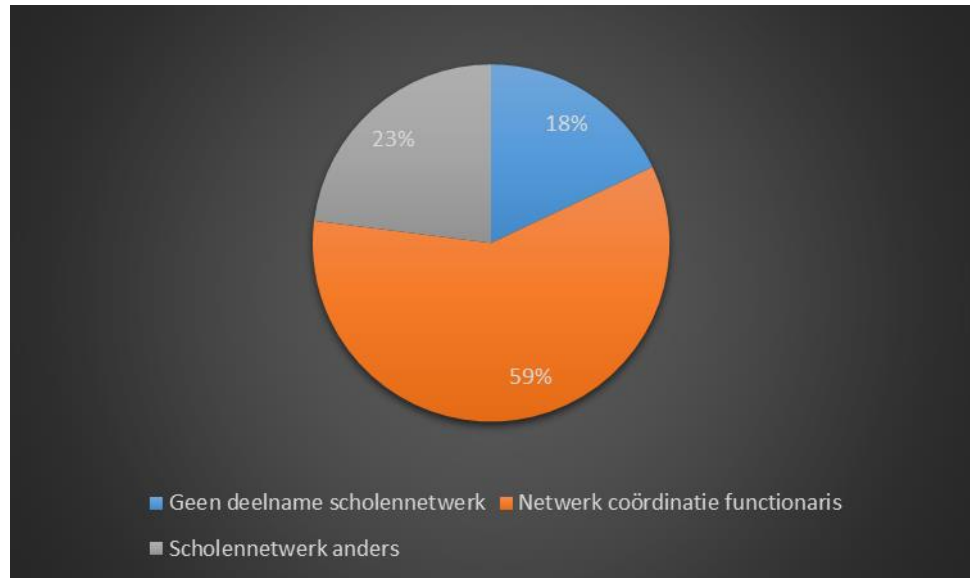
<u>www.regiocanons.nl</u>					
Geen DCL	56,3%	25,0%	15,3%	2,7%	0,7%
Wel DCL	48,7%	25,2%	24,3%	1,7%	0,0%
<u>www.cultuurparticipatie.nl</u>					
Geen DCL	48,0%	29,0%	19,7%	2,3%	1,0%
Wel DCL	36,5%	28,7%	29,6%	5,2%	0,0%
<u>www.lkca.nl</u>					
Geen DCL	65,7%	13,7%	12,7%	5,7%	2,3%
Wel DCL	54,8%	18,3%	19,1%	7,0%	0,9%
<u>www.cultuurplein.nl</u>					
Geen DCL	13,7%	26,3%	43,0%	14,3%	2,7%
Wel DCL	10,4%	25,2%	45,2%	19,1%	0,0%
<u>www.cultuurindespiegel.nl</u>					
Geen DCL	62,7%	18,0%	15,7%	3,3%	0,3%
Wel DCL	36,5%	30,4%	27,0%	6,1%	0,0%
<u>www.cultuurcoordinator.nl</u>					
Geen DCL	36,3%	24,0%	30,3%	8,0%	1,3%
Wel DCL	27,8%	21,7%	32,2%	15,7%	2,6%
<u>www.decultuurloper.nl</u>					
Geen DCL	42,0%	24,7%	26,7%	5,7%	1,0%
Wel DCL	0,9%	4,3%	30,4%	42,6%	21,7%
<u>www.kunstbalie.nl</u>					
Geen DCL	8,7%	13,0%	39,7%	26,7%	12,0%
Wel DCL	0,0%	7,0%	40,9%	40,0%	12,2%
<u>www.erfgoedbrabant.nl</u>					
Geen DCL	4,3%	15,3%	44,7%	27,3%	8,3%
Wel DCL	0,9%	15,7%	51,3%	25,2%	7,0%
Lokale/regionale websites bibliotheken					
Geen DCL	3,3%	8,0%	42,3%	37,0%	9,3%
Wel DCL	3,5%	12,2%	41,7%	33,0%	9,6%
Lokale/regionale website(s) marktplaats(en) cultuureducatie					
Geen DCL	14,0%	19,0%	34,3%	24,7%	8,0%
Wel DCL	8,7%	15,7%	33,0%	35,7%	7,0%
Lokale/regionale website(s) aanbieders cultuureducatie					
Geen DCL	13,3%	22,3%	37,0%	20,0%	7,3%
Wel DCL	11,3%	18,3%	41,7%	24,3%	4,3%

In 2014 neemt landelijk 69% van de scholen deel aan een scholennetwerk of een structureel overleg over cultuureducatie. Dat was ook in 2009 het geval.

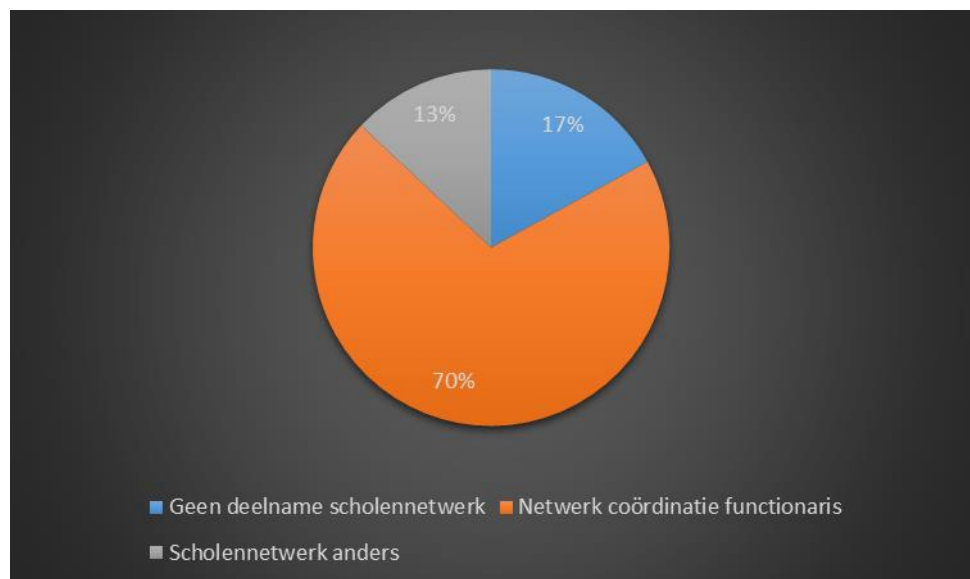
In 2015 maakt in Noord-Brabant 83% van de PO scholen deel uit van een scholennetwerk cultuureducatie. In 2012 nam 82% deel aan een scholennetwerk cultuureducatie en in 2010 74%.

70% van alle Brabantse scholen participeert in een netwerk dat is georganiseerd door een coördinatie functionaris cultuureducatie (bijvoorbeeld intermediair of marktplaats cultuureducatie). Dit is aanzienlijk meer dan in 2012 (59%) en 2010 (50%).

De participatie van scholen in een scholennetwerk is voor 2012 en 2015 weergegeven in de volgende figuren.

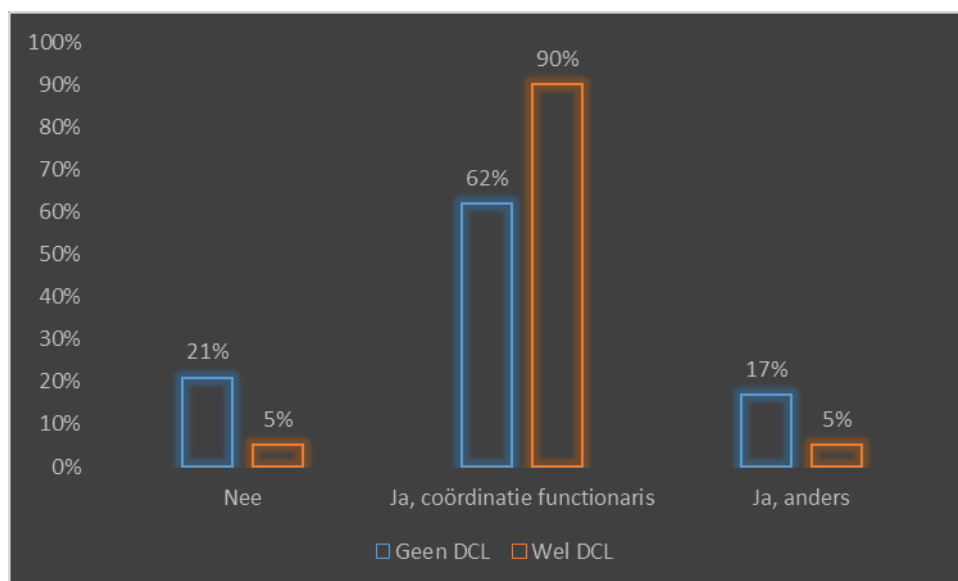
Figuur 3.40: Deelname PO scholen in Noord-Brabant aan een scholennetwerk in 2012

Figuur 3.41: Deelname PO scholen in Noord-Brabant aan een scholennetwerk in 2015

In 2015 maakt in Noord-Brabant 79% van de niet-DCL PO scholen deel uit van een scholennetwerk cultuureducatie en 95% van de DCL scholen .

62% van de niet-DCL scholen participeert in een netwerk dat is georganiseerd door een coördinatie functionaris cultuureducatie (bijvoorbeeld intermediair of marktplaats cultuureducatie) en 90% van de DCL scholen.

Figuur 3.42: Deelname PO scholen in Noord-Brabant aan een scholennetwerk in 2015 naar DCL en niet-DCL scholen

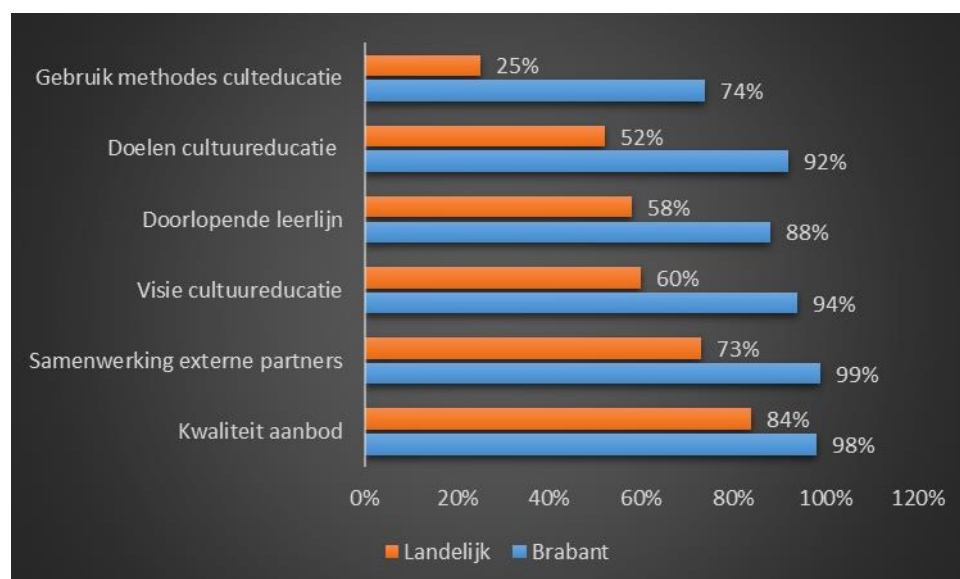
Aan de scholen is gevraagd wat op de netwerkbijeenkomsten wordt besproken.

Tabel 3.54: Onderwerpen die worden besproken op de netwerkbijeenkomsten

Onderwerpen die worden besproken	Op de Brabantse scholen				Landelijk
	Altijd	Meestal	Soms	Nooit	
De kwaliteit van het aanbod cultuureducatie	37%	46%	15%	2%	84%
Het samenwerken met externe partners	45%	42%	12%	1%	73%
Visie cultuureducatie	16%	36%	42%	6%	60%
Het vormgeven van de doorlopende leerlijn	18%	28%	42%	12%	58%
Doelen cultuureducatie	18%	34%	40%	8%	52%
Het gebruik van methodes cultuureducatie	6%	20%	48%	26%	25%
Anders	7%	4%			6%

In de Brabantse monitor is gevraagd hoe vaak de onderwerpen worden besproken (altijd, meestal, soms of nooit). In de landelijke monitor is alleen gevraagd of de onderwerpen worden besproken.

Op de Brabantse netwerkbijeenkomsten komen de genoemde onderwerpen vaker ter sprake dan binnen de landelijke monitor het geval is. Onderstaand figuur laat per onderwerp zien of het ter sprake komt.

Figuur 3.43: Percentage scholen dat aangeeft dat elk betreffend onderwerp ter sprake komt op netwerkbijeenkomsten

De genoemde onderwerpen komen ongeveer even vaak aan bod in de besprekingen waar DCL of niet-DCL scholen bij zijn betrokken. Doelen van cultuureducatie worden iets vaker besproken in de overleggen met DCL scholen en het gebruik van methodes cultuureducatie komt iets vaker aan bod in de overleggen met niet-DCL scholen.

De visie op cultuureducatie komt vaker aan bod in de overleggen waarin DCL scholen participeren (59,7% meestal of altijd) dan die waarin niet-DCL scholen participeren (49% meestal of altijd).

Tabel 3.54a: Onderwerpen die worden besproken op de netwerkbijeenkomsten bij DCL en niet-DCL scholen

Onderwerpen die worden besproken	Altijd	Meestal	Soms	Nooit
De kwaliteit van het aanbod cultuureducatie				
Geen DCL	39,2%	43,5%	15,6%	1,7%
Wel DCL	31,2%	52,3%	14,7%	1,8%
Het samenwerken met externe partners				
Geen DCL	45,1%	41,4%	12,7%	0,8%
Wel DCL	45,0%	42,2%	11,9%	0,9%
Visie cultuureducatie				
Geen DCL	12,7%	36,3%	45,6%	5,5%
Wel DCL	24,8%	34,9%	33,9%	6,4%
Het vormgeven van de doorlopende leerlijn				
Geen DCL	15,6%	30,8%	41,8%	11,8%
Wel DCL	22,0%	22,9%	43,1%	11,9%
Doelen cultuureducatie				
Geen DCL	17,3%	35,4%	37,6%	9,7%
Wel DCL	18,3%	32,1%	45,0%	4,6%
Het gebruik van methodes cultuureducatie				
	6,8%	21,9%	48,1%	23,2%

Onderwerpen die worden besproken	Altijd	Meestal	Soms	Nooit
Geen DCL				
Wel DCL	5,5%	14,7%	47,7%	32,1%

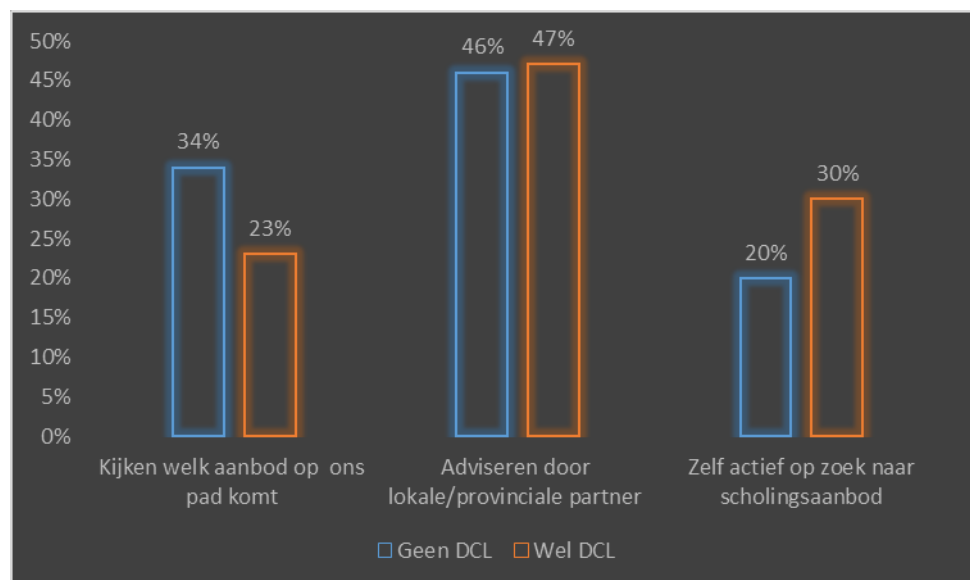
Vervolgens is de scholen gevraagd hoe ze gewoonlijk te werk gaan bij de selectie van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie. De gegevens staan in de volgende tabel.

Tabel 3.55: De wijze waarop scholen gewoonlijk te werk gaan bij de selectie van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie

Werkwijze selectie scholingsaanbod:	% scholen
We kijken welk aanbod op ons pad komt	31%
We laten ons adviseren door een lokale of provinciale partner	46%
We gaan zelf actief op zoek naar scholingsaanbod	23%

Bijna een derde van de scholen (31%) wacht af welk aanbod op hun pad komt. Iets minder dan een kwart van de scholen (23%) gaat actief op zoek naar scholingsaanbod. En bijna de helft van de scholen (46%) laat zich adviseren door een lokale of provinciale partner.

Bij de selectie van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie nemen niet-DCL scholen een meer afwachtende houding aan (34%) dan DCL scholen (23%). Het percentage scholen dat zich laat adviseren door een lokale / provinciale partner is nagenoeg gelijk voor DCL (47%) en niet-DCL scholen (46%).

Figuur 3.44: Hoe de school gewoonlijk te werk gaat bij de selectie van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Tabel 3.56: Criteria die de scholen gewoonlijk hanteren bij de keuze van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie

Criteria:	% scholen
Of het aanbod leuk is	15%
Of het aanbod past bij de visie van onze school op cultuureducatie	51%
Of het aanbod past bij de belangstelling van de leerkrachten	20%
Welke scholingsbehoeften we hebben en welke scholing daarin voorziet	39%
We laten ons adviseren door (een) externe(n) (bijvoorbeeld de marktplaatscoördinator / intermediair)	32%
Hoe enthousiast andere scholen zijn over gevolgde scholing	3%
Of het mogelijk is het aanbod af te stemmen op hetgeen onze school wil bereiken met de scholing	20%
Of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die we willen bereiken op het terrein van cultuureducatie	32%
Of het aanbod past binnen het beschikbare budget	35%
Anders	6%

De meest gekozen criteria door de scholen bij hun keuze van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie zijn:

- Of het aanbod past bij de visie van de school op cultuureducatie (51%)
- Welke scholingsbehoeften er zijn op school en welke scholing daarin voorziet (39%)
- Of het aanbod past binnen het beschikbare budget (35%)
- Of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die de school wil bereiken op het terrein van cultuureducatie (32%)
- Het advies van (een) externe(n) (bijvoorbeeld de marktplaatscoördinator / intermediair) (32%).

Aanzienlijk meer DCL dan niet-DCL scholen (+22%) kiezen scholing die past bij hun visie op cultuureducatie. Ook laten meer DCL dan niet-DCL scholen zich adviseren door (een) externe(n) (+9%) en gaan ze na of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die ze willen bereiken op het terrein van cultuureducatie (+9%).

Voor meer niet-DCL scholen (+10%) is de vraag of het aanbod past binnen het beschikbare budget van belang dan voor DCL scholen.

Tabel 3.56a: Criteria die DCL en niet-DCL scholen gewoonlijk hanteren bij de keuze van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie

Criteria	Geen DCL (n=300)	Wel DCL (n=114)
<i>Of het aanbod leuk is</i>	17%	11%
<i>Of het aanbod past bij de visie van onze school op cultuureducatie</i>	45%	67%
<i>Of het aanbod past bij de belangstelling van de leerkrachten</i>	21%	16%
<i>Welke scholingsbehoeften we hebben en welke scholing daarin voorziet</i>	38%	42%
<i>We laten ons adviseren door (een) externe(n) (bijvoorbeeld de marktplaatscoördinator / intermediair)</i>	29%	38%
<i>Hoe enthousiast andere scholen zijn over gevolgde scholing</i>	3%	4%

Criteria	Geen DCL (n=300)	Wel DCL (n=114)
<i>Of het mogelijk is het aanbod af te stemmen op hetgeen onze school wil bereiken met de scholing</i>	21%	19%
<i>Of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die we willen bereiken op het terrein van cultuureducatie</i>	30%	39%
<i>Of het aanbod past binnen het beschikbare budget</i>	38%	28%

3.4 Samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving

Aan de Brabantse scholen is gevraagd waar ze op letten bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder.

Tabel 3.57: Waar scholen op letten bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder (n=414)

Waar scholen op letten bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder:	% Brabantse PO scholen top 3 keuze
Of het aanbod aansluit bij onze schooldoelen en –visie	57%
Welke visie de aanbieder heeft op cultuureducatie	7%
Of de aanbieder al met andere scholen heeft samengewerkt	2%
Hoe tevreden andere scholen zijn over samenwerking met deze aanbieder	12%
Welke didactische kwaliteiten de aanbieder heeft	19%
De artistieke waarde van de aanbieder	12%
Of het aanbod leuk is	22%
Of het aanbod bijdraagt aan de doorlopende leerlijn	34%
Of de cultuuraanbieder bereid is mee te denken met de school en het aanbod daarop aan te passen	42%
Belangstelling en voorkeuren van de leerkrachten	16%
Belangstelling en voorkeuren van de leerlingen	14%
Bereikbaarheid van de locatie waar de activiteit plaatsvindt	23%
Wensen van ouders	0%
Anders	7%

De meeste scholen letten er bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder op:

- Of het aanbod aansluit bij de schooldoelen en –visie (57%)
- Of de cultuuraanbieder bereid is mee te denken met de school en het aanbod daarop aan te passen (42%)
- Of het aanbod bijdraagt aan de doorlopende leerlijn (34%).

Voor meer niet-DCL scholen (+13%) is de bereikbaarheid van de locatie waar de activiteit plaatsvindt een keuzecriterium bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder dan voor DCL scholen.

Daarentegen vormen voor meer DCL scholen de vraag of het aanbod aansluit bij hun schooldoelen en –visie (+25%) en de mate waarin de cultuuraanbieder bereid is mee te denken met de school en het aanbod daarop aan te passen (+11%) een keuzecriterium bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder dan voor niet-DCL scholen.

Tabel 3.57a: Waar DCL en niet-DCL scholen op letten bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder

Waar op wordt gelet bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder:	Top 3 keuze geen DCL (n=300)	Top 3 keuze wel DCL (n=114)
Of het aanbod aansluit bij onze schooldoelen en -visie	50%	75%
Welke visie de aanbieder heeft op cultuureducatie	6%	10%
Of de aanbieder al met andere scholen heeft samengewerkt	2%	1%
Hoe tevreden andere scholen zijn over samenwerking met deze aanbieder	11%	12%
Welke didactische kwaliteiten de aanbieder heeft	17%	25%
De artistieke waarde van de aanbieder	13%	8%
Of het aanbod leuk is	23%	20%
Of het aanbod bijdraagt aan de doorlopende leerlijn	34%	35%
Of de cultuuraanbieder bereid is mee te denken met de school en het aanbod daarop aan te passen	39%	50%
Belangstelling en voorkeuren van de leerkrachten	17%	14%
Belangstelling en voorkeuren van de leerlingen	14%	13%
Bereikbaarheid van de locatie waar de activiteit plaatsvindt	27%	14%
Wensen van ouders	0%	0%

Aan de scholen is gevraagd met welke externe partners zij samenwerken bij de invulling van het curriculum of cultuureducatieve activiteiten, en op welke manier. In 2015 is voor het eerst ook de categorie 'school vraagt advies' opgenomen (alleen in provinciale monitor)

Tabel 3.58: Samenwerking tussen PO scholen en culturele instellingen (N-Br: n=413; landelijk: n=603)

	School vraagt advies	School maakt gebruik van beschikbaar aanbod instelling	School formuleert vraag, instelling speelt daarop in	Gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering activiteiten	Geen samenwerking
Centrum voor kunst en cultuur					
Noord-Brabant 2012	-	51%	13%	7%	29%
Noord-Brabant 2015	4%	32%	7%	7%	51%
Landelijk 2014	-	53%	8%	11%	28%
Muziekschool					
Noord-Brabant 2012	-	43%	15%	7%	35%
Noord-Brabant 2015	2%	31%	10%	9%	48%
Landelijk 2014	-	35%	7%	10%	48%
Museum					
Noord-Brabant 2012	-	63%	11%	5%	22%
Noord-Brabant 2015	1%	61%	5%	6%	27%

	School vraagt advies	School maakt gebruik van beschikbaar aanbod instelling	School formuleert vraag, instelling speelt daarop in	Gezamen- lijke ont- wikkeling en uitvoering activiteiten	Geen samen- werking
Landelijk 2014	-	58%	7%	4%	31%
Theater/theatergezelschap					
Noord-Brabant 2012	-	44%	10%	3%	43%
Noord-Brabant 2015	1%	41%	8%	3%	47%
Landelijk 2014	-	41%	5%	4%	50%
Muziekgezelschap (orkest, band, etc.)					
Noord-Brabant 2012	-	40%	11%	7%	42%
Noord-Brabant 2015	1%	38%	8%	8%	46%
Landelijk 2014	-	30%	8%	7%	55%
Individuele kunstenaars					
Noord-Brabant 2012	-	26%	27%	10%	38%
Noord-Brabant 2015	3%	26%	25%	12%	34%
Landelijk 2014	-	26%	19%	11%	44%
Vereniging voor amateurkunst					
Noord-Brabant 2012	-	12%	7%	1%	79%
Noord-Brabant 2015	1%	9%	5%	2%	83%
Landelijk 2014	-	7%	2%	2%	88%
Monument, depot of archeologische vindplaats					
Noord-Brabant 2012	-	35%	6%	3%	56%
Noord-Brabant 2015	2%	32%	6%	2%	57%
Landelijk 2014	-	25%	6%	6%	63%
Heemkundekring					
Noord-Brabant 2012	-	31%	11%	4%	54%
Noord-Brabant 2015	3%	35%	9%	4%	49%
Archief					
Noord-Brabant 2012	-	23%	3%	1%	73%
Noord-Brabant 2015	2%	20%	3%	2%	72%
Landelijk 2014	-	15%	3%	1%	81%
Filmhuis/bioscoop					
Noord-Brabant 2012	-	21%	2%	1%	76%
Noord-Brabant 2015	1%	17%	2%	2%	79%
Landelijk 2014	-	26%	2%	2%	70%
Bibliotheek					
Noord-Brabant 2012	-	65%	18%	14%	2%
Noord-Brabant 2015	3%	61%	12%	22%	3%
Landelijk 2014	-	64%	11%	15%	9%
Provinciale steunfunctie- instelling: Kunstbalie					
Noord-Brabant 2012	-	57%	6%	7%	30%
Noord-Brabant 2015	4%	46%	8%	10%	32%
Landelijk 2014 (algemeen)	-	15%	3%	3%	79%
Provinciale steunfunctie- instelling: Erfgoed Brabant					

	School vraagt advies	School maakt gebruik van beschikbaar aanbod instelling	School formuleert vraag, instelling speelt daarop in	Gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering activiteiten	Geen samenwerking
Noord-Brabant 2012	-	57%	7%	4%	31%
Noord-Brabant 2015	3%	59%	6%	5%	27%
Landelijk 2014 (algemeen)	-	15%	3%	3%	79%
Provinciale steunfunctie-instelling: Cubiss					
Noord-Brabant 2012	-	8%	0%	1%	91%
Noord-Brabant 2015	0%	3%	1%	0%	95%
Landelijk 2014 (algemeen)	-	15%	3%	3%	79%
Marktplaats cultuureducatie					
Noord-Brabant 2012	-	39%	16%	13%	32%
Noord-Brabant 2015	8%	24%	9%	11%	47%
Ondersteunende instelling voor kunst / cultuur buiten de Provincie					
Noord-Brabant 2012	-	8%	2%	1%	89%
Noord-Brabant 2015	2%	7%	3%	1%	87%

Zowel landelijk als provinciaal blijken de meeste scholen samen te werken met de bibliotheek. Slechts 3% (Brabant) - 9% (landelijk) van de scholen werkt niet samen met een bibliotheek. Voor Brabant is dit vergelijkbaar met de resultaten van eerdere monitoren, maar landelijk is het percentage scholen dat niet samenwerkt met een bibliotheek toegenomen.

In 2015 is – ten opzichte van 2012 – een hoger percentage Brabantse scholen gaan samenwerken met een heemkundekring (+5%) en Erfgoed Brabant (+4%). Met een aantal andere partners wordt echter (soms aanzienlijk) vaker niet meer samengewerkt. Zoals bijvoorbeeld met centra voor kunst en cultuur (-22%), marktplaatsen cultuureducatie (-15%) en muziekscholen (-13%). Hierbij dient te worden aangetekend dat met de komst van CmK de marktplaatscoördinatoren die een rol in CmK hebben, zich intermediairs zijn gaan noemen. Het is daarom mogelijk dat sommige scholen de intermediairs niet als marktplaatscoördinator beschouwen. Om verwarring te voorkomen dient in de volgende monitor zorgvuldiger te worden aangegeven dat het bij deze antwoordcategorie naast marktplaatsen óók om intermediairs gaat.

Een gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering van activiteiten vindt zowel landelijk als in Brabant het vaakst plaats met bibliotheken en individuele kunstenaars. In Brabant werkt ook 11% van de scholen op deze wijze samen met de marktplaats cultuureducatie.

In grote lijnen lijkt de samenwerking van DCL scholen met culturele instellingen iets 'actiever' van aard te zijn dan bij niet-DCL scholen. Meer DCL scholen formuleren zelf de vraag en ontwikkelen gezamenlijk met culturele instellingen dan dat zij gebruikmaken van bestaand aanbod).

Opvallend is dat meer DCL dan niet-DCL scholen samenwerken met:

- *Individuele kunstenaars (+14,4%)*
- *Monument, depot of archeologische vindplaats (+9%)*
- *Kunstbalie (+22%)*

Tabel 3.58a: Samenwerking tussen DCL en niet-DCL scholen en culturele instellingen (Niet-DCL n=299; DCL: n=114)

	School vraagt advies	School maakt gebruik van beschikbaar aanbod instelling	School formuleert vraag, instelling speelt daarop in	Gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering activiteiten	Geen samenwerking
Centrum voor kunst en cultuur					
Geen DCL	3,3%	35,1%	6,4%	4,3%	50,8%
Wel DCL	5,3%	25,4%	7,0%	12,3%	50,0%
Muziekschool					
Geen DCL	1,3%	33,4%	8,7%	7,7%	48,8%
Wel DCL	3,5%	25,4%	12,3%	14,0%	44,7%
Museum					
Geen DCL	1,0%	60,5%	5,0%	6,0%	27,4%
Wel DCL	0,0%	61,4%	5,3%	6,1%	27,2%
Theater/theatergezelschap					
Geen DCL	1,0%	41,5%	7,4%	3,7%	46,5%
Wel DCL	1,8%	38,6%	10,5%	1,8%	47,4%
Muziekgezelschap (orkest, band, etc.)					
Geen DCL	0,0%	37,5%	7,0%	8,4%	47,2%
Wel DCL	2,6%	37,7%	8,8%	7,0%	43,9%
Individuele kunstenaars					
Geen DCL	2,7%	26,8%	22,4%	10,0%	38,1%
Wel DCL	5,3%	22,8%	31,6%	16,7%	23,7%
Vereniging voor amateurkunst					
Geen DCL	1,3%	9,4%	4,3%	2,0%	82,9%
Wel DCL	0,0%	7,0%	7,0%	2,6%	83,3%
Monument, depot of archeologische vindplaats					
Geen DCL	1,3%	31,8%	5,4%	1,7%	59,9%
Wel DCL	3,5%	34,2%	7,9%	3,5%	50,9%
Heemkundekring					
Geen DCL	3,3%	34,4%	10,0%	4,0%	48,2%
Wel DCL	3,5%	35,1%	7,9%	3,5%	50,0%
Archief					
Geen DCL	2,3%	20,1%	3,0%	1,3%	73,2%
Wel DCL	2,6%	21,1%	1,8%	4,4%	70,2%
Filmhuis/bioscoop					
Geen DCL	0,7%	16,4%	1,7%	1,3%	79,9%
Wel DCL	0,9%	17,5%	1,8%	2,6%	77,2%
Bibliotheek					
Geen DCL	3,0%	60,5%	11,4%	22,7%	2,3%
Wel DCL	2,6%	62,3%	12,3%	18,4%	4,4%
Provinciale steunfunctie-instelling: Kunstbalie					
	4,3%	44,8%	5,4%	7,7%	37,8%

<i>Geen DCL</i>					
<i>Wel DCL</i>	4,4%	49,1%	13,2%	17,5%	15,8%
Provinciale steunfunctie- instelling: Erfgoed Brabant					
<i>Geen DCL</i>	2,3%	59,5%	6,0%	4,0%	28,1%
<i>Wel DCL</i>	5,3%	58,8%	6,1%	7,0%	22,8%
Provinciale steunfunctie- instelling: Cubiss					
<i>Geen DCL</i>	0,3%	4,3%	1,3%	0,3%	93,6%
<i>Wel DCL</i>	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Marktplaats cultuureducatie					
<i>Geen DCL</i>	7,4%	22,4%	7,0%	8,7%	54,5%
<i>Wel DCL</i>	10,5%	28,9%	15,8%	16,7%	28,1%
Ondersteunende instelling voor kunst / cultuur buiten de Provincie					
<i>Geen DCL</i>	2,7%	6,7%	2,3%	0,7%	87,6%
<i>Wel DCL</i>	0,9%	7,9%	5,3%	1,8%	84,2%

Nagegaan is of het vragen van advies aan een provinciale of lokale instelling op het terrein van cultuureducatie samenhangt met het hebben van een samenhangend programma voor cultuureducatie. gegevens zijn opgenomen in de navolgende tabel¹⁰.

Tabel 3.59: Relatie tussen het vragen van advies aan een provinciale of lokale instelling op het terrein van cultuureducatie samenhangt en het hebben van een samenhangend programma voor cultuureducatie

School vraagt advies aan:	Samenhang in programma cultuureducatie					
	Losstaande incidentele activiteiten	Sommige activiteiten zijn afgestemd	1 samenhangend programma	1 samenhangend program met vak koppeling	Anders	Totaal
Kunstbalie	1 6%	6 33%	9 50%	2 11%	0 0%	18
Erfgoed Brabant	2 15%	4 31%	5 39%	2 15%	0 0%	13
Marktplaatsen cultuureducatie	3 9%	14 41%	8 24%	6 18%	3 9%	34

Omdat de verwachte waarden per cel te gering zijn, is geen statistische toets uitgevoerd.

Aan de scholen die hebben aangegeven met een culturele partner samen te werken is gevraagd of die samenwerking leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie.

¹⁰ In deze tabel zijn geen gegevens over Cubiss opgenomen, omdat slechts één school advies heeft gevraagd aan deze instelling

Tabel 3.60: Mate waarin samenwerking met externe partners leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie? Alleen ingevuld voor de partners waarmee wordt samenwerkt.

Kwalitatief betere cultuureducatie?	Ja	Enigszins	Nee	Weet niet
Centrum voor kunst en cultuur				
Noord-Brabant 2015	46%	13%	7%	34%
Landelijk 2014	79%	17%	1%	4%
Muziekschool				
Noord-Brabant 2015	50%	17%	9%	24%
Landelijk 2014	75%	18%	3%	4%
Museum				
Noord-Brabant 2015	60%	20%	5%	15%
Landelijk 2014	72%	22%	1%	5%
Theater/theatergezelschap				
Noord-Brabant 2015	36%	24%	8%	32%
Landelijk 2014	61%	28%	2%	9%
Muziekgezelschap (orkest, band, etc.)				
Noord-Brabant 2015	44%	19%	7%	30%
Landelijk 2014	60%	24%	4%	11%
Individuele kunstenaars				
Noord-Brabant 2015	52%	19%	7%	30%
Landelijk 2014	68%	24%	2%	6%
Vereniging voor amateurkunst				
Noord-Brabant 2015	10%	10%	17%	64%
Landelijk 2014	49%	23%	8%	19%
Monument, depot of archeologische vindplaats				
Noord-Brabant 2015	34%	17%	10%	39%
Landelijk 2014	60%	24%	4%	12%
Heemkundekring				
Noord-Brabant 2015	35%	23%	8%	34%
Archief				
Noord-Brabant 2015	16%	16%	15%	54%
Landelijk 2014	57%	31%	3%	8%
Filmhuis/bioscoop				
Noord-Brabant 2015	13%	14%	17%	56%
Landelijk 2014	37%	38%	14%	11%
Bibliotheek				
Noord-Brabant 2015	79%	15%	3%	4%
Landelijk 2014	76%	19%	2%	2%
Provinciale steunfunctie-instelling: Kunstbalie				
Noord-Brabant 2015	60%	14%	4%	22%
Landelijk 2014 (algemeen)	63%	21%	7%	9%
Provinciale steunfunctie-instelling: Erfgoed Brabant				
Noord-Brabant 2015	56%	23%	4%	18%

Kwalitatief betere cultuureducatie?	Ja	Enigszins	Nee	Weet niet
Landelijk 2014 (algemeen)	63%	21%	7%	9%
Provinciale steunfunctie-instelling: Cubiss				
Noord-Brabant 2015	4%	2%	19%	75%
Landelijk 2014 (algemeen)	63%	21%	7%	9%
Marktplaats cultuureducatie				
Noord-Brabant 2015	54%	9%	8%	29%
Ondersteunende instelling voor kunst / cultuur buiten de Provincie				
Noord-Brabant 2015	12%	8%	13%	67%

Wat opvalt in deze tabel is, dat in de landelijke monitor door meer scholen wordt aangegeven dat de samenwerking leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie dan in Brabant. Dat geldt voor alle genoemde culturele partners, met uitzondering van de bibliotheken. In sommige gevallen is het percentage scholen dat dit oordeel geeft aanzienlijk lager in Brabant dan landelijk. Zoals bijvoorbeeld in het geval van archieven (-41%), verenigingen voor amateurkunst (-39%) en centra voor kunst en cultuur (-33%).

Er is geen sprake van een algemeen hogere of lagere beoordeling van de kwaliteit van de genoemde culturele instellingen door scholen die wel of niet deelnemen aan DCL. Wat opvalt is dat DCL scholen niet alleen vaker samenwerken met individuele kunstenaars, maar ook vaker dan niet-DC scholen aangeven dat die samenwerking ook leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie. Ook de samenwerking met de marktplaats cultuureducatie leidt volgens DCL scholen veel vaker tot kwalitatief betere cultuureducatie dan volgens niet-DCL scholen (+25,7%).

Tabel 3.60a: Mate waarin samenwerking met externe partners leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie volgens DCL en niet-DCL scholen

Kwalitatief betere cultuureducatie?	Ja	Enigszins	Nee	Weet niet
Centrum voor kunst en cultuur				
Geen DCL	45,7%	13,5%	6,2%	34,6%
Wel DCL	48,1%	11,1%	8,6%	32,1%
Muziekschool				
Geen DCL	47,7%	17,3%	9,3%	25,7%
Wel DCL	57,5%	16,2%	6,2%	20,0%
Museum				
Geen DCL	60,1%	19,7%	4,4%	15,8%
Wel DCL	61,4%	19,3%	6,8%	12,5%
Theater/theatergezelschap				
Geen DCL	38,0%	24,0%	6,5%	31,5%
Wel DCL	30,7%	24,0%	10,7%	34,7%
Muziekgezelschap (orkest, band, etc.)				
Geen DCL	45,6%	17,6%	5,9%	30,9%
Wel DCL	39,2%	21,5%	10,1%	29,1%
Individuele kunstenaars	50,0%	19,4%	5,4%	25,2%

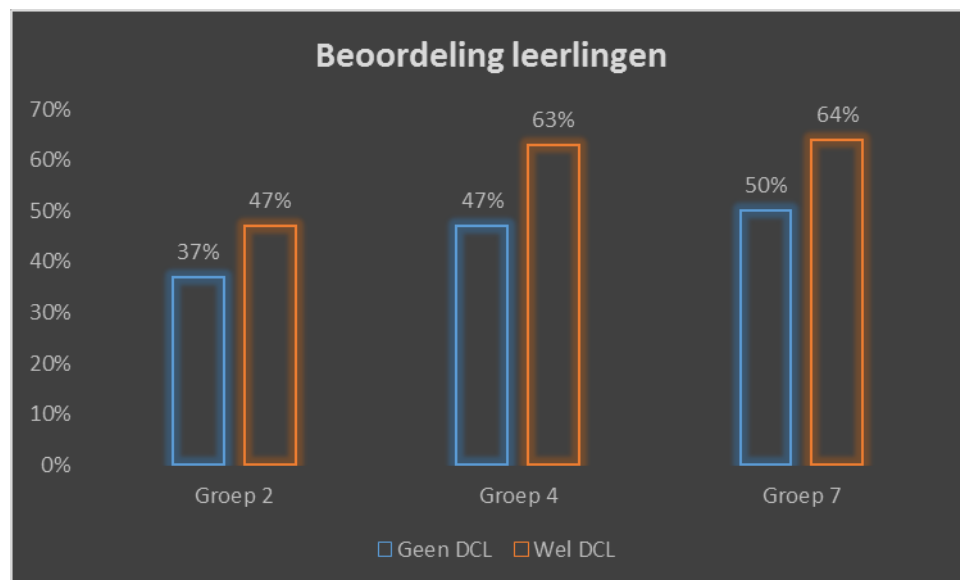
Kwalitatief betere cultuureducatie?	Ja	Enigszins	Nee	Weet niet
<i>Geen DCL</i>				
<i>Wel DCL</i>	57,3%	19,8%	6,2%	16,7%
Vereniging voor amateurkunst				
<i>Geen DCL</i>	10,5%	8,7%	14,5%	66,3%
<i>Wel DCL</i>	6,9%	13,8%	22,4%	56,9%
Monument, depot of archeologische vindplaats				
<i>Geen DCL</i>	33,0%	14,7%	8,9%	43,5%
<i>Wel DCL</i>	37,7%	23,2%	13,0%	26,1%
Heemkundekring				
<i>Geen DCL</i>	35,2%	23,3%	6,2%	35,2%
<i>Wel DCL</i>	35,1%	22,1%	13,0%	29,9%
Archief				
<i>Geen DCL</i>	16,1%	14,4%	13,2%	56,3%
<i>Wel DCL</i>	15,2%	19,7%	18,2%	47,0%
Filmhuis/bioscoop				
<i>Geen DCL</i>	10,5%	13,5%	15,8%	60,2%
<i>Wel DCL</i>	18,5%	16,9%	18,5%	46,2%
Bibliotheek				
<i>Geen DCL</i>	78,1%	16,9%	1,4%	3,6%
<i>Wel DCL</i>	80,0%	9,5%	5,7%	4,8%
Provinciale steunfunctie-instelling: Kunstbalie				
<i>Geen DCL</i>	56,1%	13,0%	3,9%	27,0%
<i>Wel DCL</i>	69,1%	16,0%	4,3%	10,6%
Provinciale steunfunctie-instelling: Erfgoed Brabant				
<i>Geen DCL</i>	53,6%	21,9%	4,2%	20,3%
<i>Wel DCL</i>	60,7%	24,7%	3,4%	11,2%
Provinciale steunfunctie-instelling: Cubiss				
<i>Geen DCL</i>	5,0%	1,9%	17,6%	75,5%
<i>Wel DCL</i>	0,0%	1,9%	25,0%	73,1%
Marktplaats cultuureducatie				
<i>Geen DCL</i>	46,7%	9,9%	9,9%	33,5%
<i>Wel DCL</i>	72,4%	8,0%	2,3%	17,2%
Ondersteunende instelling voor kunst / cultuur buiten de Provincie				
<i>Geen DCL</i>	11,0%	6,7%	13,5%	68,7%
<i>Wel DCL</i>	13,8%	12,1%	12,1%	62,1%

3.5 Beoordelen van leerlingen

Aan de scholen is gevraagd of, en zo ja hoe, ze leerlingen beoordelen voor (onderdelen van) cultuureducatie.

Landelijk worden leerlingen op ongeveer de helft van de scholen (46%) beoordeeld op (onderdelen van) cultuuronderwijs. Op de Brabantse scholen worden leerlingen in groep 2 op 40% van de scholen beoordeeld; leerlingen in groep 4 op 52% van de scholen en leerlingen in groep 7 op 54% van de scholen.

Meer DCL scholen dan niet-DCL scholen beoordelen leerlingen voor cultuureducatie. Dit geldt zowel voor groep 2 (+10%) als voor de groepen 4 (+16%) en 7 (+14%).

Figuur 3.45: Percentage scholen dat leerlingen beoordeelt bij DCL en niet-DCL scholen

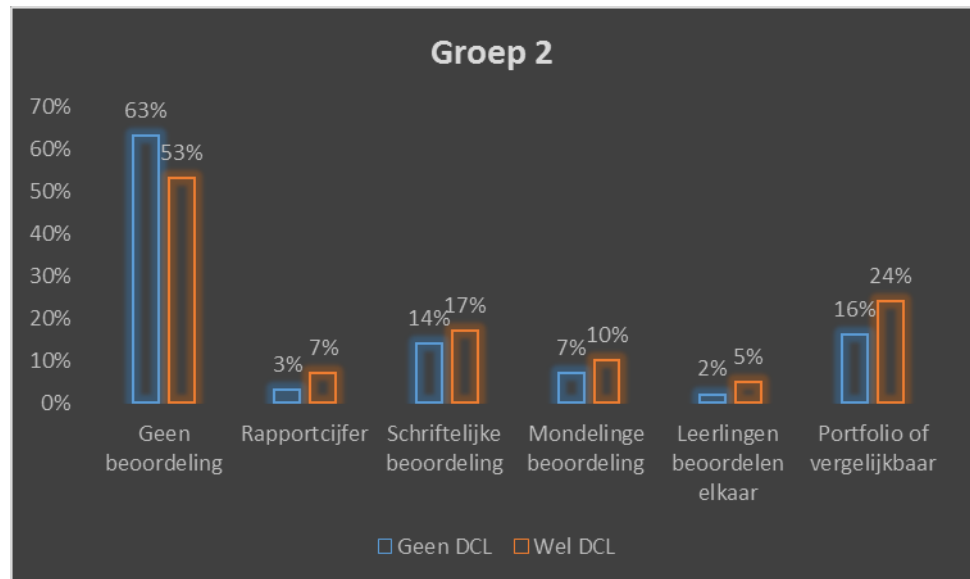
De scholen die de leerlingen beoordelen zijn gevraagd op welke manier(en) ze dat doen.

Tabel 3.61: Manier(en) waarop leerlingen worden beoordeeld voor cultuureducatie. Brabant: n=409; landelijk: n=259

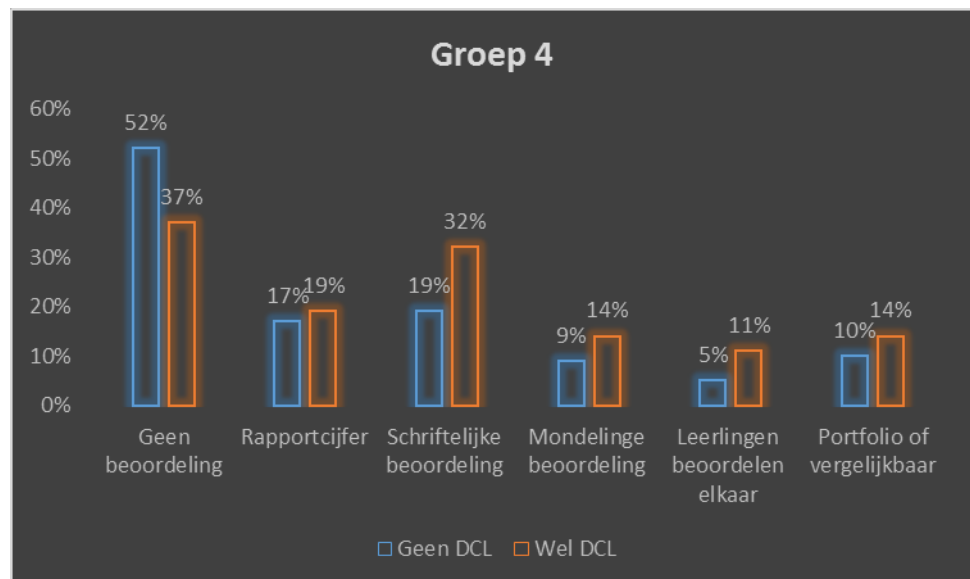
Beoordeling	Groep 2	Groep 4	Groep 7
Rapportcijfer			
Noord-Brabant 2015	10%	34%	36%
Landelijk 2014	18%	40%	46%
Schriftelijke beoordeling			
Noord-Brabant 2015	38%	44%	42%
Landelijk 2014	51%	55%	54%
Mondelinge beoordeling			
Noord-Brabant 2015	20%	21%	21%
Landelijk 2014	19%	13%	14%
Leerlingen beoordelen elkaar			
Noord-Brabant 2015	16%	13%	16%
Landelijk 2014	8%	10%	14%
We beoordelen niet, maar volgen de leerling wel met behulp van een portfolio of vergelijkbare andere wijze			
Noord-Brabant 2015	46%	21%	21%

Landelijk wordt – in alle groepen - vaker gewerkt met een rapportcijfer en/of een schriftelijke beoordeling. In Brabant daarentegen wordt – in alle groepen - vaker gewerkt met een mondelinge beoordeling en/of een beoordeling van elkaar door leerlingen.

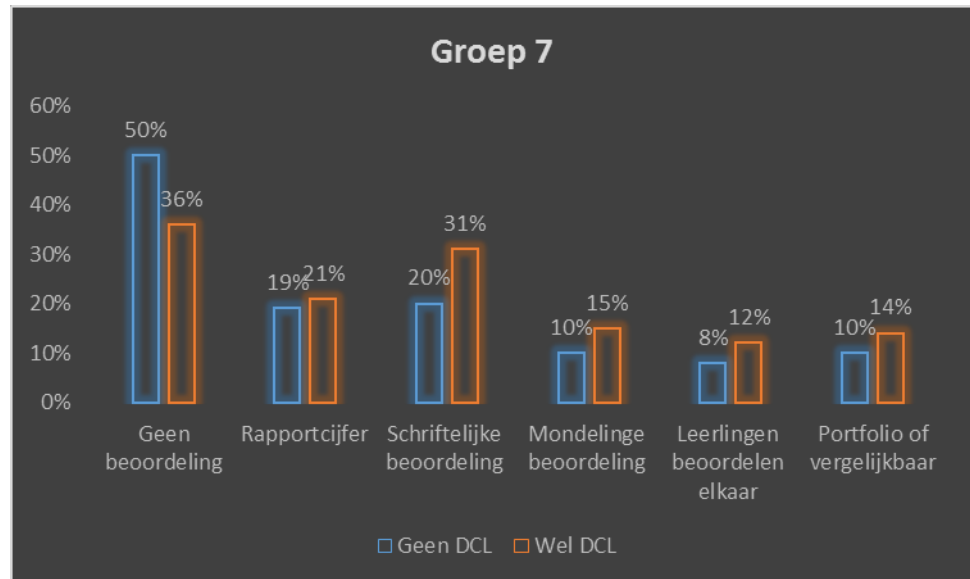
In de groepen 4 en 7 wordt bij DCL scholen relatief vaker een schriftelijke beoordeling gegeven dan bij niet-DCL scholen. In groep 2 komt het gebruik van een portfolio (of vergelijkbaar) relatief vaker voor bij DCL scholen dan bij niet-DCL scholen.

Figuur 3.46: Beoordeling groep 2 bij DCL en niet-DCL scholen

Figuur 3.47: Beoordeling groep 4 bij DCL en niet-DCL scholen

Figuur 3.48: Beoordeling groep 7 bij DCL en niet-DCL scholen

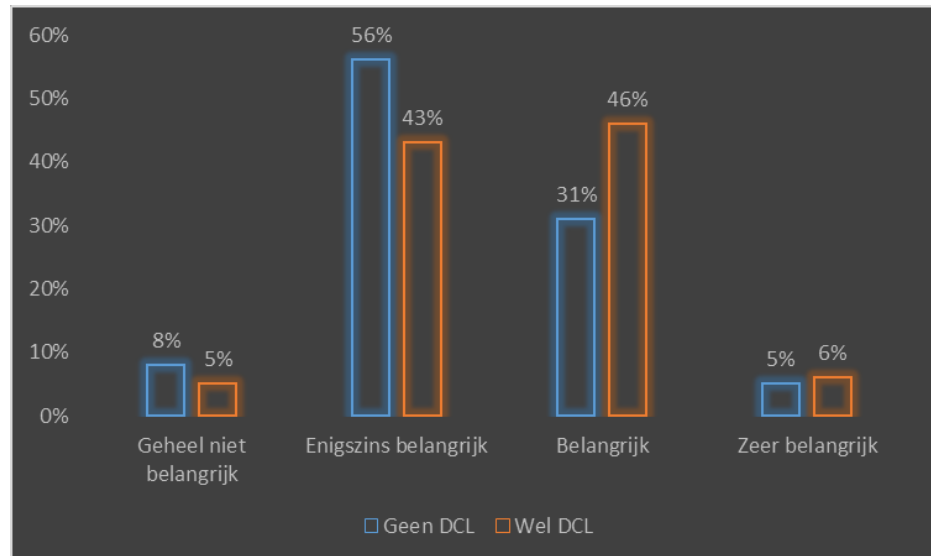
Vervolgens zijn aan de Brabantse scholen drie vragen gesteld over het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen. Hen is gevraagd hoe belangrijk zij dit vinden; in welke mate ze er aan toekomen en of ze behoefte hebben aan ondersteuning op dit terrein.

Tabel 3.62: Het belang van het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen (n=409)

Belang kunnen volgen culturele ontwikkeling:	% scholen
Geheel niet belangrijk	7%
Enigszins belangrijk	52%
Belangrijk	35%
Zeer belangrijk	5%

40% van de scholen vindt het belangrijk of zelfs zeer belangrijk om de culturele ontwikkeling van de leerlingen te kunnen volgen.

Van de DCL scholen vindt meer dan de helft (52%) het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school belangrijk tot zeer belangrijk. Hetzelfde geldt voor 36% van de niet-DCL scholen.

Figuur 3.49: Het belang van het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen bij DCL en niet-DCL scholen

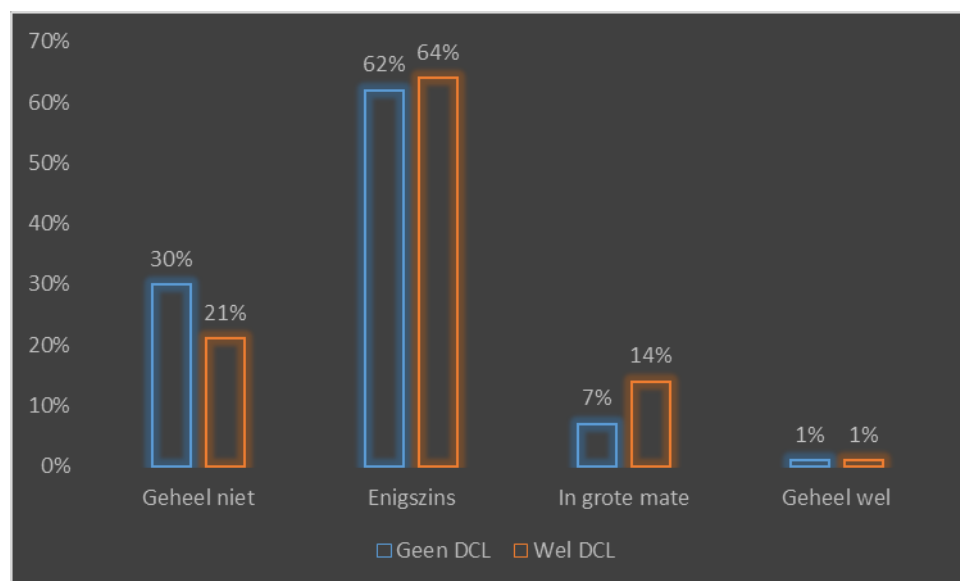
Aan de scholen die dit enigszins tot zeer belangrijk vinden is gevraagd of ze daadwerkelijk toekomen aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen. De antwoorden op deze vraag staan in de volgende tabel.

Tabel 3.63: Mate waarin scholen daadwerkelijk toekomen aan het volgen van de culturele ontwikkeling van hun leerlingen? n=380

Mate waarin culturele ontwikkeling leerlingen wordt gevolgd	% scholen
Geheel niet	28%
Enigszins	63%
In grote mate	9%
Geheel wel	1%

Slechts 1 op de 10 scholen komt in grote mate of geheel toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van hun leerlingen.

Bijna een op de drie niet-DCL scholen (30%) komt niet toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school. Dit is het geval bij een op de vijf (21%) DCL scholen. Relatief gezien komen twee keer zoveel DCL scholen (14%) als niet-DCL scholen (7%) in grote mate toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school.

Figuur 3.50: Mate waarin scholen toekomen aan het volgen van de culturele ontwikkeling van hun leerlingen bij DCL en niet-DCL scholen

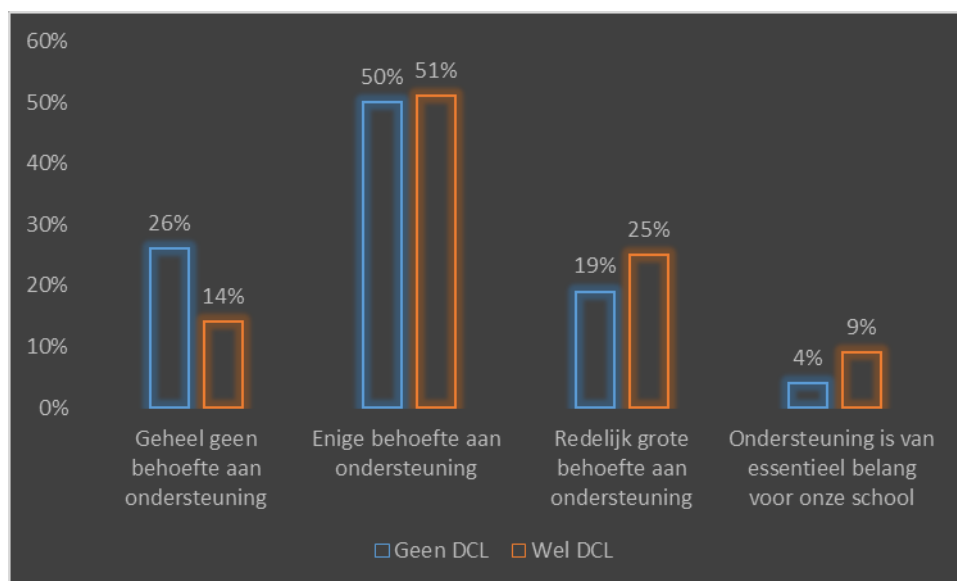
De vraag of scholen behoefte hebben aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van hun leerlingen vorm te geven wordt beantwoord in de volgende tabel.

Tabel 3.64: Behoeftte aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op school vorm te geven (n=380)

Behoeftte aan ondersteuning	% scholen
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	23%
Enige behoefte aan ondersteuning	51%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	21%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	6%

Ruim een kwart van de scholen heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning of acht deze zelfs van essentieel belang. Minder dan een kwart van de scholen heeft geen behoefte aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school vorm te geven.

Het percentage DCL en niet-DCL scholen dat enige behoefte heeft aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen vorm te geven is even groot. Het gaat in beide gevallen om de helft van de scholen. Voor de overige scholen geldt dat de behoefte aan ondersteuning kleiner is bij niet-DCL scholen dan bij DCL scholen.

Figuur 3.51: Behoeftte aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen vorm te geven

Nagegaan is of er een relatie bestaat tussen:

- Het belang dat scholen hechten aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en de mate waarin ze hier daadwerkelijk aan toekomen (tabel 3.63).
- Het belang dat scholen hechten aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (tabel 3.64).
- De mate waarin scholen toekomen aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein.

Tabel 3.65: Relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en de mate waarin ze hier daadwerkelijk aan toekomen

Belang van het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen:	Mate waarin school toekomt aan volgen van culturele ontwikkeling van leerlingen:				Totaal
	Geheel niet	Enigszins	In grote mate	Geheel wel	
Enigszins belangrijk	79	128	6	0	213
	37%	60%	3%	0%	
Belangrijk	23	101	20	1	145
	16%	70%	14%	1%	
Zeer belangrijk	4	9	7	2	22
	18%	41%	32%	9%	
Totaal	106	238	33	3	380

Tabel 3.66: Relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein

Belang van het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen:	Behoeftte aan ondersteuning om volgen culturele ontwikkeling vorm te geven				Totaal
	Geheel geen behoefte	Enige behoefte	Redelijk grote behoefte	Ondersteuning essentieel	
	Enigszins belangrijk	67 31%	117 55%	24 11%	
Belangrijk	17 12%	67 46%	48 33%	13 9%	145
Zeër belangrijk	3 14%	8 36%	8 36%	3 14%	22
Totaal	87	192	80	21	380

Voor de drie onderzochte relaties geldt het volgende:

- Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en de mate waarin ze hier daadwerkelijk aan toekomen (Kendall's tau-b= .296 ; op 1% niveau)
- Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (Kendall's tau-b= .318 ; op 1% niveau)
- Er is géén sprake van een significante relatie tussen de mate waarin scholen toekomen aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (Kendall's tau-b= .006)

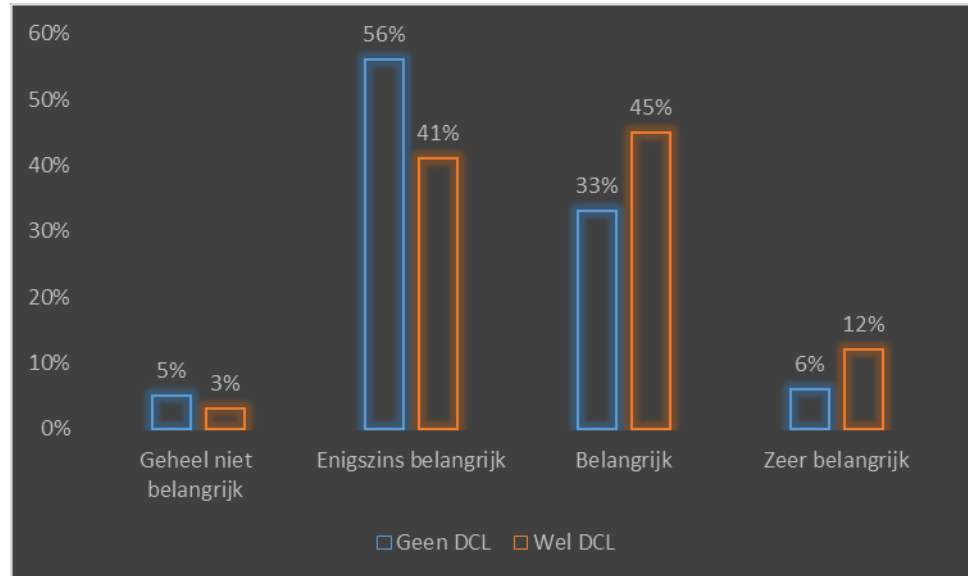
Een stap verder dan het volgen van de culturele ontwikkeling is het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Ook hierover zijn drie vragen gesteld aan de Brabantse scholen: hoe belangrijk vinden scholen dit; in welke mate komen ze er daadwerkelijk aan toe en in welke mate hebben ze behoefte aan ondersteuning op dit terrein?

Tabel 3.67: Het belang van het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen (n=409)

Belang beoordelen aanwezigheid gedrag	% scholen
Geheel niet belangrijk	5%
Enigszins belangrijk	52%
Belangrijk	36%
Zeër belangrijk	8%

44% van de scholen vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om te (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. De meeste scholen vinden dit enigszins belangrijk (52%) en een kleine minderheid vindt het geheel niet van belang (5%).

Meer DCL (57%) dan niet-DCL scholen (39%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om te kunnen beoordelen of wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen.

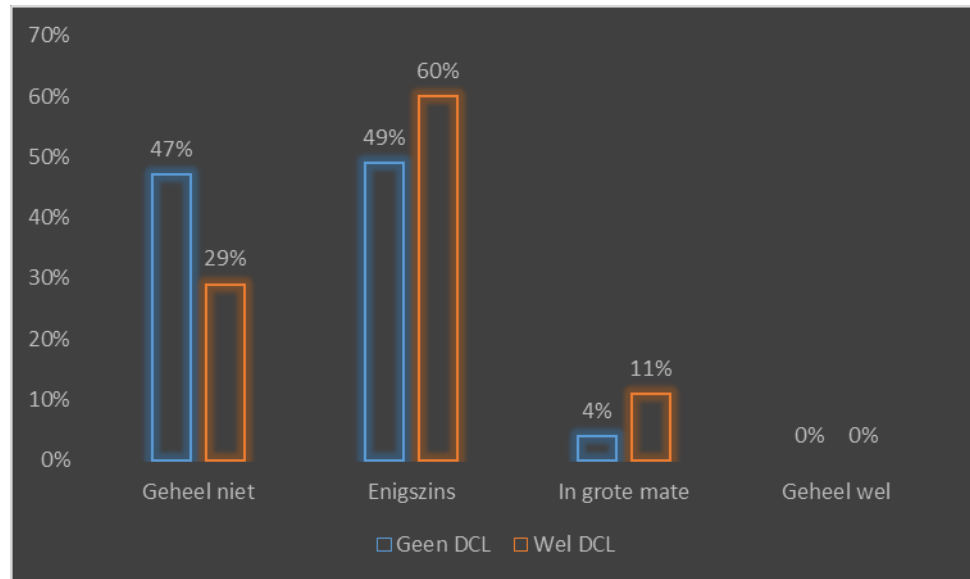
Figuur 3.52: Het belang van het kunnen beoordelen of wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen bij DCL en niet-DCL scholen

Tabel 3.68: Mate waarin scholen daadwerkelijk toekomen aan een beoordeling of datgene wat ze de leerlingen willen meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen (n=389)

Mate beoordelen aanwezigheid gedrag	% scholen
Geheel niet	42%
Enigszins	52%
In grote mate	6%
Geheel wel	0%

Al vinden scholen het van belang om te (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen, slechts weinig scholen komen er in de praktijk aan toe om dit te doen. Meer dan de helft van de scholen (52%) komt er enigszins aan toe, en ruim 2 op de 5 scholen (42%) komen er geheel niet aan toe. Geen enkele school komt er geheel wel aan toe, en 6% van de scholen in grote mate.

DCL scholen (71%) komen in hogere mate toe aan een beoordeling of wat zij de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen dan niet-DCL scholen (53%). Slechts een gering aantal scholen komt er aan toe om dit in grote mate te doen, maar dit percentage is bij DCL scholen (11%) wel bijna drie keer zo groot als bij niet-DCL scholen (4%).

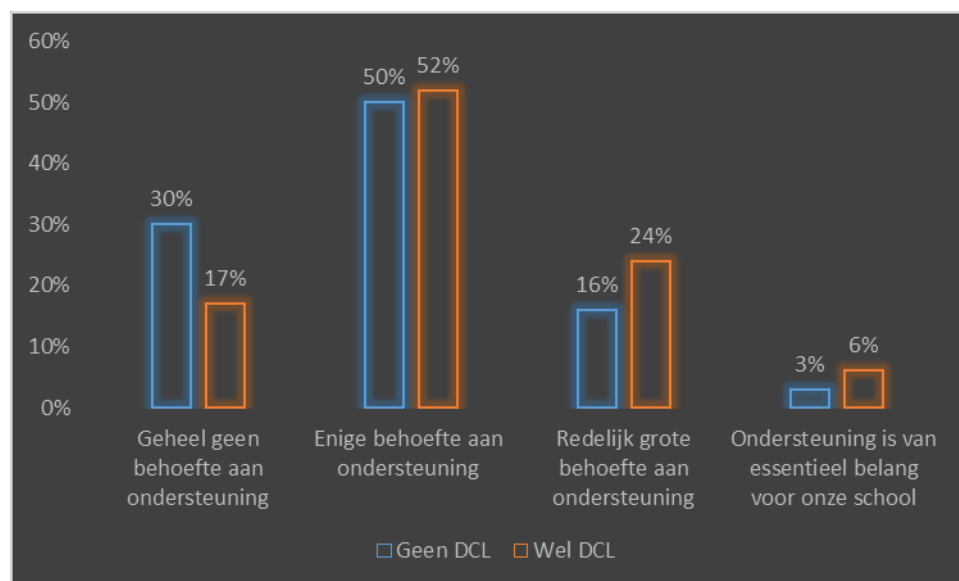
Figuur 3.53: Mate waarin de school toekomt aan een beoordeling of datgene wat ze de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen bij DCL en niet-DCL scholen

Tabel 3.69: Behoeftte aan ondersteuning om te kunnen beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen (n=389)

Behoeftte ondersteuning	% scholen
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	27%
Enige behoefte aan ondersteuning	51%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	18%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	4%

Ruim een kwart van de scholen (27%) heeft geen enkele behoefte aan ondersteuning op het terrein van het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Iets minder dan een kwart van de scholen (22%) heeft die behoefte in redelijk grote mate, of meent zelfs dat die ondersteuning onmisbaar is. De helft van de scholen (51%) geeft aan enige behoefte aan ondersteuning te hebben op dit terrein.

Het percentage DCL en niet-DCL scholen dat enige behoefte heeft aan ondersteuning om te beoordelen of wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen is ongeveer even groot. Het gaat in beide gevallen om ongeveer de helft van de scholen. Voor de overige scholen geldt dat de behoefte aan ondersteuning kleiner is bij niet-DCL scholen dan bij DCL scholen.

Figuur 3.54 Behoeftte aan ondersteuning om te kunnen beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen bij DCL en niet-DCL scholen

Interessant is om na te gaan of er een relatie is tussen:

- Het belang dat scholen hechten aan het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en de mate waarin scholen daadwerkelijk toekomen aan deze beoordeling (tabel 3.68).
- Het belang dat scholen hechten aan van het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (tabel 3.69).
- De mate waarin scholen daadwerkelijk toekomen aan het beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein.

Tabel 3.70: Relatie tussen belang van (kunnen) beoordelen of wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en de mate waarin scholen daadwerkelijk toekomen aan deze beoordeling

Belang beoordelen of wat school leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in gedrag leerlingen	Beoordelen of wat school leerlingen wil meegeven daadwerkelijk zichtbaar is in gedrag leerlingen			Totaal
	Geheel niet	Enigszins	In grote mate	
Enigszins belangrijk	100	103	8	211
	47%	49%	4%	
Belangrijk	52	83	12	147
	35%	57%	8%	
Zeer belangrijk	11	16	4	31
	35%	52%	13%	
Totaal	163	202	24	389

Tabel 3.71: Relatie tussen belang van (kunnen) beoordelen of wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en de behoefte aan ondersteuning op dit terrein

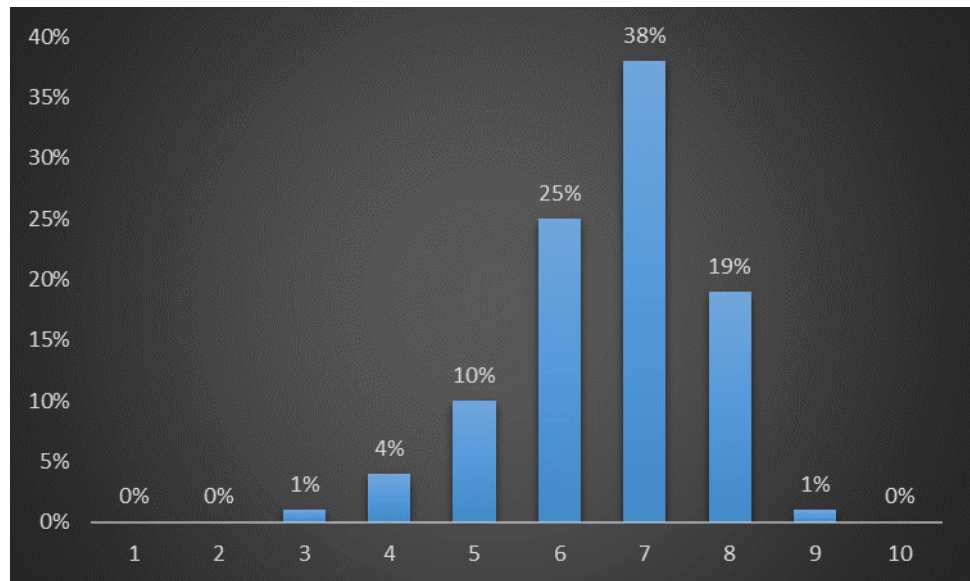
Belang beoordelen of wat school leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in gedrag leerlingen	Behoeftte aan ondersteuning om te kunnen beoordelen of wat school leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in gedrag van leerlingen				Totaal
	Geheel geen behoefte	Enige behoefte	Redelijk grote behoefte	Ondersteuning essentieel	
Enigszins belangrijk	79 37,4%	118 55,9%	14 6,6%	0 0,0%	211
Belangrijk	20 13,6%	74 50,3%	47 32,0%	6 4,1%	147
Zeer belangrijk	5 16,1%	6 19,4%	10 32,3%	10 32,3%	31
Totaal	104 26,7%	198 50,9%	71 18,3%	16 4,1%	389

Voor de drie onderzochte relaties geldt het volgende:

- Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het (kunnen) beoordelen of wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en de mate waarin scholen daadwerkelijk toekomen aan deze beoordeling (Kendall's tau-b= .131 ; op 1% niveau)
- Er is sprake van een significante positieve relatie tussen het belang dat scholen hechten aan van het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (Kendall's tau-b= .399 ; op 1% niveau)
- Er is géén sprake van een significante relatie tussen de mate waarin scholen daadwerkelijk toekomen aan het beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen en hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (Kendall's tau-b= -.002)

3.6 Tevredenheid over cultuureducatie en plannen voor de nabije toekomst

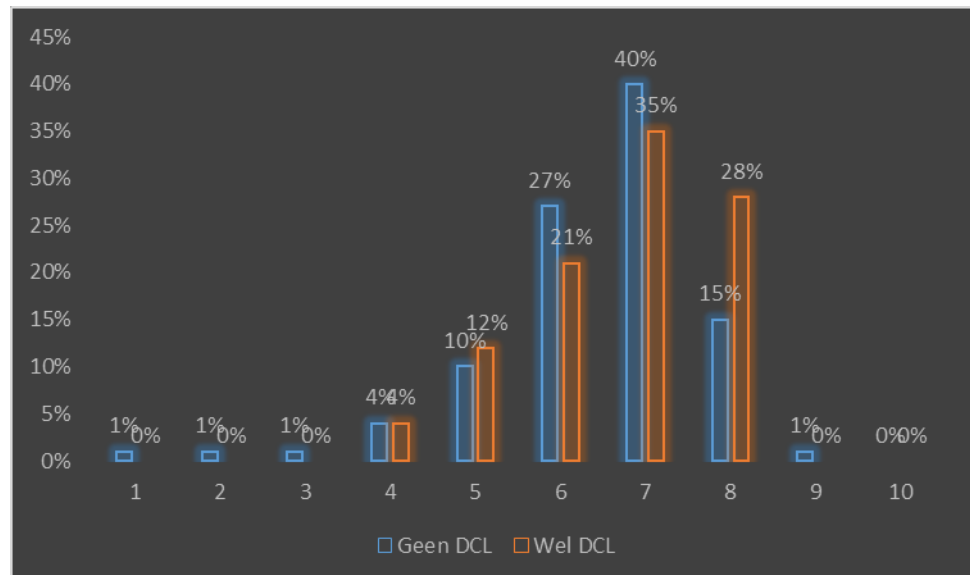
Zowel in de landelijk monitor als die van Brabant is aan de scholen gevraagd in een rapportcijfer (cijfer tussen 1 en 10) uit te drukken hoe tevreden ze al met al zijn met cultuureducatie op hun school. Voor Brabant zijn de resultaten hieronder weergegeven.

Figuur 3.55: tevredenheid van Brabantse PO scholen over cultuureducatie op hun school

Deze rapportcijfers zijn vergelijkbaar met de rapportcijfers die in de landelijke monitor zijn gegeven. De Brabantse scholen zijn iets kritischer over zichzelf. Landelijk geeft 12,5% van de scholen zich een onvoldoende (rapportcijfer 5 of lager). In Brabant geldt dit voor 15% van de scholen. Landelijk geven ongeveer even veel scholen (± 20%) zichzelf het cijfer 6 en 8; in Brabant geven iets meer scholen zichzelf een 6 (25%) dan een 8 (19%).

De enkele extreem lage scores voor de tevredenheid over cultuureducatie (scores 1, 2 en 3) komen alleen voor bij niet-DCL scholen. Voor de meest voorkomende scores (6, 7 en 8) geldt, dat DCL scholen zichzelf minder vaak een 6 (-6%) of 7 (-5%) geven, en vaker een 8 (+13%). Geen enkele DCL school geeft zichzelf een hoger cijfer dan 8.

Figuur 3.56: De al met al tevredenheid van scholen over cultuureducatie bij DCL en niet-DCL scholen

Vervolgens is de scholen gevraagd waarop ze trots zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school. Deze vraag is uitgebreid beantwoord door de scholen. In totaal zijn 555 antwoorden gegeven. Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking heeft op een van de vier CmK doelen:

- Het curriculum van de school (59,9%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (2,3%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (12,2%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten (2,3%)

Ruim driekwart van de antwoorden (76,8%) kunnen worden gerangschikt onder een van de vier Cmk doelen. Hierbij dient te worden aangetekend dat de antwoorden met betrekking tot het beoordelen van leerlingen niet zozeer over de beoordeling gaan, maar veel meer over de bereikte resultaten bij leerlingen.

De trots van scholen ten aanzien van het curriculum kan uiteen worden gelegd in trots zijn op:

- Het aanbod (breed; gevarieerd; alle disciplines aan bod laten komen; gebruik van een kunstmenu; enzovoort) (40,5%)
- De samenhang; integratie van cultuureducatie in het curriculum; aansluiting bij en ontwikkeling van de visie van de school; het beleid(s)plan (15,3%)
- De doorgaande leerlijn (4,1%)

Daarnaast zijn de scholen trots op:

- Het enthousiasme en draagvlak, de betrokkenheid, inzet, openheid en motivatie van de leraren op school (9,7%)
- Het draagvlak van de directie (1,1%)
- De ontwikkeling / groei die de school doormaakt op het terrein van cultuureducatie (5,4%)
- De samenwerking met andere scholen op het gebied van cultuureducatie (1,1%)
- Het enthousiasme, welbevinden en plezier en de betrokkenheid van de leerlingen bij cultuureducatie (5,9%). In het bijzonder geven drie so / sbo scholen aan dat ze trots zijn op hetgeen cultuureducatie juist bij hun leerlingen teweeg brengt.

Ook is de scholen gevraagd waarover ze (nog) niet of minder tevreden zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school. Ook deze vraag is uitgebreid beantwoord door de scholen (in totaal 460 gegeven antwoorden).

Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking heeft op een van de vier Cmk doelen:

- Het curriculum van de school (48,5%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (7,6%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (1,1%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten (5,0%)

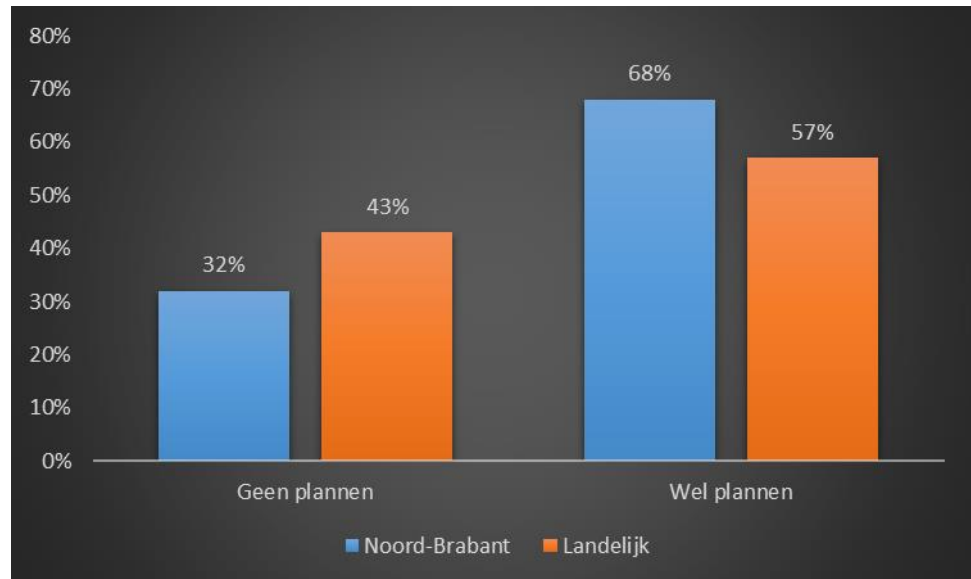
De punten die voor verbetering vatbaar zijn als het gaat om het curriculum zijn:

- De doorlopende leerlijnen (25%)
- Beleid, visie, doelen en inbedding van cultuureducatie in het curriculum (12,4%)
- Borging van cultuureducatie (2,4%)
- Het programma / aanbod van de school (8,7%)

Daarnaast maken de scholen zich zorgen over:

- De tijd die er beschikbaar is voor cultuureducatie op hun school: er is geen of te weinig prioriteit voor cultuureducatie; er wordt teveel incidenteel en te weinig structureel aandacht besteed aan cultuureducatie en er wordt te weinig tijd vrijgemaakt voor cultuureducatie (inclusief de plek op het rooster) (15,9%)
- Het draagvlak voor en de betrokkenheid van leraren bij cultuureducatie op school (11,9%)
- Gebrek aan of onvoldoende zicht op financiën en/of faciliteiten (7%)
- Het maken van onvoldoende vorderingen op school ten aanzien van cultuureducatie (1,1%)
- Onvoldoende belangstelling van ouders / leerlingen voor cultuureducatie (0,4%)
- Overig (1,1%)

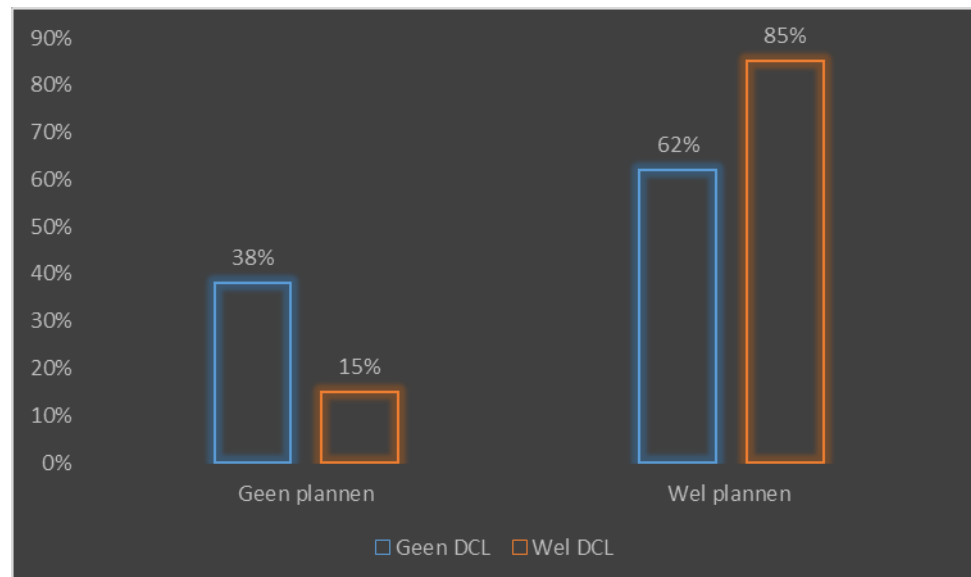
Tot slot is de scholen gevraagd of ze plannen hebben om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie. De antwoorden die zijn gegeven in de landelijke en provinciale monitor zijn hieronder weergegeven.

Figuur 3.57: Percentage scholen (landelijk en Brabant) dat wel of geen plannen heeft om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie

Landelijk zijn er minder scholen (57%) die plannen hebben om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie dan in Noord-Brabant (68%).

De meeste DCL scholen (85%) hebben plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen school op het gebied van cultuureducatie. Bij niet-DCL scholen is dit het geval bij twee derde (62%) van de scholen.

Figuur 3.58: Plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen school op het gebied van cultuureducatie, voor DCL (n=112) en niet-DCL scholen (n=296)

Aan de scholen die hebben aangegeven plannen te hebben om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie is gevraagd wat de aard van deze plannen is. De mogelijke antwoorden komen overeen met de vier doelen die in de regeling

CmK zijn geformuleerd. De antwoorden (zowel landelijk als voor Brabant) zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 3.72: Aard van de plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie

Plan:	Noord-Brabant	Landelijk
Leerlijn(en) ontwikkelen, verdiepen of vernieuwen	73%	46%
Duurzame samenwerking school met culturele en sociale omgeving	39%	19%
Deskundigheid van leerkrachten en/of educatief medewerkers versterken	63%	13%
Beoordelingsinstrumenten voor culturele ontwikkeling leerlingen	18%	2%
Anders	14%	19%

Voor alle genoemde onderwerpen geldt, dat aanzienlijk meer Brabantse scholen het plan hebben om hieraan de komende twee jaren te werken, dan landelijk het geval is. Drie kwart (73%) van de Brabantse scholen is voornemens leerlijn(en) te ontwikkelen, verdiepen of vernieuwen; twee derde (63%) wil de deskundigheid van leerkrachten en/of educatief medewerkers gaan versterken; en bijna 2 op de 5 scholen (39%) wil gaan werken aan een duurzame samenwerking tussen de school en haar culturele en sociale omgeving. Minder dan 1 op de 5 scholen (18%) neemt zich voor te gaan werken aan/met beoordelingsinstrumenten voor de culturele ontwikkeling leerlingen. Het aantal scholen dat dit voornemen uitspreekt in de landelijke monitor is nagenoeg verwaarloosbaar (2%).

Bij niet-DCL scholen zijn er vaker plannen met betrekking tot de duurzame samenwerking tussen de school en haar culturele en sociale omgeving (+9%). Bij DCL scholen richten de plannen zich vaker op het versterken van de deskundigheid van leerkrachten en/of educatief medewerkers (+18%) en in mindere mate (+5%) op beoordelingsinstrumenten voor de culturele ontwikkeling van de leerlingen.

Tabel 3.72a: Aard van de plannen om de komende twee jaar op het gebied van cultuuronderwijs iets te wijzigen binnen DCL en niet-DCL scholen

Aard van de plannen	Geen DCL (n=182)	Wel DCL (n=95)
<i>Leerlijn(en) ontwikkelen, verdiepen of vernieuwen</i>	73%	75%
<i>Duurzame samenwerking school met culturele en sociale omgeving</i>	42%	33%
<i>Deskundigheid van leerkrachten en/of educatief medewerkers versterken</i>	57%	75%
<i>Beoordelingsinstrumenten voor culturele ontwikkeling leerlingen</i>	16%	21%

Nagegaan is of er een relatie is tussen het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat leerlingen mee te geven met cultuureducatie en het hebben van plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie.

Tabel 3.73: Relatie tussen belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat leerlingen mee te geven met cultuureducatie en het hebben van plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie

Belang ambities formuleren over wat leerlingen mee te geven met cultuureducatie	Plannen wijzigingen komende 2 jaar cultuureducatie		Totaal
	Geen plannen	Wel plannen	
Geheel niet belangrijk	3	0	3
	100%	0%	
Enigszins belangrijk	56	41	97
	58%	42%	
Belangrijk	69	173	242
	28%	72%	
Zeer belangrijk	2	64	66
	3%	97%	
Totaal	130	278	408

Er is sprake van een positieve significante relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat leerlingen mee te geven met cultuureducatie en het hebben van plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie (Kendall's tau-b=.370; significant op 1%).

3.7 Verankering van cultuureducatie

In de landelijke monitor wordt al vele jaren gewerkt met een verankeringsmaat voor het voortgezet onderwijs, en sinds de vorige monitor ook voor het primair onderwijs. Met behulp van deze maat wordt weergegeven in welke mate cultuureducatie verankerd is in het onderwijsprogramma van scholen. In 2014 is deze verankeringsmaat geactualiseerd.

Sardes en Oberon geven aan dat de geactualiseerde verankeringsmaat als volgt is opgebouwd¹¹:

“ We scoren bij zes vragen of het antwoord van de school wel of niet verankerd is. De criteria hierbij zijn streng. Bij ja/nee-vragen moet het antwoord ‘ja’ zijn, bij meerkeuzevragen moet iets ‘in grote mate’ gerealiseerd zijn of als ‘goed’ beoordeeld worden om te kunnen spreken van verankering. Dat betekent dat we de verankering als volgt vaststellen:

1. Cultuurcoördinator

Verankerd als op school een cultuurcoördinator aanwezig is.

2. Vastgelegde visie

Verankerd als scholen een visie op cultuureducatie hebben die is vastgelegd in het schoolplan, de schoolgids of in een apart cultuurbeleidsplan.

3. Structurele samenwerking

Verankerd als scholen met in ieder geval één partner gezamenlijk één of meerdere activiteiten ontwikkelen.

4. Evaluatie

Verankerd als cultuureducatie geëvalueerd wordt.

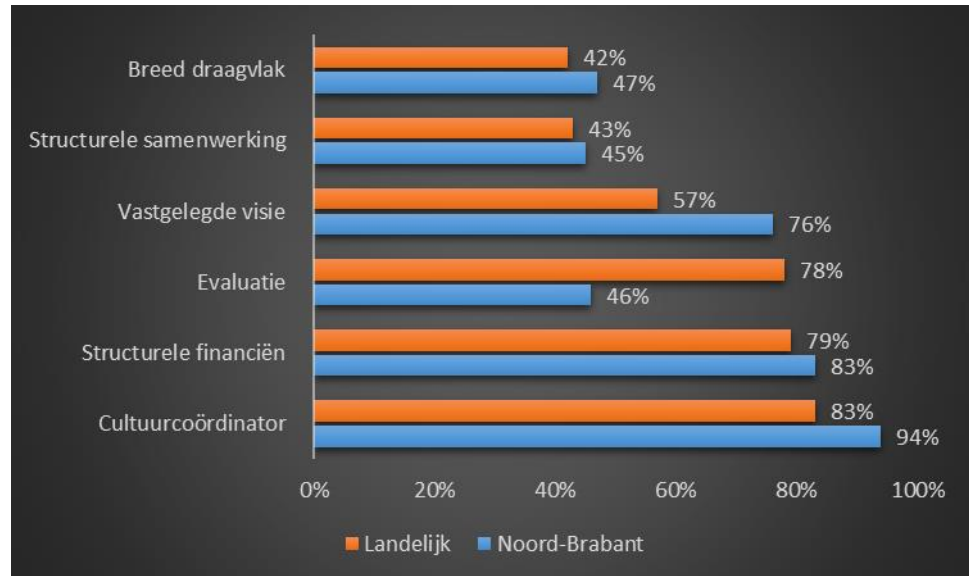
5. Structurele financiën

Verankerd als cultuureducatie als aparte post is opgenomen in de begroting van de school.

6. Breed draagvlak

Verankerd als het draagvlak zowel bij directie als bij groepsleerkrachten hoog is.“

In onderstaand figuur is weergegeven in welke mate er per onderwerp sprake is van verankering. Ter vergelijking worden de cijfers voor Brabant en landelijk¹² gerapporteerd.

Figuur 3.59: Verankering cultuureducatie op PO scholen, landelijk en in de provincie Noord-Brabant

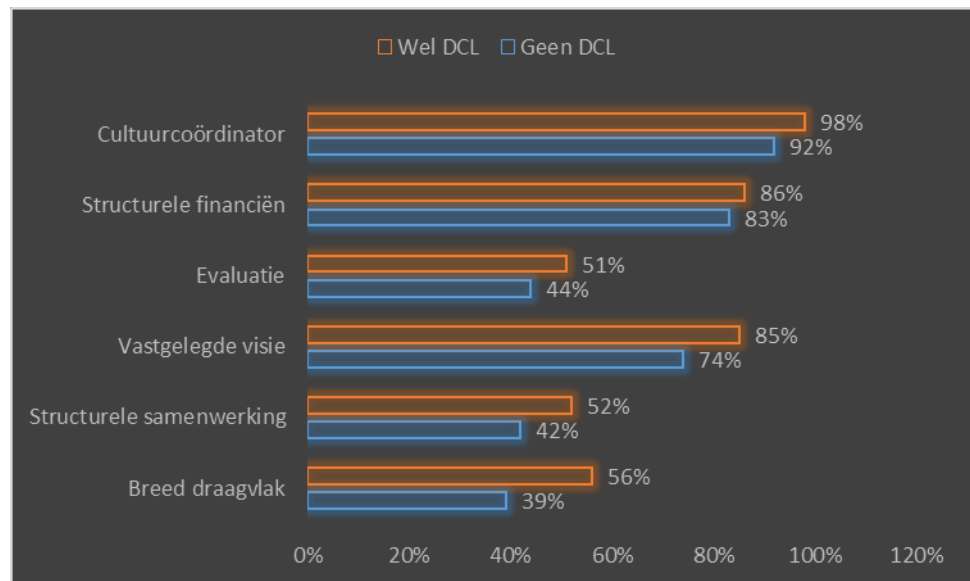
Met uitzondering van de categorie 'evaluatie', is cultuureducatie binnen de Brabantse PO scholen in sterkere mate verankerd dan landelijk. Opvallend is het verschil in verankering ten aanzien van een vastgelegde visie: op 19% meer Brabantse scholen dan landelijk is de visie op cultuureducatie verankerd. Evaluatie blijft bij elke monitor op de Brabantse scholen ver achter bij de landelijke situatie.

Zoals blijkt uit figuur 3.60 is cultuureducatie op DCL scholen ten aanzien van alle aspecten in sterkere mate verankerd dan op niet-DCL scholen. Hieronder is per aspect aangegeven op hoeveel procent meer DCL scholen het aspect is verankerd ten opzichte van niet-DCL scholen:

- Het hebben van een cultuurcoördinator: +6%
- Structurele financiën: +3%
- Evaluatie: +7%
- Vastgelegde visie: +11%
- Structurele samenwerking: +10%
- Draagvlak: +17%

Vooraf op het terrein van structurele samenwerking (+10%), het hebben van een vastgelegde visie (+11%) en groot draagvlak voor cultuureducatie bij zowel directie als leerkrachten (+17%) is cultuureducatie op aanzienlijk meer DCL scholen verankerd dan op niet-DCL scholen.

¹² Landelijk is niet geheel duidelijk op hoeveel procent van de scholen een cultuurcoördinator aanwezig is. In het eerste deel van het rapport is aangegeven dat het om 83% van de scholen gaat en later wordt gemeld dat het om 85% van de scholen gaat. Hetzelfde geldt voor het percentage scholen dat een vastgelegde visie heeft. Er worden twee percentages vermeld: 57% en 60%.

Figuur 3.60: Verankering cultuureducatie op PO scholen, DCL scholen en niet-DCL scholen in de provincie Noord-Brabant

4 CULTUUREDUCATIE IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS IN DE PROVINCIE NOORD-BRABANT

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten voor het voortgezet onderwijs in Brabant gepresenteerd. In de monitor komen de vier doelstellingen van de CmK regeling aan de orde, waarbij het gaat om het organiseren van activiteiten voor een of meer van de volgende doeleinden¹³:

- activiteiten gericht op de ontwikkeling, de verdieping en de vernieuwing van het curriculum voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie teneinde doorgaande leerlijnen te realiseren door scholen die zich daarmee willen onderscheiden;
- activiteiten die bijdragen aan de vakinhoudelijke deskundigheid van leerkrachten inclusief vakdocenten en educatief medewerkers op het gebied van cultuureducatie. Het gaat hierbij zowel om pedagogisch-didactische vaardigheden als ook om vaardigheden in de verschillende kunstdisciplines en kennis over het cultureel erfgoed;
- activiteiten gericht op het versterken van de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving ten behoeve van de kunstzinnige en culturele ontwikkeling van leerlingen. Het gaat om duurzame en intensieve samenwerking;
- activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en toepassen van een instrumentarium voor het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen. Hierbij wordt de leeropbrengst centraal gesteld en een duidelijke relatie gelegd met de kerndoelen op het gebied van kunstzinnige oriëntatie binnen het primair onderwijs.

Alhoewel CmK primair bedoeld is voor het primair onderwijs, is er een klein percentage VO scholen dat – met de onderbouw - eveneens deel neemt aan de regeling. De CmK doelstellingen kunnen immers ook bruikbaar zijn voor het voortgezet onderwijs. In dit hoofdstuk wordt allereerst besproken hoeveel van de scholen, die de monitor hebben ingevuld, deelnemen / hebben deelgenomen aan een van de CmK trajecten die worden uitgevoerd in de provincie (§4.1). Vervolgens wordt informatie gegeven over de plek van cultuureducatie in het curriculum (§4.2), over scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie (§4.3), over de samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving (§4.4), het beoordelen van leerlingen (§4.5) en de tevredenheid van scholen met hun cultuureducatie en of zij plannen hebben om in de komende periode wijzigingen aan te brengen in cultuureducatie op hun school (§4.6). Het hoofdstuk wordt afgesloten met gegevens over de verankering van cultuureducatie in het voortgezet onderwijs (§4.7).

4.1 Deelname CmK

In de provincie Noord-Brabant wordt de CmK regeling op twee manieren uitgevoerd. De B5 (de 5 grootste gemeenten in Brabant: Breda, 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Helmond en Tilburg) richten zich op een doorlopende leerlijn cultuureducatie in het traject 'De Culturele Ladekast'. Aan de overige Brabantse gemeenten is het traject 'De Cultuur Loper' aangeboden, dat zich richt op een duurzame inzet van cultuureducatie in het onderwijs.

Van de 34 scholen die de monitor hebben ingevuld zijn er 7 (21%) gevestigd in een van de B5 gemeenten en 27 (79%) in andere gemeenten in de provincie.

¹³ Deelregeling Cultuureducatie met Kwaliteit in het primair onderwijs Fonds voor Cultuurparticipatie 2013–2016. Gepubliceerd in de Staatscourant, Nr. 15826, 13 augustus 2012.

Van de scholen die de monitor hebben ingevuld neemt er één deel aan de Culturele Ladekast en drie aan De Cultuur Loper.

Aan de 31 scholen die er niet aan deelnemen is gevraagd of zij bekend zijn met de Cultuur Loper. In onderstaande tabel zijn de antwoorden samengevat, waarbij een uitsplitsing is gemaakt naar scholen binnen de buiten de B5.

Tabel 4.1: Bekendheid met De Cultuur Loper bij scholen die er niet aan deelnemen.

Bekendheid met De Cultuur Loper	Scholen B5		Scholen buiten B5	
	Aantal	%	Aantal	%
Nooit van gehoord	4	57%	12	50%
Wel van gehoord maar verder niet mee bekend	2	29%	8	33%
Enigszins mee bekend	0	0%	1	4%
Goed mee bekend	1	14%	3	13%
Totaal aantal scholen	7		24	

Aan de 5 scholen die enigszins of goed bekend zijn met De Cultuur Loper is gevraagd of zij wel eens werken, of gewerkt hebben met (onderdelen van) De Cultuur Loper. Hun antwoorden, eveneens met uitsplitsing naar scholen binnen de buiten de B5, staan in tabel 3.2.

Tabel 4.2: Aantal scholen dat werkt / heeft gewerkt met (onderdelen van) De Cultuur Loper.

Werk(t)en met (onderdelen van) De Cultuur Loper	Scholen B5	Scholen buiten B5
	Aantal	Aantal
Nee, en ook niet van plan		1
Nee, maar (misschien) wel van plan		2
Ja, incidenteel	1	1
Ja, structureel		

Dezelfde vragen als hierboven zijn ook gesteld aan de 33 scholen die niet deelnemen aan de Culturele Ladekast.

De antwoorden zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Tabel 4.3: Bekendheid met De Culturele Ladekast bij scholen die er niet aan deelnemen.

Bekendheid met De Culturele Ladekast	Scholen B5		Scholen buiten B5	
	Aantal	%	Aantal	%
Nooit van gehoord	2	33%	19	70%
Wel van gehoord maar verder niet mee bekend	2	33%	3	11%
Enigszins mee bekend	2	33%	3	11%
Goed mee bekend	0	%	2	7%

Aan de 7 scholen die enigszins of goed bekend zijn met De Culturele Ladekast is gevraagd of zij wel eens werken, of gewerkt hebben met (onderdelen van) De Culturele Ladekast. Hun antwoorden, eveneens met uitsplitsing naar scholen binnen en buiten de B5, staan in tabel 4.4.

Tabel 4.4: Aantal scholen dat werkt / heeft gewerkt met (onderdelen van) De Culturele Ladekast.

Werk(t)en met (onderdelen van) De Culturele Ladekast	Scholen B5	Scholen buiten B5
	Aantal	Aantal
Nee, en ook niet van plan		2
Nee, maar (misschien) wel van plan	2	1
Ja, incidenteel		2
Ja, structureel		

4.2 Cultuureducatie in het curriculum

In deze paragraaf worden de gegevens besproken met betrekking tot de visie en ambities van scholen (4.2.1), doelen van en doelgericht werken aan cultuureducatie (4.2.2), culturele activiteiten en samenhang (4.2.3), de organisatie van cultuureducatie binnen de school (4.2.4) en de evaluatie en opbrengsten van cultuureducatie (4.2.5).

4.2.1 Visie en ambities van scholen

Visie

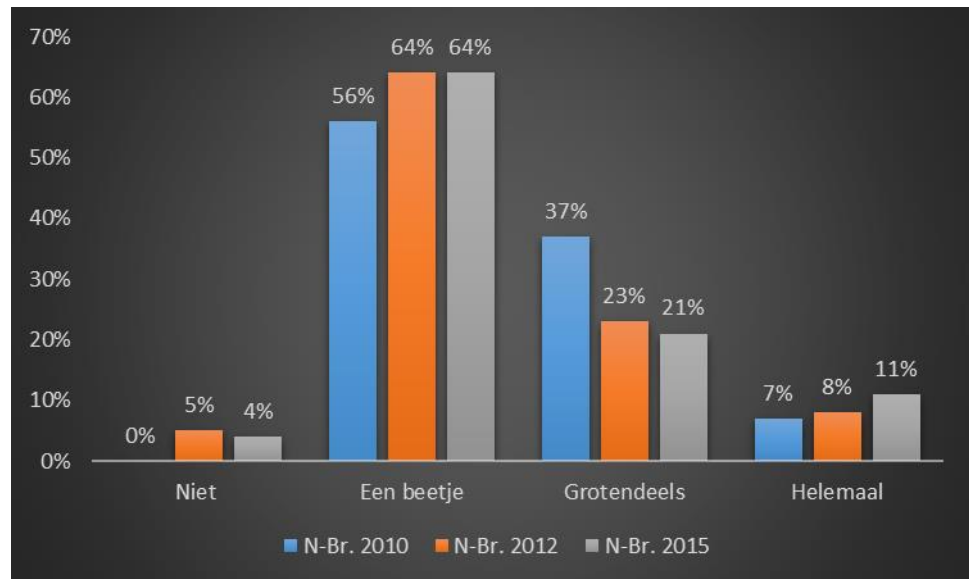
Een belangrijke doelstelling van Cultuureducatie met Kwaliteit is het geven van een structurele plaats van cultuureducatie in het schoolcurriculum. Om cultuureducatie te kunnen inbedden in het onderwijsprogramma van de school is het van belang een visie op en doelen ten aanzien van cultuureducatie te formuleren. In deze paragraaf wordt nagegaan of en in hoeverre dit het geval is bij de VO scholen in Noord-Brabant.

Tabel 4.5: Aanwezigheid van visie op cultuureducatie

	N-Brabant 2012 (n=42)	N-Brabant 2015 (n=34)
Nee	2%	18%
Ja, maar deze is niet schriftelijk vastgelegd	51%	18%
Ja, deze is vastgelegd in het schoolplan en/of de schoolgids	10%	12%
Ja, deze is vastgelegd in een apart cultuurbeleidsplan	37%	21%
Ja, deze wordt door de sectie(s) van kunstvakken opgesteld	-	32%

In 2015 (18%) zijn er relatief meer scholen dan in 2012 (2%) die geen visie op cultuureducatie hebben geformuleerd. De scholen die wel een visie op cultuureducatie hebben geformuleerd, hebben deze visie in 2015 (65%) veel vaker schriftelijk vastgelegd dan in 2012 (47%).

Niet alleen is het hebben van een visie op cultuureducatie van belang; maar ook het hebben van een visie die past binnen, ofwel is ingebed in, de algehele visie van de school. Onderstaande figuur geeft hierover informatie.

Figuur 4.1: Inbedding van de visie op cultuureducatie in de algehele visie van de school

Uit deze figuur blijkt, dat het aantal Brabantse VO scholen dat aangeeft dat er sprake is van een grotendeels of gehele inbedding van de visie, in 2015 (32%) ongeveer gelijk is gebleven met 2012 (31%).

Koppeling activiteiten cultuureducatie aan visie.

Als scholen een visie hebben op cultuureducatie, mag worden verondersteld dat zij de uitvoering van hun cultuuractiviteiten voortdurend koppelen aan deze visie. In de monitor zijn hierover drie vragen gesteld: (1) hoe belangrijk vinden scholen het voortdurend koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie? (2) In welke mate koppelen scholen hun culturele activiteiten daadwerkelijk aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie? (3) Hebben scholen behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie? De antwoorden op deze vragen zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Tabel 4.6. Het belang van het voortdurend maken van een koppeling tussen culturele activiteiten met de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet belangrijk	0	0%
Enigszins belangrijk	5	18%
Belangrijk	16	57%
Zeer belangrijk	7	25%

De meeste VO scholen (82%) vinden het belangrijk of zeer belangrijk om hun culturele activiteiten voortdurend te koppelen aan hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie. De vraag of ze dat ook daadwerkelijk doen wordt beantwoord aan de hand van de gegevens in de volgende tabel.

Tabel 4.7: Mate waarin de keuze van culturele activiteiten daadwerkelijk wordt gekoppeld aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie

	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Nooit	0	0%

Af en toe	7	25%
Meestal	19	68%
Altijd	2	7%

Drie kwart van de VO scholen koppelt de keuze van culturele activiteiten daadwerkelijk aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie.

Tabel 4.8: Behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie

Behoefte aan ondersteuning	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	6	21%
Enige behoefte aan ondersteuning	15	54%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	6	21%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	1	4%

De meeste VO scholen hebben enige behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie. Eén op de 5 scholen (21%) heeft hier geen behoefte aan en een kwart van de scholen (25%) heeft hier een redelijk grote behoefte aan of meent dat deze ondersteuning zelfs van essentieel belang is voor hun school.

Ambities van de school: wat ze de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie. Eén van de manieren waarop de visie van een school op cultuureducatie kan worden geconcretiseerd, is in de formulering van ambities over wat ze de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie. Hierover zijn in de monitor drie vragen gesteld:

- hoe belangrijk vindt de school het formuleren van ambities over wat zij de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie (tabel 4.9)?
- in welke mate heeft de school daadwerkelijk ambities geformuleerd over wat zij de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie (tabel 4.10)?
- heeft de school behoefte aan ondersteuning op het terrein van het formuleren van ambities over wat zij de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie (tabel 4.11)?

Tabel 4.9: Het belang van het formuleren van ambities over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie

Belang formuleren ambities:	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet belangrijk	0	0%
Enigszins belangrijk	6	26%
Belangrijk	18	58%
Zeer belangrijk	10	15%

Het merendeel van de scholen (73%) vindt het belangrijk om ambities te formuleren over wat de school haar leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie. Een kwart van de scholen vindt dit enigszins belangrijk, en geen enkele school vindt het geheel niet belangrijk.

Tabel 4.10: Mate waarin daadwerkelijk ambities zijn geformuleerd over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie

Ambities daadwerkelijk geformuleerd:	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet	5	15%
Enigszins	20	59%
In grote mate	8	24%
Geheel wel	1	3%

In de dagelijkse praktijk komen lang niet alle scholen toe aan het formuleren van ambities over wat zij hun leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie. Ruim een kwart van de scholen (27%) komt daar in grote mate of geheel wel aan toe. 15% komt er helemaal niet aan toe, 59% van de scholen enigszins.

Aan de scholen die ambities hebben geformuleerd is gevraagd of zij deze hebben besproken met het team.

Tabel 4.11: Mate waarin ambities worden besproken met de docenten van de kunstvakken van de school

Ambities besproken met docenten kunstvakken:	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Niet, en dat zijn we ook niet van plan	1	3%
Niet, maar dat zijn we wel van plan	4	14%
We hebben er een begin mee gemaakt	11	38%
We zijn ver gevorderd met het bespreken van onze ambities met de docenten van de kunstvakken	2	7%
Onze ambities zijn besproken met de docenten van de kunstvakken, maar nog niet iedereen staan achter deze ambities	3	10%
Onze ambities zijn besproken met de docenten van de kunstvakken, en iedereen staan achter deze ambities	8	28%

Op vijf scholen (17%) zijn de ambities niet besproken met de docenten van de kunstvakken. Vier van deze scholen zijn dat echter wel van plan. Ruim een derde (38%) van de scholen heeft er een begin mee gemaakt. Bijna de helft van de scholen (45%) is of in een ver gevorderd stadium van bespreking, of heeft de ambities al besproken met de docenten. Op ruim een kwart van de scholen (28%) staan de docenten kunstvakken allemaal achter de geformuleerde ambities.

4.2.2 Doelen van en doelgericht werken aan cultuureducatie

Aan de scholen is gevraagd hoe ze denken over het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen. Ook hier is gevraagd naar het belang dat ze eraan hechten (tabel 4.12); naar de mate waarin ze op school toekomen aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen (tabel 4.13) en naar hun behoefte aan ondersteuning op dit terrein (tabel 4.14).

Tabel 4.12: Het belang van doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen

Belang doelgericht werken aan culturele competenties	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet belangrijk	0	0%
Enigszins belangrijk	5	15%
Belangrijk	20	59%
Zeer belangrijk	9	26%

Vrijwel alle scholen (85%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen.

Dat neemt niet weg, dat lang niet alle scholen eraan toekomen om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen, zoals blijkt uit tabel 4.13.

Tabel 4.13: Mate waarin op school wordt toegekomen aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen

Daadwerkelijk werken aan culturele competenties	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel niet	5	15%
Enigszins	15	44%
In grote mate	13	38%
Geheel wel	1	3%

Twee op de vijf scholen komen in grote mate of geheel toe aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen. Drie op de vijf scholen komen er of geheel niet aan toe of slechts enigszins.

Tabel 4.14: Behoeftte aan ondersteuning om het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school vorm te geven

Behoeftte aan ondersteuning	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	5	15%
Enige behoefte aan ondersteuning	17	50%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	12	35%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	0	0%

Ruim een derde (35%) van de scholen heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning om het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school vorm te geven. De helft van de scholen heeft daar enige behoefte aan en 15% van de scholen heeft daar geen behoefte aan.

Aan de scholen is gevraagd of zij leerlingdoelen formuleren die zij op hun school willen bereiken met cultuureducatie. De antwoorden zijn samengevat in tabel 4.15.

Tabel 4.15: Het formuleren van leerlingdoelen die de school wil bereiken met cultuureducatie

Leerlingdoelen geformuleerd	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Nee, en dat zijn we ook niet van plan	4	12%
Nee, maar dat zijn we wel van plan	9	26%
Ja, daar zijn we mee bezig	13	38%
Ja, die hebben we geformuleerd	8	24%

Een kwart van de scholen (24%) heeft leerlingdoelen voor cultuureducatie geformuleerd, en bijna 2 op de 4 scholen (38%) zijn hiermee bezig. Eveneens bijna 2 op de 4 scholen (38%) hebben geen leerlingdoelen geformuleerd. De meeste scholen (26%) zijn dat echter wel van plan. Ruim een op de 10 scholen (12%) is dit niet van plan.

Aan de scholen die leerlingdoelen hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit onderstaande lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school.

Tabel 4.16: Leerlingdoelen (maximaal drie) die de school wil bereiken met cultuureducatie

Leerlingdoel:	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Leerlingen in aanraking brengen met kunst en cultuur	11	52%
Persoonlijke ontwikkeling stimuleren (identiteit, zelfbeeld, normen en waarden)	8	38%
Talentontwikkeling stimuleren	6	29%
Plezier ervaren	3	14%
Kennis/vaardigheden op het gebied van kunst, cultuur vergroten	6	29%
Creatieve vaardigheden ontwikkelen	4	19%
Brede ontwikkeling stimuleren	3	14%
Cultureel bewustzijn vergroten	3	14%
Kennis en waardering voor de eigen omgeving bijbrengen	2	10%
Deelname aan kunst en cultuur buiten school stimuleren	0	0%
Sociaal-emotionele ontwikkeling stimuleren (bijvoorbeeld samenwerking, zelfstandigheid)	1	5%
Leerlingen leren waarnemen, analyseren en waarderen	7	33%
Burgerschapsvaardigheden vergroten (bijvoorbeeld respect, vrijheid, betrokkenheid)	1	5%
Leren omgaan met verschillende culturen	0	0%
21e eeuwse vaardigheden ontwikkelen	1	5%
Historisch besef bijbrengen	1	5%
Onderzoekende houding stimuleren	3	14%
Vergroten cognitieve vaardigheden (taal en/of rekenen)	0	0%
Probleemoplossend vermogen stimuleren	0	0%
Leren creëren	1	5%
Leren reflecteren	0	0%
Anders	1	5%

De vaakst gekozen leerlingdoelen zijn:

- Leerlingen in aanraking brengen met kunst en cultuur (52%)
- Persoonlijke ontwikkeling stimuleren (identiteit, zelfbeeld, normen en waarden) (38%)
- Leerlingen leren waarnemen, analyseren en waarderen (33%)
- Talentontwikkeling stimuleren (29%)
- Kennis/vaardigheden op het gebied van kunst, cultuur vergroten (29%)

Ook is aan scholen gevraagd of zij schooldoelen formuleren voor cultuureducatie.

Tabel 4.17: Het formuleren van schooldoelen voor cultuureducatie

Schooldoelen geformuleerd:	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Nee, en dat zijn we ook niet van plan	2	6%
Nee, maar dat zijn we wel van plan	13	39%
Ja, daar zijn we mee bezig	10	30%
Ja, die hebben we geformuleerd	8	24%

Een kwart van de scholen (24%) heeft schooldoelen voor cultuureducatie geformuleerd en 30% van de scholen is ermee bezig. Bijna de helft van de scholen (45%) heeft geen schooldoelen geformuleerd, maar het grootste deel van die scholen (39%) is dat wel van plan.

Aan de scholen die schooldoelen hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit onderstaande lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school.

Tabel 4.18: Schooldoelen (maximaal drie) voor cultuureducatie

Schooldoel:	N-Br. 2015	
	Aantal	%
Breed aanbod voor alle leerlingen realiseren	12	71%
(Mede) vormgeven van de pedagogisch-didactische visie van de school	7	41%
(Mede) vormgeven aan de identiteit van de school	8	47%
Het schoolklimaat verbeteren	3	18%
Profileren als cultuurprofielschool	1	6%
Anders	1	6%

Zeven op de tien scholen hebben als school doel van cultuureducatie het realiseren van een breed aanbod voor alle leerlingen. Daarnaast zijn de doelen '(Mede) vormgeven aan de identiteit van de school' (47%) en '(Mede) vormgeven van de pedagogisch-didactische visie van de school' (41%) eveneens door een relatief groot aantal scholen gekozen.

4.2.3 Culturele activiteiten en samenhang

Aan de scholen is gevraagd welke culturele activiteiten zij binnenschools (tabel 4.18) of binnenschools maar buiten het schoolgebouw (tabel 4.19) organiseren, en hoe vaak in één schooljaar.

Tabel 4.19: Culturele activiteiten die binnenschools plaatsvonden op VO scholen (door 31 Brabantse scholen beantwoord in 2015 en door 35 scholen in 2012)

Binnenschoolse activiteit:	nooit	één keer	meerdere keren
Beeldend kunstenaar/tentoonstelling			
Noord-Brabant 2012	37%	51%	11%
Noord-Brabant 2015	23%	48%	29%
Concert/musici			
Noord-Brabant 2012	37%	49%	14%
Noord-Brabant 2015	29%	52%	19%
Toneel/poppentheater			
Noord-Brabant 2012	34%	57%	9%
Noord-Brabant 2015	29%	52%	19%
Dans/dansers			
Noord-Brabant 2012	26%	66%	9%
Noord-Brabant 2015	23%	65%	13%
Film/video/fotografie			
Noord-Brabant 2012	17%	66%	17%
Noord-Brabant 2015	10%	58%	32%
Schrijver/dichter			
Noord-Brabant 2012	37%	57%	6%
Noord-Brabant 2015	35%	52%	13%
Bronnenmateriaal in leskisten vanuit musea, archieven of andere culturele instellingen			
Noord-Brabant 2012	74%	20%	6%
Noord-Brabant 2015	74%	23%	3%
Leerlingen maken gebruik van verhalen, tradities en gewoonten			
Noord-Brabant 2015	52%	32%	16%
Leerlingen werken met concrete voorwerpen en objecten			
Noord-Brabant 2015	42%	39%	19%

Voor vrijwel alle genoemde binnenschoolse activiteiten geldt, dat ze op de Brabantse VO scholen in 2015 vaker worden uitgevoerd dan in 2012. Alleen het gebruik van bronnenmateriaal in leskisten vanuit musea, archieven of andere culturele instellingen, vond in 2015 even vaak plaats als in 2012 (op 26% van de scholen). Naar de activiteiten 'leerlingen maken gebruik van verhalen, tradities en gewoonten' (vindt plaats op 48% van de VO scholen) en 'leerlingen werken met concrete voorwerpen en objecten' (op 58% van de scholen) is niet gevraagd in 2012.

De grootste toename (+14%) is te zien bij het uitvoeren van binnenschoolse activiteiten met een beeldend kunstenaar / tentoonstelling.

26% van de scholen organiseert 1 x per jaar andere activiteiten dan genoemd, en 32% van de scholen doet dat vaker dan 1 x per jaar.

Tabel 4.20: Culturele activiteiten die buiten de school (maar wel in schoolverband) plaatsvonden op VO scholen (door 31 Brabantse scholen beantwoord in 2015 en door 35 scholen in 2012)

	nooit	één keer	meerdere keren
Bezoek aan museum/tentoonstelling beeldende kunst			
Noord-Brabant 2012	11%	54%	35%
Noord-Brabant 2015	10%	55%	35%
Bijwonen van concert buiten school			
Noord-Brabant 2012	35%	57%	8%
Noord-Brabant 2015	55%	32%	13%
Bijwonen van theatervoorstelling buiten school			
Noord-Brabant 2012	11%	70%	19%
Noord-Brabant 2015	13%	52%	36%
Bijwonen van dansvoorstelling buiten school			
Noord-Brabant 2012	43%	46%	1%
Noord-Brabant 2015	52%	35%	13%
Bijwonen van musical/opera buiten school			
Noord-Brabant 2012	81%	16%	3%
Noord-Brabant 2015	65%	29%	6%
Bijwonen van filmvoorstelling buiten school			
Noord-Brabant 2012	27%	62%	11%
Noord-Brabant 2015	29%	52%	19%
Bijwonen van voordracht schrijver/dichter buiten school			
Noord-Brabant 2012	57%	40%	3%
Noord-Brabant 2015	55%	39%	6%
Bezoek aan historisch of streekmuseum			
Noord-Brabant 2012	17%	72%	11%
Noord-Brabant 2015	35%	61%	3%
Bezoek aan monument/bezienswaardige gebouwen/archeologische vindplaats /stadswandeling			
Noord-Brabant 2012	22%	69%	8%
Noord-Brabant 2015	13%	61%	26%
Onderzoek in de directe schoolomgeving			
Noord-Brabant 2012	19%	60%	24%
Noord-Brabant 2015	13%	58%	29%

Ten aanzien van het organiseren van binnenschoolse activiteiten buiten het schoolgebouw valt op, dat in 2015 – in vergelijking met 2012 – minder vaak een concert wordt bijgewoond (-20%) en een bezoek wordt gebracht aan een historisch of streekmuseum (-18%). Daarentegen wordt vaker een musical / opera buiten de school bijgewoond (+16%).

Vervolgens is scholen gevraagd hoe zij aanbod van culturele activiteiten selecteren. De antwoorden zijn weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 4.21: Het selecteren van aanbod van culturele activiteiten door VO Scholen

	N-Brabant 2012 (n=35)	N-Brabant 2015 (n=30)
Wij kopen voor elk schooljaar ad hoc losse activiteiten in	9%	10%
Wij kopen een kant-en-klaar kunstmenu	3%	0%
Wij passen een kunstmenu aan onze wensen aan	6%	3%
Wij maken zelf een programma voor culturele activiteiten	69%	80%
Wij geven een instelling de opdracht een cultuurprogramma samen te stellen op basis van onze wensen	6%	3%
Anders	9%	3%

In vergelijking met 2012 maken scholen in 2015 vaker (+11%) zelf een programma voor culturele activiteiten. Het percentage scholen dat elk schooljaar ad hoc losse activiteiten inkoop is ongeveer gelijk gebleven (+1%).

Ook is gevraagd naar de mate waarin culturele activiteiten op VO scholen samenhangen.

Tabel 4.22: Samenhang culturele activiteiten op VO scholen

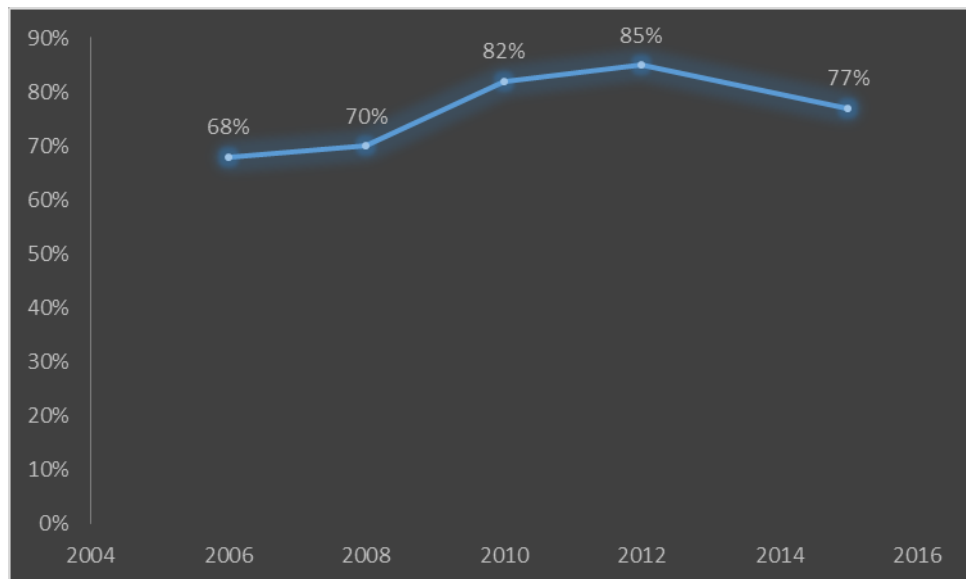
	N-Brabant 2012 (n=42)	N-Brabant 2015 (n=30)
Er is sprake van incidentele, losstaande activiteiten	25%	13%
Sommige activiteiten zijn – bijvoorbeeld qua thema of onderwerp – op elkaar afgestemd	52%	57%
Er is sprake van één samenhangend, structureel programma	18%	10%
Er is sprake van één samenhangend, structureel programma gekoppeld aan andere vakken (alleen in de provinciale monitor 2015 gevraagd)	-	10%
Anders	5%	10%

Er is minder sprake van incidentele, losstaande activiteiten (-12%). Activiteiten zijn iets vaker op elkaar afgestemd (+5%), en er is iets vaker sprake van één samenhangend, structureel programma, al dan niet gekoppeld aan andere vakken (+2%).

4.2.4 Organisatie van cultuureducatie binnen de school

Cultuurcoördinator

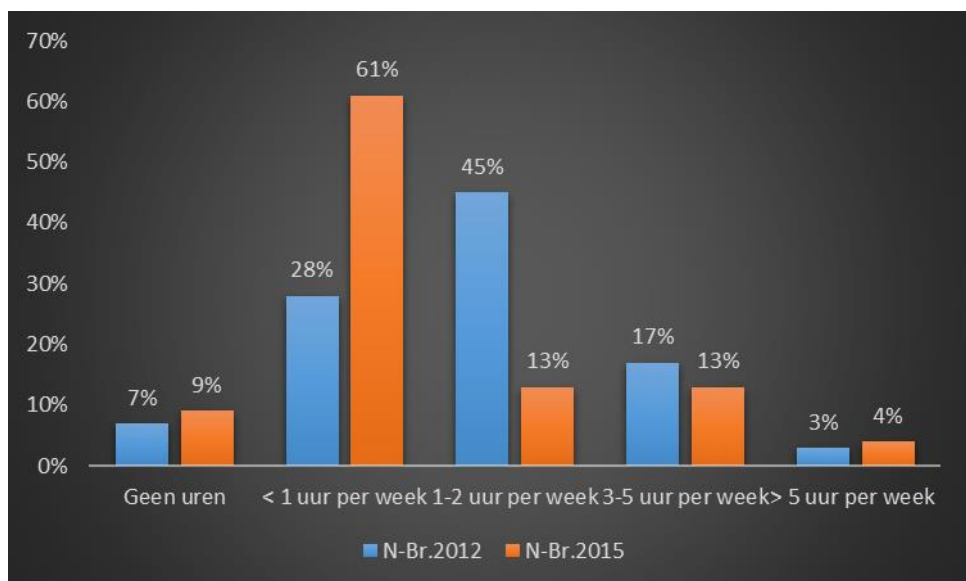
Ruim driekwart van de VO scholen (77%) heeft in 2015 een cultuurcoördinator.

Figuur 4.2: Percentage Brabantse VO scholen met een cultuurcoördinator

Het percentage scholen dat een cultuurcoördinator heeft is in 2015 lager dan in 2012 en 2010, maar hoger dan in 2006 en 2008.

Het aantal uren per week dat de cultuurcoördinator gemiddeld tot zijn/haar beschikking heeft is weergegeven in onderstaand figuur. Ter vergelijking zijn hierin ook de cijfers van 2012 opgenomen.

Figuur 4.3: Beschikbare uren cultuurcoördinator

In vergelijking met 2012 hebben de cultuurcoördinatoren in 2015 minder uren tot hun beschikking. Het percentage scholen dat over geen uren (+2%) of minder dan 1 uur per week (+33%) beschikt is flink toegenomen. Daarentegen is het percentage scholen waarbij de icc'er over 1-2 uur per week (-32%) of 3-5 uur of meer dan 5 uur per week beschikt (-3%) flink afgenomen.

Vervolgens is aan de scholen gevraagd hoe de taakverdeling is op het terrein van cultuureducatie. Onderstaande tabel bevat de antwoorden.

Tabel 4.23: Taakverdeling (in Noord-Brabant door 23 scholen met een cultuurcoördinator ingevuld en 7 scholen zonder een cultuurcoördinator)

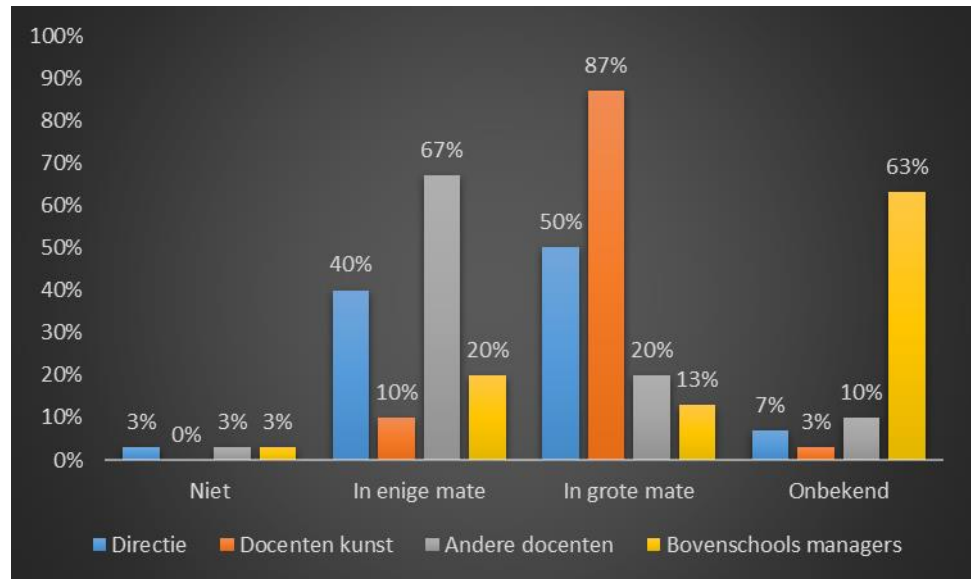
Taak:	Taak uitgevoerd door:			
	Cultuur coördinator	Directeur	Docent / sectie	Is geen taak
Selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school				
Scholen met cultuurcoördinator	48%	4%	43%	4%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	14%	71%	14%
Inbedding van culturele activiteiten in het curriculum van de school				
Scholen met cultuurcoördinator	43%	9%	30%	17%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	0%	71%	21%
Ontwikkeling van schoolbeleid op het gebied van cultuureducatie				
Scholen met cultuurcoördinator	43%	13%	17%	26%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	0%	71%	21%
Vergroten van draagvlak voor cultuureducatie binnen het team van de school				
Scholen met cultuurcoördinator	48%	4%	22%	26%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	14%	57%	29%
Participeren in school overstijgende netwerken op het gebied van cultuureducatie				
Scholen met cultuurcoördinator	74%	0%	13%	13%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	0%	57%	43%
Fondsenwerving/subsidie aanvragen				
Scholen met cultuurcoördinator	57%	4%	9%	30%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	14%	29%	57%
Verantwoording jegens bestuur				
Scholen met cultuurcoördinator	39%	22%	4%	35%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	24%	43%	43%
Aansturing van cultuurcoördinator				
Scholen met cultuurcoördinator	0%	48%	13%	39%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	0%	14%	86%
Onderhouden contact met partners				
Scholen met cultuurcoördinator	78%	0%	13%	9%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	0%	57%	43%
Deskundigheidsbevordering stimuleren				
Scholen met cultuurcoördinator	17%	22%	17%	43%
Scholen zonder cultuurcoördinator	-	14%	43%	43%

De taken die op scholen met cultuurcoördinator het vaakst door deze functionaris worden opgepakt zijn het onderhouden van contact met partners (78%) en het participeren in school overstijgende netwerken op het gebied van cultuureducatie (74%). Ook fondsenverwerving / subsidieaanvragen wordt op meer dan de helft van de scholen (57%) opgepakt door de cultuurcoördinator. Alle andere taken worden in minder dan de helft van de scholen opgepakt

door de cultuurcoördinator. De directeuren van VO scholen voeren relatief weinig taken uit op het gebied van cultuureducatie. Voor hen is de aansturing van de cultuurcoördinator (48%) de meest uitgevoerde taak, gevolgd door verantwoording jegens bestuur (22-24%) en het stimuleren van deskundigheidsbevordering (22% op scholen met cultuurcoördinator en 14% op scholen zonder cultuurcoördinator).

Draagvlak

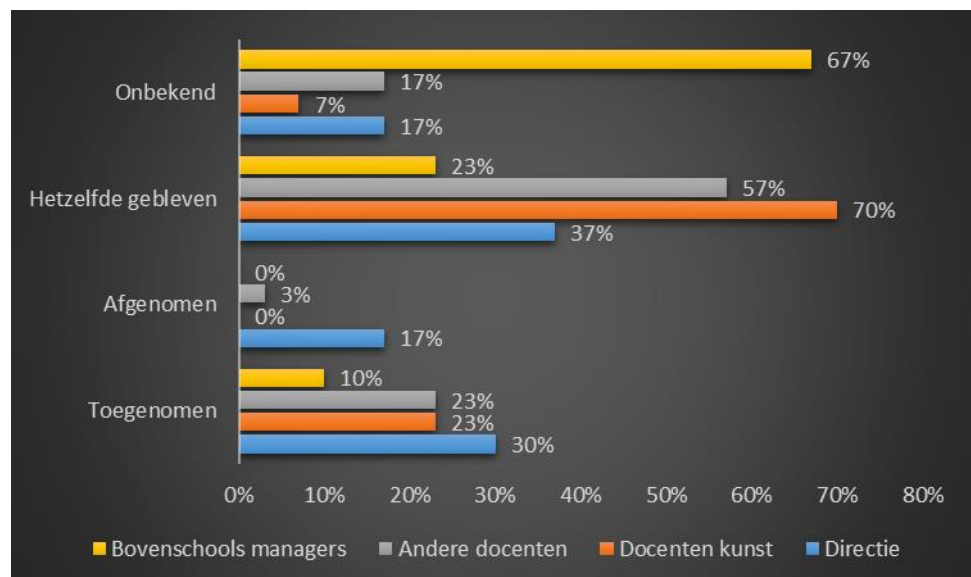
Aan scholen is gevraagd of er draagvlak is voor (het programma) cultuureducatie. De gegevens zijn opgenomen in onderstaand figuur.

Figuur 4.4: Draagvlak bij VO scholen

Of – en in welke mate – er draagvlak is voor (het programma) cultuureducatie bij bovenschools managers, is meestal niet bekend (63%). Het grootste draagvlak is er bij de docenten kunstvakken (87% in grote mate), gevolgd door de directie (50% in grote mate). Bij de overige docenten is het draagvlak relatief gering (20% in grote mate).

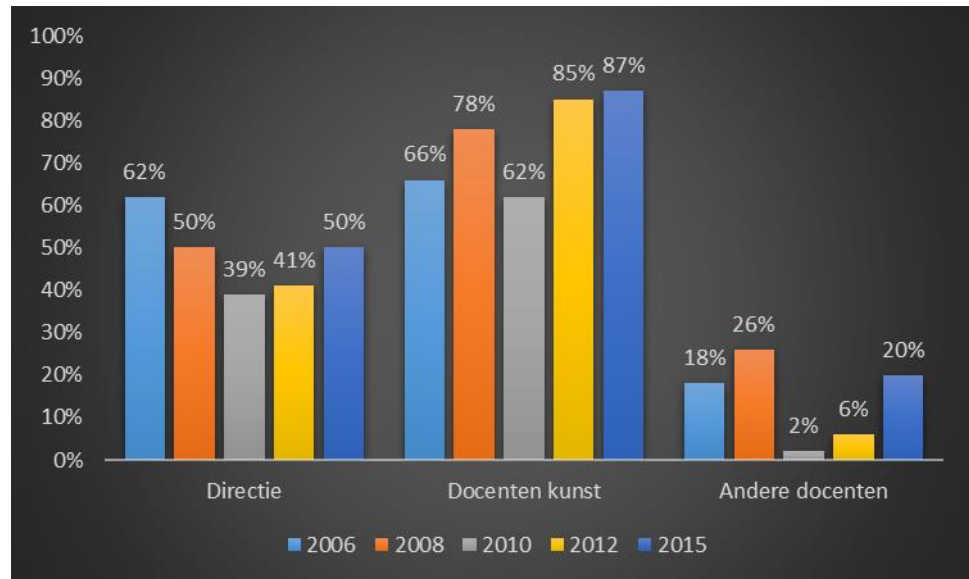
Aan de Brabantse scholen is bovendien gevraagd of dit draagvlak de laatste jaren is veranderd. Onderstaand figuur laat zien in hoeverre dit het geval is in 2015.

Figuur 4.5: Verandering draagvlak VO scholen in Brabant in 2015

Op de meeste scholen is het draagvlak bij vakdocenten (70%) en overige docenten (57%) de laatste jaren hetzelfde gebleven. Bij directeuren is dit draagvlak slechts bij ruim een derde van de scholen (37%) hetzelfde gebleven. Bij 30% van de scholen is het draagvlak van de directie toegenomen en bij 17% afgenomen.

Interessant is om na te gaan of het draagvlak tussen de eerste meting (2006) en nu is veranderd. In onderstaande figuur is per groep (directie, docenten kunstvakken en andere docenten) weergegeven welk percentage een grote mate van draagvlak vertoont.

Figuur 4.6: Percentage Brabantse VO scholen met grote mate van draagvlak voor cultuureducatie bij directie, docenten kunstvakken en andere docenten

Bij alle groepen is het draagvlak in 2015 groter dan in 2012. Bij de directie is er sprake van een aanvankelijk groot draagvlak (62% in 2006), dat in de jaren erna afneemt (50% in 2008 en 39% in 2010) en daarna weer langzaam (41% in 2012 en 50% in 2015) herstelt.

Bij zowel de docenten kunstvakken als de overige docenten is het draagvlak in 2008 groter dan in 2006 en op zijn laagst in 2010. Daarna herstelt het zich. Het grote draagvlak bij andere docenten is in 2015 (20%) aanzienlijk groter dan in 2012 (6%).

Deskundigheid

Aan de scholen is gevraagd voor welke vakken / disciplines er op school vakdocenten zijn. De antwoorden zijn samengevat in onderstaande tabel.

Tabel 4.24 : Het aantal scholen dat vakdocenten heeft voor disciplines / vakken (n=34)

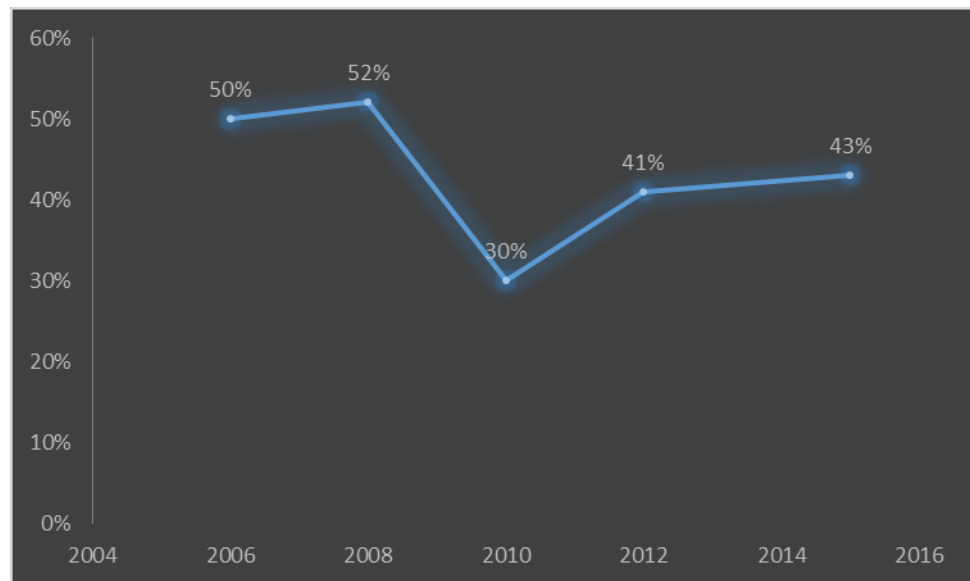
Er zijn vakdocenten voor:	Scholen:	
	Aantal	%
Beeldende vorming	26	76%
Tekenen	24	71%
Handvaardigheid	21	62%
Textiel	3	9%
Spel / drama	12	35%
Muziek	27	79%
Dans	7	21%
Erfgoededucatie	1	3%

Literatuur	5	15%
Kunst en techniek	6	18%
Anders	6	18%

Op de meeste VO scholen zijn er vakdocenten voor muziek (79%), beeldende vorming (76%), tekenen (71%) en handvaardigheid (62%).

Financiën

In Noord-Brabant is cultuureducatie in 2015 bij 43% van de VO scholen als aparte post opgenomen in de begroting. Onderstaand figuur laat zien op welk percentage van de scholen cultuureducatie een aparte post in de begroting vormde tussen 2006 en 2015.

Figuur 4.7: percentage VO scholen in Brabant met een aparte begrotingspost voor cultuureducatie

In 2015 bestaat de mogelijkheid om voor leerlingen in het VO een CJP Cultuurkaart aan te vragen.

Met de Cultuurkaart krijgen jongeren korting bij culturele instellingen en culturele activiteiten. De Cultuurkaart wordt verspreid door CJP. De school meldt alle leerlingen aan voor de CJP Cultuurkaart. Vervolgens wordt er per klas gekozen voor één van de volgende opties.

Optie 1: De school vraagt voor alle leerlingen van de school een CJP cultuurkaart á € 2,- aan. Op de kaart staat een tegoed van € 5,-, beschikbaar gesteld door OCW, dat alleen door de individuele leerling te besteden is.

Optie 2: De school vraagt voor alle leerlingen van de school een Cultuurkaart aan en stelt ook voor alle leerlingen € 10,- per leerling beschikbaar voor cultuuronderwijs. Ook hier komt die €5,- van het ministerie van OCW beschikbaar, maar deze kan samen met de eigen bijdrage van €10,- door de school klassikaal worden uitgegeven. Daarnaast is de CJP Cultuurkaart voor de leerlingen gratis. Ook deelt de school mee in de herverdeling in januari, als het bedrag waar geen aanspraak op gemaakt is over de deelnemers verdeeld wordt. Met deze optie maakt de school optimaal gebruik van de voordelen van de Cultuurkaart.

Optie 3: De school vraagt voor alle leerlingen van de school een Cultuurkaart aan en stelt voor een beperkt aantal klassen € 10,- per leerling beschikbaar voor Cultuuronderwijs.

Hiermee gelden de voordelen uit optie 2 alleen voor de klassen waar de school € 10,- beschikbaar stelt. In de klassen waar dit niet gebeurt kost de Cultuurkaart € 2,- en is het door OCW beschikbaar gestelde tegoed van € 5,- altijd individueel tegoed.

Doel van de Cultuurkaart is om jongeren (nog) meer bij cultuur te betrekken en om te zorgen dat culturele instellingen hun culturele aanbod toegankelijk maken voor jongeren.

De informatie in dit kader is letterlijk overgenomen van <http://www.lkca.nl/voortgezet-onderwijs/subsidies-en-andere-geldzaken/cultuurkaart>

Aan de scholen is gevraagd of hun leerlingen zijn aangemeld voor de CJP cultuurkaart.

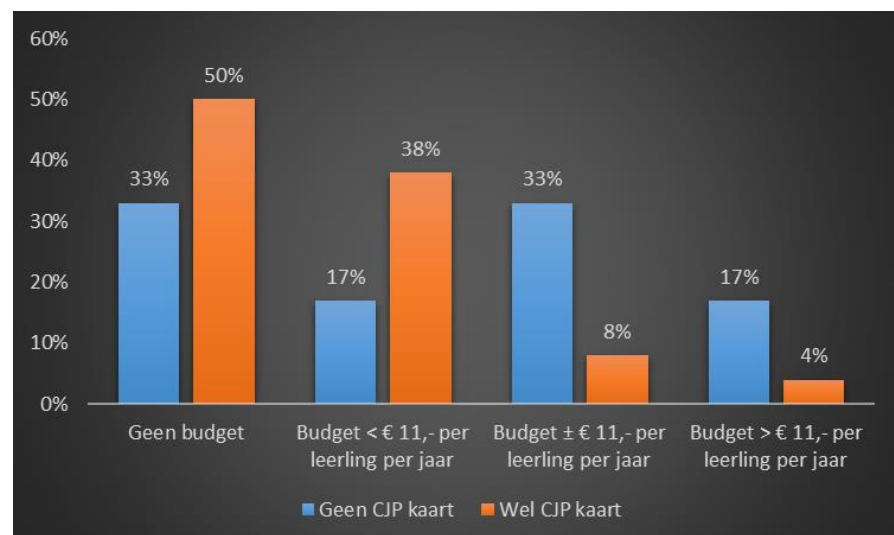
Tabel 4.25: aanmelding van de leerlingen voor de CJP cultuurkaart

CJP cultuurkaart aangevraagd	Scholen	
	Aantal	%
Nee	6	20%
Ja, voor alle leerlingen van de school is een CJP cultuurkaart van € 2,- aangevraagd	1	3%
Ja, voor alle leerlingen van de school is een CJP cultuurkaart van € 10,- aangevraagd	18	60%
Ja, voor een deel van de leerlingen is een CJP cultuurkaart van € 2,- aangevraagd en voor een deel een CJP cultuurkaart van € 10,-	5	17%

In totaal heeft 80% van de scholen haar leerlingen aangemeld voor de CJP cultuurkaart.

Daarvan hebben de meeste scholen een CJP cultuurkaart van € 10,- aangevraagd. Eén school (3%) heeft voor alle leerlingen een CJP cultuurkaart van € 2,- aangevraagd. Vijf scholen (17%) hebben voor een deel van de leerlingen een CJP cultuurkaart van € 2,- aangevraagd en voor een deel een CJP cultuurkaart van € 10,-.

Daarnaast is de scholen gevraagd of zij (al dan niet in combinatie met de CJP kaart) beschikken over een budget voor cultuureducatie. De antwoorden op deze vraag zijn weergegeven in onderstaand figuur, uitgesplitst naar het wel (24 scholen) of niet (6 scholen) hebben aangemeld van de leerlingen voor een CJP cultuurkaart.

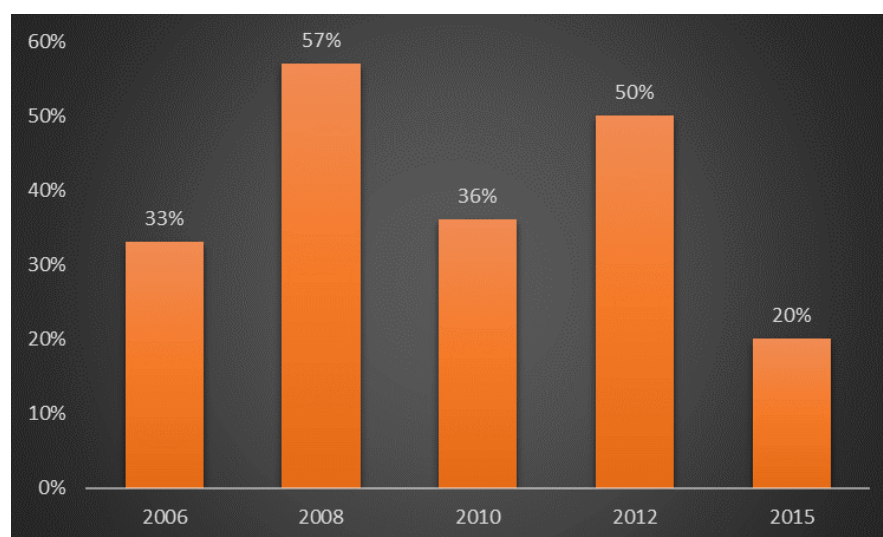
Figuur 4.8: Beschikbaar budget voor cultuureducatie, uitgesplitst naar het al dan niet hebben aangemeld van de leerlingen voor een CJP cultuurkaart

Van de scholen die een CJP cultuurkaart hebben voor hun leerlingen heeft de helft (50%) geen ander budget. Van de scholen die naast de CJP cultuurkaart wel een budget hebben, beschikken de meeste scholen over minder dan € 11,- per leerling.

Van de scholen die hun leerlingen niet hebben aangemeld voor een CJP cultuurkaart beschikt een derde (33%) ook niet over een ander budget. Een derde heeft een budget van € 11,- per leerling en van het overige derde deel van de scholen heeft de helft (17%) minder dan € 11,- per leerling en de helft (17%) meer dan € 11,- per leerling te besteden per jaar.

4.2.5 Evaluatie en opbrengsten van cultuureducatie

Het proces en de opbrengsten van cultuureducatie worden niet door alle scholen door middel van evaluatie in beeld gebracht. In onderstaand figuur is zichtbaar op hoeveel procent van de VO scholen werd en wordt geëvalueerd tussen 2006 en 2015.

Figuur 4.9: Percentage Brabantse VO scholen dat het proces en de opbrengsten van cultuureducatie door middel van evaluatie in beeld brengt.

Waar in 2012 de helft van de VO scholen (50%) het proces en de opbrengsten van cultuureducatie in beeld brachten, doet in 2015 nog slechts één op de vijf scholen (20%) dat.

De 6 scholen die evalueren brengen verschillende aspecten in beeld.

Tabel 4.26: Wat wordt geëvalueerd op VO scholen

	N-Brabant 2012 (n=16)	N-Brabant 2015 (n=6)
De inhoud van het programma/de culturele activiteiten	94%	83%
De organisatie van het programma/de culturele activiteiten	94%	100%
De ervaringen van leerlingen	69%	83%
De samenwerking en het overleg met externe partners	50%	67%
Beleid en doelstellingen cultuureducatie	50%	33%
De leeropbrengsten van cultuureducatie	-	50%
De ervaringen van de docenten	-	67%
De competenties van de docenten voor cultuureducatie	-	0%
De ervaringen van ouders	31%	17%
Anders	0%	0%

Alle scholen evalueren de organisatie van het programma/ de culturele activiteiten. Ook de inhoud van het programma / de culturele activiteiten en de ervaringen van leerlingen worden door de meeste scholen geëvalueerd. Twee derde van de scholen evalueert ook de samenwerking / het overleg met de externe partner en de ervaringen van de leerkrachten.

Aan de 5 scholen die hebben aangegeven de inhoud van het programma / de culturele activiteiten te evalueren is gevraagd welke beoordelingscriteria daarbij een rol spelen. De antwoorden op deze vraag zijn weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 4.27: Beoordelingscriteria bij de evaluatie van de inhoud van het programma / de culturele activiteiten

	N-Brabant 2015 (n=5)
Aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen	100%
Aansluiting bij kennis en vaardigheden van de leerlingen	80%
Aansluiting bij de visie van de school	40%
Aansluiting bij het curriculum van de school	60%
Aansluiting bij de pedagogisch-didactische aanpak van de school	60%
Passend bij de leerlijn(en) cultuureducatie	80%
Aansluiting bij interesses van de docenten	20%
Aansluiting bij de wensen van ouders	0%
Anders, namelijk...	0%

Alle vijf scholen hanteren de aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen als beoordelingscriterium bij de evaluatie van de inhoud van het programma / de culturele activiteiten. Door vier van de vijf scholen worden ook de aansluiting bij de kennis en vaardigheden van de leerlingen en de mate waarin de inhoud van het programma / de culturele activiteiten passen bij de leerlijn(en) cultuureducatie als beoordelingscriteria gehanteerd.

Aan alle scholen is gevraagd wat ze doen met verzamelde evaluatiegegevens.

Tabel 4.28: De wijze waarop scholen gebruikmaken van de verzamelde evaluatiegegevens

Gebruik verzamelde evaluatiegegevens	N-Brabant 2015 (n=29)
Die bespreken we in het overleg met de kunstvakdocenten	48%
Die bespreken we met de culturele partners (cultuuraanbieders)	24%
Die bespreken we met de faciliterende partners (bijvoorbeeld marktplaatscoördinator / intermediair en/of gemeente)	10%
Die worden besproken door directie en cultuurcoördinator	31%
Die gebruiken we om verbeterplannen op te stellen	34%
Deze worden schriftelijk vastgelegd	7%
Anders	3%
Geen van deze opties	38%

Op bijna de helft van de scholen (48%) worden de verzamelde evaluatiegegevens besproken in het overleg met de kunstvakdocenten. Ongeveer een derde van de scholen geeft aan, dat de gegevens worden gebruikt om verbeterplannen op te stellen (34%) en dat ze worden besproken door directie en cultuurcoördinator (31%). Het ziet er naar uit dat op 38% van de scholen niets wordt gedaan met de verzamelde evaluatiegegevens.

Vervolgens is de scholen gevraagd of ze positieve effecten zien van cultuureducatie. deze vraag is in de provinciale monitor van 2015 beantwoord door 27 scholen.

Tabel 4.29: Positieve effecten van cultuureducatie

Effect cultuureducatie	Ja, ik zie effect	Nee, ik zie geen effect	Weet niet
Effecten op leerlingniveau			
Leerlingen hebben meer plezier, ze zijn trots			
Noord-Brabant 2012	82%	3%	14%
Noord-Brabant 2015	85%	4%	11%
Leerlingen hebben een positiever zelfbeeld			
Noord-Brabant 2012	47%	14%	39%
Noord-Brabant 2015	67%	7%	26%
Leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit			
Noord-Brabant 2012	67%	8%	25%
Noord-Brabant 2015	81%	0%	19%
Leerlingen beschikken over betere communicatieve en expressieve vaardigheden			
Noord-Brabant 2012	52%	13%	35%
Noord-Brabant 2015	70%	7%	22%
Leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur			
Noord-Brabant 2012	71%	7%	22%
Noord-Brabant 2015	81%	0%	19%
Leerlingen hebben meer denkvaardigheden (concentratie, oplossen van problemen)			
Noord-Brabant 2015	37%	15%	48%
Leerlingen passen kennis en vaardigheden beter toe in andere vakgebieden			
Noord-Brabant 2012	31%	21%	48%
Noord-Brabant 2015	48%	7%	44%
Cultuurparticipatie is gestegen: leerlingen ondernemen in hun vrije tijd meer op het gebied van kunst en cultuur (cursussen, bezoek voorstellingen, etc.)			
Noord-Brabant 2012	18%	23%	59%
Noord-Brabant 2015	11%	19%	70%
Leerlingen gaan beter om met verschillende culturen			
Noord-Brabant 2012	31%	18%	51%
Noord-Brabant 2015	19%	15%	67%

Effect cultuureducatie	Ja, ik zie effect	Nee, ik zie geen effect	Weet niet
Leerlingen voelen zich meer verbonden met ons culturele verleden			
Noord-Brabant 2012	47%	14%	39%
Noord-Brabant 2015	33%	11%	56%
Effecten op groeps- / schoolniveau			
Leerlingen werken beter samen			
Noord-Brabant 2012	48%	19%	33%
Noord-Brabant 2015	70%	0%	30%
Docenten werken beter samen			
Noord-Brabant 2015	44%	19%	37%
Het schoolklimaat is verbeterd			
Noord-Brabant 2012	31%	26%	44%
Noord-Brabant 2015	41%	11%	48%
Ouders/leerlingen kiezen bewust voor deze school vanwege cultuureducatie			
Noord-Brabant 2012	9%	43%	48%
Noord-Brabant 2015	33%	22%	44%

De meeste scholen zien op het niveau van de leerlingen positieve effecten van cultuureducatie op de volgende punten:

- Leerlingen hebben meer plezier, ze zijn trots (85%)
- Leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit (81%)
- Leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur (81%)
- Leerlingen beschikken over betere communicatieve en expressieve vaardigheden (70%)
- Leerlingen hebben een positiever zelfbeeld (67%).

Op groeps- / schoolniveau merken de meeste scholen dat leerlingen beter samenwerken (70%).

Aan de scholen is gevraagd of zij werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie.

Tabel 4.30: Scholen die werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie

Werken met een doorlopende leerlijn cultuureducatie:	Noord-Brabant 2015 (n=27)
Ja voor alle disciplines / vakken	7%
Ja voor een deel van de disciplines / vakken	48%
Nog niet, maar daar zijn we mee bezig	26%
Nee	19%

55% van de scholen werkt met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie. Dat is meestal het geval voor een deel van de disciplines / vakken. Ruim een kwart van de scholen (26%) is bezig met de ontwikkeling van een doorlopende leerlijn en een op de vijf scholen (19%) werkt er niet mee.

Tabel 4.31: Mate waarin de culturele omgeving is betrokken bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn

Betrokkenheid culturele omgeving	Noord-Brabant 2015 (n=22)
Intensief	18%
Enigszins	77%
Niet of nauwelijks	5%

Bij ruim driekwart van de scholen (77%) is de culturele omgeving enigszins betrokken bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn. Op bijna één van de vijf scholen (18%) is de culturele omgeving daar intensief bij betrokken.

Aan de Brabantse scholen is gevraagd welke voorwaarden voor hen van belang zijn om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven.

Tabel 4.32: Het belang van voorwaarden voor Brabantse VO scholen om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven (n=27)

Voorwaarde:	Geheel niet	Enigszins	Belangrijk	Onmisbaar
Scholing voor de cultuurcoördinator	7%	33%	52%	7%
Scholing voor de kunstvakdocenten	7%	33%	48%	11%
Ondersteuning door een externe expert	11%	56%	30%	4%
Inzicht in doorlopende leerlijnen	0%	26%	56%	19%
Zicht op cultuuraanbieders in de omgeving	4%	11%	67%	19%
Het beschikbaar stellen van tijd door de directie van de school	0%	15%	37%	48%
Anders			4%	11%

Driekwart of meer van de scholen vindt de volgende voorwaarden belangrijk of onmisbaar:

- Zicht op cultuuraanbieders in de omgeving (86%)
- Het beschikbaar stellen van tijd door de directie van de school (85%)
- Inzicht in doorlopende leerlijnen (75%).

Ook scholing voor de cultuurcoördinator (61%) en voor de kunstvakdocenten (59%) wordt door de meeste scholen belangrijk of zelfs onmisbaar gevonden.

4.3 Scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie

Aan de VO scholen is gevraagd hoe vaak dit of vorig schooljaar is deelgenomen aan scholing voor en/of ondersteuning van de cultuurcoördinator of de kunstvakdocenten. Deze vraag is beantwoord door 27 scholen.

Tabel 4.33: Deelname aan scholing en/of ondersteuning door de cultuurcoördinator en/of de kunstvakdocenten

Deelname door:	Nooit	1 keer	Meer dan 1 keer
De cultuurcoördinator van onze school	59%	26%	15%
Kunstvakdocenten van onze school	52%	33%	15%

Samenvattend is door VO scholen deelgenomen aan de volgende scholingen / ondersteuning.

Tabel 4.34: Scholingen / ondersteuning waaraan scholen hebben deelgenomen

Scholing / ondersteuning t.a.v. vakken / disciplines:	5
Kunst (kunsteducatie; beeldende vorming)	3
Fotografie / film	2
Workshop / cursus:	10
Niet nader gespecificeerd	2
Zeefdruk	1
Examen / examinering	2
21st century skills	2
CKV vernieuwt	2
Digitaal portfolio	1
Studiedagen	2
Bijeenkomsten cultuurcoördinatoren lokaal / regionaal	2
Begeleiding cultuurcoach	1
Informatie- / inspiratiebijeenkomsten / Cultuurmarkt / cultuurdag / begeleiding thema's en activiteiten	7
Beleid – beleidsplan / visie-missie school	1
Opzetten / uitvoeren project / keuze activiteiten	1

Vervolgens is aan de scholen gevraagd in hoeverre zij bekend zijn met websites op het gebied van cultuureducatie.

Tabel 4.35: Bekendheid met websites (n=26)

Website	Nooit van gehoord	Wel van gehoord nooit bezocht	Incidenteel bezocht	Bezoek ik regelmatig	Ik gebruik (onderdelen van) de site
www.entoen.nu	73%	15%	8%	4%	0%
www.regiocanons.nl	77%	12%	8%	4%	0%
www.cultuurparticipatie.nl	31%	27%	35%	8%	0%
www.lkca.nl	92%	0%	0%	8%	0%
www.cultuurplein.nl	15%	19%	38%	27%	0%
www.cultuurindespiegel.nl	50%	23%	27%	0%	0%
www.cultuurcoordinator.nl	42%	23%	31%	4%	0%
www.decultuurloper.nl	42%	31%	23%	4%	0%
www.kunstbaie.nl	4%	12%	42%	42%	0%
www.erfgoedbrabant.nl	35%	31%	27%	8%	0%
www.digischool.nl	12%	4%	27%	31%	27%
www.slo.nl	12%	27%	23%	19%	19%
www.alicemoves.nl	92%	0%	8%	0%	0%
www.leraar24.nl	31%	19%	35%	12%	4%
www.cjp.nl	4%	8%	31%	42%	15%
Lokale/regionale websites bibliotheken	4%	27%	58%	12%	0%

Website	Nooit van gehoord	Wel van gehoord nooit bezocht	Incidenteel bezocht	Bezoek ik regelmatig	Ik gebruik (onderdelen van) de site
Lokale/regionale website(s) marktplaats(en) cultuureducatie	23%	15%	46%	15%	0%
Lokale/regionale website(s) aanbieders cultuureducatie	12%	19%	46%	19%	4%
Anders			15%	12%	4%

Meer dan driekwart van de VO scholen is bekend met de volgende websites:

- www.kunstbalie.nl (96%)
- www.cjp.nl (96%)
- Lokale/regionale websites bibliotheken (96%)
- www.digischool.nl (88%)
- www.slo.nl (88%)
- Lokale/regionale website(s) aanbieders cultuureducatie (88%)
- www.cultuurplein.nl (85%)

Het meest intensief wordt gebruik gemaakt van de sites van digischool, slo en cjp.

In 2015 maakt in Noord-Brabant 46% van de VO scholen deel uit van een scholennetwerk cultuureducatie. In alle gevallen betreft het een netwerk dat is georganiseerd door een coördinatie functionaris cultuureducatie (bijvoorbeeld intermediair of marktplaats cultuureducatie).

Aan de scholen is gevraagd wat wordt besproken in het scholennetwerk.

Tabel 4.36: Wat wordt besproken in het scholennetwerk (n=12)

Onderwerpen die worden besproken	Op de Brabantse scholen			
	Altijd	Meestal	Soms	Nooit
De kwaliteit van het aanbod cultuureducatie	33%	42%	25%	0%
Het samenwerken met externe partners	42%	33%	25%	0%
Visie cultuureducatie	17%	50%	33%	0%
Het vormgeven van de doorlopende leerlijn	17%	0%	67%	17%
Doelen cultuureducatie	25%	33%	42%	0%
Het gebruik van methodes cultuureducatie	0%	17%	75%	8%
Anders		8%		

Onderwerpen die altijd of meestal worden besproken in het scholennetwerk zijn:

- De kwaliteit van het aanbod cultuureducatie (75%)
- Het samenwerken met externe partners (75%)
- Visie cultuureducatie (67%)
- Doelen cultuureducatie (58%)

Aan de scholen is gevraagd hoe ze gewoonlijk te werk gaan bij de selectie van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie. De antwoorden staan in de volgende tabel.

Tabel 4.37: Hoe scholen gewoonlijk te werk gaan bij de selectie van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie

We kijken welk aanbod op ons pad komt	42%
We laten ons adviseren door een lokale of provinciale partner	12%
We gaan zelf actief op zoek naar scholingsaanbod	46%

Het percentage scholen dat zelf actief op zoek gaat naar scholingsaanbod (46%) is iets groter dan het percentage scholen dat kijkt welk aanbod op hun pad komt (42%). Ruim een op de 10 scholen (12%) laat zich adviseren door een lokale of provinciale partner.

Ook is aan de scholen gevraagd welke criteria zij gewoonlijk hanteren bij de keuze van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie.

Tabel 4.38: Criteria die scholen gewoonlijk hanteren bij de keuze van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie

Criterium:	% scholen
Of het aanbod leuk is	8%
Of het aanbod past bij de visie van onze school op cultuureducatie	42%
Of het aanbod past bij de belangstelling van de docenten	38%
Welke scholingsbehoeften we hebben en welke scholing daarin voorziet	62%
We laten ons adviseren door (een) externe(n) (bijvoorbeeld de marktplaatscoördinator / intermediair)	4%
Hoe enthousiast andere scholen zijn over gevolgde scholing	4%
Of het mogelijk is het aanbod af te stemmen op hetgeen onze school wil bereiken met de scholing	19%
Of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die we willen bereiken op het terrein van cultuureducatie	46%
Of het aanbod past binnen het beschikbare budget	23%
Anders	4%

Ongeveer twee derde van de scholen gaat na wat hun scholingsbehoeften zijn, en welke scholing daarin voorziet (62%). Ruim twee op de vijf scholen gaan na of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die ze willen bereiken op het terrein van cultuureducatie (46%) en / of gaan na of het aanbod past bij de visie van hun school op cultuureducatie (42%).

4.4 Samenwerking tussen scholen en de culturele omgeving

De scholen is gevraagd waar ze op letten bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder.

Tabel 4.39: Waar scholen op letten bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder (n=26)

Waar op wordt gelet bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder:	% Brabantse VO scholen top 3 keuze
Of het aanbod aansluit bij onze schooldoelen en –visie	73%
Welke visie de aanbieder heeft op cultuureducatie	8%
Of de aanbieder al met andere scholen heeft samengewerkt	4%
Hoe tevreden andere scholen zijn over samenwerking met deze aanbieder	12%
Welke didactische kwaliteiten de aanbieder heeft	31%
De artistieke waarde van de aanbieder	23%
Of het aanbod leuk is	15%
Of het aanbod bijdraagt aan de doorlopende leerlijn	27%
Of de cultuuraanbieder bereid is mee te denken met de school en het aanbod daarop aan te passen	38%
Belangstelling en voorkeuren van de docenten	4%
Belangstelling en voorkeuren van de leerlingen	8%
Bereikbaarheid van de locatie waar de activiteit plaatsvindt	31%
Wensen van ouders	0%
Anders	4%

Bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder let veruit het grootste deel van de scholen (73%) erop of het aanbod aansluit bij hun schooldoelen en –visie.

Aan de scholen is gevraagd met welke externe partners zij samenwerken bij de invulling van het curriculum of cultuureducatieve activiteiten, en op welke manier. In 2015 is voor het eerst ook de categorie 'school vraagt advies' opgenomen.

Tabel 4.40:: Samenwerking tussen VO scholen en culturele instellingen (n=26)

	School vraagt advies	School maakt gebruik van beschikbaar aanbod instelling	School formuleert vraag, instelling speelt daarop in	Gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering activiteiten	Geen samenwerking
Centrum voor kunst en cultuur					
Noord-Brabant 2012	-	35%	32%	15%	18%
Noord-Brabant 2015	0%	19%	23%	8%	50%
Muziekschool					
Noord-Brabant 2012	-	23%	23%	18%	23%
Noord-Brabant 2015	4%	8%	12%	12%	65%
Museum					
Noord-Brabant 2012	-	41%	23%	12%	23%
Noord-Brabant 2015	8%	23%	27%	27%	15%
Theater/theatergezelschap					
Noord-Brabant 2015	-	50%	15%	12%	23%
Landelijk 2014	0%	38%	15%	27%	19%

	School vraagt advies	School maakt gebruik van beschikbaar aanbod instelling	School formuleert vraag, instelling speelt daarop in	Gezamen- lijke ont- wikkeling en uitvoering activiteiten	Geen samen- werking
Muziekgezelschap (orkest, band, etc.)					
Noord-Brabant 2012	-	26%	15%	0%	59%
Noord-Brabant 2015	4%	15%	12%	12%	58%
Individuele kunstenaars					
Noord-Brabant 2012	-	21%	32%	12%	35%
Noord-Brabant 2015	4%	0%	15%	42%	38%
Vereniging voor amateurkunst					
Noord-Brabant 2012	-	9%	3%	3%	85%
Noord-Brabant 2015	4%	4%	0%	4%	88%
Monument, depot of archeologische vindplaats					
Noord-Brabant 2012	-	12%	15%	0%	73%
Noord-Brabant 2015	4%	15%	8%	4%	69%
Heemkundekring					
Noord-Brabant 2012	-	9%	6%	3%	82%
Noord-Brabant 2015	4%	15%	12%	4%	65%
Archief					
Noord-Brabant 2012	-	12%	9%	6%	73%
Noord-Brabant 2015	4%	15%	4%	0%	77%
Filmhuis/bioscoop					
Noord-Brabant 2012	-	59%	6%	12%	23%
Noord-Brabant 2015	0%	42%	19%	12%	27%
Bibliotheek					
Noord-Brabant 2012	-	38%	18%	12%	32%
Noord-Brabant 2015	0%	23%	19%	27%	31%
Provinciale steunfunctie- instelling: Kunstbalie					
Noord-Brabant 2012	-	29%	32%	6%	32%
Noord-Brabant 2015	15%	19%	4%	12%	50%
Provinciale steunfunctie- instelling: Erfgoed Brabant					
Noord-Brabant 2012	-	6%	6%	3%	85%
Noord-Brabant 2015	4%	0%	0%	0%	96%
Provinciale steunfunctie- instelling: Cubiss					
Noord-Brabant 2012	-	0%	0%	0%	100%
Noord-Brabant 2015	4%	0%	0%	4%	92%
Landelijk 2014 (algemeen)					
Marktplaats cultuureducatie					
Noord-Brabant 2012	-	21%	18%	15%	47%
Noord-Brabant 2015	19%	15%	8%	8%	50%

	School vraagt advies	School maakt gebruik van beschikbaar aanbod instelling	School formuleert vraag, instelling speelt daarop in	Gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering activiteiten	Geen samenwerking
Ondersteunende instelling voor kunst / cultuur buiten de Provincie					
Noord-Brabant 2012	-	15%	0%	3%	82%
Noord-Brabant 2015	4%	8%	0%	4%	85%

Opvallend is dat minder scholen in 2015 samenwerken met de muziekschool (- 42%) en met een Centrum voor de Kunsten (- 32%).

Het merendeel van de scholen werkt samen met een museum (85%) en met een theater / theatergezelschap (81%).

Aan de scholen die hebben aangegeven met een culturele partner samen te werken is gevraagd of die samenwerking leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie.

Tabel 4.41: Leidt de samenwerking met deze externe partners tot kwalitatief betere cultuureducatie? Alleen ingevuld voor de partners waarmee wordt samenwerkt.

Kwalitatief betere cultuureducatie?	Ja	Enigszins	Nee	Weet niet
Centrum voor kunst en cultuur n=21	38%	10%	10%	43%
Muziekschool n=21	29%	10%	14%	48%
Museum n=21	57%	14%	5%	24%
Theater/theatergezelschap n=21	57%	29%	0%	14%
Muziekgezelschap (orkest, band, etc.) n=19	26%	21%	16%	37%
Individuele kunstenaars n=22	36%	23%	9%	32%
Vereniging voor amateurkunst n=17	6%	6%	24%	65%
Monument, depot of archeologische vindplaats n=16	19%	6%	19%	56%
Heemkundekring n=17	6%	6%	29%	59%
Archief n=15	0%	13%	20%	67%
Filmhuis/bioscoop n=20	25%	55%	0%	20%
Bibliotheek n=20	35%	30%	0%	35%

Kwalitatief betere cultuureducatie?	Ja	Enigszins	Nee	Weet niet
Provinciale steunfunctie-instelling: Kunstbalie n=20	30%	25%	10%	35%
Provinciale steunfunctie-instelling: Erfgoed Brabant n=17	0%	6%	18%	76%
Provinciale steunfunctie-instelling: Cubiss n=15	0%	7%	20%	73%
Marktplaats cultuureducatie n=20	25%	35%	5%	35%
Ondersteunende instelling voor kunst / cultuur buiten de Provincie n=16	13%	0%	6%	81%

Meer dan de helft van de scholen geeft aan dat samenwerking met de volgende partners leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie:

- Museum (57%)
- Theater / theatergezelschap (57%)

4.5 Beoordelen van leerlingen

Aan de scholen is gevraagd of, en zo ja hoe, ze leerlingen beoordelen voor (onderdelen van) cultuureducatie / de kunstvakken.

Tabel 4.42: Beoordeling van leerlingen voor cultuureducatie / de kunstvakken (n=26)

Beoordeling	% scholen
Leerlingen worden niet beoordeeld	15%
Rapportcijfer	65%
Schriftelijke beoordeling	38%
Mondelinge beoordeling	38%
Leerlingen beoordelen elkaar	35%
We beoordelen niet, maar volgen de leerling wel met behulp van een portfolio of vergelijkbare andere wijze	23%

Op de meeste scholen (85%) worden leerlingen beoordeeld voor cultuureducatie / kunstvakken. In de meeste gevallen geven scholen een rapportcijfer (65%).

Ook is de scholen gevraagd hoe belangrijk ze het vinden om de culturele ontwikkeling van de leerlingen te (kunnen) volgen.

Tabel 4.43: Belang van het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op school (n=26)

Belang van (kunnen) volgen culturele ontwikkeling	% scholen
Geheel niet belangrijk	0%
Enigszins belangrijk	15%
Belangrijk	65%
Zeer belangrijk	19%

Het merendeel van de scholen (84%) vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om de culturele ontwikkeling van de leerlingen te (kunnen) volgen.

De scholen is ook gevraagd in welke mate ze toekomen aan het volgen van deze culturele ontwikkeling.

Tabel 4.44: Mate waarin scholen toekomen aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen (n=26)

Mate volgen culturele ontwikkeling leerlingen	% scholen
Geheel niet	19%
Enigszins	58%
In grote mate	23%
Geheel wel	0%

Hoe belangrijk de meeste scholen het ook vinden, ze komen in de meeste gevallen niet (19%) of slechts enigszins (58%) toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen.

Tabel 4.45: Behoeftte aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen vorm te geven (n=26)

Behoeftte aan ondersteuning	% scholen
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	12%
Enige behoefte aan ondersteuning	54%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	35%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	0%

Ruim een op de drie scholen (35%) heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning om de culturele ontwikkeling van de leerlingen te kunnen volgen. De overige scholen hebben deze behoefte niet (12%) of enigszins (54%).

Een stap verder dan het volgen van de culturele ontwikkeling is het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Ook hierover zijn drie vragen gesteld aan de VO scholen: hoe belangrijk vinden scholen dit; in welke mate komen ze er daadwerkelijk aan toe en in welke mate hebben ze behoefte aan ondersteuning op dit terrein?

Tabel 4.46: Belang van kunnen beoordelen of wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen (n=26)

Belang	% scholen
Geheel niet belangrijk	4%
Enigszins belangrijk	50%
Belangrijk	35%
Zeer belangrijk	12%

Ruim de helft scholen (54%) vindt het niet erg belangrijk om te kunnen beoordelen of datgene wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Bijna de helft van de scholen vindt dit wel belangrijk tot zeer belangrijk (47%).

Tabel 4.47: Mate waarin scholen toekomen aan een beoordeling of datgene wat ze de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen (n=26)

Daadwerkelijke beoordeling	% scholen
Geheel niet	32%
Enigszins	60%
In grote mate	8%
Geheel wel	0%

Ook al vindt bijna de helft van de scholen het belangrijk om te kunnen beoordelen of datgene wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen, de meeste scholen komen er slechts enigszins (60%) of helemaal niet aan toe (32%).

De vraag is of ze behoefte hebben aan ondersteuning op dit punt.

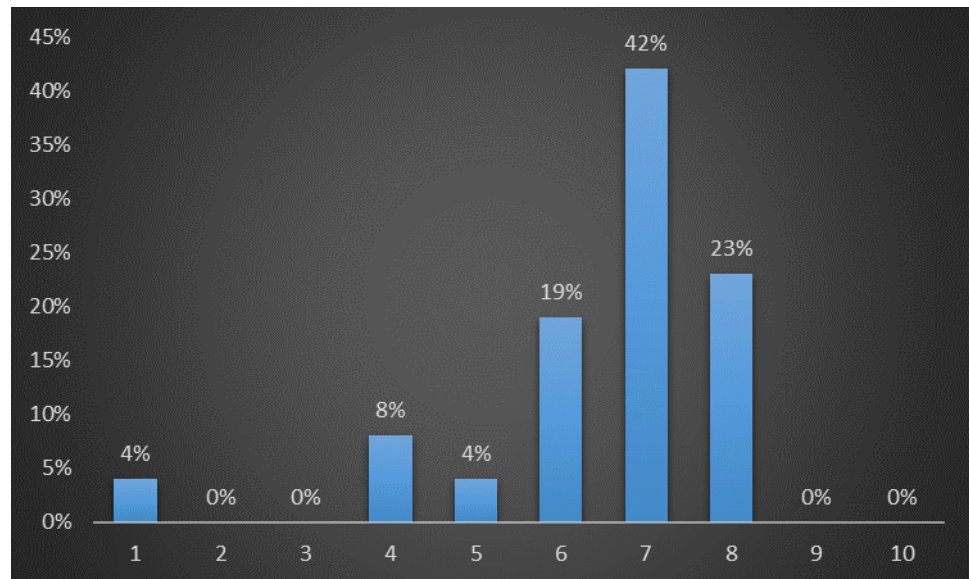
Tabel 4.48: Behoefte aan ondersteuning om te kunnen beoordelen of wat de scholen hun leerlingen willen meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen (n=26)

Behoefte aan ondersteuning	% scholen
Geheel geen behoefte aan ondersteuning	24%
Enige behoefte aan ondersteuning	40%
Redelijk grote behoefte aan ondersteuning	36%
Ondersteuning is van essentieel belang voor onze school	0%

Ruim een derde van de scholen (36%) heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning. De overige scholen hebben enige (40%) of helemaal geen (24%) behoefte aan ondersteuning op dit punt.

4.6 Tevredenheid over cultuureducatie en plannen voor de nabije toekomst

De scholen is gevraagd in een rapportcijfer (tussen 1 en 10) uit te drukken hoe tevreden ze al met al zijn over cultuureducatie op hun school.

Figuur 4.10: De al met al tevredenheid van VO scholen over hun cultuureducatie (n=26)

De meeste scholen geven zichzelf een 7 (42%), een 6 (19%) of een 8 (23%). Geen enkele school geeft zichzelf een 9 of 10. In totaal geeft 16% van de scholen zichzelf een onvoldoende. Eén school geeft zichzelf zelfs een 1.

Op de open vraag aan scholen waar ze trots op zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school zijn in totaal zijn 33 antwoorden gegeven. Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking hebben op één van de vier CmK doelen:

- Het curriculum van de school (54,6%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (0%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (6,1%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten (0%)

60,7% van de antwoorden kan worden gerangschikt onder één van de vier CmK doelen

De trots van scholen ten aanzien van het curriculum kan uiteen worden gelegd in trots zijn op:

- Het aanbod (breed; alle disciplines aan bod laten komen en op maat) (42,4%)
- De samenhang; integratie van cultuureducatie in het curriculum (6,1%)
- De doorlopende leerlijn (6,1%)

Daarnaast zijn de scholen trots op:

- De betrokkenheid van en samenwerking tussen vakdocenten (12,1%)
- De enthousiaste reacties van leerlingen en collega's (9,1%)
- De ontwikkeling / groei die de school doormaakt op het terrein van cultuureducatie (9,1%)
- Het draagvlak van de directie en collega's (6,1%)
- De inspirerende resultaten die worden behaald (3%)

Op de vraag waarover de scholen (nog) niet of minder tevreden zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school zijn in totaal 37 antwoorden gegeven.

Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking hebben op één van de vier CmK doelen:

- Het curriculum van de school (54%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (0%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (5,4%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten (5,4%)

De punten die voor verbetering vatbaar zijn als het gaat om het curriculum zijn:

- De doorlopende leerlijnen (18,9%)

- Beleid, visie, structuur en inbedding van cultuureducatie in het curriculum (27%)
- Borging van cultuureducatie (8,1%)

Daarnaast maken de scholen zich zorgen over:

- Het draagvlak voor cultuureducatie op school (16,2%)
- Gebrek aan of onvoldoende transparantie ten aanzien van financiën en/of faciliteiten (16,2%)
- Zichtbaarheid van cultuureducatie op school (2,7%)

Vervolgens is de scholen gevraagd of ze plannen hebben om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie.

Tabel 4.49: Plannen die scholen hebben om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie (n=26)

Plannen:	% scholen
Geen plannen	31%
Wel plannen	69%

Ruim twee derde van de scholen heeft plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie.

De scholen die plannen hebben om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie is gevraagd wat de aard van die plannen is.

Tabel 4.50: Aard van de plannen om de komende twee jaar op het gebied van cultuuronderwijs iets te wijzigen binnen de scholen (n=18)

Plan:	% scholen
Leerlijn(en) ontwikkelen, verdiepen of vernieuwen	94%
Duurzame samenwerking school met culturele en sociale omgeving	50%
Deskundigheid van docenten en/of educatief medewerkers versterken	39%
Beoordelingsinstrumenten voor culturele ontwikkeling leerlingen	44%
Kunst- en cultuurvakken meer op elkaar laten aansluiten	44%
Anders	11%

Veruit de meeste scholen met plannen zijn van plan om te werken aan de ontwikkeling, verdieping of vernieuwing van leerlijnen (94%). Bij de helft van de scholen staat een duurzame samenwerking van de school met de culturele en sociale omgeving op het programma.

4.7 Verankering van cultuureducatie

In de landelijke monitor wordt al vele jaren gewerkt met een verankeringsmaat voor het voortgezet onderwijs. Met behulp van deze maat wordt weergegeven in welke mate cultuureducatie verankerd is in het onderwijsprogramma van scholen. In 2014 is deze verankeringsmaat geactualiseerd.

Sardes en Oberon geven aan dat de geactualiseerde verankeringsmaat als volgt is opgebouwd¹⁴:

“We scoren bij zes vragen of het antwoord van de school wel of niet verankerd is. De criteria hierbij zijn streng. Bij ja/nee-vragen moet het antwoord ‘ja’ zijn, bij meerkeuzevragen moet iets ‘in grote mate’ gerealiseerd zijn of als ‘goed’ beoordeeld worden om te kunnen spreken van verankering. Dat betekent dat we de verankering als volgt vaststellen:

1. Cultuurcoördinator

Verankerd als op school een cultuurcoördinator aanwezig is.

2. Vastgelegde visie

Verankerd als scholen een visie op cultuureducatie hebben die is vastgelegd in het schoolplan, de schoolgids of in een apart cultuurbeleidsplan.

3. Structurele samenwerking

Verankerd als scholen met in ieder geval één partner gezamenlijk één of meerdere activiteiten ontwikkelen.

4. Evaluatie

Verankerd als cultuureducatie geëvalueerd wordt.

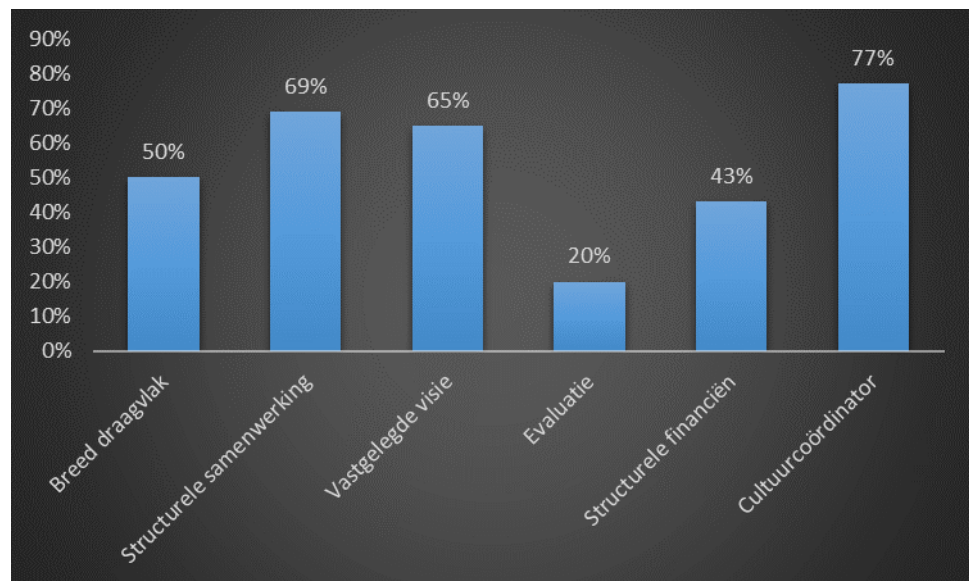
5. Structurele financiën

Verankerd als cultuureducatie als aparte post is opgenomen in de begroting van de school.

6. Breed draagvlak

Verankerd als het draagvlak zowel bij directie als bij groepsleerkrachten hoog is.“

In onderstaande figuur is weergegeven in welke mate er per onderwerp sprake is van verankering.

Figuur 4.11: Verankering cultuureducatie op VO scholen

Op ruim driekwart van de Brabantse VO scholen is cultuureducatie verankerd als het gaat om het hebben van een cultuurcoördinator (77%). Op ongeveer twee derde van de scholen is er sprake van verankering op het punt van structurele samenwerking (69%) en een vastgelegde visie (65%). Op de helft van de scholen is cultuureducatie verankerd als het gaat om een breed draagvlak (50%). Bij 43% van de scholen is er sprake van verankering in termen van structurele financiën en bij 20% als het gaat om evaluatie.

5 SAMENVATTENDE CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk worden de conclusies van de monitor cultuureducatie voor de provincie Noord-Brabant samengevat. Het betreft zowel algemene conclusies als ook conclusies waarin een vergelijking van de resultaten voor DCL en niet-DCL scholen is gemaakt. Deze conclusies zijn cursief gedrukt, zodat meteen zichtbaar is dat het de vergelijking DCL en niet-DCL scholen betreft.

Ook worden in dit hoofdstuk aanbevelingen geformuleerd voor toekomstig beleid. Deze aanbevelingen zijn weergegeven in een kader en hebben betrekking op de conclusie(s) die vóór elke aanbeveling is/zijn geformuleerd.

5.1 Respons

5.1.1 Respons primair onderwijs

De vragenlijst voor de provinciale monitor cultuureducatie primair onderwijs is aan 938 Brabantse scholen gestuurd. Het betreft scholen voor regulier basisonderwijs, voor speciaal basisonderwijs en voor speciaal onderwijs.

Van de 938 PO scholen in Brabant vallen er 723 (= 77%) onder één van de gemeenten, waarvan de intermediair / marktplaatshouder cultuureducatie medewerking aan het onderzoek heeft verleend. In totaal hebben 483 scholen de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 51,5%. Van deze 483 scholen hebben er 408 de vragenlijst compleet ingevuld (43,5%). De respons vanuit de gemeenten waarvan de intermediair / marktplaatshouder cultuureducatie medewerking heeft verleend (413 van de 723 scholen) bedraagt 57,1% en vanuit de overige scholen (70 van de 215) 32,6%. Gezien het responsverschil (24,5%) lijkt de conclusie gerechtvaardigd, dat de intermediair / marktplaatshouder cultuureducatie een belangrijke bijdrage heeft geleverd in de respons.

Van de 250 scholen die binnen één van de vijf grootste gemeenten in Brabant vallen (de B5) hebben er 86 de monitor ingevuld: een respons van 34,4%. Van de 688 scholen die gevestigd zijn in een gemeente buiten de B5 hebben er 397 de monitor ingevuld: een respons van 57,7%. De respons is dus aanzienlijk hoger (+23,3%) bij scholen die buiten de B5 zijn gevestigd dan scholen die binnen de B5 vallen.

In vergelijking met de landelijke monitor cultuureducatie is de respons op de Brabantse monitor erg hoog. En dat geldt zowel voor scholen met als voor scholen zonder een intermediair / marktplaatshouder cultuureducatie. Landelijk heeft 19% (=32,5% minder dan in Brabant) van de uitgenodigde scholen de monitor ingevuld, waarvan 12% (=31,5% minder dan in Brabant) de monitor geheel heeft ingevuld.

Van de 938 PO scholen in Brabant nemen er - op het moment dat de monitor is afgenomen in juni/juli 2015- 165 (=18%) deel aan DCL. Van de 165 DCL scholen hebben er 120 (=73%) de monitor ingevuld. Van de 773 niet-DCL scholen hebben er 363 (=47%) de monitor ingevuld. Het responsverschil is groot. De respons van de DCL scholen 26% groter dan de respons van niet-DCL scholen.

De landelijke vragenlijst is vooral ingevuld door de directeur van de school (51%) gevolgd door cultuurcoördinatoren (39%). De Brabantse monitor is vaker ingevuld door de cultuurcoördinator van de school (71%) en in mindere mate door een directielid (15%). *De monitor cultuureducatie is vaker ingevuld door de cultuurcoördinator bij DCL scholen (80%) dan bij niet-DCL scholen (69%).*

5.1.2 Respons voortgezet onderwijs

De vragenlijst voor de provinciale monitor cultuureducatie voortgezet onderwijs is aan 158 scholen/schoollocaties gestuurd. Daarvan vallen er 100 in een gemeente waarvan de intermediair / marktplaatshouder cultuureducatie medewerking aan het onderzoek heeft verleend. In totaal hebben 34 scholen hun medewerking aan het onderzoek verleend door de vragenlijst in te vullen. Dit is een respons van 21,5%. De respons vanuit de gemeenten met contactpersonen (28 van de 100 scholen) bedraagt 28% en vanuit de overige scholen (6 van de 58) 10%. *Van de VO scholen die de monitor hebben ingevuld nemen er - op het moment dat de monitor is afgenomen in juni/juli 2015- drie deel aan De Cultuur Loper.*

50% van de respondenten in Noord-Brabant vervult meer dan 1 functie. Van de Brabantse respondenten is 53% cultuurcoördinator, 15% directielid en 74% leraar. 12% vervult een andere functie. Ruim 72% van de cultuurcoördinatoren die de monitor hebben ingevuld combineren deze functie met het docentschap. Het merendeel (88%) van de docenten dat de monitor heeft ingevuld, is docent in een 'cultuurvak' (beeldende vorming, CKV, muziek, tekenen, handvaardigheid, enzovoort). 12% van de docenten geeft les in een ander vak (Frans, natuurkunde of theorievakken).

5.2 Cultuureducatie in het primair onderwijs in de provincie Noord-Brabant

5.2.1 Deelname aan CmK door PO scholen

Van de 86 B5 scholen die de monitor hebben ingevuld neemt 46,5% deel aan de Culturele Ladekast. Van de 397 scholen in de overige gemeenten binnen de provincie neemt 30,2% deel aan De Cultuur Loper.

Van de scholen buiten de B5 die niet deelnemen aan de Cultuur Loper heeft een derde (35%) nooit van De Cultuur Loper gehoord. Bij de B5 geldt dit voor 52% van de scholen. Meer dan een kwart (28%) van de niet-DCL scholen buiten de B5 is enigszins tot goed bekend met De Cultuur Loper. Voor de B5 geldt dat 12% van de scholen enigszins bekend is met De Cultuur Loper.

Van de scholen binnen de B5 die niet deelnemen aan de Culturele Ladekast heeft ruim de helft (51%) nooit van de Culturele Ladekast gehoord. Buiten de B5 geldt dit voor 67% van de scholen. Bijna een derde (31%) van de scholen binnen de B5 die niet deelnemen aan de Culturele Ladekast is enigszins tot goed bekend met de Culturele Ladekast. Buiten de B5 geldt dat 11% van de scholen enigszins bekend is met de Culturele Ladekast.

Voor zowel scholen binnen als buiten de B5 die niet deelnemen aan CmK geldt, dat de onbekendheid met de Culturele Ladekast groter is dan met De Cultuur Loper. Daarentegen is het percentage scholen dat enigszins of goed bekend is met De Cultuur Loper bij scholen buiten de B5 (28%) ongeveer even groot als bij B5 scholen de bekendheid met de Culturele Ladekast (31%).

5.2.2 Cultuureducatie in het curriculum van PO scholen

Visie en ambities van scholen.

Landelijk heeft 91% van de PO scholen een visie op cultuureducatie geformuleerd. In Noord-Brabant heeft 96% van de PO scholen een visie op cultuureducatie geformuleerd. Provinciaal (76%) hebben meer scholen de visie vastgelegd dan landelijk (57%). Meer dan de helft van de Brabantse scholen (54%) heeft de visie vastgelegd in een apart cultuurbeleidsplan. *Iets meer DCL scholen (97%) dan niet-DCL scholen (93%) hebben een visie op cultuureducatie. Ook hebben DCL scholen (85%) hun visie vaker vastgelegd dan niet-DCL scholen (74%). Bijna twee derde van de DCL scholen (64%) en de helft van de niet-DCL scholen (51%) hebben hun visie vastgelegd in een apart cultuurbeleidsplan.*

47% van de Brabantse scholen geeft aan dat er sprake is van een grotendeelse of gehele inbedding van de visie op cultuureducatie in de algehele visie van de school. Voor ruim de helft van de scholen geldt dat de visie op cultuureducatie niet (2%) of slechts een beetje (51%) is ingebed in de algehele visie van de school.

Bij meer DCL (59%) dan niet-DCL scholen (43%) is de visie op cultuureducatie grotendeels of geheel ingebed in de algehele visie van de school.

De verwachting is, dat deze inbedding bij DCL scholen nog verder zal toenemen naarmate het project langer loopt. In het DCL traject is in eerste instantie gefocust op het gezamenlijk duidelijk maken welke doelen de school wil realiseren met cultuureducatie. Dit is een proces dat tijd vergt. Naarmate dat proces vordert zal de inbedding in de totale visie van de school naar verwachting steeds meer vorm krijgen.

De Provincie Noord-Brabant voert al vele jaren actief beleid op het terrein van cultuureducatie. Dat dit beleid zijn vruchten afwerpt is als een rode draad door de gehele monitor zichtbaar. . . Zowel in de hoge respons, als ook in de inhoudelijke resultaten die op vele punten een voorsprong op landelijke ontwikkelingen laten zien. Het verdient aanbeveling dit succesvolle beleid door te zetten.

Koppeling activiteiten cultuureducatie aan visie.

De meeste scholen (74%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om voortdurend een koppeling te maken tussen hun culturele activiteiten en hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie.

Door DCL scholen (85%) wordt meer belang gehecht aan het voortdurend maken van een koppeling tussen culturele activiteiten met de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie dan door niet-DCL scholen (70%). Geen enkele DCL school vindt het geheel niet belangrijk om deze koppeling te maken.

Van de scholen die het enigszins tot zeer belangrijk vinden om voortdurend een koppeling te maken tussen hun culturele activiteiten en hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie lukt het ruim de helft (56%) om deze koppeling meestal of altijd te maken. Minder dan de helft lukt het slechts af en toe (43%) deze koppeling te maken en 1% van de scholen maakt deze koppeling nooit.

Door DCL scholen (70% meestal of altijd) wordt in hogere mate een voortdurende koppeling gemaakt tussen culturele activiteiten met hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie dan door niet-DCL scholen (51%). Geen enkele DCL school maakt deze koppeling nooit.

Eén op de vijf scholen heeft geheel geen behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie. De helft van de scholen heeft hier enige behoefte aan. Bijna een derde van de scholen (29%) heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning op dit terrein, of meent zelfs dat deze ondersteuning van essentieel belang is voor de school.

DCL scholen (47%) hebben in hogere mate behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie /-ambitie op het terrein van cultuureducatie dan niet-DCL scholen (24%). Het percentage dat geheel geen behoefte heeft aan ondersteuning op dit terrein is hoger bij niet-DCL scholen (24%) dan bij DCL scholen (9%).

In het DCL traject wordt veel aandacht besteed aan het bewust nadenken over het belang van en het daadwerkelijk bezig zijn met de koppeling van culturele activiteiten aan hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie. Dit is een mogelijke verklaring voor het feit dat DCL scholen meer behoefte hebben aan ondersteuning. Indien scholen zich minder bewust zijn van

het belang, is het immers begrijpelijk dat zich bij deze scholen ook minder ondersteuningsvragen voordoen. Een andere mogelijke verklaring is dat DCL scholen niet voor niets meedoen aan DCL; een aanleiding hiervoor kan een ondersteuningsvraag zijn, waardoor deze scholen wellicht sowieso meer open staan voor ondersteuning.

Het **belang** dat scholen hechten aan de koppeling van de keuze van culturele activiteiten aan hun schoolvisie / -ambitie blijkt zowel een goede voorspeller te zijn voor de mate waarin deze koppeling daadwerkelijk wordt gemaakt als voor de behoefte die scholen hebben aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de visie/ambitie. *Deze conclusie geldt ook voor DCL en niet-DCL scholen. DCL scholen hechten meer belang aan de koppeling van de keuze van culturele activiteiten aan schoolvisie / -ambitie en maken deze koppeling daadwerkelijk ook vaker dan niet-DCL scholen. Ook geldt dat DCL scholen meer belang hechten aan de koppeling van de keuze van culturele activiteiten aan schoolvisie / -ambitie én meer behoefte hebben aan ondersteuning om deze koppeling daadwerkelijk te maken dan niet-DCL scholen.*

Ook blijkt dat naarmate scholen in sterkere mate een ingebedde visie op cultuureducatie hebben, zij meer belang hechten aan het koppelen van culturele activiteiten aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie.

Er is géén statistische relatie gevonden tussen de mate waarin scholen hun keuze van culturele activiteiten daadwerkelijk koppelen aan hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie en de mate waarin ze behoefte hebben aan ondersteuning om deze koppeling te maken.

Ambities van de school: wat ze de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie.

Bijna driekwart van de scholen (73%) vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om ambities te formuleren over wat zij de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie. Ongeveer twee op de vijf scholen (39%) heeft daadwerkelijk in grote mate of helemaal ambities geformuleerd over wat zij de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie. *Meer DCL scholen (90%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om ambities te formuleren over wat de school de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie dan niet-DCL scholen (68%). Geen enkele DCL school vindt dit geheel niet belangrijk.*

Van de scholen die in enige mate ambities hebben geformuleerd heeft 44% een begin gemaakt met het bespreken van de ambities met het team en is 7% daar al ver mee gevorderd. Voor 16% van de scholen geldt dat de ambities nog niet zijn besproken met het team. De overige scholen (een derde) hebben de ambities wel besproken met het team. Voor 25% van de scholen geldt dat alle teamleden achter de ambities staan en voor 8% geldt dat nog niet alle teamleden achter de ambities staan.

DCL scholen hebben in veel hogere mate (62% in grote mate tot geheel wel) ambities geformuleerd over wat ze de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie dan niet-DCL scholen (31%).

Van de scholen die ambities hebben geformuleerd hebben meer niet-DCL scholen (20%) dan DCL scholen (7%) deze ambities (nog) niet besproken met het team. 5% van de niet-DCL scholen is dit ook niet van plan, tegenover geen enkele DCL school. Van de DCL scholen heeft 51% de ambities besproken met het team. Dit geldt voor 26% van de niet-DCL scholen.

Het **belang** dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat zij de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie blijkt zowel een goede voorspeller te zijn voor de

mate waarin deze formulering daadwerkelijk plaatsvindt als voor de behoefte die scholen hebben aan ondersteuning op dit punt.

We zien een groot verschil tussen DCL en niet-DCL scholen in het belang dat zij hechten aan het formuleren van een ambitie/visie, en in de mate waarin zij hieraan toekomen. Wanneer er vanuit de provincie belang wordt gehecht aan de werkwijze van scholen om te werken aan cultuureducatie vanuit een visie, verdient het aanbeveling te streven naar een (nog) hogere bewustwording van scholen van het belang om culturele activiteiten te koppelen aan hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie en het belang van formuleren wat zij de leerlingen willen meegeven op het gebied van cultuureducatie. Dit blijken goede voorspellers te zijn voor de mate waarin dit daadwerkelijk gebeurt. Om dit te bereiken verdient het aanbeveling na te gaan welke succesvolle interventies binnen het DCL project hebben geleid tot hogere graad van bewustwording. Vervolgens kunnen deze interventies meer expliciet worden uitgevoerd bij de (15%) DCL scholen waar dit belang nog onvoldoende naar voren komt. Ook verdient het aanbeveling na te gaan hoe ook niet-DCL scholen gestimuleerd kunnen worden om meer vanuit een visie te werken.

Doelen van en doelgericht werken aan cultuureducatie

Veruit de meeste scholen (71%) vinden het belangrijk of zelfs zeer belangrijk om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen. *DCL scholen vinden dit echter in hogere mate (84% belangrijk tot zeer belangrijk) dan niet-DCL scholen (66%).*

Hoe belangrijk scholen het ook vinden om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie, ze komen er lang niet allemaal aan toe. Een kwart van de scholen komt er grotendeels of geheel aan toe; driekwart van de scholen slechts enigszins (71%) of geheel niet (5%). *DCL scholen (39% in grote mate tot geheel) komen in hogere mate toe aan het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen dan niet-DCL scholen (20%).*

Ruim een derde van de scholen (34%) heeft een redelijk grote tot onmisbare behoefte aan ondersteuning op dit terrein.

Meer DCL scholen (45% in redelijk grote mate tot van essentieel belang) hebben behoefte aan ondersteuning om het doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school vorm te geven dan niet-DCL scholen (30%). Het percentage scholen dat geheel geen behoefte heeft aan ondersteuning op dit punt is veel hoger bij niet-DCL scholen (20%) dan bij DCL scholen (6%).

Het bewust nadenken over het belang van doelgericht werken aan leerling competenties cultuureducatie is een belangrijk uitgangspunt in het DCL traject. Dit is een mogelijke verklaring voor het feit dat DCL scholen meer behoefte hebben aan ondersteuning. Indien scholen zich minder bewust zijn van het belang, is het immers begrijpelijk dat zich bij deze scholen ook minder ondersteuningsvragen voordoen. Een andere mogelijke verklaring is dat DCL scholen niet voor niets meedoen aan DCL; een aanleiding hiervoor kan een ondersteuningsvraag zijn, waardoor deze scholen wellicht sowieso meer open staan voor ondersteuning.

Het **belang** dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen blijkt zowel een goede voorspeller te zijn voor de mate waarin zij daadwerkelijk doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen als voor de behoefte die scholen hebben aan ondersteuning op dit terrein.

Wanneer de provincie belang hecht aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen, is aan te bevelen om in te zetten op (nog) hogere bewustwording van het belang hiervan bij scholen. Dit belang blijkt namelijk een goede voorspeller te zijn voor de mate waarin dit daadwerkelijk gebeurt. Om dit te bereiken verdient het aanbeveling na te gaan welke succesvolle interventies binnen het DCL traject hebben geleid tot deze hogere graad van bewustwording. Vervolgens kunnen deze interventies meer expliciet worden uitgevoerd bij de (16%) DCL scholen waar dit belang nog onvoldoende naar voren komt. Ook verdient het aanbeveling na te gaan hoe niet-DCL scholen gestimuleerd kunnen worden om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen, aangezien deze scholen hier minder belang aan lijken te hechten (en het minder doen).

Bijna de helft van de scholen (46%) formuleert geen **leerlingdoelen** die de school wil bereiken met cultuureducatie. Eén derde van de scholen (34%) is dat wel van plan. Ruim een derde van de scholen (37%) is bezig met het formuleren van leerlingdoelen en slechts 17% heeft deze doelen al daadwerkelijk geformuleerd.

Meer DCL scholen (25%) dan niet-DCL scholen (15%) hebben geformuleerd welke doelen ze op het niveau van de leerlingen willen bereiken met cultuureducatie, of zijn daarmee bezig (50% DCL en 32% niet-DCL). Geen enkele DCL school is niet van plan om dergelijke doelen te formuleren, tegenover 16% van de niet-DCL scholen.

Van de scholen die nu geen leerlingdoelen formuleren is 34% dat wel van plan. Dit geeft aan dat scholen gemotiveerd zijn om hier op in te zetten. Zowel bij DCL scholen (25%) als bij niet-DCL scholen (53%) wil men hier aan werken. Het verdient aanbeveling om na te gaan wat scholen nodig hebben om deze doelen te (kunnen) formuleren. Op grond van deze analyse kan gerichte ondersteuning naar scholen worden ingezet.

Aan de scholen die leerlingdoelen hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit onderstaande lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school. Het meest gekozen leerlingdoel is zowel landelijk (71%) als voor de Brabantse scholen (57%) het in aanraking brengen van kinderen met kunst en cultuur. Het landelijk percentage ligt 14% hoger dan het provinciaal percentage. Het percentage scholen dat kiest voor de andere leerlingdoelen in hun top 3 komt landelijk en provinciaal in vele gevallen nagenoeg overeen. Uitzonderingen zijn:

- Deelname aan kunst en cultuur buiten school stimuleren. Bij 9% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 4% van de scholen in Brabant;
- 21e eeuwse vaardigheden ontwikkelen. Bij 5% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 13% van de scholen in Brabant;
- Onderzoekende houding stimuleren. Bij 4% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 16% van de scholen in Brabant;
- Probleemoplossend vermogen stimuleren. Bij 2% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 7% van de scholen in Brabant;
- Leren creëren. Bij 2% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 7% van de scholen in Brabant;
- Leren reflecteren. Bij 2% van de scholen landelijk in de top 3 en bij 10% van de scholen in Brabant.

DCL scholen als één van de drie meest belangrijke leerlingdoelen gekozen, en een aantal andere door niet-DCL scholen.

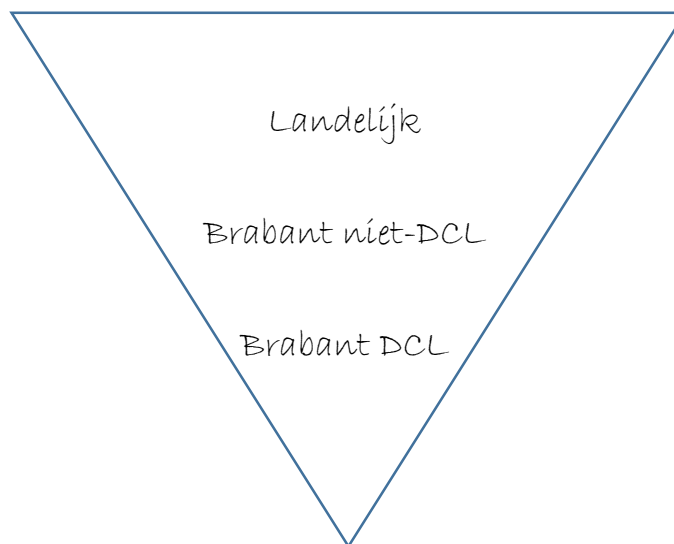
Doelen die vaker door niet-DCL scholen worden gekozen zijn (tussen haakjes staat welk percentage extra niet-DCL scholen dit doel kiezen in vergelijking met DCL scholen):

- Kinderen in aanraking brengen met kunst en cultuur (+34%)
- Plezier ervaren (+12%)
- Cultureel bewustzijn vergroten (+9%)

Doelen die vaker door DCL scholen (dan door niet-DCL scholen) worden gekozen zijn:

- Onderzoekende houding stimuleren (+23%)
- Leren reflecteren (+13%; bijna 4 keer zoveel DCL scholen)
- Probleemoplossend vermogen stimuleren (+8%; bijna 3 keer zoveel DCL scholen)
- Leren creëren (+7%; ongeveer 2,5 keer zoveel DCL scholen)

Bij het onderscheid in drie categorieën: scholen landelijk; scholen in Brabant die niet deelnemen aan DCL en scholen in Brabant die wel deelnemen aan DCL lijkt zich in de beantwoording van de vraag naar leerlingdoelen een 'focusverschil' voor te doen:

De antwoorden op de landelijke monitor lijken vaker wat algemener van aard te zijn. De doelen die DCL scholen formuleren hebben een sterkere focus op (verdiepende) competenties van leerlingen.

DCL scholen slagen er meer dan niet-DCL scholen in om focus aan te brengen in de leerlingdoelen die zij met cultuureducatie willen bereiken en kiezen vaker voor doelen die zijn gericht op de ontwikkeling van competenties. Het verdient aanbeveling na te gaan of de wijze waarop zij dit doen in beeld kan worden gebracht en als good practice voorbeelden kunnen dienen voor scholen die deze doelen (nog) niet of in mindere mate in het vizier hebben.

Twee op de vijf scholen formuleren geen **schooldoelen** voor cultuureducatie, maar bijna een derde van de scholen (31%) is dit wel van plan. Eveneens twee op de vijf scholen zijn bezig met het formuleren van schooldoelen voor cultuureducatie en één op de vijf scholen heeft deze doelen geformuleerd.

Ruim driekwart (76%) van de DCL scholen heeft schooldoelen voor cultuureducatie geformuleerd of is daar mee bezig. Voor de niet-DCL scholen geldt dit voor 55%. Opmerkelijk is ook het verschil in het aantal scholen dat niet van plan is schooldoelen voor cultuureducatie te gaan formuleren. Dit geldt voor 11% van de niet-DCL scholen en 1% van de DCL scholen.

Het feit dat 31% van de scholen dat nu geen schooldoelen voor cultuureducatie formuleert, dat wel van plan is, geeft aan dat scholen gemotiveerd zijn om hierop in te zetten. Zowel bij DCL scholen (24%) als bij niet-DCL scholen (45%) wil men hieraan werken. Het verdient aanbeveling om na te gaan wat scholen nodig hebben om deze doelen te (kunnen) formuleren). Op grond van deze analyse kunnen gerichte interventies naar scholen worden uitgezet.

Aan de scholen die schooldoelen voor cultuureducatie hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit een genoemde lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school. Zowel landelijk (86%) als voor de Brabantse scholen (92%) blijkt het realiseren van een breed aanbod voor alle leerlingen het vaakst gekozen schooldoel te zijn.

Landelijk staat het verbeteren van het schoolklimaat vaker in de top 3 (26%) dan in Brabant (20%). Daarentegen kiezen meer Brabantse scholen ervoor zich te willen profileren als cultuurschool / kunstmagneetschool (12%) dan landelijk het geval is (7%).

De meest opmerkelijke verschillen in gekozen schooldoelen tussen DCL en niet-DCL scholen zijn:

- Niet-DCL scholen kiezen vaker het verbeteren van het schoolklimaat als doel (+8%)
- DCL scholen kiezen vaker het (mede) vormgeven van de pedagogisch-didactische visie van de school als doel (+8%)
- DCL scholen kiezen vaker het profileren als cultuurschool/ kunstmagneetschool als doel (+6%)

Ook bij de keuze van schooldoelen valt het verschil in focus op tussen DCL en niet-DCL scholen.

Ruim één op de tien scholen kiest ervoor zich te willen profileren als cultuur-/magneetschool. Het verdient aanbeveling na te gaan hoe voor deze scholen goede voorwaarden kunnen worden gecreëerd om dit daadwerkelijk te (kunnen) doen. Hierbij kan worden gedacht aan betrokkenheid bij de huidige initiatieven om te komen tot een Vereniging voor Cultuurprofiel scholen voor het PO en aan de inzet van regionale netwerken.

Culturele activiteiten en samenhang

Voor alle binnenschoolse activiteiten valt op, dat Brabantse scholen deze aanzienlijk vaker organiseren dan landelijk het geval is. Bovendien valt op, dat voor alle binnenschoolse activiteiten geldt dat Brabantse scholen deze vaker organiseren in 2015 dan in 2012 het geval was.

Met uitzondering van het uitnodigen van een schrijver / dichter op school, organiseren DCL scholen vaker culturele activiteiten op school dan niet-DCL scholen, en doen ze dat vaker meer dan één keer per jaar.

Ook voor alle genoemde binnenschoolse activiteiten buiten het schoolgebouw valt op, dat Brabantse scholen deze aanzienlijk vaker organiseren dan landelijk het geval is.

Sommige binnenschoolse activiteiten buiten het schoolgebouw worden vaker georganiseerd door DCL scholen en andere door niet-DCL scholen.

De volgende activiteiten worden vaker door DCL scholen georganiseerd dan door niet-DCL scholen:

- *Bijwonen van dansvoorstelling buiten de school (+8%)*
- *Bezoek monument / bezienswaardige gebouwen / archeologische vindplaats / stadswandeling (+9%)*
- *Onderzoek in de directe schoolomgeving (+8%).*

Bij de selectie van culturele activiteiten valt op dat landelijk 12% van de scholen elk schooljaar ad hoc losse activiteiten inkoop, versus 3% van de Brabantse scholen. Meer Brabantse scholen nemen deel aan een kunstmenu (38%) dan landelijk het geval is (30%). Landelijk wordt een kunstmenu vaker aan de eigen wensen van de school aangepast (20%) dan in Brabant het geval is (14%).

Ruim een derde van de DCL scholen (35,9%) en iets minder dan de helft van de niet-DCL scholen (43,6%) koopt elk schooljaar ad hoc losse activiteiten in of koopt een kant en klaar kunstmenu. Het aanpassen van een kunstmenu aan de eigen wensen of zelf een programma maken voor culturele activiteiten komt vaker voor bij DCL scholen (38,5%) dan bij niet-DCL scholen (32,2%). Daarentegen komt het vaker voor bij niet-DCL scholen dat ze een instelling de opdracht geven een cultuurprogramma samen te stellen op basis van hun wensen dan bij DCL scholen.

Het verdient aanbeveling na te gaan waarom het bij niet-DCL scholen vaker voorkomt dat ze een instelling de opdracht geven een cultuurprogramma samen te stellen op basis van hun wensen, dan bij DCL scholen. De uitkomsten hiervan kunnen worden gebruikt als sturingsinformatie in het DCL traject.

Bij de keuze van culturele activiteiten is er landelijk in veel hogere mate sprake van incidentele, losstaande activiteiten (41%) dan bij de Brabantse scholen (17%). Bovendien is er in Brabant sprake van een aanzienlijke toename van scholen met één samenhangend structureel programma – al dan niet gekoppeld aan andere vakken -: van 21% naar 40% van de scholen. *Er zijn geen grote verschillen tussen DCL en niet-DCL scholen wat betreft de samenhang in culturele activiteiten. DCL scholen hebben iets minder vaak incidentele, losstaande activiteiten (-4%) dan niet-DCL scholen. Van de scholen die één samenhangend structureel programma hebben, zijn er relatief meer DCL scholen die dit hebben gekoppeld aan andere vakken (+6%) en meer niet-DCL scholen (+9%) die deze koppeling niet hebben gemaakt. Gezien de fase waarin het DCL traject bevindt voldoet dit aan de verwachting. In een latere fase mag worden verwacht dat de samenhang tussen culturele activiteiten groter is op DCL scholen dan op niet-DCL scholen.*

Er is sprake van een significante positieve relatie tussen de wijze waarop de Brabantse scholen gewoonlijk te werk gaan bij het selecteren van aanbod van culturele activiteiten en de mate waarin er sprake is van samenhang in het programma voor cultuureducatie. Dat betekent dat naarmate scholen hun eigen vraag meer centraal stellen in de selectie van aanbod, er bij hen ook in sterkere mate sprake is van samenhang in hun programma voor cultuureducatie.

Organisatie van cultuureducatie binnen de school

Cultuurcoördinator

Het merendeel van de PO scholen heeft een intern cultuurcoördinator (ICC'er). Provinciaal geldt dit voor 94% en landelijk voor 83%. *Meer DCL scholen (98%) dan niet-DCL scholen (92%) hebben een cultuurcoördinator.*

In de gevallen dat een school beschikt over een intern cultuurcoördinator, is zowel de landelijke als de provinciale monitor niet altijd ingevuld door deze ICC'er. Van de 83% scholen met ICC'er is de lijst landelijk in 39% van de gevallen ingevuld door deze ICC'er en in 44% van de gevallen door iemand anders. In de provincie Noord-Brabant ligt deze verhouding anders: van de 94% scholen met ICC'er is de lijst in 71% van de gevallen ingevuld door deze ICC'er en in 23% van de gevallen door iemand anders.

In Brabant is het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben toegenomen. In 2012 waren er voor 29% van de coördinatoren geen uren beschikbaar om hun werk uit te voeren, tegenover 18% in 2015. Het aantal scholen met minder dan een uur per week (+4%), 1-2 uur per week (+5%) en 3 of meer uren per week (+2%) is in 2015 toegenomen ten opzichte van 2012. Landelijk is het aantal uren per week dat de cultuurcoördinatoren tot hun beschikking hebben afgenomen. Dat is nu gemiddeld 28,2 uur per schooljaar, dus gemiddeld drie kwartier per schoolweek (tegen 1,2 uur per week in 2008-2009). *Cultuurcoördinatoren op DCL scholen hebben gemiddeld meer uren beschikbaar voor cultuureducatie dan cultuurcoördinatoren op niet-DCL scholen.*

Naarmate Brabantse cultuurcoördinatoren meer uren ter beschikking hebben om hun werk uit te voeren is er in hogere mate sprake van samenhang in het programma voor cultuureducatie. Ook komen scholen met meer uren voor de icc'er vaker toe aan doelgericht werken aan culturele competenties van leerlingen.

Successen op scholen op het terrein van cultuureducatie lijken in hogere mate te worden behaald als cultuurcoördinatoren over de nodige uren beschikken om hun taken uit te voeren. Het verdient aanbeveling deze conclusie onder de aandacht te brengen van directies en besturen van scholen.

Voor alle taken op het terrein van cultuureducatie (genoemd in de monitor) geldt, dat deze in Brabant vaker dan landelijk worden uitgevoerd door de cultuurcoördinator. Soms zijn de verschillen miniem (als het bijvoorbeeld gaat om fondsenverwerving/subsidieaanvragen, verantwoording jegens bestuur en aansturing van de cultuurcoördinator) maar in alle andere gevallen worden de taken op Brabantse scholen aanzienlijk vaker (tussen 12% en 19% vaker) door de cultuurcoördinator uitgevoerd dan landelijk. Vergeleken met Brabant vervult landelijk de directeur van de school ten aanzien van alle taken (met uitzondering van fondsenverwerving/subsidieaanvragen) vaker een rol dan de cultuurcoördinator. Soms zijn de verschillen miniem (bijvoorbeeld als het gaat om het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school, verantwoording jegens bestuur en ontwikkeling van schoolbeleid voor cultuureducatie) en in enkele gevallen worden taken landelijk op 14% meer scholen uitgevoerd door de directeur dan in Brabant (vergroten van draagvlak en deskundigheidsbevordering stimuleren).

Verder valt op dat in Brabant leerkrachten geen, of geen grote rol vervullen in het uitvoeren van de genoemde taken. Alleen op het terrein van het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school is er op 1 van de 10 Brabantse scholen een rol weggelegd voor (een) leerkracht(en) van de school. Ook landelijk is dit percentage niet hoog, maar wel hoger dan in

Brabant. Bij het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school is landelijk op 22% van de scholen een rol weggelegd voor (een) leerkracht(en) van de school. *Voor alle genoemde taken op het terrein van cultuureducatie geldt, dat deze vaker worden uitgevoerd door de cultuurcoördinator van de school op DCL scholen dan op niet-DCL scholen. Ook het aandeel van de directeuren van DCL scholen is ten aanzien van de meeste taken groter op DCL scholen dan op niet-DCL scholen. Uitzonderingen hierop vormen het selecteren en organiseren van culturele activiteiten voor de school en het participeren in school overstijgende netwerken op het gebied van cultuureducatie. Verder valt op dat er voor alle genoemde taken een grotere rol is weggelegd voor leerkrachten op niet-DCL scholen dan op DCL scholen. Ook geldt voor alle genoemde taken dat deze op niet-DCL scholen vaker als geen taak van de school worden gezien dan op DCL scholen. Op sommige punten zijn de verschillen tussen DCL en niet-DCL scholen aanzienlijk (tussen haakjes is het extra percentage DCL scholen vermeld dat dit als taak ziet ten opzichte van het percentage niet-DCL scholen), zoals ten aanzien van:*

- *Inbedding van culturele activiteiten in het curriculum van de school (+14,2%)*
- *Vergroten van draagvlak voor cultuureducatie binnen het team van de school (+12,3%)*
- *Fondsenwerving/subsidieaanvragen (+20,8%)*
- *Verantwoording jegens bestuur (+ 11,1%)*
- *Aansturing cultuurcoördinator (+11,3%)*
- *Deskundigheidsbevordering stimuleren (+16,9%)*

Uit de gegevens komt zowel het belang van inbedding van cultuureducatie in het curriculum van de school als ook het belang van het 'meenemen' van leerkrachten in cultuureducatie (draagvlak en deskundigheid) bij DCL scholen sterk naar voren. Dit zijn relevante voorwaarden om cultuureducatie een structurele plek in het onderwijs te geven.

Draagvlak

Ten opzichte van de vorige monitor mag worden geconcludeerd dat het draagvlak voor cultuureducatie bij directeuren en groepsleerkrachten van PO scholen aanzienlijk is vergroot. Het percentage scholen waar enig draagvlak voor cultuureducatie is, is zowel voor directeuren (-17%) als voor groepsleerkrachten (-13%) afgenomen. Daarentegen is het percentage scholen waar in grote mate draagvlak voor cultuureducatie is zowel voor directeuren (+16%) als voor groepsleerkrachten (+12%) toegenomen.

Zowel het draagvlak van de directie als van de groepsleerkrachten voor cultuureducatie is groter op DCL scholen dan op niet-DCL scholen. Hetzelfde geldt voor het draagvlak van het bestuur van de school. Het aanzienlijk hoger draagvlak van leerkrachten bij DCL scholen dan bij niet-DCL scholen bevestigt de eerder getrokken conclusie dat DCL scholen lijken te investeren in het 'meenemen' van leerkrachten in cultuureducatie.

De vastgestelde toename in draagvlak is op DCL scholen aanzienlijk groter dan op niet-DCL scholen. Dat geldt zowel voor het draagvlak van de directie (+15%) als voor de groepsleerkrachten (+17%) en het bestuur (+14%).

Er is sprake van een significante relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school en het draagvlak voor cultuureducatie bij zowel de directie als bij de groepsleerkrachten van de school.

Er is echter géén significante relatie tussen het belang dat scholen hechten aan doelgericht werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen op school en het draagvlak voor cultuureducatie bij het bestuur van de school.

Om cultuureducatie een structurele en blijvende plek te geven in het curriculum is draagvlak bij alle betrokkenen essentieel. Het verdient aanbeveling de succesvolle interventies die worden ingezet om dit draagvlak te vergroten door te zetten. Ook verdient het aanbeveling na te gaan of succesvolle interventies, ter inspiratie en voorbeeld, kunnen worden beschreven. Daarbij gaat het om het draagvlak van leerkrachten en directies, maar zeker ook om dat van schoolbesturen. Vooral het draagvlak bij besturen is nog relatief onderbelicht, terwijl daar een wereld te winnen is. Er zijn mooie voorbeelden beschikbaar in de provincie die als inspirerend voorbeeld voor scholen en besturen kunnen dienen.

Deskundigheid

Zowel landelijk (27%) als in de provincie Noord-Brabant (25%) heeft (ruim) een kwart van de scholen een vakleerkracht voor (een onderdeel van) cultuureducatie. Zowel landelijk als in de provincie is het percentage vakleerkrachten toegenomen. Het gaat vooral om muzikleerkrachten en, in mindere mate, om vakleerkrachten beeldende vorming, beweging/dans en spel/drama. Landelijk is het percentage scholen met vakleerkrachten hoger dan in Brabant als het gaat om muziek (+15%), beeldende vorming (+3%) en spel / drama (+8%). Voor het vak beweging / dans zijn er meer scholen in Brabant met een vakleerkracht dan landelijk (+9%).

Er zijn vakleerkrachten op 26,2% van de niet-DCL scholen en op 23,1% van de DCL scholen: Op niet-DCL scholen zijn er vaker vakleerkrachten voor muziek en beweging / dans. Op DCL scholen zijn er vaker leerkrachten voor beeldende vorming en spel / drama.

Aan de Brabantse scholen is gevraagd of hun groepsleerkrachten, gezien de ambities van hun school, voldoende of onvoldoende deskundig zijn om op de verschillende terreinen cultuureducatie vorm te geven. Brabantse scholen menen dat hun groepsleerkrachten vooral deskundig zijn op het terrein van beeldende vorming en literatuur. Ook op het terrein van erfgoededucatie en spel/drama is meer dan de helft van de scholen van mening dat hun groepsleerkrachten over voldoende deskundigheid beschikken. Het minst tevreden zijn de scholen over de deskundigheid van hun groepsleerkrachten als het gaat om foto / film / mediakunst en beweging/dans. Over de deskundigheid van de leerkrachten op het terrein van muziek is minder dan de helft van de scholen (42%) tevreden.

Er zijn geen grote verschillen tussen de deskundigheid van groepsleerkrachten op DCL en niet-DCL scholen. Op relatief meer DCL scholen worden de groepsleerkrachten deskundig geacht op het terrein van erfgoededucatie (+6%) en op relatief meer niet- DCL scholen op het terrein van muziekonderwijs (-9%).

Financiën

Zowel landelijk (79%) als provinciaal (83%) hebben de meeste scholen cultuureducatie als aparte post opgenomen in de (meerjaren)begroting van de school.

83% van de niet-DCL scholen en 86% van de DCL scholen heeft cultuureducatie als aparte post in de schoolbegroting opgenomen.

Op 5% van de Brabantse scholen is er geen budget voor cultuureducatie. Van de overige 95% maakt 56% gebruik van het bedrag in de prestatiebox PO voor cultuureducatie. 16% besteedt minder dan het genoemde bedrag aan cultuureducatie en 24% meer dan het genoemde bedrag.

DCL scholen hebben meer budget beschikbaar per leerling per schooljaar dan niet-DCL scholen.

Evaluatie en opbrengsten van cultuureducatie

Het proces en de opbrengsten van cultuureducatie worden niet door alle scholen door middel van evaluatie in beeld gebracht. Landelijk evalueert 78% van de scholen. In Noord-Brabant is het percentage scholen dat evalueert aanzienlijk kleiner, namelijk 46%.

Van de niet-DCL scholen evalueert 44% en van de DCL scholen 51% het proces en de opbrengsten van cultuureducatie .

Het verdient aanbeveling op beleidsniveau te bespreken hoe belangrijk het evalueren van het proces en de opbrengsten van cultuureducatie wordt geacht. Indien de uitkomst van deze bespreking is dat het belangrijk is om te evalueren, verdient het aanbeveling na te gaan wat er de oorzaak van is dat zo weinig Brabantse scholen dit doen, en wat zij nodig hebben om dit wel te gaan doen. Het verdient aanbeveling de opbrengsten van deze evaluatie vervolgens om te zetten in beleid.

Bij vrijwel alle scholen die evalueren, heeft deze evaluatie betrekking op de inhoud van het programma / de activiteiten evenals de organisatie van het programma/de activiteiten. De ervaringen / waardering van leerlingen worden door meer dan driekwart (Brabant) of ruim twee derde (landelijk) van de evaluerende scholen meegenomen. De samenwerking en het overleg met externe partners wordt door iets meer scholen in de provincie (57%) geëvalueerd dan landelijk (50%). Het minst aantal scholen evalueert de ervaringen / waardering van ouders (12% in Brabant en 11% landelijk).

Niet-DCL scholen evalueren vaker de organisatie van het programma / de culturele activiteiten dan DCL scholen (+13%). DCL scholen evalueren vaker de competenties van de leerkrachten (+17%) en het beleid en de doelstellingen van cultuureducatie (+10%) dan niet-DCL scholen. Het gegeven dat meer DCL scholen de competenties van leerkrachten evalueren bevestigt wederom de eerder getrokken conclusie dat DCL scholen investeren in het 'meenemen' van leerkrachten in cultuureducatie op hun school. Het gaat niet alleen om het puur 'meenemen', maar tegelijkertijd zorgen voor een 'gekwalificeerd' meenemen van de leerkrachten.

DCL scholen hanteren bij de evaluatie van de inhoud van het programma / de culturele activiteiten vaker dan niet-DCL scholen de beoordelingscriteria: aansluiting bij de visie van de school (+20%) en passend bij de leerlijn(en) cultuureducatie (+18%). Aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen wordt door meer niet-DCL scholen als criterium gehanteerd dan door DCL scholen (+6%).

Niet-DCL scholen bespreken de verzamelde evaluatiegegevens vaker met de culturele partners (+12%) dan DCL scholen. DCL scholen bespreken de verzamelde evaluatiegegevens vaker met de faciliterende partners (+15%) en directie en icc'er (+9%).

De meeste scholen, zowel landelijk (87%) als in Noord-Brabant (82%), zien als positief effect van cultuureducatie dat leerlingen meer plezier hebben en trots zijn. Daarnaast signaleert 71% (Brabant) en 80% (landelijk) van de scholen, dat leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur. Ruim twee derde van de scholen – zowel landelijk (69%) als in Brabant (67%) - geeft aan dat leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit.

Er zijn relatief meer DCL scholen dan niet-DCL scholen die positieve effecten zien van cultuureducatie op het niveau van de leerlingen. Uitzonderingen daarop zijn:

- *Leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur*

- *Cultuurparticipatie is gestegen: leerlingen ondernemen in hun vrije tijd meer op het gebied van kunst en cultuur (cursussen, bezoek voorstellingen, etc.)*

Voor de volgende onderwerpen geldt dat minstens 10% meer DCL scholen dan niet-DCL scholen een positief effect zien van cultuureducatie:

- *Leerlingen werken beter samen (+16,5%)*
- *Leerlingen hebben meer denkvaardigheden (concentratie, oplossen van problemen) (+16,4%)*
- *Leerlingen hebben een positiever zelfbeeld (+13,2%)*
- *Leerlingen beschikken over betere communicatieve en expressieve vaardigheden (+12,5%)*
- *Leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit (+11%).*

Voor alle onderwerpen van cultuureducatie op schoolniveau geldt dat 8 tot 9% meer DCL scholen dan niet-DCL scholen positieve effecten zien.

De Inspectie van het Onderwijs zal in 2016 rapporteren over cultuureducatie in het basisonderwijs. Zowel landelijk als voor de Brabantse scholen geldt, dat bijna drie kwart van de scholen van mening is, dat de inspectie zou moeten letten op de inhoud van cultuureducatie (wat de school aanbiedt). Opvallend hierbij is, dat dit antwoord is gegeven door zowel de cultuurcoördinatoren van Brabant (72%) als de cultuurcoördinatoren landelijk (73%) én door de directeuren van de Brabantse scholen (71%). Het percentage directeuren landelijk dat dit antwoord heeft gegeven is lager: 57%.

Andere opvallende zaken zijn:

- Voor vrijwel alle genoemde onderwerpen geldt dat meer cultuurcoördinatoren dan directeuren van mening zijn dat de inspectie er aandacht aan zou moeten besteden. Dit geldt zowel landelijk als voor Brabant.
- Enkele uitzonderingen daar gelaten hechten relatief meer Brabantse directeuren er belang aan dat de genoemde onderwerpen de aandacht van de inspectie zouden moeten krijgen, dan landelijk het geval is.
- Sommige onderwerpen worden door meer Brabantse cultuurcoördinatoren belangrijk gevonden dan landelijk, maar voor andere onderwerpen geldt het omgekeerde.
- Naast de inhoud van cultuureducatie zijn veelgenoemde onderwerpen 'de doorlopende leerlijn en samenhang in het programma' en de samenwerking met de culturele omgeving. Beide onderwerpen worden in Brabant aanzienlijk belangrijker gevonden dan landelijk.

In het algemeen zijn er geen grote verschillen tussen het percentage DCL en niet-DCL scholen dat van mening is dat aandacht van de inspectie nodig is voor de genoemde onderwerpen. Er zijn drie onderwerpen waar 6 – 10% meer niet-DCL scholen aandacht voor vragen dan DCL scholen. Het betreft:

- *Omvang cultuureducatie (hoeveel uur cultuureducatie biedt de school aan) (+10%)*
- *Samenwerking met de culturele omgeving (culturele instellingen en individuele kunstenaars) (+7%)*
- *Beschikbare faciliteiten (lokaal, materialen) (+6%)*

Doorlopende leerlijn

In Brabant (81%) is het percentage scholen dat werkt met of aan een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie aanzienlijk hoger dan landelijk (65%) het geval is. Landelijk zit 46% van de scholen nog in een voorbereidingsfase, tegenover 39% van de scholen in Brabant. Landelijk werkt 19% van de scholen met een doorlopende leerlijn en in Brabant is dat het geval voor 41% van de scholen.

Het percentage scholen dat niet werkt met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie is groter bij niet-DCL scholen (23%) dan bij DCL scholen (9%). Iets meer DCL scholen (44%) dan niet-DCL scholen (40%) werken met een doorlopende leerlijn, en 10% meer DCL dan niet-DCL scholen zijn er mee bezig.

Bij de meeste Brabantse scholen (67%) en landelijk (58%) is de culturele omgeving enigszins betrokken bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn. Landelijk (25%) zijn er relatief meer scholen waarbij er sprake is van een intensieve betrokkenheid van de culturele omgeving dan in Brabant (17%).

Van de scholen die werken met een doorlopende leerlijn of er mee bezig zijn betrekken relatief meer niet-DCL scholen (19%) de culturele omgeving intensief dan DCL scholen (13%).

Interessant is om na te gaan wat er de oorzaak van is dat DCL scholen de culturele omgeving minder intensief betrekken dan niet-DCL scholen.

Het verdient aanbeveling om op beleidsniveau te bespreken hoe belangrijk het betrekken van de culturele omgeving bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn cultuureducatie wordt geacht. Indien de uitkomst van deze bespreking is dat dit belangrijk is, verdient het aanbeveling na te gaan wat er de oorzaak van is dat relatief weinig Brabantse scholen dit doen, en wat zij nodig hebben om dit wel te gaan doen. Het verdient aanbeveling de opbrengsten van deze evaluatie vervolgens om te zetten in beleid.

In het geval het betrekken van de culturele omgeving belangrijk wordt gevonden, is het bovendien interessant om na te gaan wat er de oorzaak van is dat DCL scholen de culturele omgeving minder intensief betrekken dan niet-DCL scholen en dat DCL scholen – ook in hun evaluatie – meer naar binnen gericht lijken dan niet-DCL scholen. Indien het wenselijk is dat de DCL-blik ook meer naar buiten gaat, zouden aanpassingen gedaan kunnen worden binnen het DCL traject.

Daarnaast verdient het aanbeveling goede voorbeelden te inventariseren en beschrijven op het terrein van het betrekken van de culturele omgeving bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn cultuureducatie.

Naarmate scholen in sterkere mate werken met een doorlopende leerlijn is de culturele omgeving daarbij in hogere mate betrokken. Ook geldt, dat naarmate het draagvlak van de directie voor cultuureducatie groter is, er sprake is van een hogere mate van betrokkenheid van de culturele omgeving bij de vormgeving van de doorlopende leerlijn.

Aan de Brabantse scholen is gevraagd aan te geven hoe belangrijk ze 6 genoemde voorwaarden vinden om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven. Alle genoemde voorwaarden worden belangrijk of zelfs onmisbaar geacht door minimaal een ruime helft van de scholen. Het meest belangrijk vinden de scholen het hebben van zicht op cultuuraanbieders in de omgeving (80%); het beschikbaar stellen van tijd door de directie van de school (79%) en het hebben van inzicht in doorlopende leerlijnen (77%). Maar ook de ondersteuning door een externe expert (66%) en scholing voor de icc'er (69%) worden door twee derde van de scholen als belangrijke of zelfs onmisbare voorwaarde beschouwd om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven. Relatief het minst belangrijk (56%) wordt scholing voor het team gevonden.

Voor alle genoemde voorwaarden (met uitzondering van één) geldt dat minimaal 11% meer DCL dan niet-DCL scholen deze belangrijk tot onmisbaar vinden om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven. De uitzondering is het hebben van zicht op cultuuraanbieders in de omgeving, dat door iets meer (3,2%) niet-DCL scholen belangrijk tot onmisbaar wordt gevonden.

Vooraf scholing wordt door aanzienlijk meer DCL scholen van belang / onmisbaar geacht dan door niet-DCL scholen. Dit geldt vooral voor scholing van het team (+26,5%), maar ook voor scholing van de icc'er (+15,3%). Dit sluit aan bij de eerdere conclusie dat de leerkrachten worden 'meegenomen' in het vormgeven van cultuureducatie op DCL scholen.

Het verdient aanbeveling na te gaan of en op welke wijze(n) ondersteuning kan worden geboden bij het vervullen van de – door scholen belangrijk geachte - voorwaarden om cultuureducatie op optimale wijze vorm te geven.

Een extra aandachtspunt hierbij is dat niet-DCL scholen de scholing van het team relatief als minder belangrijke voorwaarde beschouwen. Scholing is één van de vier speerpunten van de CmK regeling en betrokkenheid van het hele team lijkt een belangrijke succesfactor voor uitvoering van cultuureducatie op school. Het verdient aanbeveling na te gaan hoe de bewustwording op dit punt – vooral bij niet-DCL – scholen kan worden vergroot.

5.2.3 Scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie op PO scholen

Op ongeveer twee derde (64%) van de Brabantse scholen is er dit of vorig schooljaar sprake geweest van **scholing/ondersteuning** van de icc'er. Scholing/ondersteuning van (leden van) het team heeft dit of vorig schooljaar plaatsgevonden op 38% van de scholen.

Zowel icc'ers als teams / teamleden van DCL scholen nemen veel vaker deel aan scholing en / of maken gebruik van ondersteuning dan niet-DCL scholen.

Bijna de helft van de icc'ers (45%) van niet-DCL scholen heeft de afgelopen twee schooljaren nooit deelgenomen aan scholing op het terrein van cultuureducatie. Dit percentage is 15% voor DCL scholen. Hetzelfde beeld is zichtbaar voor scholing van teams / teamleden. Van de niet-DCL scholen heeft driekwart van de teams/teamleden (74%) de afgelopen twee schooljaren nooit deelgenomen aan scholing op het terrein van cultuureducatie. Dit geldt voor een derde (33%) van de DCL scholen.

Het percentage scholen waar de icc'ers en het team / de teamleden vaker dan 1 keer hebben deelgenomen aan scholing is ook veel groter bij DCL scholen (64% icc'er en 40% team) dan bij niet-DCL scholen (33% icc'er en 11% team).

Ook op het gebied van scholing lijken leerkrachten van DCL scholen meer betrokken dan op niet-DCL scholen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat leerkrachten niet alleen meer meegenomen worden in het belang van cultuureducatie, maar ook bij deskundigheidsontwikkeling.

De gerapporteerde scholingen / ondersteuning hebben betrekking op scholing / ondersteuning ten aanzien van vakken of disciplines (31,3%), ICC training /opleiding - begeleiding icc'er / cultuurcoach – coaching (17,6%), workshops (14,4%), bijeenkomsten icc'ers lokaal / regionaal (13,6%), studiedagen / teamscholingen (6,9%), informatie- / inspiratiebijeenkomsten / Cultuurmarkt / cultuurdag / begeleiding thema's en activiteiten (5%), CmK (Cultuur Loper - Culturele Ladekast) (4,5%), beleid – beleidsplan / visie-missie school (2,5%), opzetten / uitvoeren project / keuze activiteiten (2,2%) en conferenties / lezingen (2%).

De PO scholen zijn het best bekend met de **websites** van lokale / regionale bibliotheken (97%), Erfgoed Brabant (97%) en Kunstbalie (94%). Ook de websites van marktplaatsen cultuureducatie (87%) en lokale / regionale aanbieders (87%) scoren hoog qua bekendheid. De meest intensief gebruikte sites (antwoorden 'bezoek ik regelmatig' en 'ik gebruik (onderdelen van) de site' zijn de sites van:

- Lokale/regionale bibliotheken (45%)
- Kunstbalie (42%)
- Lokale/regionale marktplaats(en) cultuureducatie (36%)

- Erfgoed Brabant (35%)
- Lokale/regionale aanbieders cultuureducatie (28%)
- De Cultuur Loper (23%)

Geconcludeerd mag worden dat scholen het meest bekend zijn met en meest intensief gebruikmaken van lokale, regionale en provinciale websites op het terrein van cultuureducatie. *Voor alle genoemde websites (met uitzondering van lokale/regionale websites bibliotheken) geldt dat meer DCL scholen ervan hebben gehoord of er gebruik van maken dan niet-DCL scholen. De grootste verschillen doen zich voor ten aanzien van de sites van De Cultuur Loper (+41,1%), Cultuur in de Spiegel (+26,2%), het Fonds voor Cultuurparticipatie (+11,5%) en het LKCA (+10,9%).*

Alhoewel er een groot verschil is in bekendheid met de site van De Cultuur Loper is desalniettemin opvallend dat meer dan de helft van de niet-DCL scholen (58%) wel bekend is met deze site.

In 2014 neemt landelijk 69% van de scholen deel aan een **scholennetwerk** of een structureel overleg over cultuureducatie. In 2015 maakt in Noord-Brabant 83% van de PO scholen deel uit van een scholennetwerk cultuureducatie. 70% van alle Brabantse scholen participeert in een netwerk dat is georganiseerd door een coördinatie functionaris cultuureducatie (bijvoorbeeld intermediair of marktplaats cultuureducatie).

In 2015 maakt in Noord-Brabant 79% van de niet-DCL PO scholen deel uit van een scholennetwerk cultuureducatie en 95% van de DCL scholen. 62% van de niet-DCL scholen participeert in een netwerk dat is georganiseerd door een coördinatie functionaris cultuureducatie (bijvoorbeeld intermediair of marktplaats cultuureducatie) en 90% van de DCL scholen.

Van de 6 genoemde onderwerpen in de monitor komen het samenwerken met externe partners (99% Brabant en 73% landelijk), de kwaliteit van het aanbod cultuureducatie (98% Brabant en 84% landelijk), visie op cultuureducatie (94% Brabant en 60% landelijk) en doelen cultuureducatie (92% Brabant en 52% landelijk) het vaakst aan bod in de scholennetwerken / overleggen. Ook het vormgeven van de doorlopende leerlijn (88% Brabant en 62% landelijk) komt vaak aan bod. Dat is minder het geval voor het gebruik van methodes cultuureducatie (74% Brabant en 25% landelijk). Alle genoemde onderwerpen komen aanzienlijk vaker aan bod in de Brabantse netwerken / overleggen dan landelijk.

De genoemde onderwerpen komen ongeveer even vaak aan bod in de besprekingen waar DCL of niet-DCL scholen bij zijn betrokken. Doelen van cultuureducatie worden iets vaker besproken in de overleggen met DCL scholen en het gebruik van methodes cultuureducatie komt iets vaker aan bod in de overleggen met niet-DCL scholen. De visie op cultuureducatie komt vaker aan bod in de overleggen waarin DCL scholen participeren (59,7% meestal of altijd) dan die waarin niet-DCL scholen participeren (49% meestal of altijd).

Bij de selectie van scholingsaanbod wacht bijna een derde van de Brabantse scholen (31%) af welk aanbod op hun pad komt. Iets minder dan een kwart van de scholen (23%) gaat actief op zoek naar scholingsaanbod. En bijna de helft van de scholen (46%) laat zich adviseren door een lokale of provinciale partner.

De meest gekozen criteria door de scholen bij hun keuze van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie zijn:

- Of het aanbod past bij de visie van de school op cultuureducatie (51%)
- Welke scholingsbehoeften er zijn op school en welke scholing daarin voorziet (39%)
- Of het aanbod past binnen het beschikbare budget (35%)
- Of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die de school wil bereiken op het terrein van cultuureducatie (32%)

- Het advies van (een) externe(n) (bijvoorbeeld de marktplaatscoördinator / intermediair) (32%).

Aanzienlijk meer DCL dan niet-DCL scholen (+22%) kiezen scholing die past bij hun visie op cultuureducatie. Ook laten meer DCL dan niet-DCL scholen zich adviseren door (een) externe(n) (+9%) en gaan ze na of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die ze willen bereiken op het terrein van cultuureducatie (+9%). Voor meer niet-DCL scholen (+10%) is de vraag of het aanbod past binnen het beschikbare budget van belang dan voor DCL scholen.

5.2.4 Samenwerking tussen PO scholen en de culturele omgeving

De meeste scholen letten er bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder op:

- Of het aanbod aansluit bij de schooldoelen en –visie (57%)
- Of de cultuuraanbieder bereid is mee te denken met de school en het aanbod daarop aan te passen (42%)
- Of het aanbod bijdraagt aan de doorlopende leerlijn (34%).

Zowel landelijk als provinciaal blijken de meeste scholen samen te werken met de bibliotheek. Slechts 3% (Brabant) tot 9% (landelijk) van de scholen werkt niet samen met een bibliotheek. *Voor meer niet-DCL scholen (+13%) is de bereikbaarheid van de locatie waar de activiteit plaatsvindt een keuzecriterium bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder dan voor DCL scholen.*

Daarentegen vormen voor meer DCL scholen de vraag of het aanbod aansluit bij hun schooldoelen en –visie (+25%) en de mate waarin de cultuuraanbieder bereid is mee te denken met de school en het aanbod daarop aan te passen (+11%) een keuzecriterium bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder dan voor niet-DCL scholen.

Ook uit deze gegevens blijkt de eerder vastgestelde hogere mate van inhoudelijke focus van DCL scholen in vergelijking met niet-DCL scholen.

In 2015 is – ten opzichte van 2012 – een hoger percentage Brabantse scholen gaan samenwerken met een heemkundekring (+5%) en Erfgoed Brabant (+4%). Met een aantal andere partners wordt echter (soms aanzienlijk) vaker niet meer samengewerkt. Zoals bijvoorbeeld met centra voor kunst en cultuur (-22%), marktplaatsen cultuureducatie (-15%) en muziekscholen (-13%). De verminderde samenwerking met marktplaatsen cultuureducatie laat hoogstwaarschijnlijk een vertekend beeld zien. Met de komst van CmK zijn de marktplaatscoördinatoren die een rol in CmK hebben zich intermediairs gaan noemen. Het is mogelijk dat de verminderde samenwerking met marktplaatsen cultuureducatie een vertekend percentage is, aangezien met de komst van CmK de marktplaatscoördinatoren die een rol in CmK hebben zich intermediairs zijn gaan noemen. Hierdoor zou het kunnen dat scholen de intermediairs niet als marktplaatscoördinator beschouwen en er daarom een afname te zien is in de cijfers. Om verwarring te voorkomen dient in de volgende monitor zorgvuldiger te worden aangegeven dat het bij deze antwoordcategorie naast marktplaatsen óók om intermediairs gaat. Daarnaast zijn er in 2015 ook minder centra voor de kunsten in Brabant: ook dat zou een mogelijke verklaring kunnen zijn voor minder samenwerking.

In grote lijnen lijkt de samenwerking van DCL scholen met culturele instellingen iets ‘actiever’ van aard te zijn dan bij niet-DCL scholen. Meer DCL scholen formuleren zelf de vraag en ontwikkelen gezamenlijk met culturele instellingen dan dat zij gebruikmaken van bestaand aanbod).

Opvallend is dat meer DCL dan niet-DCL scholen samenwerken met:

- *Individuele kunstenaars (+14,4%)*
- *Monument, depot of archeologische vindplaats (+9%)*
- *Kunstbalie (+22%)*

Een gezamenlijke ontwikkeling en uitvoering van activiteiten vindt zowel landelijk als in Brabant het vaakst plaats met bibliotheken en individuele kunstenaars. In Brabant werkt ook 11% van de scholen op deze wijze samen met de marktplaats cultuureducatie.

In de antwoorden op de vraag of de samenwerking met culturele partners leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie valt op, dat in de landelijke monitor door meer scholen wordt aangegeven dat dit het geval is dan in Brabant. Dat geldt voor alle genoemde culturele partners, met uitzondering van de bibliotheken. In sommige gevallen is het percentage scholen dat dit oordeel geeft aanzienlijk lager in Brabant dan landelijk. Zoals bijvoorbeeld in het geval van archieven (-41%), verenigingen voor amateurkunst (-39%) en centra voor kunst en cultuur (-33%).

Er is geen sprake van een algemeen hogere of lagere beoordeling van de kwaliteit van de genoemde culturele instellingen door scholen die wel of niet deelnemen aan DCL. Wat opvalt is dat DCL scholen niet alleen vaker samenwerken met individuele kunstenaars, maar ook vaker dan niet-DCL scholen aangeven dat die samenwerking ook leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie. Ook de samenwerking met de marktplaats cultuureducatie leidt volgens DCL scholen veel vaker tot kwalitatief betere cultuureducatie dan volgens niet-DCL scholen (+25,7%).

Kwaliteit is een belangrijk criterium. Maar, wat weten we eigenlijk van de kwaliteit van samenwerking met culturele partners? Welke criteria zijn belangrijk? Zijn er instrumenten om de kwaliteit in kaart te brengen? Kunnen we scholen ondersteunen bij het 'meten' van de kwaliteit? Het verdient aanbeveling op zoek te gaan naar antwoorden op deze vragen en de resultaten beschikbaar te stellen aan de scholen.

5.2.5 Beoordelen van leerlingen op PO scholen

Landelijk worden leerlingen op ongeveer de helft van de scholen (46%) beoordeeld op (onderdelen van) cultuuronderwijs. Op de Brabantse scholen worden leerlingen in groep 2 op 40% van de scholen beoordeeld; leerlingen in groep 4 op 52% van de scholen en leerlingen in groep 7 op 54% van de scholen.

Meer DCL scholen dan niet-DCL scholen beoordelen leerlingen voor cultuureducatie. Dit geldt zowel voor groep 2 (+10%) als voor de groepen 4 (+16%) en 7 (+14%).

Landelijk wordt – in alle groepen - vaker gewerkt met een rapportcijfer en / of een schriftelijke beoordeling. In Brabant daarentegen wordt – in alle groepen - vaker gewerkt met een mondelinge beoordeling en/of een beoordeling van elkaar door leerlingen. Het ziet ernaar uit dat Brabantse scholen andere vormen van beoordelen (en wellicht meer volgen) van leerlingen zoeken dan landelijk het geval is.

In de groepen 4 en 7 wordt bij DCL scholen relatief vaker een schriftelijke beoordeling gegeven dan bij niet-DCL scholen. In groep 2 komt het gebruik van een portfolio (of vergelijkbaar) relatief vaker voor bij DCL scholen dan bij niet-DCL scholen.

Het verdient aanbeveling na te gaan hoe scholen kunnen worden ondersteund in hun zoekproces naar (alternatieve) vormen van beoordelen van leerlingen op het terrein van cultuureducatie. Een mogelijkheid is om bij de scholen die gebruikmaken van 'andere' vormen van beoordeling te inventariseren wat deze inhouden. De resultaten van deze inventarisatie kunnen vervolgens ter beschikking worden gesteld aan andere scholen.

40% van de scholen vindt het belangrijk of zelfs zeer belangrijk om de culturele ontwikkeling van de leerlingen te kunnen volgen. Slechts 1 op de 10 scholen komt echter in grote mate of geheel toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van hun leerlingen. Ruim een kwart van de scholen heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning of acht deze zelfs van essentieel belang. Minder dan een kwart van de scholen heeft geen behoefte aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school vorm te geven.

Van de DCL scholen vindt meer dan de helft (52%) het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school belangrijk tot zeer belangrijk. Hetzelfde geldt voor 36% van de niet-DCL scholen. Bijna een op de drie niet-DCL scholen (30%) komt niet toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school. Dit is het geval bij één op de vijf (21%) DCL scholen. Twee keer zoveel DCL scholen (14%) als niet-DCL scholen (7%) komen in grote mate toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen op hun school. Het percentage DCL en niet-DCL scholen dat enige behoefte heeft aan ondersteuning om het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen vorm te geven is even groot. Het gaat in beide gevallen om de helft van de scholen. Voor de overige scholen geldt dat de behoefte aan ondersteuning kleiner is bij niet-DCL scholen dan bij DCL scholen. Dat DCL scholen meer behoefte hebben aan ondersteuning kan worden verklaard uit het gegeven dat binnen het DCL traject aandacht wordt besteed aan het bewust nadenken over het belang van en bezig zijn met het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen. Vanuit deze bewustwording zou het verklaarbaar zijn dat DCL scholen daarmee ook meer ondersteuningsvragen hebben. Een andere verklaring is dat DCL scholen niet voor niets meedoen aan DCL; een aanleiding hiervoor kan een ondersteuningsvraag zijn, waardoor deze scholen wellicht sowieso meer open staan voor ondersteuning.

Het belang dat scholen hechten aan het kunnen volgen van de culturele ontwikkeling van hun leerlingen blijkt een goede voorspeller te zijn van de mate waarin ze dat ook daadwerkelijk doen én van de mate waarin ze behoefte hebben aan ondersteuning op dit terrein.

Wanneer het belang van het volgen van de leerling onderschreven wordt, verdient het aanbeveling na te gaan hoe scholen kunnen worden gestimuleerd om stappen te ondernemen dit ook daadwerkelijk te doen. Een belangrijke vraag is wat hen daarbij kan helpen.

Het verdient aanbeveling in kaart te brengen hoe scholen, die in hoge mate toekomen aan het volgen van de culturele ontwikkeling van hun leerlingen, dit doen. Een inventarisatie van werkwijzen kan de andere scholen helpen om ook de nodige stappen te zetten om dit te gaan doen. Ook verdient het aanbeveling het instrumentarium dat in het kader van DCL is ontwikkeld ten behoeve van dit onderwerp verder te implementeren.

44% van de scholen vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om te (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. De meeste scholen vinden dit enigszins belangrijk (52%) en een kleine minderheid vindt het geheel niet van belang (5%).

Meer DCL (57%) dan niet-DCL scholen (39%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om te kunnen beoordelen of wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen.

de helft van de scholen (52%) komt er enigszins aan toe, en ruim 2 op de 5 scholen (42%) komen er geheel niet aan toe. Geen enkele school komt er geheel wel aan toe, en 6% van de scholen in grote mate.

DCL scholen (71%) komen in hogere mate toe aan een beoordeling of wat zij de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen dan niet-DCL scholen (53%). Slechts een gering aantal scholen komt er aan toe om dit in grote mate te doen, maar dit percentage is bij DCL scholen (11%) wel bijna drie keer zo groot als bij niet-DCL scholen (4%).

Ruim een kwart van de scholen (27%) heeft geen enkele behoefte aan ondersteuning op het terrein van het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Iets minder dan een kwart van de scholen (22%) heeft die behoefte in redelijk grote mate, of meent zelfs dat die ondersteuning onmisbaar is. De helft van de scholen (51%) geeft aan enige behoefte aan ondersteuning te hebben op dit terrein.

Het percentage DCL en niet-DCL scholen dat enige behoefte heeft aan ondersteuning om te beoordelen of wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen is ongeveer even groot. Het gaat in beide gevallen om ongeveer de helft van de scholen. Voor de overige scholen geldt dat de behoefte aan ondersteuning kleiner is bij niet-DCL scholen dan bij DCL scholen.

In het DCL traject is veel aandacht voor bewust nadenken over het belang van en bezig zijn met het kunnen beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Dit zou kunnen verklaren dat DCL scholen die zich meer bewust zijn van het belang, daarmee ook meer behoefte hebben aan ondersteuning op dit gebied. Een andere verklaring is dat DCL scholen niet voor niets meedoen aan DCL; een aanleiding hiervoor kan een ondersteuningsvraag zijn, waardoor deze scholen wellicht sowieso meer open staan voor ondersteuning.

Het belang dat scholen hechten aan het (kunnen) beoordelen of datgene wat de school haar leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen blijkt een goede voorspeller te zijn van de mate waarin ze dat ook daadwerkelijk doen én van de mate waarin ze behoefte hebben aan ondersteuning op dit terrein.

5.2.6 Tevredenheid over cultuureducatie en plannen voor de nabije toekomst op PO scholen

De rapportcijfers die Brabantse scholen zichzelf geven voor cultuureducatie op hun school zijn vergelijkbaar met de rapportcijfers die in de landelijke monitor zijn gegeven. De Brabantse scholen zijn iets kritischer over zichzelf. Landelijk geeft 12,5% van de scholen zich een onvoldoende (rapportcijfer 5 of lager). In Brabant geldt dit voor 15% van de scholen. Landelijk geven ongeveer even veel scholen ($\pm 20\%$) zichzelf het cijfer 6 en 8; in Brabant geven iets meer scholen zichzelf een 6 (25%) dan een 8 (19%).

De enkele extreem lage scores voor de tevredenheid met cultuureducatie (scores 1, 2 en 3) komen alleen voor bij niet-DCL scholen. Voor de meest voorkomende scores (6, 7 en 8) geldt, dat DCL scholen zichzelf minder vaak een 6 (-6%) of 7 (-5%) geven, en vaker een 8 (+13%). Geen enkele DCL school geeft zichzelf een hoger cijfer dan 8.

Op de open vraag aan scholen waar ze trots op zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school zijn in totaal zijn 555 antwoorden gegeven. Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking heeft op één van de vier CmK doelen:

- Het curriculum van de school (59,9%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (2,3%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (12,2%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten (2,3%)

Ruim driekwart van de antwoorden (76,8%) kunnen worden gerangschikt onder één van de vier CmK doelen. Hierbij dient te worden aangetekend dat de antwoorden met betrekking tot het beoordelen van leerlingen niet zozeer over de beoordeling gaan, maar veel meer over de bereikte resultaten bij leerlingen.

De trots van scholen ten aanzien van het curriculum kan uiteen worden gelegd in trots zijn op:

- Het aanbod (breed; gevarieerd; alle disciplines aan bod laten komen; gebruik van een kunstmenu; enzovoort) (40,5%)
- De samenhang; integratie van cultuureducatie in het curriculum; aansluiting bij en ontwikkeling van de visie van de school; het beleid(splan) (15,3%)
- De doorgaande leerlijn (4,1%)

Daarnaast zijn de scholen trots op:

- Het enthousiasme en draagvlak, de betrokkenheid, inzet, openheid en motivatie van de leraren op school (9,7%)
- Het draagvlak van de directie (1,1%)
- De ontwikkeling / groei die de school doormaakt op het terrein van cultuureducatie (5,4%)
- De samenwerking met andere scholen op het gebied van cultuureducatie (1,1%)
- Het enthousiasme, welbevinden en plezier en de betrokkenheid van de leerlingen bij cultuureducatie (5,9%). In het bijzonder geven drie so/sbo scholen aan dat ze trots zijn op hetgeen cultuureducatie juist bij hun leerlingen teweeg brengt.

Ook is de scholen gevraagd waarover ze (nog) niet of minder tevreden zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school. Ook deze vraag is uitgebreid beantwoord door de scholen (in totaal 460 gegeven antwoorden).

Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking heeft op één van de vier CmK doelen:

- Het curriculum van de school (48,5%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (7,6%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (1,1%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten (5,0%)

De punten die voor verbetering vatbaar zijn als het gaat om het curriculum zijn:

- De doorlopende leerlijnen (25%)
- Beleid, visie, doelen en inbedding van cultuureducatie in het curriculum (12,4%)
- Borging van cultuureducatie (2,4%)
- Het programma / aanbod van de school (8,7%)

Daarnaast maken de scholen zich zorgen over:

- De tijd die er beschikbaar is voor cultuureducatie op hun school: er is geen of te weinig prioriteit voor cultuureducatie; er wordt teveel incidenteel en te weinig structureel aandacht besteed aan cultuureducatie en er wordt te weinig tijd vrijgemaakt voor cultuureducatie (inclusief de plek op het rooster) (15,9%)
- Het draagvlak voor en de betrokkenheid van leraren bij cultuureducatie op school (11,9%)
- Gebrek aan of onvoldoende zicht op financiën en/of faciliteiten (7%)
- Het maken van onvoldoende vorderingen op school ten aanzien van cultuureducatie (1,1%)
- Onvoldoende belangstelling van ouders / leerlingen voor cultuureducatie (0,4%)
- Overig (1,1%)

Landelijk zijn er minder scholen (57%) die plannen hebben om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie dan in Noord-Brabant (68%). Drie kwart (73%) van de Brabantse scholen is voornemens leerlijn(en) te ontwikkelen, verdiepen of vernieuwen; twee derde (63%) wil de deskundigheid van leerkrachten en / of

educatief medewerkers gaan versterken; en bijna 2 op de 5 scholen (39%) wil gaan werken aan een duurzame samenwerking tussen de school en haar culturele en sociale omgeving. 18% van de scholen neemt zich voor te gaan werken aan / met beoordelingsinstrumenten voor de culturele ontwikkeling van de leerlingen. Het aantal scholen dat dit voornemen uitspreekt in de landelijke monitor is nagenoeg verwaarloosbaar (2%).

De meeste DCL scholen (85%) hebben plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen school op het gebied van cultuureducatie. Bij niet-DCL scholen is dit het geval bij twee derde (62%) van de scholen.

Bij niet-DCL scholen zijn er vaker plannen met betrekking tot de duurzame samenwerking tussen de school en haar culturele en sociale omgeving (+9%). Bij DCL scholen richten de plannen zich vaker op het versterken van de deskundigheid van leerkrachten en / of educatief medewerkers (+18%) en in mindere mate (+5%) op beoordelingsinstrumenten voor de culturele ontwikkeling van de leerlingen.

Het verdient aanbeveling om de accenten in beleid en ondersteuningsaanbod op het gebied van cultuureducatie aan te laten sluiten op die punten waar scholen al plannen hebben om te veranderen. Daar ligt immers intrinsieke motivatie en daar gebeuren al dingen. Verwacht mag worden dat beleid en ondersteuning extra effectief zullen zijn wanneer ondersteuning en beleid daarop aansluiten.

Er is sprake van een positieve significante relatie tussen het belang dat scholen hechten aan het formuleren van ambities over wat leerlingen mee te geven met cultuureducatie en het hebben van plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie. Het vestigen van aandacht op het belang van het formuleren van deze ambities zou wellicht tot effect kunnen hebben dat scholen meer in beweging komen op het terrein van cultuureducatie. Het DCL traject sluit hier goed bij aan.

5.2.7 Verankering van cultuureducatie op PO scholen

Met uitzondering van de categorie 'evaluatie', is cultuureducatie binnen de Brabantse PO scholen in sterkere mate verankerd dan landelijk. Opvallend is het verschil in verankering ten aanzien van een vastgelegde visie: op 19% meer Brabantse scholen dan landelijk is de visie op cultuureducatie verankerd. Evaluatie blijft bij elke monitor op de Brabantse scholen ver achter bij de landelijke situatie (78% landelijk tegenover 46% van de Brabantse scholen).

Cultuureducatie is op DCL scholen ten aanzien van alle aspecten in sterkere mate verankerd dan op niet-DCL scholen. Vooral op het terrein van structurele samenwerking (+10%), het hebben van een vastgelegde visie (+11%) en groot draagvlak voor cultuureducatie bij zowel directie als leerkrachten (+17%) is cultuureducatie op aanzienlijk meer DCL scholen verankerd dan op niet-DCL scholen.

5.3 Cultuureducatie in het voortgezet onderwijs in de provincie Noord-Brabant

Het verdient aanbeveling om op beleidsniveau te bespreken of en in hoeverre de aandacht voor cultuureducatie, die zich momenteel vooral richt op het primair onderwijs, steviger dient te worden vorm gegeven voor het voortgezet onderwijs. Afhankelijk van de resultaten van deze bespreking kunnen dan eventueel verdere beleidsuitgangspunten worden geformuleerd.

5.3.1 Deelname aan CmK door VO scholen

Van de 34 VO scholen die de monitor hebben ingevuld zijn er 7 (21%) gevestigd in één van de B5 gemeenten en 27 (79%) in andere gemeenten in de provincie.

Van de 7 B5 scholen die de monitor hebben ingevuld neemt er één deel aan de Culturele Ladekast. Van de 27 scholen in de overige gemeenten binnen de provincie nemen er 3 deel aan De Cultuur Loper.

Van de scholen buiten de B5 die niet deelnemen aan De Cultuur Loper heeft de helft (50%) nooit van De Cultuur Loper gehoord. Bij de B5 geldt dit voor 57% van de scholen. 17% van de niet-DCL scholen buiten de B5 is enigszins tot goed bekend met De Cultuur Loper. Voor de B5 geldt dat 14% van de scholen enigszins bekend is met De Cultuur Loper.

Van de scholen binnen de B5 die niet deelnemen aan de Culturele Ladekast heeft een derde (33%) nooit van de Culturele Ladekast gehoord. Buiten de B5 geldt dit voor 70% van de scholen. Een derde (33%) van de scholen binnen de B5 die niet deelnemen aan de Culturele Ladekast is enigszins bekend met de Culturele Ladekast. Buiten de B5 geldt dat 18% van de scholen enigszins tot goed bekend is met de Culturele Ladekast.

Voor scholen buiten de B5 die niet deelnemen aan CmK geldt, dat de onbekendheid met de Culturele Ladekast groter is dan met De Cultuur Loper. Scholen binnen de B5 hebben vaker nooit van De Cultuur Loper gehoord (57%) dan van de Culturele Ladekast (33%).

5.3.2 Cultuureducatie in het curriculum van VO scholen

Visie en ambities van scholen.

In Noord-Brabant heeft 92% van de VO scholen een visie op cultuureducatie geformuleerd. 64% van de VO scholen in Brabant heeft deze visie ook vastgelegd. Eén op de vijf Brabantse scholen (21%) heeft de visie vastgelegd in een apart cultuurbeleidsplan.

32% van de Brabantse VO scholen geeft aan dat er sprake is van een grotendeelse of gehele inbedding van de visie op cultuureducatie in de algehele visie van de school. Voor ruim twee derde van de scholen geldt dat de visie op cultuureducatie niet (4%) of slechts een beetje (64%) is ingebed in de algehele visie van de school.

Koppeling activiteiten cultuureducatie aan visie.

De meeste scholen (82%) vinden het belangrijk tot zeer belangrijk om voortdurend een koppeling te maken tussen hun culturele activiteiten en hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie.

Van de scholen die het enigszins tot zeer belangrijk vinden om voortdurend een koppeling te maken tussen hun culturele activiteiten en hun schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie lukt het drie kwart (75%) om deze koppeling meestal of altijd te maken. Eén op de vijf scholen (21%) heeft geheel geen behoefte aan ondersteuning om de keuze van culturele activiteiten te koppelen aan de schoolvisie / -ambitie op het terrein van cultuureducatie. Ruim de helft van de scholen (54%) heeft hier enige behoefte aan. Een kwart van de scholen (25%) heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning op dit terrein, of meent zelfs dat deze ondersteuning van essentieel belang is voor de school.

Ambities van de school: wat ze de leerlingen mee wil geven op het terrein van cultuureducatie.

Bijna driekwart van de scholen (73%) vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om ambities te formuleren over wat zij de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie. Ruim een kwart van de scholen (27%) heeft daadwerkelijk in grote mate of helemaal ambities geformuleerd over wat zij de leerlingen mee willen geven op het terrein van cultuureducatie.

Van de 45% scholen die in enige mate ambities hebben geformuleerd heeft 38% een begin gemaakt met het bespreken van de ambities met de docenten kunstvakken en is 7% daar al ver mee gevorderd. Voor 17% van de scholen geldt dat de ambities nog niet zijn besproken met het team. De overige scholen (38%) hebben de ambities wel besproken met de docenten kunstvakken. Voor 28% van de scholen geldt dat alle docenten kunstvakken achter de ambities staan en voor 10% geldt dat nog niet alle docenten kunstvakken achter de ambities staan.

Doelen van en doelgericht werken aan cultuureducatie

Vrijwel alle scholen (85%) vinden het belangrijk of zelfs zeer belangrijk om doelgericht te werken aan competenties cultuureducatie van de leerlingen.

Maar twee op de vijf scholen (41%) komen er grotendeels of geheel aan toe; drie op de vijf scholen slechts enigszins (44%) of geheel niet (15%). Ruim een derde van de scholen (35%) heeft een redelijk grote tot onmisbare behoefte aan ondersteuning op dit terrein.

Een kwart van de scholen (24%) heeft **leerlingdoelen** voor cultuureducatie geformuleerd, en bijna 2 op de 4 scholen (38%) zijn hiermee bezig. Eveneens bijna 2 op de 4 scholen (38%) hebben geen leerlingdoelen geformuleerd. De meeste scholen (26%) zijn dat echter wel van plan. Ruim één op de 10 scholen (12%) is dit niet van plan.

Aan de scholen die leerlingdoelen hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit een genoemde lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school.

De vaakst gekozen leerlingdoelen zijn:

- Leerlingen in aanraking brengen met kunst en cultuur (52%)
- Persoonlijke ontwikkeling stimuleren (identiteit, zelfbeeld, normen en waarden) (38%)
- Leerlingen leren waarnemen, analyseren en waarderen (33%)
- Talentontwikkeling stimuleren (29%)
- Kennis/vaardigheden op het gebied van kunst, cultuur vergroten (29%)

Een kwart van de scholen (24%) heeft **schooldoelen** voor cultuureducatie geformuleerd en 30% van de scholen is ermee bezig. Bijna de helft van de scholen (45%) heeft geen schooldoelen geformuleerd, maar het grootste deel van die scholen (39%) is dat wel van plan. Aan de scholen die schooldoelen hebben geformuleerd, of er mee bezig zijn, is gevraagd uit de aangeboden lijst maximaal drie doelen te kiezen die zij willen bereiken met cultuureducatie op hun school. Zeven op de tien scholen hebben als schooldoel het realiseren van een breed aanbod voor alle leerlingen. Daarnaast zijn de doelen '(mede) vormgeven aan de identiteit van de school' (47%) en '(mede) vormgeven van de pedagogisch-didactische visie van de school' (41%) eveneens door een relatief groot aantal scholen gekozen.

Culturele activiteiten en samenhang

Voor vrijwel alle genoemde **binnenschoolse** activiteiten geldt, dat ze op de Brabantse VO scholen in 2015 vaker worden uitgevoerd dan in 2012. Alleen het gebruik van bronnenmateriaal in leskisten vanuit musea, archieven of andere culturele instellingen, vond in 2015 even vaak plaats als in 2012 (op 26% van de scholen). De grootste toename (+14%) is te zien bij het uitvoeren van binnenschoolse activiteiten met een beeldend kunstenaar / tentoonstelling.

Ten aanzien van het organiseren van **binnenschoolse activiteiten buiten het schoolgebouw** valt op, dat in 2015 – in vergelijking met 2012 – minder vaak een concert wordt bijgewoond (-20%) en een bezoek wordt gebracht aan een historisch of streekmuseum (-18%). Daarentegen wordt vaker een musical / opera buiten de school bijgewoond (+16%).

Bij de selectie van culturele activiteiten valt op dat scholen - in vergelijking met 2012 - vaker (+11%) zelf een programma maken voor culturele activiteiten. Het percentage scholen dat elk schooljaar ad hoc losse activiteiten inkoop is ongeveer gelijk gebleven (+1%). Veruit de meeste VO scholen (80%) maken zelf een programma voor culturele activiteiten.

Wat betreft de samenhang van culturele activiteiten op school stemmen de meeste VO scholen (57%) sommige activiteiten (bijvoorbeeld qua thema of onderwerp) op elkaar af. In vergelijking met de vorige monitor is er minder sprake van incidentele, losstaande activiteiten (-12%). Activiteiten zijn iets vaker op elkaar afgestemd (+5%), en er is iets vaker sprake van één samenhangend, structureel programma, al dan niet gekoppeld aan andere vakken (+2%).

Organisatie van cultuureducatie binnen de school

Cultuurcoördinator

Ruim driekwart van de VO scholen (77%) heeft in 2015 een cultuurcoördinator.

In vergelijking met 2012 hebben de cultuurcoördinatoren in 2015 minder uren tot hun beschikking. Het percentage scholen dat over geen uren (+2%) of minder dan 1 uur per week beschikt (+33%) is flink toegenomen. Daarentegen is het percentage scholen dat beschikt over 1-2 uur per week (-32%) of 3-5 uur of meer dan 5 uur per week (-3%) flink afgenomen.

De taken die op scholen met cultuurcoördinator het vaakst door deze functionaris worden opgepakt zijn het onderhouden van contact met partners (78%) en het participeren in school overstijgende netwerken op het gebied van cultuureducatie (74%). Ook de taak voor fondsenverwerving / subsidieaanvragen wordt op meer dan de helft van de scholen (57%) opgepakt door de cultuurcoördinator. Alle andere taken worden in minder dan de helft van de scholen opgepakt door de cultuurcoördinator. De directeuren van VO scholen voeren relatief weinig taken uit op het gebied van cultuureducatie. Voor hen is de aansturing van de cultuurcoördinator (48%) de meest uitgevoerde taak, gevolgd door verantwoording jegens bestuur (22-24%) en het stimuleren van deskundigheidsbevordering (22% op scholen met cultuurcoördinator en 14% op scholen zonder cultuurcoördinator).

Draagvlak

Of – en in welke mate – er draagvlak is voor (het programma) cultuureducatie bij bovenscholse managers, is meestal niet bekend (63%). Het grootste draagvlak is er bij de docenten kunstvakken (87% in grote mate), gevolgd door de directie (50% in grote mate). Bij de overige docenten is het draagvlak relatief gering (20% in grote mate).

Volgens de scholen die de monitor voor 2015 invulden is het draagvlak op de meeste scholen bij vakdocenten (70%) en overige docenten (57%) de laatste jaren hetzelfde gebleven. Bij directeuren is dit draagvlak slechts bij ruim een derde van de scholen (37%) hetzelfde gebleven. Bij 30% van de scholen is het draagvlak van de directie toegenomen en bij 17% afgenomen.

Vergelijking van de cijfers van de monitoren 2006 tot en met 2015 leert, dat bij alle groepen het draagvlak in 2015 groter is dan in 2012. Bij de directie is er sprake van een aanvankelijk groot draagvlak (62% in 2006), dat in de jaren erna afneemt (50% in 2008 en 39% in 2010) en daarna weer langzaam (41% in 2012 en 50% in 2015) herstelt.

Bij zowel de docenten kunstvakken als de overige docenten is het draagvlak in 2008 groter dan in 2006 en op zijn laagst in 2010. Daarna herstelt het zich. Het grote draagvlak bij andere docenten is in 2015 (20%) aanzienlijk groter dan in 2012 (6%).

Deskundigheid

Op de meeste VO scholen zijn er vakdocenten voor muziek (79%), beeldende vorming (76%), tekenen (71%) en handvaardigheid (62%).

Financiën

In Noord-Brabant is cultuureducatie in 2015 bij 43% van de VO scholen als aparte post opgenomen in de begroting. In 2006 (50%) en 2008 (52%) had ongeveer de helft van de VO scholen cultuureducatie als aparte post opgenomen in de begroting. In 2010 was dat slechts voor 30% van de scholen het geval. Hierna lijkt zich een herstel in te zetten, met 41% van de scholen met een aparte begrotingspost voor cultuureducatie in 2012 en 43% in 2015.

In 2015 bestaat de mogelijkheid om voor leerlingen in het VO een CJP cultuurkaart aan te vragen. In totaal heeft 80% van de scholen haar leerlingen aangemeld voor de CJP cultuurkaart. Daarvan hebben de meeste scholen een CJP cultuurkaart van € 10,- aangevraagd. Eén school (3%) heeft voor alle leerlingen een CJP cultuurkaart van € 2,- aangevraagd. Vijf scholen (17%) hebben voor een deel van de leerlingen een CJP cultuurkaart van € 2,- aangevraagd en voor een deel een CJP cultuurkaart van € 10,-.

Van de scholen die een CJP cultuurkaart hebben voor hun leerlingen heeft de helft (50%) geen ander budget. Van de scholen die naast de CJP cultuurkaart wel een budget hebben, beschikken de meeste scholen over minder dan € 11,- per leerling.

Van de scholen die hun leerlingen niet hebben aangemeld voor een CJP cultuurkaart beschikt een derde (33%) ook niet over een ander budget. Een derde heeft een budget van € 11,- per leerling en van het overige derde deel van de scholen heeft de helft (17%) minder dan € 11,- per leerling en de helft (17%) meer dan € 11,- per leerling te besteden per jaar.

Evaluatie en opbrengsten van cultuureducatie

Het proces en de opbrengsten van cultuureducatie worden niet door alle scholen door middel van evaluatie in beeld gebracht. Waar in 2012 de helft van de VO scholen (50%) het proces en de opbrengsten van cultuureducatie in beeld brachten, doet in 2015 nog slechts één op de vijf scholen (20%) dat.

De 6 scholen die evalueren brengen verschillende aspecten in beeld. Al deze scholen evalueren de organisatie van het programma / de culturele activiteiten. Ook de inhoud van het programma / de culturele activiteiten en de ervaringen van leerlingen worden door de meeste van deze scholen geëvalueerd. Twee derde van de scholen evalueert ook de samenwerking en het overleg met de externe partner en de ervaringen van de leerkrachten.

Aan de 5 scholen die hebben aangegeven de inhoud van het programma / de culturele activiteiten te evalueren is gevraagd welke beoordelingscriteria daarbij een rol spelen. Deze vijf scholen hanteren alle de aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen als beoordelingscriterium bij de evaluatie van de inhoud van het programma / de culturele activiteiten. Door vier van de vijf scholen worden ook de aansluiting bij de kennis en vaardigheden van de leerlingen en de mate waarin de inhoud van het programma / de culturele activiteiten passen bij de leerlijn(en) cultuureducatie als beoordelingscriteria gehanteerd. Op bijna de helft van de scholen (48%) worden de verzamelde evaluatiegegevens besproken met de kunstvakdocenten. Ongeveer een derde van de scholen geeft aan, dat de gegevens worden gebruikt om verbeterplannen op te stellen (34%) en dat ze worden besproken door directie en cultuurcoördinator (31%). Het ziet ernaar uit dat op 38% van de scholen niets wordt gedaan met de verzamelde evaluatiegegevens.

De meeste scholen zien op het niveau van de leerlingen positieve effecten van cultuureducatie op de volgende punten:

- Leerlingen hebben meer plezier, ze zijn trots (85%)
- Leerlingen beschikken over meer verbeeldingskracht en originaliteit (81%)

- Leerlingen beschikken over meer kennis en vaardigheden op het gebied van kunst en cultuur (81%)
- Leerlingen beschikken over betere communicatieve en expressieve vaardigheden (70%)
- Leerlingen hebben een positiever zelfbeeld (67%).

Op groeps- / schoolniveau merken de meeste scholen dat leerlingen beter samenwerken (70%).

Doorlopende leerlijn

55% van de scholen werkt met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie. Dat is meestal het geval voor een deel van de disciplines / vakken. Ruim een kwart van de scholen (26%) is bezig met de ontwikkeling van een doorlopende leerlijn en één op de vijf scholen (19%) werkt er niet mee.

Aan de scholen die werken met een doorlopende leerlijn voor cultuureducatie of er mee bezig zijn, is gevraagd in welke mate de culturele omgeving hierbij betrokken is. Bij ruim driekwart van de scholen (77%) is de culturele omgeving enigszins betrokken bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn. Op bijna één van de vijf scholen (18%) is de culturele omgeving daar intensief bij betrokken.

Voorwaarden om cultuureducatie vorm te geven

Aan de Brabantse VO scholen is gevraagd welke voorwaarden voor hen van belang zijn om cultuureducatie op optimale wijze vorm te kunnen geven.

Driekwart of meer van de scholen vindt de volgende voorwaarden belangrijk of onmisbaar:

- Zicht op cultuuraanbieders in de omgeving (86%)
- Het beschikbaar stellen van tijd door de directie van de school (85%)
- Inzicht in doorlopende leerlijnen (75%).

Ook scholing voor de cultuurcoördinator (61%) en voor de kunstvakdocenten (59%) wordt door de meeste scholen belangrijk of zelfs onmisbaar gevonden.

5.3.3 Scholing en informatievoorziening met betrekking tot cultuureducatie op VO scholen

Op 41% van de Brabantse VO scholen is er dit of vorig schooljaar sprake geweest van **scholing/ondersteuning** van de icc'er. Scholing / ondersteuning van kunstvakdocenten heeft in deze periode plaatsgevonden op 48% van de scholen.

De gerapporteerde scholingen / ondersteuning hebben betrekking op workshops / cursussen (34,5%), scholing/ondersteuning ten aanzien van vakken of disciplines (17,2%), informatie- / inspiratiebijeenkomsten / Cultuurmarkt / cultuurdag / begeleiding thema's en activiteiten (24,1%), studiedagen (6,9%), bijeenkomsten cultuurcoördinatoren lokaal / regionaal (6,9%), begeleiding cultuurcoach (6,9%), beleid – beleidsplan / visie-missie school (3,4%) en opzetten / uitvoeren project / keuze activiteiten (3,4%)

Meer dan driekwart van de VO scholen is bekend met de volgende websites:

- www.kunstbalie.nl (96%)
- www.cjp.nl (96%)
- Lokale/regionale websites bibliotheken (96%)
- www.digischool.nl (88%)
- www.slo.nl (88%)
- Lokale/regionale website(s) aanbieders cultuureducatie (88%)
- www.cultuurplein.nl (85%)

Het meest intensief wordt gebruik gemaakt van de sites van digischool, slo en CJP.

In 2015 maakt in Noord-Brabant 46% van de VO scholen deel uit van een scholennetwerk cultuureducatie. In alle gevallen betreft het een netwerk dat is georganiseerd door een coördinatie functionaris cultuureducatie (bijvoorbeeld intermediair of marktplaats cultuureducatie).

Onderwerpen die altijd of meestal worden besproken in het scholennetwerk zijn:

- De kwaliteit van het aanbod cultuureducatie (75%)
- Het samenwerken met externe partners (75%)
- Visie cultuureducatie (67%)
- Doelen cultuureducatie (58%)

Aan de scholen is gevraagd hoe ze gewoonlijk te werk gaan bij de selectie van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie.

Het percentage scholen dat zelf actief op zoek gaat naar scholingsaanbod (46%) is iets groter dan het percentage scholen dat kijkt welk aanbod op hun pad komt (42%). Ruim één op de 10 scholen (12%) laat zich adviseren door een lokale of provinciale partner.

Ook is aan de scholen gevraagd welke criteria zij gewoonlijk hanteren bij de keuze van scholingsaanbod op het terrein van cultuureducatie. Ongeveer twee derde van de scholen gaat na wat hun scholingsbehoeften zijn, en welke scholing daarin voorziet (62%). Ruim twee op de vijf scholen gaan na of het aanbod bijdraagt aan het realiseren van de doelen die ze willen bereiken op het terrein van cultuureducatie (46%) en / of gaan na of het aanbod past bij de visie van hun school op cultuureducatie (42%).

5.3.4 *Samenwerking tussen VO scholen en de culturele omgeving*

Bij het aangaan van samenwerking met een cultuuraanbieder let veruit het grootste deel van de scholen (73%) erop of het aanbod aansluit bij hun schooldoelen en –visie. Opvallend is dat minder scholen in 2015 samenwerken met de muziekschool (- 42%) en met een centrum voor de kunsten (- 32%) dan in 2012. Het merendeel van de scholen werkt samen met een museum (85%) en met een theater / theatergezelschap (81%).

Aan de scholen die hebben aangegeven met een culturele partner samen te werken is gevraagd of die samenwerking leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie. Meer dan de helft van de scholen geeft aan dat samenwerking met de volgende partners leidt tot kwalitatief betere cultuureducatie:

- Museum (57%)
- Theater / theatergezelschap (57%)

5.3.5 *Beoordelen van leerlingen op VO scholen*

Op de meeste scholen (85%) worden leerlingen beoordeeld voor cultuureducatie / kunstvakken. In de meeste gevallen geven scholen een rapportcijfer (65%).

Het merendeel van de scholen (84%) vindt het belangrijk tot zeer belangrijk om de culturele ontwikkeling van de leerlingen te (kunnen) volgen. Hoe belangrijk de meeste scholen het ook vinden, ze komen in de meeste gevallen niet (19%) of slechts enigszins (58%) toe aan het volgen van de culturele ontwikkeling van de leerlingen. Ruim een op de drie scholen (35%) heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning om de culturele ontwikkeling van de leerlingen te kunnen volgen. De overige scholen hebben deze behoefte niet (12%) of enigszins (54%).

zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Bijna de helft van de scholen vindt dit wel belangrijk tot zeer belangrijk (47%). De meeste scholen komen er enigszins (60%) of helemaal niet aan toe (32%) om te beoordelen of datgene wat de school de leerlingen wil meegeven met cultuureducatie ook daadwerkelijk zichtbaar is in het gedrag van de leerlingen. Ruim een derde van de scholen (36%) heeft een redelijk grote behoefte aan ondersteuning op dit onderwerp. De overige scholen hebben enige (40%) of helemaal geen (24%) behoefte aan ondersteuning op dit punt.

5.3.6 *Tevredenheid over cultuureducatie en plannen voor de nabije toekomst op VO scholen*

De scholen is gevraagd in een rapportcijfer (tussen 1 en 10) uit te drukken hoe tevreden ze al met al zijn over cultuureducatie op hun school. De meeste scholen geven zichzelf een 7 (42%), een 6 (19%) of een 8 (23%). Geen enkele school geeft zichzelf een 9 of 10. In totaal geeft 16% van de scholen zichzelf een onvoldoende. Eén school geeft zichzelf zelfs een 1.

Op de open vraag aan scholen waar ze trots op zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school zijn in totaal zijn 33 antwoorden gegeven. Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking hebben op één van de vier CmK doelen:

- Het curriculum van de school (54,6%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (0%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (6,1%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten 0%

60,7% van de antwoorden kan worden gerangschikt onder één van de vier CmK doelen

De trots van scholen ten aanzien van het curriculum kan uiteen worden gelegd in trots zijn op:

- Het aanbod (breed; alle disciplines aan bod laten komen en op maat) (42,4%)
- De samenhang; integratie van cultuureducatie in het curriculum (6,1%)
- De doorgaande leerlijn (6,1%)

Daarnaast zijn de scholen trots op:

- De betrokkenheid van en samenwerking tussen vakdocenten (12,1%)
- De enthousiaste reacties van leerlingen en collega's (9,1%)
- De ontwikkeling / groei die de school doormaakt op het terrein van cultuureducatie (9,1%)
- Het draagvlak van de directie en collega's (6,1%)
- De inspirerende resultaten die worden behaald (3%)

Op de vraag waarover de scholen (nog) niet of minder tevreden zijn als het gaat om cultuureducatie op hun school zijn in totaal 37 antwoorden gegeven.

Nagegaan is hoeveel procent van de antwoorden betrekking hebben op één van de vier CmK doelen:

- Het curriculum van de school (54%)
- Deskundigheid / deskundigheidsbevordering van groepsleraren / vakleraren (0%)
- Samenwerking met de culturele en sociale omgeving (5,4%)
- Volgen / beoordelen van leerlingen / bereikte resultaten (5,4%)

De punten die voor verbetering vatbaar zijn als het gaat om het curriculum zijn:

- De doorlopende leerlijnen (18,9%)
- Beleid, visie, structuur en inbedding van cultuureducatie in het curriculum (27%)
- Borging van cultuureducatie (8,1%)

Daarnaast maken de scholen zich zorgen over:

- Het draagvlak voor cultuureducatie op school (16,2%)
- Gebrek aan of onvoldoende transparantie ten aanzien van financiën en/of faciliteiten (16,2%)
- Zichtbaarheid van cultuureducatie op school (2,7%)

Ruim twee derde van de scholen heeft plannen om de komende twee jaar iets te wijzigen binnen hun school op het gebied van cultuureducatie. Veruit de meeste scholen met dit voornemen zijn van plan om te werken aan de ontwikkeling, verdieping of vernieuwing van leerlijnen (94%). Bij de helft van de scholen staat een duurzame samenwerking van de school met de culturele en sociale omgeving op het programma.

5.3.7 Verankering van cultuureducatie op VO scholen

Op ruim driekwart van de Brabantse VO scholen is cultuureducatie verankerd als het gaat om het hebben van een cultuurcoördinator (77%). Op ongeveer twee derde van de scholen is er sprake van verankering op het punt van structurele samenwerking (69%) en een vastgelegde visie (65%). Op de helft van de scholen is cultuureducatie verankerd als het gaat om een breed draagvlak (50%). Bij 43% van de scholen is er sprake van verankering in termen van structurele financiën en bij 20% als het gaat om evaluatie.